F. JOSEPHI AUGUSTINI ORSI ... DE ROMANI PONTIFICIS IN SYNODOS…

F. JOSEPHI AUGUSTINI
ORSI

ORDINIS PRAEDICATORUM

Sacrae Indicis Congregationi
a Secretis

DE
ROMANI PONTIFICIS
IN SYNODOS OECUMENICAS

Et earum Canones

POTESTATE.

ROMAE, MDCCXL.

Typis Sacrae Congregationis de Propaganda Fide.

SUPERIORUM FACULTATE.

ET PORTÆ INFERI NON PRÆVALEBUNT ADVERSUS EAM. Mat. 16.

SANCTISSIMO DOMINO

D. BENEDICTO XIV.

PONTIFICI MAXIMO.

FR. JOSEPHUS AUGUSTINUS ORSIUS
ORDINIS PRAEDICATORUM
Sacrae Indicis Congregationi a Secretis.

Agnorum Virorum, eorumque praecipue, qui primis Ecclesiae saeculis Christianam religionem profitebantur, vetus im-

pri-

primis atque laudabilis consuetudo fuit, BEATISSIME PATER, *ut iis qui recens ad amplissimam imperii dignitatem evecti essent, lucubrationes eas dicarent, quas continenti studio maximaque adhibita diligentia composuissent. Ita fit, uti Criticae facultatis cultores, qui ad illustranda antiquorum Scriptorum opera, eaque ad certam quamdam, ac definitam aetatem consignanda animum appulerunt, quos ego ne nimius esse videar, silentio esse praetereundos existimo, quum ejusmodi morem compertum haberent, atque exploratum, maximam eorumdem operum partem in primum illius Principis annum conjecerint, cujus ea nomen praeferrent. Ego vero etsi neque ingenio, neque eruditione tanta praeditus sim, ut cum summis illis praestantissimisque ingeniis comparari ulla ratione possim, quod tamen permagno totius Ecclesiae commodo, perpaucis ante diebus singulari Divini Numinis providentia, admirabilique Patrum consensione, universo populo plaudente, ad*

Sum-

Summmi Pontificatus fastigium Te tanta nobilitate, probitate, & sapientia hominem exaltatum esse perspexerim; nullam moram mihi esse interponendam putavi, quin Tibi alteram illius Operis partem offerrem, in qua quidem elaboranda multas vigilias, laboresque improbos consumsissem.

Quamquam autem initio nova dignitas, & majestas, & amplitudo, & alia pleraque impedimento esse, meque ab antecepto consilio deterrere posse videbantur, ubi tamen illius temporis mihi venit in mentem, quo simulatque a Benedicto Decimotertio Pontifice Maximo Sacro Purpuratorum Patrum Senatui es adscriptus, meam illam de SS. Perpetuae, Felicitatis, & Sociorum Martyrum Orthodoxia *Dissertationem incredibili humanitate dignatus es in tuam fidem, & clientelam recipere; atque inde animadverti, non moveri Te novi splendoris accessione; erexi continuo inclinatum animum, Tibique non verens, neque*

hae-

haesitans lucubrationem hanc meam dedicare institui. Hortata est etiam ut in proposito confirmarer grata illa memoria, quam de Benedicto XIII. Pontifice Maximo singulari nostrae Familiae ornamento tenes, cujus Tibi nomen imponere non dubitasti, quo magis magisque constaret, tam fixas eam tamque altas radices in animo Tuo egisse, uti nulla possit oblivione deleri. Accessit deinde eximia benevolentia, qua non tantum Rectores nostros, sed totum quantus est Ordinem Praedicatorum, & me etiam ipsum quamvis immerentem complecteris, quaque fit, ut tametsi omni officio, & pietate erga nos Tua ceteris satisfacias omnibus, Tibi ipse nunquam satisfacias. Illud quoque se obtulit commodum, quod cum jam inde ab ineunte adolescentia admirabiles in omni genere studiorum progressus feceris, librosque cedro dignos, atque eos praesertim, qui sunt de Beatificatione, & Canonizatione Servorum Dei *&c. in lucem edideris, qui ob*

res

res imprimis implexas, & impeditas, quas mirandum in modum evolvis, atque explicas, magnae sunt Christianae Reipublicae utilitati, & ornamento; tum viros litteratos, quibuscum diu versari, tempusque a curis & negotiis vacuum terere consuesti, tanto studio, tantaque caritate prosequeris, ut suum in Te decus atque praesidium collocatum esse, gloriari merito debeant. Quotus enim quisque est hominum eruditorum, qui cum Te aut privatum, aut Praesulem, aut Cardinalem cognorit, non statim perceperit, nihil Tibi aut potius, aut sanctius esse, quam eos & colere, & venerari, & maximis beneficiis augere, qui in litteris multum operae studiique consumserint? Notum scilicet cuique est, Te magnam vim copiamque illorum delegisse, qui vel in poëticis, vel in historicis, vel in jure Romano, & Canonico, vel denique in Theologicis rebus essent exercitati, quibuscum modo sedens, modo etiam deambulans colloquerere. Incredibile autem

memoratu est, quam Te illorum oratio delectaret, quum aut differentes, aut quidquam memoriter recitantes audires. Sed quid multa persequor? Nonne continuo atque peculiari Spiritus Sancti adflatu, Ecclesiae universae clavum obtinuisti, in id potissimum incumbere visus es, ut ii penes Te essent, qui eruditionis, acris judicii, prudentiae, integritatis, administrandaeque Reipublicae laude maxime omnium florent? Ac neminem sane illorum reperire fas est, quibus, hoc auspicatissimo Tui Pontificatus initio, aliquod munus, aut dignitas cesserit, qui dotibus ejusmodi careat. Quod si mihi liceret eos singillatim commemorare, nullus profecto dubitarem, quin omnes in eam mecum opinionem concederent, ut fortunatissimum initium, longam, eamque felicissimam progressionem esse habiturum putarent. Viderat hoc animo praeclarum illud Romanae Ecclesiae decus, & dulce sapientium virorum praesidium Cardinalis De Via, (qui si ad hos

usque

usque dies vitam produxisset, quo Te ad Petri Sedem evectum cernere, tuosque amplecti, atque osculari pedes potuisset, quanto, putas, gaudio perfusus fuisset?) quocirca Te non amici modo, sed etiam filii loco habere videbatur: quippe qui optime norat, tantam in homines probos, & litterarum amatores propensionem, maximi esse faciendam. Quod quum ita se habere comperissem, intellexi equidem nihil esse in caussa, cur animum desponderem. Immo vero excitari me etiam atque etiam sensi, uti meipsum quum primum licuisset, ad pedes Sanctitatis Tuae conferrem, idque abs Te peterem, ut amplissimum Tuum nomen meis hisce libris praeponi aequo animo paterere. En autem, ut post paucos dies ab exordio Tui Pontificatus, Deo fortunante, licuerit.

Itaque habe Tibi, BEATISSIME PATER, *Tertium illius Operis Tomum, quo Romanae Ecclesiae jura pro virili parte defendo. Non enim Te fugit, ut jam usque a XV. saeculo Theologi quidam surrexe-*

rint, qui Petri Apostoli successores obnoxios esse potestati, & Canonibus Generalium Synodorum contenderent. His vero nihil initio suppetebat, quo susceptam caussam pro dignitate tueri possent, nisi forte testimonia quaedam exceperis, quae contorte in suam sententiam trahere nitebantur. Post autem ubi celebratum est Constantiense Concilium ita elati sunt animo, ut ejus Decreta, velut inconcussae auctoritatis essent, Theologis nostris objicere non vererentur. Postremo Conventum Basileensem ad caelum usque extollere sunt aggressi, quasi in eo universa consilio, ratione, atque ordine acta essent, propterea quod relicta vetere, ac late longeque propagata sententia, pro qua Itali pugnant, recenti illi a Gersonii Magistris, aut a Gersonio ipso excogitatae accessisset. Neque vero Te praeterit, fuisse etiam saeculo superiore plerosque, quos nunc recensere non vacat, qui cum Gersonio, Constantiensibus Decretis, institutisque Basileensium addicti essent, & pro

illis

illis acriter vehementerque certarent, tum aliquos ex nostris transversos egerint, atque una compulerint, uti rem in ancipiti saltem positam esse arbitrarentur. Quemadmodum ergo superioribus libris inerrantiam, sic iis qui sequuntur jura, privilegia, dignitatem, auctoritatemque Romanae Sedis tueri, atque ab invidia liberare sategi. Quo scilicet exitu, nolo equidem judicare. Aliorum esto judicium. Vides autem Ipse; totum hoc Opus, quale quale tandem illud est, Tuum esse, ipsumque per se ad Tuum praesidium auspiciumque confugere. Quid enim propius ad Te pertinet, quam auctoritas, atque dignitas omnium in terris maxima, qua Te Christus donatum voluit, quamque ut imminuant & labefactent, quum alii nervos animi omnes intendant, tum ego omni ope ac diligentia sarctam Tibi tectamque servare studeo? Quare si quid pretii in eo reperies, ut Tibi jure debitum existimes, sin minus, pretium ei, meritumque efficias velim. Id si consequar,

arbi-

arbitrabor, cum auctoritate, tum benevolentia erga me Tua, mihi quod maxime cupierim contigisse; atque idcirco me laboris mei uberrimos fructus reportavisse. Confido autem fore, ut id ipsum, ob eam, qua es in omnes humanitatem, quam facillime sim consequuturus. Ego vero interea, quod & Christiana Respublica me, & praeclara virtutum, quibus mirifice inclarescis decora, hortantur, libenter facio: uti Deum Optimum Maximum continenter orem, atque obtester, ut quemadmodum Te singulari providentia delectum, & exaltatum ad Summi Pontificatus apicem voluit, quo afflictis viduatae Ecclesiae rebus eruditione, prudentia, pietate denique Tua opem intenderes; ita maximo ejusdem bono, & commodo diu multumque sospitem atque incolumem servet, Tibique lumen, vim, auxiliumque suppeditet, ut eam juste sancteque, veluti Christi in terris vices tenentem addecet, regas, ac moderaris. Audiet autem ille non mea

tan-

tantum, ſed etiam totius Orbis Catholici vota, atque una efficiet, ut qui antehac, ob egregie navatam in tot tantiſque dignitatibus, quibus Te Deceſſores Tui ornarunt, operam, ſumma in celebritate verſabare, is ipſe nunc in fungendo Oecumenici Paſtoris & Pontificis Maximi munere non modo opinionem vincas omnium, quae de virtute tua eſt, ſed etiam aeques juſtitiam, probitatem, & gloriam Pontificum ſuperiorum, qui omnium maxime inclaruerunt. Quae cum nullus dubitem, quin ſecunde, proſpereque concedenda Eccleſiae ſint; tum ad Tuos pervolutus pedes, Apoſtolicam benedictionem animo cumprimis demiſſo imploro, ac poſtulo.

PRAEFATIO.

NEMINEM esse hominem arbitror in hoc genere controversiarum vel mediocriter exercitatum qui nesciat: Theologos illos, quorum a nostro de potestate Romani Pontificis dogmate dispar est dissidensque sententia, ita esse animo comparatos, uti caussae suae praesidium in Decretis Constantiensibus collocari oportere defendant. Quum enim tota haec, quae illis nobiscum est concertatio in tria Capita propemodum revocetur, quae totidem postremis Cleri Gallicani Propositionibus comprehenduntur: an scilicet

tanta ſit Romani Pontificis, tamque conſtans in dijudicandis rebus fidei auctoritas, uti nunquam deficere poſſit a veritate; tum an idem Pontifex generalium Conciliorum poteſtati obnoxius ſit; poſtremo an eorum legibus conſtringi atque obligari queat; illi Synodum Conſtantienſem appellant, cujus Canonibus & inſtitutis tria illa decora ſummo Eccleſiae totius Antiſtiti praerepta fuiſſe vociferantur. Nam etſi multa in antiquis Chriſtianorum monumentis poſita eſſe exiſtimant, quae ſuis opinationibus ſuffragentur; nihil tamen clari ac ſolidi inde concludunt, quo illae praeclare imprimis atque invicte demonſtrari poſſint. Imo vero pleraque in eiſdem monumentis animadvertunt, quibus Italorum dogmata confirmari videntur; adeoque fateri coguntur, rem adhuc ancipitem dubiamque futuram fuiſſe, niſi praeſto adeſſet aequus ac legitimus judex, qui Scripturarum traditioniſque momenta, quae ultro citroque adferri ſolent, ad proprium verumque ſenſum ſuprema auctoritate, *irreformabilique judicio* revocaſſet. Ergo interpretem atque judicem omni exceptione majorem in Conſtantienſi Concilio ſe reperiſſe gloriantur; quippe quod ſumma qua valebat auctoritate de graviſſimis hiſce diſputationibus quid omnino ſit ſentiendum, certis luculentiſque decretis praeſcripſerit. Neque

enim

enim clarius aut disertius definiri potuisse contendunt, quam definitum ab ea Synodo est; Romanum Pontificem in dirimendis generibus illis controversiarum, quae ad fidei morumque castitatem pertinent, subjacere potestati generalium Conciliorum. Quo quidem semel posito fundamento, reliqua omnia serie quadam sequuntur, quae Galli Theologi vehementer probant: summam videlicet in condendis, statuendisque fidei regulis auctoritatem Pontifici Maximo deripi oportere; quod ea penes Ecclesiam universam Synodosque generales resideat; quarum Canonibus, non Episcopi ceteri solum, verum etiam Romanus teneatur obtemperare.

Itaque Constantiensis Concilii tam certam esse defendunt tamque exploratam sententiam; ut qui Adversariorum existimant, contingere aliquando posse, ut quae olim a Synodis perspicue enucleateque sancita sunt, & numero capitalium dogmatum habita, lapsu temporum a Theologis obduci tenebris, atque inter adiaphora recenseri possint; ii quidem Synodi tantae exemplo abuti audeant; perinde ac si quae illius praescripto constituta sunt, hac nostra aetate in utramque partem agitari a Scholasticis temere videantur (*a*). Quin etiam Synodum

 eam-

(*a*) La Decision même peut devenir un sujet de dispute, comme on voit à l'egard de celle du Concile de Constance sur la superiorité du

eamdem praesidio sibi esse putat factio illa hominum inproborum, quae per summam impietatem atque inscientiam pugnat; magnam vim copiamque Episcoporum, quibus Romanus Antistes praesideat, incidere in errorem posse; ita ut demtis omnino paucis, reliqui omnes ea veluti fidei principia tueantur, quae anteactis temporibus Synodi Oecumenicae reprobaverunt. Neminem quippe esse qui nesciat, omnes jam fere per universum orbem Episcopos Pontifici Maximo, eximiam sibi atque ineluctabilem auctoritatem in Ecclesia tribuenti, libenter accedere, de qua tamen illum Patres Constantienses dejecerunt (*a*).

Sed quid ego de hac hominum impiorum colluvie loquor, qui a Jansenio stare non dubitant? Clerus ipse, ac magna Gallorum Theologorum vis Decreta Constantiensia, quae, illorum judicio, non schismaticos modo dubiosve, sed rite quoque sancteque delectos Pontifices

---

du Concile general au dessus du Pape. *Inst. Pastor. de M. l'Eveq. de Senez Part. II. art. II. num. II.*

(*a*) Le plus grand nombre joint au Pape peut donc embrasser un sentiment faux dans ces disputes, & il l'embrasse en effet lorsqu' il regarde l'infaillibilitè du Pape comme une veritè revelée, pendant que les defenseurs des libertez de l'Eglise Gallicane soutiennent de leur cotè que les Decrets du Concile de Constance qui ont defini leur doctrine, appartiennent à la foi. *Ibid. T. IV. artic. X. n. IV.* Mais ne voyons-nous pas que la decision des Conciles generaux de Constance & de Basle, sur la superioritè du Concile au dessus du Pape, est meconnuë par le plus grand nombre? *Ibid. T. II. artic. IV. num. IV.*

ces omnino respiciunt, non unius tantum & alterius Oecumenicae Synodi, verum etiam Romanae Sedis adsensione probata fuisse defendunt. Quod si verum est, nihil profecto erit illis desiderandum, ut iis decretis nixa sententia ad fidem pertinere credatur. Quid enim magis ad fidei regulam pertinet, quam quod Synodi generalis auctoritate sancitum est, si ad eam sanctionem; quae tamen in Divini juris interpretatione versetur; cum Ecclesiae universae, tum Sedis Apostolicae consensus accesserit? Ac Meldensium quidem Episcopus libro X. suae *Defensionis* cap. XIX. serio percontatur: *An Constantiensibus Decretis nixa sententia ad fidem Catholicam pertineat*. Serioque deinde reponit; Nihil propemodum obstare. „ Quominus *nostra* sententia haeretica sit, quae Concilii Oecumenici definitioni tam perspicue adversatur.... nec videri *nos* omnis condemnationis immunes. *Ac rursum*: An ergo Adversarii ex omisso anathemate ab haeresi satis purgatos se putent, ipsi viderint; a gravi certe nota immunes esse non possunt. *Et paullo post*: Videant contemptores Decreti Constantiensis, quanta illis immineant, qui plenam & absolutam tanti Concilii definitionem abjecerunt. Et libro XII. cap. II. fidenter audacterque pronuntiat, *sententiam Parisiensium*,

qui

qui Romanos Pontifices fidem ſollenniter adſerentes a ſcopo aberrare poſſe comminiſcuntur, *res inter judicatas reponendam eſſe ex dictis de Concilio Conſtantienſi*. „Non enim ullus hominum, ſtante quidem Conſtantienſi Concilio, „ eſt in fide infallibilis: Atqui demonſtravimus, „ *inquit*, Conſtantienſe Concilium, nullo un„ quam Eccleſiae Decreto labefactatum, imo „ tanta Sedis Apoſtolicae, tanta Eccleſiae uni„ verſae veneratione ſuſceptum, invicta aucto„ ritate ſtare oportere. Ergo certa & invicta „ auctoritate conſtat, unius Eccleſiae, ſive col„ lectae ſive diſperſae, ſed tamen conſentien„ tis, ſententiam eſſe infallibilem.

Quae quum ita ſint, mirabile profecto videri non debet, ſi plerique & ex Italia, & ex aliis Catholici orbis partibus Theologi jam inde a multo tempore diligentem navarint operam, ut quae eſſet Synodi Conſtantienſis, quod ad priores ſeſſiones pertinet, auctoritas, quae vis atque intelligentia Decretorum, in aliquo lumine ponerent. Verum qui ante Schelſtratum floruerunt, quamquam haud longe a veritate aberrarunt, imo & rem ipſam quodammodo attigerunt, meris tamen conjectationibus indulgebant, quippe quum illis non alia Synodi acta ſuppeterent, quam quae Baſileenſes in Epitomen fraude mala contraxerant. Nam qui Baſileen-

leensi Conciliabulo interfuerunt, amplam fusamque Actorum Constantiensium Collectionem publicae luci invidentes, ea tantummodo vulgari curarunt, quae aut ab eorum rationibus haud omnino aliena, aut etiam sibi aliquo esse posse praesidio putaverunt. Sed Emmanuel Schelstratus, vir summa fide atque integritate, non sine numine ac singulari providentia, feliciore successu in hoc genere argumenti versatus est. Ille, qua erat assiduitate ac diligentia, e Vaticanis Codicibus anecdota quaedam in lucem protulit, quibus tum omnis Constantiensium Decretorum vis eversa atque labefactata est, quum eam vel maxime adsertam & confirmatam sollenni illa sua *Declaratione* Gallicani Episcopi voluerunt. Ita factum, ut quotquot deinceps secundam illius Declarationis Propositionem defendere libris editis studuerunt, in id potissimum incubuerint, ut Vaticanis Actis fidem omnem atque auctoritatem adimerent.

Nam ut Ludovicum Maimburgium, Illustrissimum Bossuetium, Natalem Alex. aliosque multos praeteream, quorum in hoc genere argumenti versata industria est; Antonius Arnaldus, vir acri ferocique ingenio, quum aequo animo ferre non posset, ut quae minus ipse probabat, Vaticanorum Codicum auctoritate confirmarentur, ad perscribendam Dissertatio-

nem

nem eam adjecit animum, quae post illius obitum lucem adspexit *, quaque Schelstratum modo contortis argumentationibus, modo atrocissimis contumeliis exagitavit. Quam ego Dissertationem ubi primùm per otium legere potui, tanta vi, tantoque orationis artificio elaboratam esse animadverti, ut initio perculsus animus vix reperiret, quae sibi esset ad solide vindicandum ab invidia Schelstratum, munienda via. Ubi autem omnes partes, atque omnia illius membra considerare, rationesque studiosius expendere sum aggressus, magis magisque confirmatus in ea sententia sum, ut veritatem cum eloquentia conjunctam prodesse hominibus arbitrarer, eloquentiam autem a veritate desertam plurimum obesse plerumque, prodesse nunquam. Ergo ne quem simplicem, & minus in hoc argumenti genere exercitatum in fraudem illicere posset, etsi res ab instituto propositoque meo aliena prima specie videbatur, quippe qui me Bossuetio uni praecipue refellendo dedidissem; statui tamen ea quoque Arnaldi argumenta dissolvere, quibus magnum quoddam robur in-

* Nemo enim dubitat, Arnaldum auctorem esse Libri Anonymi, qui anno 1711. in lucem editus est hoc titulo: *Eclaircissemens sur l'autorité des Conciles generaux & des Papes: ou Explication du urai sens de trois decrets des Sessions IV. & V. du Concile general de Constance &c. contre la Dissertation de Monsieur de Schelstrate &c.* Videsis Jacobum Lensant Praefat ad Hist. Concilii Constantiensis num. XVI.

inesse, incauti Lectores suspicari facile potuissent. Nam reliqua omnia, quae tacitus praetermisi, aut refellendo Bossuetianam *defensionem*, soluta jam in superioribus libris a me sunt ac penitus profligata; aut tam sunt inepta, omnisque rationis atque judicii vacua, uti concidant ipsa per se, neque eruditum Lectorem postulent, qui illorum deprehendere possit futilitatem. Nihil porro de conviciis aut de scommatis loquor, quibus ille Schelstratum vexavit, quamquam ab iis sibi esse temperaturum sancte promisisset (*a*). Sed aut ea erat indoles hominis, iique ferocientis ingenii impetus, ut etiam nolenti exciderent; aut ad ea confugiendum fuit, ubi se maxime ratione desertum animadvertit, ut argumentorum loco essent.

Illud autem mihi maxime esse laetandum video, quod Hermannus Von-der-Hardtius homo de Protestantium quidem grege, sed in consulendis veteribus Monumentis diligens imprimis & accuratus, Acta Constantiensia, post perlustratos MSS. Codices, qui in Pluteis Germanicarum Bibliothecarum delitescebant, haud exiguo Reipublicae litterariae bono commodo-

d que

(*a*) Laissons donc là ces reproches temeraires qui se peuvent faire également de part & d'autre dans les disputes, où on ne garde pas les regles de l'honnêteté: & arretons nous seulement à considerer d'une vue tranquille & sans passion le poids des raisons & des preuves. *Cap. I. in fine*.

que vulgaverit. Hujus enim amplissimam collectionem quum sedulo dataque opera pervolvissem, & cum Vaticanis illis Fragmentis ab Schelstrato editis contulissem, comperi equidem ita omnia inter se cohaerere atque congruere, uti nihil possit videri atque excogitari similius. Quocirca mirari non subit, si Von-der-Hardtius ipse tum Romani Theologi studia vehementer probaverit, tum sua interesse putaverit, Anecdota illa Vaticana sibi adoptare, atque in suam collectionem recipere, tum iis etiam insistere, ubi ex recens editis Monumentis rerum in Concilio Constantiensi gestarum historiam contexit.

Interea Jacobus Lenfantius e secta Calvinianorum novam Synodi Constantiensis moliri coepit historiam. Is autem etsi ab Ecclesia Romana animo esset abalienato, neque illius partes tueri, eique gratificari vellet; quod tamen apertae veritati noctes obducere haudquaquam posset, neque meliora nancisci monumenta, quam quae ab Emmanuele Schelstrato e Vaticanis, & ab Hermanno Von-der-Hardtio e Germanis Codicibus edita fuerant, plura litteris consignavit, quae magno mihi usui fuerunt, quaeque adeo integra in meam hanc lucubrationem transferre aliquando licuit. Verum, ut est haeretici hominis ingenium, subdolum, inconstans,

&

& varium, poſt exactam ſuam Hiſtoriam ad Vaticanos & Germanicos Codices, in Antonii Arnaldi Diſſertationem bono quodam fato ſe incidiſſe commemorat, ſibique maxime fuiſſe gratulatum, quod ſibi ipſi, ſe quidem neſcio, cum Viro tanto praeclare in rebus praecipuis conveniſſet: quo, modo juſtae cauſſae patrocinium ſuſcepiſſet, neque eloquentia majore quemquam, neque ſtudio, neque gravitate ſoliditateque ratiocinandi fuiſſe teſtatur. Ita ille quidem, dum gloriam ex Arnaldi exiſtimatione captare pergit, ſui obliviſcitur, ſecumque vehementer pugnat. Quum enim Arnaldi tota in eo verſetur oratio, uti Schelſtratenis actis omnem adimere ſatagat auctoritatem, contra Lenfantius ſuam hiſce ipſis actis locupletare hiſtoriam operae pretium exiſtimavit, ac vix locus occurrit, in quo ipſorum fidem ſollicitare auſus ſit.

Itaque ego ipſe, qui tanta vi copiaque monumentorum, Heterodoxis etiam Scriptoribus conſentientibus, Vaticanorum Codicum ſinceritatem admirabilem in modum confirmari videbam, rem ſane gratam noſtris hominibus facturum me eſſe putavi, ſi quae eſſet Decretis Conſtantienſibus fides & auctoritas adjungenda, in aliquo lumine collocaſſem. Ac multis quidem mihi videor demonſtraſſe, nutare illa

omni ex parte, atque se ipsis concidere. Tum enim constituta a Nationibus sunt, quum Constantiensis conventus rationem Synodi Oecumenicae non obtinebat, propterea quod Gregorius & Benedictus, qui cum Johanne XXIII. de Pontificatu certabant, & quae illis parebant factiones, nondum Constantiam advenissent, neque Synodum, ut postmodum factum est, ab integro convocassent. Quid? si ipso etiam Johanne, dubio Pontifice, quo duce Constantienses uti unice poterant, quoad ipsi & dignitas & libertas constitit, indigne ferente, ac vehementissime reluctante, ejusmodi Decreta, quae Romanae Ecclesiae aliquo esse possunt incommodo, sancita fuisse demonstrem? Imo vero & Purpuratos Patres, qui discedente Johanne Constantiae substiterant, aut eo reversi fuerant, eorum promulgationi omni ope summoque studio & conatu intercessisse, non modo e Vaticanis illis Fragmentis a Schelstratio vulgatis, verum & ex aliis coaevis Scriptoribus apertissime evinco: ex quibus nimirum plane constat, cum Franciscum Cardinalem Zabarellam Episcopum Florentinum, totius utique sacri Senatus consilio, quum Nationum Decreta Sessione IV. promulgaret, verba illa secundi articuli; *Ad reformationem in Capite & in membris*; silentio praeteriisse; tum Sessione V. lectum quidem

eum-

eumdem articulum, iis etiam additis verbis, fuisse, sed rursus obsistentibus & intercedentibus iisdem Eminentissimis Patribus; indigne ferentibus, rem tantam sine matura deliberatione, non adhibito sollenni & canonico examine, ac despecto Romanae Ecclesiae Senatu, a solis quatuor Nationibus, unius Gersonis tumultuaria oratione inflammatis, praeter aliorum Conciliorum morem, temere definiri. Quapropter neque Martini V. Constantiensis Synodi Acta Apostolica auctoritate confirmantis judicio Sessionum illarum Decreta convaluisse, quum Pontificiae confirmationis suffragium ad ea solum Martinus adhibuerit, quae *conciliariter* gesta sancitaque fuissent; cujusmodi profecto multis de caussis haberi non poterant, quae in duabus illis Sessionibus decreta fuerant. Quare quidquid horum attigerint Adversarii, ulcus erit; ita male instituta ratio exitum reperire non poterit.

Quod enim ad Basileensem Synodum provocant, quam veluti legitimam & Oecumenicam in pluribus ejus Sessionibus, in quibus Constantiensia Decreta & inculcata, & laudata, & firmata sunt, & habendam esse, & ab Eugenio IV. reapse habitam & confirmatam fuisse jactitant; nae illi malae ac desperatae caussae pessimum patrocinium accersunt. Quum enim

enim Basileenses iis freti decretis, pestilentissimas turbas in Ecclesia excitarint, & nefaria schismata invexerint, & in Romani Pontificis Monarchiam divinitus constitutam debacchati sint, hoc certe eorum exemplo, ac funesto experimento tum primum compertum fuit, quantum ex illis Christianae Reipublicae exitium impenderet. Neque vero quidquam a veritate magis alienum dici posse crediderim, quam Eugenium Quartum, Pontificem talem ac tantum, scientem volentemque Basileensibus accessisse, quos norat jura ac privilegia, quibus donata a Christo Sedes Apostolica fuerat, tollere, funditusque delere instituisse. Ille quamdiu sibi Romanae Ecclesiae auctoritatem defendere integrum fuit, sic acriter & vehementer contra improborum hominum manum certavit, ut si quisquam in eo munere fortis est visus, ille certe meo judicio fuerit. Sed ubi consessus Basileensium, Principum Laicorum favore elatus atque auxilio fretus, extrema omnia minari coepit; ille veritus, ne rursum Ecclesia in factiones discinderetur, atque una nefarium schisma oriretur, quod perpaucis ante annis singulari Numinis providentia excisum erat, vi adactus atque compulsus, quum & animi & corporis aegritudine conflictaretur, ancipites nescio quas Epistolas dedit, quibus Apostolicae dignitatis

fa-

faſtigium uni Deo ſubditum Concilio quodammodo ſubjeciſſe prima fronte videri potuit. Verum non ex litteris, quas ille coactus ad Synodum miſerit: ſed ex iis, quas & antea libens volenſque ſcripſerit, ac deinceps exaraverit, & ex iis, quae fortiter geſſerit, ut a Latrocinalis Synodi injuriis & contumeliis ſummam Sedis Apoſtolicae auctoritatem vindicaret, repetenda Eugenii ſententia eſt. *Nam quae vi praeter priorem ſententiam eliciuntur, ea non reformidantium, ſed vexantium ſunt placita* (a). *Quum & ipſum nomen ſententiae pereat, quando non illud dicitur quod ſentitur; unde nec aliquid praeſtat cauſſae, de qua ſic fuerit judicatum, & contradicentibus multum ex hoc firmitatis accedit* (b).

Sed enim ne ſolus in ſua cauſſa pugnare Pontifex videretur, Florentinae Synodi; cujus fruſtra a quibuſdam Oecumenica dignitas & auctoritas ſollicitatur; ſubſidium, & Latinorum Graecorumque Patrum, ad tuendam Sedis Apoſtolicae Monarchiam, ejuſque potiſſima jura & inſigniores praerogativas, conſpiratio & unanimis conſenſus acceſſit: ut quemadmodum de Latrocinio Epheſino & Concilio Chalcedonenſi Gelaſius Pontifex ſcribit (c); *Male geſta & in-*

(a) S. Athanaſ Hiſt. Arian. num. XLI.
(b) Facund. Hermian. lib. XII. pro defenſ. trium capit.
(c) Epiſt. XIII. ad Epiſcop. Dardaniae.

injusta Synodus per bene gestam & legitimam Synodum submoveretur. Quid enim ad ejus auctoritatem amplificandam, & super totam Christianam Rempublicam evehendam, magnificentius excogitari potuit, quam quod in Decreto Unionis definitum ac declaratum est? Ipsam videlicet Apostolicam Sedem in universum orbem tenere primatum; ac Romanum Pontificem totius Ecclesiae caput esse, & omnium Christianorum Patrem ac Doctorem; eique ad pascendam, & regendam, & gubernandam universalem Ecclesiam, plenam a Christo Domino potestatem traditam esse. Neque enim Gallos Theologos moror, qui Graeca Synodi verba, quae in eodem Decreto statim occurrunt: καθ᾽ ὃν τρόπον καὶ ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς κανόσι διαλαμβάνεται; inscite ab Interprete in, *Quemadmodum etiam in gestis Oecumenicorum Conciliorum, & in sacris Canonibus continetur*, translata fuisse dictitant, ut inde eliciant, Canonibus legibusque Conciliorum subjectam esse Summi Pontificis auctoritatem. Tantum siquidem abest, ut Latinus textus merae interpretationis loco haberi debeat, uti potius ex eo tanquam ex archetypo expressum fuisse Graecum demonstrem. Manere igitur immotum Latinum, multis argumentis concludo: quo semel posito funda-

da-

damento, non conſtringi Conciliorum Canonibus, ſed magis magiſque confirmari oſtendo, ex Synodi Florentinae ſententia, ſummam illam & plenam Romanorum Pontificum poteſtatem.

Tandem res ipſa hortari videtur, quoniam de Conciliorum Canonibus injecta commemoratio eſt, paucis repetere, quae fuſius in altera hujuſce Operis parte ſum perſequutus, quo tertiam Cleri Gallicani propoſitionem repellerem. Quum enim Monarchiam Eccleſiaſticam, etſi agnitam & ampliſſimis verbis adſertam, infringi tamen reipſa atque labefactari, ejuſque loco neſcio quod mixtum regimen invehi a Theologis adverſae partis conſpicerem, operae pretium me eſſe facturum exiſtimavi, ſi ejuſdem Monarchiae ideam e Scriptura & Patribus, & communibus ut plurimum & pervulgatis notionibus informatam, ſingulari Diſſertatione ob oculos Lectorum ponere, multiſque rationibus confirmare inſtituiſſem: quae conducere poſſet ad magnam rerum illarum partem clarius feliciuſque perſpiciendam, quae diſputatae antea a me ſunt, quaeque diſputantur in eo ipſo poſtremo libro, quo tertiam illam exagito Cleri Gallicani propoſitionem. Paucis enim, pro rerum copia & ubertate, ſed invicte tamen, mea quidem ſententia, evinco, tantam eſſe tamque

e exi-

eximiam Romani Pontificis auctoritatem, ut obnoxius non sit Canonibus & institutis Conciliorum, tametsi Canonum custodem ac defensorem se esse jure quodam suo glorietur. Itaque Lectorum meorum postulo atque imploro fidem, ut posteaquam Volumen hoc meum percurrerint, & cum Cl. Adversarii libris contulerint, animo ab omni antecepta opinione, atque ab omni partium studio vacuo, sententiam ferant, atque una dijudicent, tantane apud nos esse debeat, in hoc sane negotio, Conciliorum Constantiensis & Basileensis auctoritas, ut quae ab illis de Synodorum generalium in ipsos Romanos Pontifices potestate constituta sunt, inter Catholicae fidei sanctiones immotasque regulas haberi debeant; & annon potius, iis posthabitis ac merito neglectis, ad illos primigenios Canones, & avita illa veterum Patrum, ipsorumque Romanorum Pontificum, & Conciliorum generalium testimonia fides nostra atque sententia conformanda sit, quae superioribus Tomis sedulo enucleata sunt, & quibus plane demonstratum est, tum demum ipsa quoque Synodorum Oecumenicarum dictata & definita in arcem summae auctoritatis invadere, quum Sedis Apostolicae judicio fallere & falli nescio sollenniter confirmantur.

LI-

LIBER QUINTUS.

Quo MELDENSIS EPISCOPI *Liber Nonus, de Concilio Conſtantienſi, & Conciliorum Oecumenicorum Poteſtate,*

„ Ad Caput Secundum Gallicanae Declarationis

Examinatur & confutatur.

C A-

AR-

L l.

LIBER SEXTUS,

Quo MELDENSIS EPISCOPI *Liber Decimus, de Basileensi, aliisque* (f. ejusdem) *saeculi Synodis, quibus Constantiensia Decreta confirmantur*,

„ Ad Caput Secundum Declarationis Gallicanae

Examinatur & confutatur.

CAPUT PRIMUM.

CA-

A R-

LI-

LIBER SEPTIMUS,

Quo Meldensis Episcopi Liber Undecimus.
De Pontificiae Potestatis usu
per Canones moderando,

„ Ad Caput Tertium Gallicanae Declarationis

Examinatur, & confutatur.

CAPUT PRIMUM.

„ Refertur Caput Tertium hujus declarationis.
„ pag. 557

g 2 DIS-

DISSERTATIO,

Qua Ecclesiasticae Monarchiae forma seu ratio explicatur. 559

CAPUT PRIMUM.

CAPUT II.

CAPUT III.

CA-

CA-

CA-

CA-

CAPUT XX. &c.

Nos

NOS FR. THOMAS RIPOLL Sacrae Theologiae Professor Ordinis Praedicatorum humilis Magister Generalis & Servus.

Arum serie, nostrique authoritate Officii, facultatem facimus P. Magistro Fr. Joseph Augustino Orsi Congregationis nostrae Sancti Marci de Florentia, Sacrae Indicis Congregationi a Secretis, edendi Opus a se elaboratum DE ROMANI PONTIFICIS IN SYNODOS OECUMENICAS, ET IN EARUM CANONES POTESTATE, ubi PP. Magistri F. Pius Thomas Schiara Casanatensi Bibliothecae Praefectus, & Fr. Dominicus Vincentius Elefante in Collegio Urbano de Propaganda Fide Sacrae Theologiae Praelector illud legerint, edique posse probaverint; servatis aliis de Jure servandis; In nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. Amen. In quorum fidem &c. Datum Romae apud S. Mariam super Minervam die VII. Martii MDCCXL.

Fr. Thomas Ripoll Magister Ordinis.

Reg. fol. 75.

Loco ✠ Sigilli.

F. Pius Thomas Schiara Magister, Casan. Bibl. Praefectus, Pro-Socius.

APPROBATIO.

Uſcepti pro Apoſtolica Sede Operis Tomum tertium in duas diſſectum Partes, a Cl. Authore F. Joſepho Auguſtino Orſio Sac. Indicis Congregationi a Secretis inſcriptum : DE SUMMA ROMANI PONTIFICIS IN OECUMENICAS SYNODOS & EARUM CANONES POTESTATE : perlegi ex mandato Rmi Patris Noſtri F. Thomae Ripoll Magiſtri Ordinis. Pergit quo pede cepit, rerum geſtarum notitia, doctrinae ubertate, pondere argumentorum, orationis elegantia, Vir praeſtantiſſimus. Quod ultimum praeſidii, ſummaeque arcis loco Adverſariis erat, aggreditur; evincitque, longe aliter eos de Conſtantienſium Decretorum mente ac vi, deque Baſileenſium Authoritate ſentire, atque veritas poſtulet. Ceterorum ex Piſana, Florentina, Lateranenſi, ex Gallicanis, ex Africanis Synodis, ex Romanis Pontificibus, atque undique conquiſitorum nihil diſſimulat, ſingula diſcutit, ſolideque ac nervoſe refellit. Injecta poſtmodum peropportune de Forma Eccleſiaſtici Regiminis graviſſima Diſſertatione, in eo lumine Cauſam collocat, ut nulli deinceps non probanda eſſe videatur, ac facile quiſquis intelligat, quantum contra Opinantes Regni a Chriſto inſtituti rationem immane labefactent. Opus itaque Bono Chriſtianae Reipublicae elaboratum, ut edatur, cito vulgetur, atque a Theologis teratur, exopto. Romae apud Sanctam Mariam ſuper Minervam IV. Calendas ſextiles CIƆ IƆ CC XL.

F. Pius Thomas Schiara Sac. Theol. Mag. Caſanatenſi Bibliothecae Praefectus.

AP-

APPROBATIO.

Iri doctissimi Josephi Augustini Orsii Sacrae Indicis Congregationi a Secretis Tomum tertium Magni Operis DE ROMANI PONTIFICIS IN SYNODOS OECUMENICAS, ET IN EARUM CANONES POTESTATE jussu Reverendissimi Patris Magistri Generalis Ordinis nostri F. Thomae Ripoll animo imprimis attento perlegi, admiratusque sum vehementer summam hominis eruditionem, & singularem in refellendis adversariorum argumentis dexteritatem. Cum enim jam inde a multo tempore Theologi Galli suum in Synodis Pisana, Constantiensi, & Basileensi praesidium collocaverint; ille quae sit Pisanae de Romani Pontificis potestate sententia primum explicat, tum Constantiensium Decretorum fidem evertit ac labefactat, postremo Basileensium vafritiem atque improbitatem in aperto lumine ponit, tanta vi, tantaque copia argumentorum, ut nihil supra desiderari possit. Convertit deinde animum ad Synodi Florentinae Decretum, quod pro Sede Apostolica maxime facit, easque tenebras omnes dissolvit, ac dissipat, quas illi obducere adversarii satagunt. Ne qua vero his pateat coarctandae canonibus Conciliorum Pontificiae auctoritatis via, praeclaram illam, ac numeris omnibus absolutam Dissertationem de Ecclesiastica Monarchia subinde adjicit, quae cum superioribus libris, tum etiam postremo, quo tertiam Cleri Gallicani Propositionem exagitat, illustrando, mirandum in modum conducit. Ita qui leget, continuo intelliget, quam praeclare noverit Orsius configere oculos cornicum. Cum ergo Tomus hic tertius nihil contineat, quod a fide Catholica, & castis moribus discrepet, multaque complectatur, quae magnae utilitati, & commodo Christianae Reipublicae esse possint,

auctor equidem ſum, uti in lucem quam primum edatur. Romae e Coenobio Minervitano Idibus Martiis MDCCXL.

Fr. Dominicus Vincentius Elefante S. Theol. Magiſter, ejuſdemque in Collegio Urbano de Propaganda Fide Profeſſor, ac Sacrae Congregationis Indicis Conſultor, Ordinis Praedicatorum.

AP-

APPROBATIO.

Ovis Gallicanae Ecclesiae Libertatibus propugnandis infirmissimum ex Concilii sive Constantiensis, sive Basileensis Decretis Activsve praesidium adsciści, Thema praecipuum est quarti Voluminis egregii Operis Reverendissimi Patris Magistri Fr. Josephi Augustini Orsi in posthumas Jacobi Benigni Bossuetii pro Declaratione Cleri Gallicani anni 1682. lucubrationes. Quod quidem Clarissimus Auctor argumentis undique conquisitis, purisque e fontibus derivatis ita evincit, ut quicquid non modo Bossuetius, sed & Maimburgus, Arnaldus, Natalis Alexander, Launoius, aliique ejusdem furfuris, etsi ceteroquin magni nominis Auctores, quo suum extollerent commentum, congerere sategerunt, fere ad nihilum redigatur; exhibeaturque insigne exemplum, haudquaquam fieri posse, ut malae causae sit bona defensio. Aptissime eidem subnectitur Thэmati Dissertatio de Ecclesiastica Monarchia, omnibus profecto numeris absoluta; necnon tertii memoratae Declarationis Articuli, quae per Meldensem Episcopum propugnatur, compendiaria quidem, prout erat operae pretium, sed exacta nervosaque confutatio. Ejusmodi autem in Libro, quem jubente Reverendissimo P. Fr. Aloysio Nicolao Ridolfi Sac. Pal. Apost. Magistro attentis oculis menteque lustravi, demiratus quoque sum incensum religiosissimi Auctoris erga Ecclesiam Romanam studium, constantissimam in scribendo modestiam, & inaffectatam nativamque stili elegantiam. Quamobrem Volumen hocce uti par, imo & forte praestantius tribus aliis jam evulgatis, laude plausuque ab Eruditis omnibus excipiendum esse, adeo non ambigo, ut tuto judicem. Romae die 2. Augusti 1740.

Thomas Sergius Piorum Oper. S. Rom. Inquisitionis Consultor.

AP-

APPROBATIO.

Uae pro Summi Pontificis, & Sanctae Romanae Sedis majestate, dignitate, & juribus vindicandis, praesertim adversus ea, quae ex Synodorum Constantiensis, & Basileensis Decretis a Meldensi Episcopo prolata fuerunt, Reverendissimus P. Joseph Augustinus Orsi Sacrae Congregationis Indicis a Secretis singulari doctrina, & eruditione disseruit, mandante Reverendissimo P. Nicolao Aloysio Ridolfi Sac. Pal. Apost. Magistro diligenter legi. Et quum omnia, quae egregium Opus complectitur, morum regulis, & Christianae, Catholicae Ecclesiae dogmatibus apprime consentiant, publicae utilitati, atque optimae caussae defensioni Romanis typis edendum esse, quantum ad me attinet, censeo.

Ex Collegio Clementino hac die 20. Augusti 1740.

D. Jo: Franciscus Baldinus Clericor. Regular. Congregationis Somaschae, Sacrarum Congregationum Indicis, & Rituum Consultor, & Sancti Officii Qualificator.

Im-

Imprimatur,

Si videbitur Reverendiss. P. Magistro S. Apost. Palatii.

Phi. Archiepiscopus Theodosia Vicesg.

Imprimatur,

P. Fr. Aloyſius Nicolaus Ridolfi Mag. Sac. Pal. Apoſtolici.

LIBER QUINTUS
QUO
MELDENSIS EPISCOPI
LIBER NONUS,

De Concilio Constantiensi, & Conciliorum Oecumenicorum Potestate,

„ Ad Caput Secundum Gallicanae Declarationis

Examinatur, & confutatur.

CAPUT PRIMUM.

„ Refertur DECLARATIONIS Caput II. Concilium Constantiense in hoc argumento
„ non esse suspectum.

ALLICANAE Declarationis Caput Secundum, cujus in hoc libro nono, & in eo qui proxime sequitur, Meldensis Episcopus suscipit defensionem, his verbis conceptum est: *Sic autem inesse Apostolicae Sedi ac Petri Successoribus, Christi Vicariis, rerum spiritualium plenam pote-*

statem, ut simul valeant atque immota consistant Sanctae Oecumenicae Synodi Constantiensis, a Sede Apostolica comprobata, ipsoque Romanorum Pontificum ac totius Ecclesiae usu confirmata, atque ab Ecclesia Gallicana perpetua religione custodita decreta, de auctoritate Conciliorum Generalium, quae Sessione IV. & V. continentur: Nec probari a Gallicana Ecclesia, qui eorum decretorum, quasi dubiae sint autoritatis ac minus approbata, robur infringant, aut ad solum schismatis tempus Concilii dicta detorqueant. Quantis obsessa sint & implicata difficultatibus Constantiensia illa Decreta, quae tantopere in hoc Capite celebrantur, & a Clero Gallicano, ad Apostolicae Sedi Romanisque Pontificibus, Petri Successoribus & Christi Vicariis, traditam divinitus potestatis plenitudinem certa, ut ajunt, ratione explicandam, hoc est certis limitibus, ac praefixis terminis coërcendam adhibentur; quot, inquam, ea decreta sint involuta & obsessa difficultatibus, a pluribus gravissimis Theologis jamdudum patefactum est; ex quorum nimirum luculentis hoc de argumento lucubrationibus hoc unum saltem (ne quid audacius in ipso disputationis limine pronuntiem, mihique sumam) efficitur atque exsistit, immerito ea decreta proferri velut immotas, & quae concuti nequeant, firmissimasque regulas, ex quibus certo de Pontificiae auctoritatis vi & amplitudine statuatur. Quum enim Apostolorum Principi, adeoque & ejus Successoribus, tributa a Christo potestas nullis in Evangelio limitibus circumscribatur, quum Ecclesiae universa molitio in Petro ut in fundamento aedificata sit; quum claves regni caelorum ad omnia liganda atque solvenda generatim Petrus acceperit:

perit:

perit; quum ipsi universum Gregem ex Agnis & Ovibus coalescentem Christus indefinite subjecerit; quicunque ejus auctoritatem definire, coërcere & novis limitibus concludere ausit, ab eo justissime quaeritur, in qua potestate id faciat, atque illud etiam merito exigitur, ut caelestem sibi adesse potestatem, certissimis minimeque dubiis argumentis demonstret. Plurima autem sunt, quibus vetamur caelestem hanc in Synodo Constantiensi agnoscere potestatem, in iis Canonibus constituendis, quibus Pontificia Majestas depressa locoque veluti suo mota est, aut mota fuisset, si illorum Canonum auctoritas invaluisset. Quamquam ergo debitas laudes tantae Synodo susceptisque ab ea pro exstinguendo schismate, & pace atque unitate restituenda laboribus minime invidemus; attamen in hoc argumento, de quo cum Gallis Theologis digladiamur, eam nobis esse suspectam, candide profitemur; nec miramur, aliquos olim fuisse, aut etiamnum esse, qui *audito Synodi Constantiensis vel ipso nomine, statim nescio quid inimicum Romanae potentiae cogitant*. Hanc quidem suspicionem quorumdam animis *per imperitiam* esse subortam, confidenter Illustrissimus Auctor pronuntiat. Sed nos invidiae, qua ob sessiones illas duas apud plerosque Constantiensis Synodus flagrat, aliam cogitamus atque perspicimus caussam: quam paucis aperiamus necesse est ne qua in nos vitii alicujus suspicio cadat, sed ea, si qua est, tota aut in Synodum ipsam, aut sane in Adversarios nostros rejiciatur.

ARTICULUS UNICUS.

Constantiensis Synodi Decreta, aut ipsa ex se merito nobis in hoc argumento suspecta sunt, aut ea nobis suspecta Basileensis Synodus Gallique Theologi reddiderunt.

QUotiescumque in praesenti disputatione Synodi Constantiensis Decreta absolute commemoramus, ea intelligi volumus (ut id semel monuisse sufficiat) quae Sessione quarta & quinta de Conciliorum in Romanos Pontifices auctoritate constituta sunt. Quum vero doctrinam & opiniones, quas refellendas suscepimus, Gallis Theologis imputamus, ii nobis obversantur, eosque designamus, qui Basileensium de Ecclesiastica Potestate sensus aut olim induerunt, aut etiamnum propugnant, & Gallicanae doctrinae nomine ideo venditant, quod ceteris Nationibus, exstincta dissidiorum face, ad avitum erga Sedem Apostolicam obsequium redeuntibus, Gallica natio in eisdem sensibus, quos semel, ut volunt, sopiendo schismati adsciverat, constanter perseverarit: quamquam satis superque compertum est, veterem sententiam adhuc post Basileensem Synodum apud plures ejusdem Gallicae Gentis Theologos obtinuisse.

Quoniam ergo queritur Illustrissimus Auctor quibusdam in hac caussa Synodum Constantiensem esse suspectam, imo id eorum imperitiae tribuit, ea nobis ab hisce Theologis repellenda injuria est, demonstrandum-

que

que, non ex imperitia hanc eorum suspicionem profluxisse, sed talia fuisse quae in Romanos Pontifices a Basileensibus, Constantiensium Decretorum velut auctoritate fretis, tentata & admissa sunt, ut ea non ad firmandam & amplificandam, sed potius ad elevandam atque labefactandam Sedis Apostolicae auctoritatem edita fuisse, videri merito possint. Etenim Basileensis Synodus, ut suo loco latius edisseremus, ut semel coacta est, iis nixa Decretis, superiorem sese legitimo certoque Pontifice pronuntiavit, tum Eugenio IV. eam dissolvere volenti pertinaciter restitit, eumque per summam injuriam & Pontificiae Majestatis dedecus ad Apostolicas litteras improbandas & revocandas adegit, quibus jure suo in invisam sibi Synodum animadverterat. Neque his contenta, Legatis Apostolicis quas voluit conditiones praescripsit, eosque sibi cum aliqua juris praerogativa & auctoritate praeesse passa non est. Eis a Synodo jussu Romani Pontificis discedentibus alium sibi Praesidem ipsa constituit: quo non auctore, sed instigatore in Eugenium & coactam sub eo Florentinam Synodum debacchata est. Nam Synodum primo Ferrariam, & paullo post Florentiam Eugenius transtulerat, ac transferenti tum omnes fere Orientales morem gesserant adhaerebantque, tum plerique Occidentales paruerant. Pauci a legitimo Pontifice diris devoti Basileae substiterant; atque ea tamen parva manus Episcoporum cum adjunctis sibi aliquot secundi Ordinis Sacerdotibus sese pro Oecumenica Synodo venditare perrexit, Pontificem accusare, in jus vocare, parere renuenti Pontificatum abrogare, mox alium Pontificem constituere, constitutoque jus dicere, & ad arbitrium leges praescribere;

atque

atque illam imprimis ut Synodus adhuc subsisteret, nec solveretur quin aliam conciperet ac designaret quantocius pariendam ac celebrandam; ut non tam diversae Synodi viderentur, quam una eademque *moraliter*, ut ajunt, continuata; quae proinde summum esset Ecclesiae Tribunal, semper quodammodo in ea subsistens, ad quod summa negotia deferrentur, ad quod a Romano Pontifice appellaretur, quod Pontificiam auctoritatem pro libito moderaretur & coërceret.

Haec summa est eorum, quae Basileensis Synodus Constantiensibus freta decretis aggressa est. Quaerimus ergo, jurene an injuria eorum decretorum auctoritatem obtenderit. Si enim jure responderint; ergo ea merito nobis invisa sunt, veluti Romanae potentiae inimica & Pontificiae Majestati infesta. Si autem injuria; ergo Basileensibus imputent, quod iis decretis abusi ea suspecta & invisa Romanis Theologis reddiderunt. Quum enim Monarchicum in Ecclesia regimen Christus instituisset; quum Petrum ejusque in Romana Sede Successores Monarchica hac potestate instruxisset; quum ejusdem Potestatis jure summum hactenus in Ecclesia imperium Romani Pontifices exercuissent, & Synodis Oecumenicis jus dixissent legesque dictassent, non autem ab eis nisi proprio judicio & arbitrio probatas & confirmatas accepissent: quisquis hanc Monarchiam seu Monarchicum regimen evertere, & in Aristocraticum convertere aggrediatur; is utique veluti Romanae potentiae infensus & Pontificiae Majestati inimicus habendus est. Haec autem fuisse videtur Basileensis Synodi mens, quum Romanum Pontificem in ordinem redigere, in ejus mores & actus inquirere, in eum animadvertere, ipsum exaucto-

auctorare, ei leges & jura praescribere, certos ejus potestati fines ac limites constituere cogitavit, & in Ecclesia Tribunal erigere molita est, ad quod tandem graviorum rerum & negotiorum summa referretur, & quod jugiter Romanis ipsis Pontificibus immineret. Si hanc in se auctoritatem Basileensis Synodus e Constantiensibus Decretis legitime derivavit; inde ergo tanti mali labes profluxit, quod gradatim in teterrimum schisma desivit: adeoque nemo nobis jure succenseat, si suspectam in hac caussa Synodum Constantiensem habemus. Si autem absonae illae ac temerariae consecutiones, quas e Constantiensibus Decretis Basileensis Synodus duxit, in eis nequaquam continebantur, quin & ab eorum mente, qui Decreta illa condiderunt, alienae judicandae sunt; pessime ergo de Constantiensibus Patribus Basileenses meriti sunt, qui illos totius fere Catholici orbis invidiae pravis ac detortis illorum decretorum interpretamentis objecerunt.

Quod ergo Illustrissimus Adversarius e Constantiensi Synodo adfert, ut hanc ab ea invidiam depellat; aut inconstantiae notam ejusdem Synodi Patribus inurendam esse suadet, aut Basileensibus temeritatis & imprudentiae, non autem nobis Romanisve Theologis imperitiae. Alterutrum enim ex iis verbis consequens est quae Synodus protulit, quum res eo devenisset, ut abjectis omnibus, qui de Papatu litigarent, verus & indubitatus Pontifex crearetur (a): *Dent operam Electores, cum de creatione agitur Vicarii Jesu Christi, successoris Beati Petri, universalis Ecclesiae Rectoris, gregis Domini ductoris, ne quid aliud cogitent, quam ut* eo-

(a) Conc. Const. Sess. XL.

eorum ministerio de utili & idoneo universali Ecclesiae Pastore provideatur . Quae verba Ecclesiae, ut scite Bossuetius atque eleganter observat, Summum Pontificem jam veluti parientis quam graviter ac sincere commendent ejus Apostolicam dignitatem, nemo utique non videt. At dicimus tamen ea vix conciliari posse cum prioribus ejusdem Synodi decretis, si illa in eam mentem atque sententiam accipiantur & exponantur, quam illis Basileenses adfinxerunt. Si enim Romanus Pontifex, ut in his verbis perspicue traditur, universalis Ecclesiae, veluti unius Gregis, rector, ductor, & pastor est; ad eum utique universalem Ecclesiam, cum toto orbe diffusam, tum in Synodis Oecumenicis repraesentatam, regere, ducere, ac pascere pertinebit: quae munera sine auctoritate & jurisdictione a rectore, ductore & Pastore exerceri nequeunt: non autem Ecclesiae universalis, seu generalis Synodi erit Pastorem suum atque Rectorem, ejusque potestatem seu potestatis usum cum auctoritate dirigere ac moderari & praefixos limites transeuntem poenarum etiam inflictione cohibere. Quae tamen priorum Decretorum sententia est, si Basileenses audimus. Quare aut Constantiensibus Patribus certa non haesit de Romani Pontificis auctoritate & firma constansque sententia, ut qui nunc illum Ecclesiae universali veluti Pastorem atque ductorem gregi praefecerint, nunc autem ejusdem Ecclesiae auctoritati & animadversioni obnoxium esse decreverint ac declararint: Aut Basileenses Patres temere priora illa Decreta interpretati sunt; quorum videlicet asperitas ita mollienda erat ac temperanda, ut cum iis verbis sensibusque congruerent, quae ex Scripturarum fonte & avita Patrum

tra-

träditione Synodus Constantiensis hausisset. Ac proinde vel inconstantiae dica scribenda huic Synodo est, vel temeritatis & imprudentiae Basileensi: nos autem ullius culpae adfines non sumus, si priora illa decreta pro certis immotisque regulis non habemus, ad quas exigendae sint de Romani Pontificis auctoritate Catholicorum Theologorum variae discrepantesque sententiae. Quam enim male cohaereant hinc tributa laudatis verbis Romano Pontifici velut Pastori potestas regendi velut gregem universalem Ecclesiam; hinc autem vindicata prioribus decretis eidem universali Ecclesiae vel Oecumenicae Synodo, ut Basileenses voluerunt, potestas in Romanum Pontificem coactiva; quam, inquam, haec male cohaereant, cum ex se se explorata res est, tum plerique ex Adversariis, ut suo loco videbimus, candide agnoscunt ac profitentur, qui & Florentinam Synodum hoc nomine suspectam habent, & e Conciliorum generalium catalogo expunctam vellent, quod Pontificiam auctoritatem iis verbis declararint, quibus maxime adfinia & consentanea sunt, quae paullo ante cum Bossuetio ex Synodo Constantiensi descripsimus.

Quod autem idem Illustrissimus Adversarius adjungit: „ Pontificiam Sedem, atque illam Petri na-
„ vem, foeda diuturnaque tempestate propemodum
„ obrutam, per Constantiensem Synodum ex his flucti-
„ bus emersisse: tum ab ea Synodo magna vi totaque
„ autoritate adversus Wiclefistas, & Hussitas Romanae
„ Sedis adsertam, quam omnis Imperii hostes ac per-
„ duelles dementibus odiis exagitaverant, supremam
„ in Ecclesiam potestatem; id pertinet ad eam Synodi partem, quam nemo Catholicorum non vehementer

probat, & quam divini fuisse operis, nemo non certissime agnoscit, ac sollenniter profitetur.

CAPUT II.

„ Constantiensis Concilii in Caput II. Declarationis laudata Decreta ex Sess. IV. & V. referuntur: Censores nostros, atque ipsum etiam Auctorem tractatus de Libertatibus Ecclesiae Gallicanae, nec Synodi verba attendisse, nedum intellexerint.

QUum haec Decreta frequentissime nobis memoranda sint, imo quum in eis ventilandis ac trutinandis tota fere suscepti operis disputatio versetur, libet ea hic cum Illustrissimo Adversario ex laudatis Synodi Constantiensis sessionibus exhibere. Sessione igitur IV. haec verba sunt: *In nomine Sanctae atque individuae Trinitatis. Haec Sancta Synodus Constantiensis, generale Concilium faciens, pro extirpatione praesentis schismatis, & unione ac reformatione Ecclesiae Dei in Capite & Membris habenda, in Spiritu Sancto legitime congregata.... ordinat, disponit, statuit, decernit & declarat quod sequitur. Et primo quod ipsa Synodus in Spiritu Sancto congregata legitime, Generale Concilium faciens, & Ecclesiam Catholicam repraesentans, potestatem a Christo immediate habet, cui quilibet cujuscumque status, vel conditionis, etiamsi Papalis, existat, obedire tenetur, in his quae pertinent ad fidem, & extirpationem dicti schismatis, & reformationem generalem Ecclesiae Dei in Capite & membris*

bris

bris. In hac Sessione, cum Romanorum Rege fuerunt ducenti Patres, ut in ipso initio Sessionis adscriptum est.

Sessio vero quinta sic habet: *Haec Sancta Synodus Constantiensis, Generale Concilium faciens, pro extirpatione ipsius schismatis, & unione ac reformatione Ecclesiae Dei in Capite & in membris ad laudem Dei Omnipotentis in Spiritu Sancto legitime congregata, ad consequendum facilius, securius, liberius unionem & reformationem Ecclesiae Dei, ordinat, definit, decernit & declarat ut sequitur. Et primo, quod ipsa in Spiritu Sancto legitime congregata, Concilium universale faciens, & Ecclesiam Catholicam repraesentans, potestatem a Christo immediate habet, cui quilibet cujuscumque status vel dignitatis, etiamsi Papalis, exsistat, obedire tenetur, in his quae pertinent ad fidem & extirpationem dicti schismatis, & reformationem dictae Ecclesiae in Capite & in Membris.*

Item declarat, quod quicumque, cujuscumque conditionis, status & dignitatis, etiamsi Papalis, qui mandatis, statutis, seu ordinationibus & praeceptis hujus Synodi sacrae, & cujuscumque alterius Concilii universalis legitime congregati, super praemissis, seu ad ea pertinentibus, factis vel faciendis obedire contumaciter contemserit, nisi resipuerit, condignae poenitentiae subjiciatur, & debite puniatur, etiam ad alia juris remedia, si opus fuerit, recurrendo.

Hinc colligit Illustrissimus Adversarius, nec verba quidem horumce Decretorum attendisse, nedum sententiam intellexerint, qui ea vel ad solum Constantiense Concilium referenda esse duxerunt, vel ea tantum ad schismatis extirpationem, aut aequo vel incerto jure de

Papatu contendentium Pontificum caussam pertinere, judicarunt. Qua de re nostram suo loco sententiam aperiemus. Nunc autem exponemus, quam Galli Theologi sententiam hisce Decretis adfingant, vel quod super illis systema Theologicum exstruant: qua in re ipsius, quam in praesentia versamus caussae constitutio posita est.

ARTICULUS UNICUS.

Parisiensium Theologorum, de Conciliorum generalium auctoritate cum illa Romanorum Pontificum comparata, doctrina exponitur. Quibus illa principiis nitatur, & quas inde consecutiones eliciant.

QUod primo ab Adversariis adsumitur, atque ipsorum doctrinae veluti fundamenti loco substernitur, hoc est. Claves Regni Caelorum, & ligandi atque solvendi totamque spiritualem auctoritatem ac potestatem prius & immediatius, plenius & absolutius traditas Ecclesiae fuisse quam Petro Romanoque Pontifici illius in Sede Apostolica Successori. In Ecclesia namque Christus, Gallis Auctoribus, caelestem suam auctoritatem clavesque deposuit, quas ipsa tamen primo ac principaliter per Romanum Pontificem, veluti per organum suum & instrumentum praecipuum administraret: cujus proinde auctoritas & potestas, quamvis capitis & pastoris praerogativa praefulgeat, ipsius tamen Ecclesiae judicio, regulis ac determinationi subjaceat;

jaceat; & cujus adeo sit Christi gregem pascere & gubernare non arbitrio suo & imperio, sed ejusdem Ecclesiae legibus & institutis. Hinc illud ex Augustino frequentissime ingerunt: *Claves non uni datas esse, sed unitati*. Itemque illud ex Hieronymo adscitum: *Si auctoritas quaeritur, Orbis major est Urbe*. Quae tamen non eo pertinent, ut non & Pontifex suam a Deo potestatem immediate habere credatur; quum illam quoque quorumlibet Episcoporum ex Deo immediate derivent: sed ut intelligamus, eam universae Ecclesiae potestati & auctoritati subditam & obnoxiam esse, pro illius utilitate & judicio varie temperandam ac definiendam; ut nimirum pars ab universo corpore pendeat, eique congruat. Ita enim statuunt: perinde absonum esse, ampliorem Romano Pontifici vim atque potestatem, quam Ecclesiae corpori vindicare; atque si quispiam aliquam partem toto majorem esse contendat. Quum autem universam Ecclesiam in Synodis Oecumenicis repraesentari decernant, hinc eamdem spiritualis auctoritatis amplitudinem, arcem atque fastigium, quibus totam Ecclesiam donant, Synodis etiam Oecumenicis tribuunt; adeoque & earum legibus Romanos Pontifices perinde subjiciunt, ab eis utique, si parere contemserint, puniendos & coërcendos. Quae omnia ex Constantiensibus Decretis colligere sibi videntur, quibus nempe sancitum sit: Synodum Oecumenicam, quae universalem Ecclesiam repraesentet, ab ipso Christo immediate potestatem habere, ejusque legibus & statutis neminem non esse subjectum, cujuscumque dignitatis, etiamsi Papalis, exsistat, condignae poenitentiae subjiciendus ac debite puniendus, si contumaciter obedire contemserit.

Al-

Alterum principium, quo potissimum Adversarii nituntur, & unde plura maximi momenti derivant, in eo versatur, quod Romanus Pontifex totius Ecclesiae caput haud *essentiale*, ut vocant, & *primarium* est, sed *accidentale*, *secundarium*, atque *ministeriale*. Caput enim internum & *essentiale*, a quo vis & integritas Ecclesiae, ejusque status & vigor omnino pendent, Christus est, qui vitam in illam jugiter influit, & cujus illa Spiritu regitur & vegetatur; a quo proinde si vel ad momentum disjungeretur, eam statim spiritus & vita deficerent. At a Romano Pontifice status & vigor Ecclesiae, ejusque unitas & soliditas & stabilitas haud omnino pendent: quum nullo, vel incerto Pontifice, vel eo mortuo, vel in haeresim labente, vel propter eam juste Sede sua depulso & ejecto, non ideo Ecclesia pereat aut diffluat, sed in sua unitate & integritate consistat. Quare accidentarium tantum & externum caput est, quod quidem aptissimum esse fatentur & accommodatissimum ad omnium membrorum pacem & consonantiam fovendam atque servandam; quamquam ea proprie per interiorem subministrationem spiritus copulentur: qui velut divinum semen, ut ait Gerson toties Adversariis laudatus, & vivificus sanguis per Ecclesiasticum corpus diffunditur, ejusque unitatem suapte vi & efficacitate continet ac tuetur.

Hinc porro efficiunt, non debere quidem lege communi absque Romani Pontificis consensione Synodos Oecumenicas congregari; ne videlicet absque capitis nutu temere membra moveri, & in unum confluere locum videantur. Attamen fieri posse, ut si aliquando vel ad reparandum Ecclesiae statum, vel ad reformandos

mo-

mores, vel ad restituendam disciplinam, vel ad evellenda schismata, vel ad fidem adserendam ac vindicandam, necessaria Synodus Oecumenica videatur; & Romanus Pontifex negligat ac suo muneri desit, vel eam quoque pravis artibus impediat; fieri, inquam, posse, ut ipso etiam negligente, vel etiam repugnante, ea nihilominus, conspirantibus in unam sententiam Ecclesiae proceribus & Episcopis, legitime celebretur. Ut enim legitima Synodus habeatur, satis est ut in Christi nomine, & in Spiritu Sancto congregetur: ea porro in Christi nomine, & in Spiritu Sancto congregari censenda est, quum unius Dei gloriam & Ecclesiae aedificationem prae oculis habet, & in spiritu pacis & dilectionis ad ea solum intendit quae fidei, quae disciplinae, quae Christianis moribus apta & consentanea sunt. Unde etiam consequens est, ut quamquam communi itidem lege debeat Synodis Oecumenicis Romanus Pontifex, vel ipse per se se, vel per suos Legatos praeesse: attamen si vel ipse adesse renuat, vel Legatos ad Synodum destinare recuset, vel eos inde invita Synodo revocet; non ideo Synodum necessaria auctoritas deficit, imo nec manca vel mutila, acephala aut imperfecta censeri debet: quum in Ecclesia Catholica, eamque repraesentante Oecumenica Synodo ipsa quoque Papalis auctoritas velut in fonte & radice quodammodo contineatur. Habet enim Christum sibi indivulse cohaerentem, suumque in eam Spiritum jugiter influentem; cujus virtute ac potestate munita se ipsa continet ac tuetur, nullaque potestas est, quae invitam ac reluctantem aut dissolvat, aut alio transferat. Quò referunt illas Concilii Constantiensis institutiones, quibus post di-

sces-

scessum Johannis XXIII. Sessione tertia declaratum est: *Quod per recessum Papae vel aliorum Praelatorum non est dissolutum sacrum Concilium, sed remanet in sua auctoritate & integritate, etiamsi quae ordinationes factae fuissent in contrarium, vel in futurum fierent... Et, quod ipsum sacrum Concilium non transferatur ad alium locum, nisi ex causa rationabili, & ab ipso Concilio deliberanda & concludenda.* Quae postea Basileenses ad quamlibet Oecumenicam Synodum pertinere sanxerunt, eorumque sententiam Adversarii pro aris focisque tuentur.

Denique hinc facile intelligere est, quem iidem Theologi esse velint adhibitae Conciliorum generalium Decretis Pontificiae confirmationis effectum. Ab illis enim Auctoribus gravissime ipsi dissentiunt, qui Conciliaribus Decretis summam & immobilem & irretractabilem firmitatem deesse putant, nisi Apostolica auctoritate firmentur. At contra statuunt, illa suapte vi ac robore inconcussa esse atque immota consistere: adeoque Apostolicam confirmationem non eo pertinere volunt, ut latis de fide decretis robur quod desit addat, sed ut quod inest, uberius declaretur. Non enim, inquiunt, Apostoli Hierosolymis congregati vim ac robur Conciliaris Decreti in eo posuerunt, quod Petro ipsorum Principi & capiti placuisset; sed, quod Spiritui Sancto & universae Synodo visum esset: *Visum est*, inquiunt, non quidem Spiritui Sancto & Petro; sed *Spiritui Sancto & nobis*. „ In quo proinde, uti Bossuetius observat (*a*), Apostoli robur esse positum voluerunt: „ nempe ut *Spiritus Sancti* efficacia & vis conjungere- „ tur

(*a*) Par. 2. lib. XII. cap. VI.

„ tur cum illo, *nobis*, inque ipsa unitate se exerceret. Subindeque non ex Apostolica confirmatione, sed ex praesentia & inspiratione Spiritus Sancti, quae Episcopis, Apostolorum successoribus, in Christi nomine congregatis nunquam desit, Synodalium Decretorum robur ac firmitas repetenda est. Quo pacto integra est Episcoporum in Conciliis Oecumenicis libertas, ipsorumque Conciliorum Majestas sarta tectaque servatur, nec summa illa & absoluta potestas infringitur, quam eisdem Conciliis Constantienses Patres suis Decretis adseruerunt.

Haec itaque summa est doctrinae, quae sub Cleri Gallicani nomine circumfertur, quam Constantiensibus decretis praejudicatam, inviolabilem & immotam esse contendunt, ac pro nihilo ducunt gravissimas illas difficultates, quibus eorum auctoritas impetitur atque labefactatur: quarum tamen vel minimam atque levissimam satis habere ponderis judicarent, ut jure decreta illa contemnere viderentur, si ipsorum opinionibus, aut quas vocant Ecclesiae Gallicanae libertatibus talia a nobis objicerentur. At quoniam hisce ipsis Libertatibus consentanea esse videntur, quaecumque adversus illa merito & gravissime excipimus, commenta & ludibria sunt, miroque ab illis contemtu despiciuntur potius; hoc enim longe facilius atque commodius; quam solide refellantur. Verum his omissis, quae nullo operae pretio jactantur, ad rem ipsam aggrediamur, eamque suis momentis sedulo & accurate libremus.

CAPUT III.

„ Ordo disputationis hujus . Censores nostri
„ tria objiciunt: primum quidem de textu,
„ alterum de sensu ac mente: po-
„ stremum de auctoritate De-
„ cretorum Constan-
„ tiensium.

PLacet & nobis ad haec tria capita revocare difficultates omnes, quibus acies hebetatur argumentorum, quae adversus nostram doctrinam e Constantiensibus Decretis Galli Theologi intorquent. Quodlibet autem horumce capitum, si rite seduloque expendatur, satis, ut jam monuimus, habere momenti judicamus ad eorum argumentorum vim elevandam. Quamquam enim leve illud primo adspectu videri possit, quod ex fucatione textus in Decreto primo IV. sessionis objicimus; quum hoc Decretum in V. sessione fuerit integrum, & ut modo in editis legitur, repetitum; attamen quoniam inde evidentissime patet, fuisse inter Nationes & Cardinales in iis decretis condendis opinionum divortia & pertinaces conflictationes; hinc plurimum detrahitur ex illa auctoritate, quam vel unius, ut vocant, *Obedientiae* Johannis XXIII. quae sola tunc Synodum constituebat, in unam eamdemque sententiam unanimis conspiratio eisdem decretis addidisset. Quapropter in ea re diligentius enucleanda nequaquam, ut Adversarii volunt, opera luditur.

Quod vero pertinet ad alterum Caput, quod in investi-

vestigando eruendoque Decretorum sensu versatur, plane illud ac luculentissime demonstrabitur: quod & in ipsa Synodo post quartam & quintam Sessionem, & statim post Synodum, salva fide, & absque ulla haereseos aut impietatis nota licitum & integrum fuit Patribus ac Theologis de Romani Pontificis, aut Synodi Oecumenicae praecellentia in utramlibet partem disceptare: adeoque Patrum Constantiensium haud eam fuisse mentem, ut Synodi Oecumenicae supra legitimum certumque Pontificem velut articulum fidei omnibus credendum proponerent, aut secus sentientes haereseos insimularent: quod temere Gerson praedicavit, & schismaticorum Basileensium factio definivit. Ac propterea Constantiensibus Decretis frustra Gallos Theologos niti, ut hanc controversiam definitam ac dijudicatam esse demonstrent.

Denique, quaecumque fuisset eorum Patrum mens atque sententia, qui prioribus illis Sessionibus interfuerunt; quum ab eis tamen aliae duae, ut vocabantur, *Obedientiae* abfuerint; quum non modo Johannes XXIII. quem tertia illa *Obedientia* ceu legitimum Pontificem venerabatur, eisdem Sessionibus non interfuerit, verum & earum Decretis repugnarit, eaque improbaverit; quum denique Martinus V. non modo notissima illa decreta Apostolica auctoritate nunquam firmaverit, verum & verbis & rebus ipsis sub finem Synodi gestis acerrime illis repugnaverit; quum, inquam, res ita se habuerint; quaecumque fuisset eorum Patrum mens, qui decreta illa primitus condiderunt; palam est, hinc eis facile abrogari Ecclesiae universalis auctoritatem. Qua illis detracta, liberum est, eadem ad sacrarum lite-

terarum, & veterum Patrum & Conciliorum, ipsorumque adeo Romanorum Pontificum, & constitutorum ab eis dogmatum normam & amussim exigere, nec nisi ut eis consona comprobare.

Haec ergo summa est susceptae in hoc libro disputationis; in qua pertractanda more nostro Illustrissimi ipsius Adversarii vestigiis insistemus: qui quum & Synodi gestis, & ipsa celeberrimi ac maximi negotii serie, & veterem lectionem, & adfictam Constantiensibus a Gersone & Basileensibus sententiam, & eorum decretorum summam & ineluctabilem auctoritatem tueri se posse confidat; nos eadem acta quam diligentissime lustrabimus ac referemus, ipsamque rerum gestarum seriem summa fide repraesentabimus. Inde enim aperte patebit, quantis ea Decreta premantur difficultatibus, & quam temere quidam & imprudenter ea ad summae auctoritatis arcem atque fastigium evehere conentur.

CAPUT IV.

„ Novum *Emmanuelis Schelestrati* de Textus
„ fucatione commentum.

Mirabatur, seu potius indignabatur Capite superiori Illustrissimus Adversarius, quod anno demum 1683. quinquaginta scilicet & ducentis annis postquam Constantienses Canones conditi sunt, *Emmanuel a Schelestrato* S. T. D. Bibliothecae Vaticanae Praefectus, repente prodierit, qui cum Constantiensis Concilii nova Acta proferret, statim in ipso titulo ejusdem Concilii primum Decretum Sessionis quartae a Basileen-

sibus

ſibus corruptum eſſe teſtatus eſt: ut uno ſcilicet ictu Baſileenſem Synodum & Conſtantienſem confodere. Res quidem, inquit, intentata hactenus, Canoneſque integros, uti eos retulimus, ex Romana editione deſcriptos, omnes admiſerunt. In hoc vero Capite, & in ſequenti maximopere queritur, quod Baſileenſes, quos ſummis in caelum laudibus effert, & quorum pietatem, ſapientiam & ſanctitatem, morumque gravitatem mirifice praedicat; queritur, inquam, Boſſuetius, quod Baſileenſes in edendis Conſtantienſibus Decretis fraudis ac malae fidei idem Scheleſtratus poſtularit. Perinde ac dolo malo Decreto primo quartae ſeſſionis addiderint, quod Pontifex Synodis Oecumenicis *obedire tenetur in his, quae pertinent... ad reformationem generalem Eccleſiae Dei in Capite & membris*. Haec enim verba, quae ad reformationem ſpectant, ab eo Decreto abeſſe debere, & in illud praeter jus faſque a Baſileenſibus inſerta fuiſſe, laudatus Scheleſtratus contendit: cujus hac de re ſententiam non modo Meldenſis Epiſcopus, verum & Ludovicus Maimbourg (*a*) Nat. Alex. (*b*) Dupinius (*c*) & Antonius Arnaldus (*d*), meris ducti conjecturis, quas tamen hic more ſuo pro clariſſimis demonſtrationibus mira confidentia venditat, refellere inſtituerunt.

Duplicem itaque haec controverſia complectitur quaeſtionem. 1. Utrum ea, quae mox retulimus verba ex primo Decreto quartae Seſſionis expungenda ſint. 2. Utrum jure Baſileenſibus crimini datum fuerit, quod in Epitome Actorum Conſtantienſium, eorum juſſu adorna-

(*a*) Trait. Hiſtoriq. de l'Egliſ. de Rome cap. XXIII.
(*b*) Differt. IV in Hiſt. Saec. XV. & XVI. Artic. I. §. VI.
(*c*) Tom. XII. Biblioth.
(*d*) Eclairciſſem. ſur les Concil. Gen. cap. X.

ornata, nec non diplomate munita, haec ipsa verba legantur.

ARTICULUS UNICUS.

Haec verba: Ad reformationem generalem Ecclesiae Dei in capite & membris; *a Decreto primo quartae Sessionis abesse debent.*

QUamquam est hodie Viris eruditis hujusce Theseos veritas explorata; libet tamen in ea confirmanda & vindicanda aliquantulum immorari, ut in ipso susceptae disputationis vestibulo specimen aliquod Lectori praebeam methodi & artificii, quo Adversarii in nostris oppugnandis & suis adserendis uti solent. Mirabitur enim prudens Lector, quum certas & exploratissimas veritates, quas ope MSS. Codicum Schelstratus in lucem protulit, intelliget atque perspiciet, ab insignioribus, quos paullo ante laudavi, Gallicanae Declarationis Defensoribus, ac potissimum ab Arnaldo, veluti somnia, ludibria, fabulas visionesque contemni; contra vero levissimas quas adferunt conjecturas passim ab eis miraque confidentia pro claris invictisque demonstrationibus venditari. Quare ne hac methodo perquam ipsis familiari fucum facere pergant, & Lectorum simplicitati illudere; quam levia & inania sint, quae tanto strepitu ab eis & praefidentia jactantur, nostrisque momentis ac rationibus objiciuntur, paullo accuratius a nobis demonstrabitur, utque planius atque nitidius nostra decurrat oratio, ea in plures §§. distribuetur.

§. I.

§. I.

Certum est, ea verba in pluribus, atque optimae notae & indubitatae fidei MSS. Codicibus non occurrere,

ID constat imprimis ex MSS. Codd. quos Emmanuel a Schelstrate Bibliothecae Vaticanae olim Praefectus consuluit, & quorum collatione hunc in editis errorem detexit: de quibus haec Vir Cl. „ Tres, *inquit* (*a*), „ Codices MSS. continentes Acta Constantiensis Concilii a Notariis ipsius conscripta, ex quibus Basileenses Decreta compilarunt, non habent illa verba in primo Decreto Sessionis quartae..... Codices quatuor MSS. continentes Gesta indubitata Constantiensis Synodi, quorum duo circa ipsius Constantiensis Concilii tempus conscripti sunt, licet habeant multo plura, quam hactenus edita, nullam tamen mentionem faciunt in Decreto Sessionis quartae *De reformatione Ecclesiae in Capite & in membris*..... Duo demum Codices continentes Regestum Actorum Constantiensis Concilii; quorum unus circa tempus ipsius Concilii scriptus spectavit ad Em. Card. Sirletum, alius antiquo charactere Italico conscriptus est; licet omnia Acta contineant a prima Sessione usque ad electionem Martini V., nullam tamen mentionem faciunt in Decreto Sessionis quartae *De reformatione in Capite & in membris*. Ceteros, quos vidi Codices praetereo, in quibus tamen omnibus praedicta verba „ de-

(*a*) Differt. I. de sensu &c. Dec. Const. Conc. cap. I.

„ desiderantur. Unde colligit, ea tanquam insititia & adulterina esse inde expungenda. Videamus, quid huic argumento Gallicae Declarationis acerrimi Defensores reponant.

Codicibus a Schelstrato laudatis opponit Ludovicus Maimbourg Codicem Parisiensem S. Victoris, quem velut omnium antiquissimum laudat, & pluris faciendum esse depraedicat quam omnes simul Vaticanos atque Romanos Codices: quorum tamen numero ne se se Schelstratus efferat, alios novem huic S. Victoris consentaneos, & in verbis illis exhibendis conformes, Parisiis se se vidisse testatur.

Natalis Alex. praeter eosdem decem saltem Codd. MSS. optimae notae Parisiis exstantes in Bibliothecis Regia, Colbertina, Regalis Abbatiae S. Victoris, Collegii Navarrici &c. opponimus, inquit & Codices Germanicos & Belgicos, *quibus undique collectis* usum se testatur Petrus Crabbe Mechliniensis Vir eruditus & diligens in editione sua Coloniensi Conciliorum &c. Opponit etiam MSS. Exemplaria longe plura *undique conquisita*, quibus usum se testatur Laurentius Surius, *in quibus erant nonnulla admirandae vetustatis*: qui tamen Decretum Sessionis IV. Concilii Constantiensis iisdem verbis edidit, quibus illud vulgo legimus, quia iisdem verbis conceptum legit in omnibus, quae vidit, Exemplaribus MSS. Neque his Nat. Alex. contentus, addit & Codices quos Severinus Binius, quos Romanae Conciliorum Editionis Curatores, quos demum Patres Labbeus & Cossartius consuluerunt. Quid, inquit, Codices a Severino Binio lustratos commemorem? Quid Vaticanos, & aliarum Almae Urbis Bibliothecarum, ab

ab Editionis Romanae Curatoribus, quae Pauli V. P. M. auctoritate prodiit, inspectos? An criterium illis deerat, quo sincera Exemplaria discernerent a mendosis? An Codices non viderunt, quos D. Schelstrate vidit? An cum aliis non contulerunt? Quin id fecerint, dubium non est, exploratumque habuerint, sinceriores, antiquiores, & melioris notae Codices Actorum Concilii Constantiensis, Decretum Sessionis IV. iis exhibere verbis, quibus illud ediderunt, cum hacce clausula, *Et ad reformationem generalem Ecclesiae Dei in Capite & in membris*. Regia etiam & Labbeana editiones mirifice confirmant, Codices omnes Regiae hujus Urbis ita prorsus Decretum illud habere. Sane si PP. Labbe & Cossartius vel unum legissent Codicem MS. in quo haec verba defuissent, ea de re pro sua integritate monuissent Lectorem &c. Haec Nat. Alex. ad quae facile revocari possunt novem probationes, quibus Arnaldus Operis superius laudati cap. II. Codicum nostrorum auctoritatem elevare conatur: quas ad Caput XXXII. hujusce libri commodius & accuratius expendemus. Itaque si Gallos Scriptores audimus, Decretum istud Sessionis IV. cum ea clausula exhibent Codices omnes Parisienses, quos Maimbourg, Labbeus atque Cossartius consuluerunt; hanc pariter repraesentant Germanici omnes & Belgici, quos Petrus Crabbe lustravit; hanc ii longe plures, quos undecumque Laurentius Surius accersivit; hanc illi, qui Severino Binio ad manus fuerunt; hanc Vaticani, & aliarum Urbis Bibliothecarum, quos Editionis Romanae Curatores inspexerunt. Uno verbo; *fidem*, inquit Turnelius (*a*), *ac sinceritatem Decreto-*

D rum

(*a*) Tom. II. de Eccles. Quaest. V. art. III. pag. 302.

rum probant ac testantur omnes fere Codices MSS. & Auctor Tractatus Gallici de Potestate Ecclesiastica & temporali pag. 440. pariter adfirmat, quod ea verba in omnibus fere MSS. Codd. reperiuntur, quorum aliqui vel ante Basileensem Synodum exarati sunt: qui proinde paucis illis a Schelstrate laudatis praeferendi sint: quibus etiam parum esse fidendum temere pronuntiant, quoniam, inquit idem Anonymus Auctor (*a*), e locis suspectis eruti sunt, scilicet e Romanis Bibliothecis, ubi mutilari de industria potuerunt, quod Romanae Curiae opinionibus adversabantur, vel etiam Amanuensium incuria ea verba praetermitti. Eademque pari fiducia ac temeritate & Arnaldus effutit. Haec itaque omnia singillatim nobis examinanda sunt.

Ac primum quod ad Parisienses Codd. attinet; Regia & Labbeana Editiones mirifice, inquit Nat. Alex. confirmant, Codd. omnes Regiae illius Urbis ita prorsus (ut ipse vellet) Decretum illud habere. Nam si Labbeus & Cossartius vel unum legissent Codicem MS. in quo haec verba defuissent, ea de re pro sua integritate monuissent Lectorem. Certum est tamen Parisiis, atque in ea ipsa, quam omnes, ac potissimum Maimburgius, commemorant, Bibliotheca S. Victoris, exstare Codicem MS. in quo ea verba desiderantur. Viderintne porro illum Labbeus atque Cossartius, an non viderint, penitus ignoramus. Esse autem in ea Bibliotheca ejusmodi Codicem testatur heterodoxus Historicus hac de re minime pro-

(*a*) Ceux que Schelstrate allegue .... sont tirés de lieux suspects, c'est-a-dire, des Bibliotheques de Rome, ou l'on a pû les retrancher exprés, parce qu'ils étoient contraires aux maximes de la Cour Romaine, ou même les omettre par mégarde. *pag.* 441.

profecto suspectus: qui Parisiis a Viro & generis claritate, & eruditione, & dignitate spectabili nuntiatum refert (*a*), in uno e tribus Victorinis Codicibus MSS. ea, de quibus nunc agimus, verba desiderari. Nec dubitamus, quin alii ejusmodi Codices in tot aliis Parisiensibus & Gallicanis Bibliothecis reperiri possint, quum vel e tribus unius Victorinae unus saltem ea verba non habeat. Diximus, *unus saltem*, quoniam Auctores censurae in Harduinianam Conciliorum collectionem ex Senatusconsulto Parisiensi adornatae, unum dumtaxat Victorinum Codicem laudant, in quo ea verba legantur; absque dubio duos potius laudaturi Codices, si ea in duobus occurrerent; nec alios quoque, saltem Parisienses, silentio praeterituri, nisi illis carerent. Sane R. P. Harduinus, qui suam, post Labbeanam, ad MSS. Codd. Parisienses Soc. Jesu, Regios & Colbertinos Conciliorum editionem exegit, nullum sibi visum Scriptorem admonet, qui MS. Codicem laudet, in quo ea verba legantur. Quod quamquam mirum videatur, attamen argumento esse potest, non adeo vel in ipsis Galliis frequentes esse Codices, in quibus occurrant. Nec profecto Harduini Censores, plures jactanti Codices MSS. unum sat habuissent nominatim opponere Codicem Victorinum, si eum multorum citatione obruere potuissent.

 Un-

(*a*) Que de' trois MSS. qui sont dans la Bibliotheque de S Victor, *il y en a un cotté* 842 qui ne contient, que les termes *d'extirpation du schisme*, sans ceux *de Reformation dans le Chef & dans les membres* *; mais que dans les deux autres cottez 844. & 828 on voit la clause *de la Reformation de l'Eglise dans le chef & dans les Membres*, Lenfant. Hist du Conc. de Const. liv. II num XVI.

* Auctores censurae unum dumtaxat Harduino Cod. objiciunt, antea signatum nota arithmetica 844, qui nunc aliam praeferat, scilicet 403.

Unde Schelstrati conjectura firmatur, quod plures e Parisiensibus Codd. MSS. quos Maimbourg veluti sibi visos obtrudit, eam clausulam habeant, non in Decretis Sessionis IV. sed V. In quem errorem Virum eruditum incidere potuisse minime suspicaremur, nisi Decreta pluribus in locis, quae fuse ipse describit, a Gersone laudata, quae manifestissimum est ad V. Sessionem pertinere, crassissimo errore ad IV. Sessionem retulisset.

Sed ut ut sit de Gallicanis Codicibus, quod ad Germanicos attinet, certa jam & explorata res est, melioris notae & indubitatae fidei Codices ea, de quibus agimus, verba in Decreto primo Sessionis IV. non exhibere. Id enim amplissimae Actorum Concilii Constantiensis Collectionis in ipsa Germania Editor heterodoxus, non utique Romanis gratificandi studio, sed pro sua ingenuitate, clare luculenterque testatur. Nam eam clausulam apud ipsum (*a*) Brunsuicensis, Lipsiensis & Gothanus, necnon duo Vindobonenses Elstravvianus & Dorrianus, ut & Wolfenbuttellensis Codices praetermittunt. Quam porro fidem laudati Codices mereantur, lubet hîc semel ejusdem Editoris verbis, qui suis illos lustravit oculis, demonstrare. „ Usi, *inquit* (*b*), profecto sumus Co-
„ dicibus MSS. incomparabilibus ex reconditis totius
„ Germaniae thesauris litterariis magno studio felicissi-
„ moque fato collectis.

„ Primum MS. Codicem authenticum plenorum
„ Actorum Concilii Const. inclyta dedit Augusti & li-
„ teratissimi Principis Rudolphi Augusti Bibliotheca
„ Brunsuicensis. Quod vastum volumen, *in ipso Con-*
„ *stan-*

(*a*) Von der Hart. Act. Conc. Const. Tom. IV. ad Sess. IV.
(*b*) Ibid. in Prolegom. cap. III.

„ *stantiensi Concilio exaratum*: Neque titulis & argumentis distinctum, sed, ut primi illi Notarii consueverant, una continua serie contextum, tenuibus saltem aut breviculis spatiis interjectis, ubi nova succederet materia.

„ Alterum Codicem MS. majorum Actorum Concilii Constantiensis dedit Serenissimi Principis Friderici Saxoniae Ducis Bibliotheca Gothana. Quod *Volumen Constantiae itidem scriptum*, nec titulis & argumentis nisi in margine instructum &c.

„ Tertium Codicem MS. plenorum Actorum Concilii Const. dedit praeclara Bibliotheca Paulina Acad. Lipsiensis. Qui cum Brunsvicensi curatius consentit, nisi quod aetas paullo recentior, ut proxime tamen Concilii Basileensis tempora attingat. Titulis siquidem atque argumentis pro recentiori studio undiquaque distinctus atque ornatus. Quali Codice & Card. Barberinus & Contelorius usi, qui easdem in Appendice Labbeana sistunt inscriptiones. Possedit hunc Codicem, & ut apparet, descripsit *Mag. Thomas Wernerius de Brunswigk* A. 1464.

„ Tribus his grandibus Voluminibus genuinis, antiquis, veris ac plenis Actorum Concilii Const. Corporibus, innixi sumus in nostra hac nova integrorum Actorum recensione.

„ Sed nec illi Codices nobis suffecerunt. Accivimus plures alios Codd. MSS. a Viris Illustribus quondam instructos, qui in ipso Constantiensi Concilio rebus interfuerant, ac pro sua memoria, vel & in Dominorum Principumve suorum gratiam, res gestas suo stylo brevius paullo post consignarant.

„ In

„ In his excellit Johannes Dorre, Jurisconsultus in „ Concilio praesens, alias in superioribus Tomis pro „ dignitate laudatus. Qui peregregium dedit Actorum „ Concilii Const. quae suis spectavit oculis, perbreve „ licet, argumentum. Quem incomparabilem Codi- „ cem Dorrianum.... Bibliotheca Vindobonensis gra- „ tiosissime impertivit.

„ Latus Dorri claudit Nicolaus Elstravv, Consilia- „ rius quondam Austriacus, alias ex merito nobis lau- „ datus, sed nunquam satis laudandus, *qui in Concilio* „ *itidem praesens*, praeter monumenta eruditorum Vi- „ rorum, de rebus Concilii in Concilio edita, *aliqua* „ etiam *Acta* in Sessionibus prodita, consignavit. Quos „ nobiles Elstravianos MSS. Codices pari fortuna inae- „ stimabilis Bibliothecae Vindobonensis thesaurus li- „ terarius benignissime suggessit.

Ejusdem de Codice Wolfenbutelensi judicium inferius proferemus.

An hos etiam Codices mendosos esse, quod de Schelstratenis, Maimbourg & Nat. Alex. reponent? An ex locis suspectis prodiisse, quod de Romanis, Auctor Anonymus & Antonius Arnaldus, pronuntiabunt? Unde constat, quam leviter laudatus Natalis de Germanicis Codicibus judicarit, ea fretus conjectura, quod neque Petrus Crabbe, neque Laurentius Surius, qui suas in Belgio, vel in Germania Conciliorum Editiones ad MSS. Codices adornarunt, eam tamen clausulam in Decreto primo Sessionis IV. retinuerunt.

Multo autem majori temeritate iidem Auctores eadem nixi conjectura, de Romanis Codd. nunquam sibi visis adversus Schelstratum oculatum testem statuere volue-

luerunt. Quod enim Romanae Conciliorum Collectionis Editores eam clausulam non expunxerint, statim inde conficiunt, illam reapse Romanos & Vaticanos Codd. exhibere, perinde atque a Viris prudentibus illorum tam futili conjecturae plus deferendum existimarint, quam Schelstrato diserte testanti, in omnibus, quos magno numero evolvit tum antiquissimis & coaevis, tum recentioribus Codd. MSS. eam desiderari. „Demum „ omissis aliis testari possum, quod inter omnes MSS. „ Codd. Constantiensis Synodi, quos magno numero „ me vidisse contigit, nullum repererim, in quo verba „ illa habeantur, praeter unum recentiori manu ex Sirleti Codice transcriptum, in quo Tabellarius, cum „ Originale difficili charactere exaratum esset, Acta ex „ editis Codicibus descripsit, & verba illa contra fidem „ Originalis manuscripti Decreto I. sessione IV. adjunxit. Aliis autem superius laudatis vetustis Codicibus addit etiam *celeberrimum Codicem Capranicensem, qui ad usum Cardinalis de Capranica Basileensis Concilii temporibus scriptus videtur, & quo Philippus Labbeus saepius usus est in Appendice ad Synodum Constantiensem: in hoc enim, ut in reliquis omnibus supra citatis, deest clausula* de reformatione Ecclesiae in capite & in membris. Unde patet inanitas conjecturae inde ab Adversariis petitae, quod si Labbeus & Cossartius vel unum nacti fuissent Codicem MS. in quo ea verba defuissent, Lectorem ea de re pro sua ingenuitate monuissent. Superioribus adjungit etiam Schelstratus alium Codicem *plane antiquissimum, qui ex Bibliotheca Em. Card. Ludovisii in Bibliothecam Em. Card. Ottoboni* migraverat, ejusdemque R. E. Principis liberalitate in Biblio-

theca

theca Vaticana repositus fuit, in quo eadem omnino desiderantur.

Quis ergo Adversarios ferat tanta fiducia jactantes, vulgatae Basileensium lectioni omnes fere MSS. Codices suffragari? An ergo undecim Romani Codices, & sex Germanici, & unus Parisiensis S. Victoris, antiquissimi, & Constantiensi Synodo aut coaevi aut fere coaevi; ut alios recentiores Schelstrato visos praetereamus; an, inquam, octodecim Codices summae antiquitatis Romae, Parisiis, & per universam Germaniam in unam eamdemque lectionem conspirantes, nullo in numero & pretio, eorum judicio, habendi sunt? Et quidem Ludovicum Maimbourg, Nat. Alex. & Antonium Arnaldum, quod ad eorum manus, quum ea litteris consignarent, amplissima Germanica collectio nondum pervenerat, ferre utcumque possumus. At quis aequo animo ferat Auctorem Anonymum atque Turnelium, qui laudatam Germanicam collectionem & videre potuerunt, & reipsa viderunt, & tamen fidenter jactant, quod lectionis Basileensium *fidem ac sinceritatem* probant ac testantur omnes fere Codices manuscripti? An ergo sic lubet aut fas est Lectorum illudere simplicitati? Quanto nos potiori jure adfirmamus, *ea verba in pluribus, atque optimae notae, & indubitatae fidei MSS. Codicibus non occurrere*? Id quod erat probandum.

§. II.

§. II.

Ante quartam Sessionem magna tum generatim de Synodi Oecumenicae supra Romanum Pontificem potestate, tum speciatim de his verbis: Et ad reformationem generalem Ecclesiae Dei in Capite & in membris; *inter Cardinales atque Nationes dissensio ac disceptatio fuit.*

ANte quartam Synodi Constantiensis Sessionem graves intercessisse inter Nationes & Cardinales simultates atque disceptationes, nec ipsi Adversarii diffiteri audent. At eas concertationes vel ad Concilii generalis supra Romanum Pontificem auctoritatem & potestatem, vel ad ea verba ex primo Decreto expungenda, aliave dogmatica, ut vocant, Decreta in proxima Sessione publicanda pertinuisse, Maimbourg, Nat. Alex. Antonius Arnaldus, & quod magis mirere, ipse etiam Auctor Anonymus constantissime negant. Solum autem referendas esse contendunt ad Capitula quaedam atque Decreta, quae in Johannem XXIII. in Nationum Congregationibus parata fuerant, & quae ipsae Nationes in proxima sollenni Sessione edi omnino ac publicari volebant: contra vero Cardinales vehementissime instabant, ut eorum aliquantisper publicatio differretur. At Schelstratus de ipsis quoque (si ita loqui fas est) dogmaticis Capitulis disceptatum fuisse, invicte demonstrat, eique Maimbourg, & Nat. Alex. ex parte consentiunt. Quamquam enim in illis verbis; *Ad reformationem generalem &c.* a primo Capitulo expungendis, vel in eo retinendis, disputationem positam fuisse negant: non ab-

nuunt tamen acriter disceptatum fuisse de Capitulis ac Decretis, quibus de Summi Pontificis punitione statuebatur, si hujus sacri Concilii generalis, & cujuscumque alterius legitime congregati mandatis ac sanctionibus parere nollet. Imo de his Capitulis in hac Sessione omittendis tandem Nationibus cum Cardinalibus, sequestre Caesare convenisse, iidem Auctores consentiunt. Id tamen Anonymus Auctor, & Antonius Arnaldus praefracte negant, atque hic potissimum eo animi aestu & impotentia, atque ea verborum acerbitate, quae Virum ingenuum & eruditum maxime dedeceat. Cujus rei aliquod hîc specimen exhibebo, ut vel hinc hominis ingenium possis agnoscere (*a*): qui quum res certas atque constantes, ac praeclaris monumentis ac testimoniis innixas, levissimis fretus conjecturis, aggrederetur; eo tamen impetu in Adversarium irrueret; perinde atque nihil

(*a*) Il y abuse toujours de l'autorité de ses Manuscrits ..... Il ne faut pour être convaincu ou de son peu d'exactitude, ou de son peu de bonne foi, qu' écouter ce que disent ses Manuscrits ..... c'est une absurdité visible de supposer, comme fait M. de Schelstrate, que ce que vouloient les Cardinaux regardoit les decrets dogmatiques dont il ne s'agissoit point du tout dans cette contestation.... J'ai dit que c'est le comble de la hardiesse, & je le dis encore. Est-ce donc qu'il n'y a qu'a debiter ses songes & ses reveries pour des veritez?..... Cependant comme si M. de Schelstrate avoit une revelation de Dieu de ce qu'il ne trouve nulle part que dans sa tête, il nous dit hardiment &c... Mais ce que passe tout ce qu'on peut dire en matiere de hardiesse, est que n'ajant fait autre chose dans la pag. 42. de sa Dissertation, que de tirer ces vaines & ridicules inductions &c...... C'est donc contre toutes les regles du bon sens, que Monsieur de Schelstrate veut que ces mots indeterminés, de *Capitula praelibata*, se rapportent au dogme de la superiorité du Concile au dessus du Pape..... Qui ne voit donc que rien, n'est plus mal cousu l'un à l'autre, que les fausses suppositions du Dissertateur?.... C'est une vision ridicule de M de Schelstrate ..... Et qui s'étonnera de trouver des fictions dans ces Manuscrits obscurs, puisque M. de Schelstrate n'a pas fait difficulté d' en remplir son livre? Ubi sup. Capite XIII. pag 239. & seqq.

nihil hic nisi absurda & inania commenta, ludibria, somnia, visiones & fabulas singulis paginis venditaret; ac non ferenda temeritate tum publicam fidem, tum communis sensus notiones, rectique judicii ac rationis regulas immaniter violaret. At nullibi, ut spero, luculentius patebit, ejusmodi Auctores tum se se maxime efferre, & intolerandam fiduciam prae se ferre, Adversariosque suos despicere, & convitiis ac sibilis consectari, quum omnino rationibus destituuntur. Quod sane artificium bonis quidem Viris, & horumce librorum lectioni minime adsuetis quandoque imponere potest: sed qui eorum mores & artes apprime norunt, has facile eludunt, & in eorum caput detorquent. Itaque disceptationem, quae ante quartam Sessionem inter Nationes & Cardinales intercessit, ad Capitula dogmatica de Concilii generalis in Romanum Pontificem potestate, vel ad clausulam *de reformatione in Capite & membris*, primo Capitulo decreto Nationum insertam, referre; Arnaldo Auctore, fabula est, somnium est atque commentum, quod omnem superat absurditatem. Nobis autem Auctoribus, haec certa & explorata veritas est: quam non inanibus verbis, & contumeliis, sed solidis rationibus ac momentis adserere & vindicare aggredimur.

Quum die 21. Martii Johannes XXIII. Constantia clam elapsus Schafhusen aufugisset, aliquot Cardinales statim obmurmurare, ob ejus absentiam solutum esse Concilium, nec jam Synodi generalis nomine cohonestandum, sed pro *Conciliabulo* habendum. Id enim postmodum in sexta Sessione publico Scripto illis objectum (*a*): *Aliqui eorum, qui hic remanserunt, publice*

(*a*) Ap. Von der Hardt. Tom. 2. Par. XIII. cap. I. pag. 286.

blice asseruerunt, *quod per recessum dicti Dom. Johannis talem qualem e Constantia, dissolutum fuerit dictum Concilium*, *ita quod ex tunc non fuerit Concilium*, *sed Conciliabulum*. Quod sane difficile conciliatur cum doctrina Parisiensium de Synodi Oecumenicae in Romanum Pontificem potestate. Hujus namque opinionis, uti superius animadvertimus, consectarium est, quod nequaquam e simplici Pontificis voluntate, ejusve praesentia vel absentia Concilii generalis sors ac fortuna pendeat.

Ad hos ergo de Romani Pontificis auctoritate e quorumdam Cardinalium animis evellendos sensus, antequam tres ex eorum Collegio ad Pontificem destinati Constantia discederent, jussus est Gerson sollennem habere Orationem de Concilii & Pontificis potestate. Ad quam a Caesare & Nationum Deputatis invitati Cardinales, adesse renuerunt. Non enim decebat, inquit heterodoxus Historicus (*a*), eos talem sermonem audire, qui grave & Pontificis & Romanae Sedis auctoritati vulnus inflicturus erat. Quamobrem quum statim post peracta sacra Caesar (*b*) Gersonianam Orationem legendam Cardinalibus obtulisset; eam rursus velut (*c*) *in abrogationem jurisdictionis Apostolicae* concinnatam, constanter intelligere recusarunt. Haec Gersonis Oratio, inquit idem Historicus (*d*), origo fuit celeberrimae dispu-

(*a*) La bienseance ne leur permettoit pas d'aller entendre un discours, qui ne pouvoit être que fort desavantageux au Pape, & où l'on ne manqueroit pas de donner quelque atteinte à l'autorité du Siege de Rome. Lenf. liv. I. n. III.

(*b*) Von der Hardt. Tom. IV. Par. III. cap. I. pag. 66.

(*c*) Cerretan. ap. Von der Hardt. ibid.

(*d*) Ce fut .... l'origine d'une grande controverse, qui fut alors agitée avec beaucoup de chaleur tant

disputationis, quae tum magno animorum aestu, & Constantiae & Schafhusae tractata est, quaeque adhuc terminari non potuit; quibusdam etiamnum propugnantibus, quemadmodum id temporis Cardinales, Pontificem superiorem esse Concilio; aliis autem, Concilium superius esse Pontifice, ut in illa Oratione Gerson.

Quae Constantiae agebantur, Pontificem Schafhusae agentem minime latebant. Quamobrem de habita per Gersonem Oratione, & de plausu, quo ab Imperatore & Nationibus excepta fuerat, acceptis nuntiis; graviter de hac re cum Galliae Legatis, a Synodo ad eum missis, expostulavit. Statimque eadem ipsa die omnes ad se Curiae suae Ministros, cujuscumque dignitatis essent, tam Ecclesiasticos quam seculares, qui ad hanc diem Constantiae substiterant, gravissimis litteris, poena etiam excommunicationis proposita, evocavit. Quibus permoti litteris septem Cardinales, Alamanus Pisanus, Branda, Chalanco, Lausanensis, Brancatius, Barensis, & Tricaricensis sequenti die, *insalutato hospite*, ut ait Cerretanus, ac relicta Synodo Schafhusen ad Pontificem abierunt. Hoc rursus argumento est, quod Pontificem Concilio superiorem habebant. Qui enim secus existimabant, eorum judicio fas Pontifici non erat, a Synodo Ecclesiae Ministros abducere. Quod & in sequentibus Sessionibus sancitum est. Hinc ille Cardinalium ad nutum Pontificis e Concilio discessus valde eos Patribus suspectos reddidit, quod & Johannis fugam pro-

tant à Constance qu'à Schaf house, & qui n'a pû même être terminée jusqu' à present, les uns soûtenant encore, comme faisojent alors les Cardinaux, que le Pape est superieur au Concile, & les autres que le Concile est Superieur au Pape comme fait ici Gerson.

probarent, cum eoque in Concilii dissolutionem occulte colluderent: eaque suspicio illos etiam Cardinales adflavit, vel qui Constantiae remanserant, vel qui deinceps reversi sunt. Quo factum est, ut Concilii deliberationibus, de rebus in proxima Sessione pro Concilii integritate, auctoritate atque vigore definiendis & conficiendis, iidem Cardinales nequaquam adsciscerentur. *Quod Concilii institutum*, inquit Actorum Editor (*a*), *haud brevi duravit tempore, postquam in dies magis magisque suspecti habiti Cardinales ex publicis de dissoluto Concilio effatis, & acrioribus disputationibus secutis*. Nam ut idem admonet, & ex Actis constat, decreta in Nationum Congregationibus, remotis Cardinalibus, conficiebantur. Quae litteris consignata, & repetita, vix ante sollennem sessionem eisdem purpuratis Patribus exhibebantur, non ut de illis deliberarent; non enim sat temporis suppetebat; sed ut ea simpliciter perlegerent, antequam publice praelegerentur, ac totius Concilii auctoritate definirentur. Quod illi indigne ferentes; ac praesertim quod post absentiam Papae Constantiensem conventum adhuc pro generali Synodo haberent; proximae sessioni, quae post Johannis fugam prima futura erat, adesse fere omnes recusarunt. Soli enim Cameracensis & Florentinus adfuerunt; ea spe ducti, fore ut edenda Decreta Pontifex adprobaret; eoque, ut videtur, adhibito temperamento, ut non se interim Synodus absolute Concilium generale inscriberet; sed, quae generale Concilium nuncupatur. Hunc enim in praesenti Sessione, in Codicibus Brunsvicensi, Wolfenbutelensi, Lipsiensi, Gothano, ac duobus Vindobonensibus Elstra-

vvia-

(*a*) Tom. IV. Par. III. pag. 69. & 70.

vviano, & Dorriano, nec non apud Bzovium, Synodus titulum usurpavit: *Haec Sancta Synodus generale Concilium Constantiense nuncupata*. Quod casu factum non esse, sed ne Cardinales alio titulo adscito gravius offenderentur, & ad eorum invidiam declinandam, saepe memoratus Concilii Historicus animadvertit (*a*).

Sed quo erga Synodum & Pontificem Cardinales animo essent, & quae illis de utriusque auctoritate haereret opinio, ex eorum sequentibus cum Nationibus Disceptationibus & actis, luculentius patebit. Imprimis enim hac ipsa die 26. Martii, qua sessio habita est, aliquot Cardinales Schafhusa Constantiam reduces cum Deputatis Nationum coram Imperatore congressi, palam eis denuntiarunt, Synodum velut jam solutam ob absentiam Pontificis esse habendam, & hunc Synodo superiorem esse. Quod praeter Schelstratum, Jacobus quoque Lenfant litteris consignavit (*b*): Nec omnino dissentit Actorum Editor, quum ait (*c*), quod *scintillae litium hac vespera per reduces Cardinales in Congregatione sparsae, in flammas erupere diebus sequentibus*. Quibus, ut idem fuso calamo narrat, acerrime de hoc argumento disceptatum est. Nec verbis modo, sed actis quoque suam Cardinales mentem aperuerunt. Nam Papale decretum, quo Curiae Ministri feralibus poenis intentatis, ad certum diem Schafhusam evocabantur, dum ea Congregatio haberetur, ipsis, ut creditum est, Cardinalibus consentientibus, publice Constantiae pro-

(*a*) Ubi sup. num. VIII.

(*b*) Ces Cardinaux soutinrent dans cette Congregation, que le Concile devoit être regardé comme dissous par l'absence du Pape, & que le Pape étoit au dessus du Concile. Ibid. num. IX.

(*c*) Tom. IV. Par. III. pag. 75.

positum est. Quae res graviter Caesarem & Nationes offendit. Quare ut sine exitu ullo, ita non sine magna animorum commotione Congregatio soluta est (a): *Et suscitato*, inquit Niemus (b) *majori clamore contra eos, ipsi Domini Cardinales, insalutato hospite, abierunt*. Quae tamen quamquam Schelstratus & Jacobus Lenfant ad Congregationem hujus diei referunt, attamen congruentius ad sequentem diem Actorum Editor referre videtur (c) his fretus Niemi verbis, quorum & laudati Scriptores auctoritate nituntur (d): *Sed in bona quarta feria redierunt huc scilicet ad Constantiam de Schafbusen quatuor Cardinales. Et illa die* (27. Mensis Martii) *fuit Congregatio illorum, qui erant de Concilio, & interfuit Rex ipse. Et illuc accesserunt sex Cardinales, & ample multum locuti fuerunt contra ipsum Concilium, scilicet quod dissolutum esset propter absentiam & recessum dicti Balthasaris. Et eis responsum fuit acriter per plures de ipso Concilio Viros magnae auctoritatis & scientificos, scilicet quod Papa non esset supra Concilium, sed esset sub Concilio. Et facta illic contentio magna hinc inde*. Statimque subjicit, & eidem Congregationi adnectit quod de Papali Programmate dictum est; quo nimirum Constantiae publice adfixo Schafhusam Curiales evocabantur. Quae turbae etiam in diei sequentis Congregatione recruduerunt, propter adfixum novum Papale Programma, quo citatio Cu-

(a) Cet incident, joint à leur prêtention *de la superiorité du Pape sur le Concile*, qui fut contredite avec beaucoup de chaleur, fut cause qu'on se separa sans rien conclure, mais non sans beaucoup d'aigreur. Ibid. sub fin.

(b) Lib. II. de Vit. Joh. XXIII. cap. IX.

(c) Tom. IV. Par. III. pag. 76. & seqq.

(d) Ubi sup. cap. VIII.

Curialium in aliquot dies ipsius auctoritate Pontificis differebatur: *Per hoc*, inquit idem Niemus (*a*), *reddentes se Concilio hujusmodi magis suspectos*. Ac statim subjungit: Quod *ipsi Cardinales ultimo quod ratione non potuerunt illic, tunc clamoribus defendere voluerunt*. Qui Cardinalium aestus & clamores, Schelstrato, Jacobo Lenfant (*b*) & Actorum Collectore (*c*) Auctoribus tum ad easdem quaestiones de soluto aut dissolvendo Concilio ejusque integritate & auctoritate spectabant; tum etiam eo pertinebant, ut sessio publica differretur, qua plenius & efficacius ejusdem Concilii auctoritas adserenda erat. Cardinalibus conjunctam fuisse in hisce disputationibus Italicam Nationem, idem Concilii Historicus animadvertit (*d*). Quare in sequenti Nationum Congregatione, ut idem (*e*) & Actorum Editor (*f*) observant, eadem Italica Natio minime comparuit. Ac proinde nulla ratio erat, cur tantopere quatuor Nationum consensum Arnaldus jactaret (*g*) in iis videlicet Decretis concinnandis, de quibus jam nobis differendum est.

Statuta igitur adversus Cardinalium & Italicae Nationis vota in diem 30. Martii publica sessione, Imperator die 29. Nationes congregavit, ut de Articulis sequenti die sollenniter publicandis deliberarent. Tres tantum Nationes adfuerunt, Germanica, Gallicana, &

F An-

(*a*) Ibid. cap. IX.
(*b*) Ubi sup. pag. 79.
(*c*) Ubi sup. num. XI.
(*d*) Les trois Nations, qui se sentoient appuyées par l'Empereur, ne parlerent pas moins haut que les Cardinaux *& les Italiens*, & firent tant par leurs instances, que la session fut résolue pour le 30. de Mars Ibid.
(*e*) La Nation Italienne ne paroît point dans cette Congregation. Ibid. ad num. XI.
(*f*) Ubi sup. pag. 82.
(*g*) Ubi sup. pag. 247. & seq.

Anglicana; Italica, quae Cardinalibus adhaeserat, minime comparente. Porro Articuli, de quibus invicem convenerunt, at quorum publicationi constanter, ut mox videbimus, Cardinales intercesserunt, ad haec capita revocantur.

1. Huic Synodo, in Spiritu Sancto legitime congregatae, ipsum quoque Pontificem esse subjectum, in his quae pertinent ad fidem & extirpationem praesentis schismatis & Ecclesiae reformationem in Capite, & in membris.

2. Quod ipse etiam Romanus Pontifex cogi possit, si hujus & cujuscumque alterius Concilii generalis mandatis obedire contumaciter contemserit.

3. Fugam Pontificis scandalo Ecclesiae fuisse; se seque adeo, nisi resipisceret, schismatis & haereseos vehementer suspectum reddidisse.

4. Et Johanni & aliis Concilii membris plenam fuisse libertatem, adstruebatur.

Statim atque haec Decreta Cardinalibus coram Caesare congregatis communicata sunt, petierunt, inquit Historicus (*a*), ut ex primo postrema illa verba expungerentur; *ad Ecclesiae reformationem in Capite, & in membris*: „ parce qu'ils ne croyoient pas que le Pape „ fut obligé d'obeïr au Concile dans ce point. At potissimum, ut idem subjungit, institerunt, ut tres sequentes articuli; nimirum & secundus, quo Pontifex potestati Synodi coactivae subjiciebatur; & tertius, quo schismatis & haereseos postulabatur; & quartus, quo plenam ei semper fuisse libertatem declarabatur; omnino supprimerentur. Eademque & Actorum Editor sequentibus

(*a*) Ubi sup. num XIII.

bus verbis testatur (*a*): „ Omitti vero aut deseri vo„ luerant Cardinales, praeter verba primi articuli, *de* „ *reformatione in Capite & in membris*, integros alios „ articulos *de poena in Pontificem Concilio inobedien-* „ *tem, ejusque sequaces statuenda*: ut & *de ignominio-* „ *sa Johannis Papae fuga a Concilio*: nec non *de liber-* „ *tate & securitate in Concilio Johanni Papae, & ce-* „ *teris Concilii Patribus curate praestita*. Quae omnia „ hoc die Cardinalibus sunt denegata. Quae omnia laudati Scriptores ex Actis constare judicant a Schelstrato vulgatis, quibus, ut vidimus, Arnaldus tum omnem auctoritatem abrogare conatur, tum ex eis nullo pacto confici existimat, eas adversus Nationes Cardinalium disputationes ad Decreta dogmatica esse referendas, sed ad ea tantum, quae Johannis personam, ejusque e Synodo fugam respiciebant. Verum & integram Actis constare fidem atque auctoritatem, & de ipsis quoque Dogmaticis Decretis disceptatum inter Nationes & Cardinales fuisse; tum ex dictis patere credimus, tum ex sequenti §. extra omnem controversiam positum esse constabit.

§. III.

Verba ista; Ad reformationem generalem in Capite & in membris; *Cardinalis Florentinus reapse in publica Sessione non legit. An ea omiserit, consentientibus aut refragantibus Nationibus, sedulo ac diligenter inquiritur.*

CArdinalem Florentinum, cui decretorum publica lectio demandata est, hanc *de generali reformatio-*

(*a*) Ubi sup. pag. 81.

tione in Capite & membris, clausulam silentio praeteriisse; probaverat imprimis Schelstratus (*a*) hac Nota, quam post haec Decreti verba, *ad fidem, & ad extirpationem dicti schismatis*, in uno e Vaticanis Codicibus Constantiensis Synodi gesta continentibus adjunctam reperit: *Iste* (nimirum articulus) *imperfecte fuit factus, ut sequitur, ideo suppletur in sessione sequenti*. Antonius Arnaldus: qui prae suis conjecturis, quas, ut saepe diximus, pro totidem demonstrationibus venditat (*b*), MSS. Codicum fidem nihili habendam esse pronuntiat: Schelstrato graviter indignatur, quod rudis & ineruditi Amanuensis barbaram notam produxerit ad omnium Editionum labefactandam fidem, quae hoc sessionis IV. Decretum cum ea clausula repraesentant. At nota illa, ut ut barbara & inconcinna, exploratissimam continet veritatem, quae ab Actorum Collectore (*c*), & Jacobo Lenfant (*d*) sequentibus argumentis invicte confirmatur. 1. Consentit plane cum Vaticani Codicis Nota hoc breve prooemium, quod articulo, de quo nunc agimus, in Codice Elstravviano Vindobonensi praemittitur: *Et Cardinalis Florentinus, videlicet Dominus Fran-*

(*a*) Dissert. I. cap. II.

(*b*) Cela est *demonstratif*, & on ne doit pas seulement écouter contre une preuve si convaincante la conjecture incertaine que tire M. de Schelstrate d'une note fort barbare & presque inintelligibile qu'il dit avoir trouvée dans un de ses MSS. après ces mots: *Ad fidem & extirpationem dicti schismatis*...... Pour y trouver du sens, il a mis, *articulus*, après, *iste*: mais il ne nous dit point à quoi se rapporte, *ut sequitur*. N'est-ce donc pas une honte de vouloir que nous nous arretions à ce qu'un Copiste ignorant a marqué dans son livre, où il n'y a rien de specifiè, & que sur cela nous prenions pour faux ce qui se trouve dans toutes les editions d'un Concile general, & ce que je vion de faire voir qui s'y doit necessairement trouver. Capite X. pag. 191.

(*c*) Ubi sup pag. 87. & seqq.

(*d*) Ubi sup. num. XVI.

Franciscus de Zabarellis, pronunciavit articulos infrascriptos, aliqualiter propter importunitatem Cardinalium detruncatos, in haec verba. Subjungiturque Decretum notissima illa clausula mutilatum. Porro sequenti Sessioni haec in eodem Codice adpingitur epigraphe: *Sessio tertia* (a fuga Papae) *Episcopus Bosoniensis* (Posnaniensis) *de mandato Concilii articulos infrascriptos, & aliquos reformatorios articulorum praecedentium secundae sessionis* (a fuga Papae, alias quartae) *quoad articulos, propter importunitatem Cardinalium pro tunc omissos, pronunciavit*.

Secundo, quum Cardinales forte perspicerent, aegre ferre Nationes, quod Cardinalis Florentinus inter legendum statutos articulos detruncasset; quum varia pro urgenda celerius unione Synodo promissa fecissent; & ipsi vicissim a Synodo petierunt, ut ea de Synodi & Pontificis auctoritate controversia paullisper seponeretur, ob graves quibus implicabatur difficultates: *Videtur attendendum circa praedicta, quae directe respiciunt ad unionem Ecclesiae, suspensis ad tempus aliis materiis, quae habent magnas difficultates, & maturam exigunt deliberationem*. Quae ex tribus Codicibus MSS. Regestum Synodi continentibus Schelstratus eruit (*a*).

Tertio, ex iisdem aliisque quatuor Codicibus idem Schelstratus profert, de hac omissione cum Cardinali Florentino per quosdam e suis conquestas esse Nationes, & post aliqualem cum eodem Cardinali disputationem constitutum fuisse, ut omnia Decreta, cujusmodi primûm fuerant per easdem Nationes confecta, in sequen-

(*a*) Acta Conc. Const. pag. 230.

quenti sessione publicarentur (*a*): *Fuit per Cardinalem Florentinum super hoc cum aliquibus Deputatis aliqualiter disputatum. Finaliter Concilium voluit ex integro dictas diffinitiones ad longum iterum in alia sessione pronuntiari*. Et alibi idem Auctor ex iisdem Regesti Codicibus prodit (*b*), quod post illam cum Cardinali Florentino disputationem Deputati Nationum die 2. Aprilis inter alia multa statuerunt, *quod proxima Sessione omnes articuli & clausulae concordatae per Nationes, in ultima sessione praetermissae, expediantur*. Non ergo unius tantum, ut ait Arnaldus, imperiti Scriptoris barbara nota hoc factum nititur, sed in illud quoque alii Vaticani Codices mire consentiunt: quibus ne temere, quoniam Vaticani sunt, fidem Adversarii detrahant, consentit & Vindobonensis Codex, a Nicolao Elstravv Consiliario quondam Austriaco exaratus, qui Actis ipsis interfuit.

Quarto, Benedictus Gentianus Parisiensis Academiae ad Synodum Legatus publico scripto, quod id temporis Concilii Patribus obtulit, quodque ex duplici antiquissimo Codice Vindobonensi Actorum Editor in lucem emisit (*c*), hoc nomine in eumdem Cardinalem Florentinum sequentibus verbis invectus est: *Animadvertite, qualiter iste Rev. Florentinus schedulam, in quam Nationes concordaverunt, in ista ultima sessione, scilicet penultima Martii, suorum fretus Consilio sociorum & fautorum, detruncavit & decurtavit; deludendo & vilipendendo hanc sacram Congregationem; in*

(*a*) Ibid. pag. 231.
(*b*) Comp. Chronoleg. pag. XLI.
(*c*) Tom. II. Par. XII. pag. 181.

in qua talia praesumentes, non sunt digni ut amodo admittantur.

Quinto, Gobelinus Persona Decanus Bilsfeldiensis & Officialis Paderbornensis, qui Martini V. anno primo suum, ut ipse monet, absolvit Opus, quique adeo in ipsa Germania Constantiensis Synodi acta statim atque vulgabantur, ea litteris consignabat; hoc idem, quo de nunc agimus, facinus Posterorum memoriae his verbis commendavit (*a*): *Penultima die Martii, quae fuit vigilia Paschae, fuerunt pronuntiati quidam articuli per unum de Cardinalibus minus sufficienter: quapropter sexta die Mensis Aprilis iidem Articuli per unum alium de Concilio, Rege praesente, pronuntiati sunt reformati.*

Sexto, hic tandem articulus, inquit Jacobus Lenfant, fuit reapse in quinta sessione in eam formam instauratus, qua primum 29. Martii fuerat in Nationum congregatione conceptus. Quod argumentum Schelstratus pluribus urget atque confirmat: Quod si plura (*D. Maimbourg*) desideret, erit, inquit (*b*), quo abunde ei satisfiat: Concilium enim Basileense, cujus auctoritatem tanti facit, refert ex Gestis Constantiensis Concilii (*c*), quod *ob diversas opiniones de potestate Concilii generalis in his, quae pertinent ad reformationem Ecclesiae, super prima definitione praescriptus fuerat omissus articulus de hoc faciens mentionem, & sequens, qui ex primo dependet.* Quid clarius? Quid manifestius? Quid in rem nostram expressius scribi vel afferri potuit? Proba-

(*a*) Cosmodrom. Art. VI. capite XCIV.

(*b*) Differt. I. cap. II. pag. 44.

(*c*) Citat. in margine *Regestum Actorum Basileensium ex Gestis Constantiensis Concilii huc usque ineditis.*

bavimus ex MS. Codice, & Gobelino Persona, in Decreto primo Sessionis IV. non reperiri clausulam *de reformatione*. Gesta ipsius Constantiensis Synodi testantur, id mirum videri non debere, quia ob varias opiniones de auctoritate Concilii circa reformationem Ecclesiae sessione IV. *super prima definitione praescriptus fuerat omissus articulus de hoc faciens mentionem*: adduntque, ob omissum Sessione IV. articulum illum, Decretum ex integro in alia sessione pronuntiatum fuisse. Quod & omnino dicendum esset, licet ex testimoniis a nobis allatis minime constaret. Cur enim Decretum illud Sessione V. repetitum fuisset, si illi nihil omnino Sessione IV. defuisset?

Denique, ut saepe citati Jacobus Lenfant, & Actorum Editor (a) observant, hinc facile conciliatur MSS. Codicum discrepantia. Nam Romani, Germanique Codices, & aliquot Galli articulos proferunt cujusmodi reapse per Cardinalem Florentinum pronuntiati in publica sessione fuerunt. At Codices Victorini, qui ut Adversarii testantur, Excerpta continent, quae ex ipso Constantiensi Concilio a Praesulibus Theologisque Nationis Gallicanae Parisios mittebantur, eosdem articulos exhibent, cujusmodi in Nationum Congregatione formati & praescripti fuerant. Fieri namque potuit, ut excerpta illa, antequam sessio haberetur, Parisios dirigerentur: Indeque fortasse contigit, ut laudata Decreta aliter in iis Codicibus ederentur, quam a Synodi Notariis, aliisque qui rebus gestis interfuerunt, edita sunt.

Ea est ejusmodi momentorum vis ac perspicuitas, ut neminem deinceps futurum existimemus, qui non jacta-

(a) Tom. VI. pag. XII.

ctatas Arnaldo demonstrationes irrideat, & qui non facile intelligat, quam temere ille suis conjecturis Vaticanorum Codicum, quos nunquam viderat, auctoritatem & fidem sollicitarit. Nam quod jactat, mirum fuisse Cardinalium & Nationum circa dogmatica Decreta consensum, ac potissimum a veri similitudine abludere (*a*), Cardinalem Florentinum, qui vel ab ipso Bellarmino inter Auctores recensetur, qui Concilii Oecumenici potestatem supra Romani Pontificis auctoritatem extollunt, articulos huic opinioni faventes mutilare ac supprimere voluisse; quanti sit habendum, ex dictis perspicue constat: quum miro tum veterum Codicum & actorum, tum coaevorum Scriptorum concentu pateat, quod fieri non potuisse Arnaldus judicat, id reapse contigisse; nimirum Cardinalem Florentinum ea Decreta, aliis suadentibus, ac pene cogentibus Cardinalibus, vel omnino praeteriisse, vel ea *de reformatione* clausula multasse.

Hinc etiam facile solvitur quod velut achilleum ac decretorium, tum idem Arnaldus (*b*), tum Bossuetius (*c*), & alii proferunt: nimirum eam clausulam, si decreti prooemium spectetur, ad ejus integritatem omnino desiderari. Hinc enim solum efficitur, articulum ex decreto Nationum legi cum ea clausula debuisse, at non reapse lectum fuisse, ejus publicationi constanter intercedentibus Cardinalibus. Unde gravis oritur dubitatio, an ipsae quoque Nationes in ejus tandem omissionem consenserint. Si enim consensissent, quidni & prooemium, quod eam clausulam postulat, reformassent? Cur

(*a*) Arnald. cap. XI. pag. 209. & seqq.
(*b*) Cap. X. pag. 189. & seqq.
(*c*) Cap. seq.

& conquestae fuissent, & eam omissionem Cardinali Florentino tam acriter exprobrassent? Cur denique in proxima Sessione omnino instaurari articulos voluissent? At contra consensisse tandem ea de re cum Cardinalibus Nationes, ex MSS. Codicibus colligere sibi Schelstratus videtur: in quibus scilicet legit, mediante Rege Romanorum *adhibitum fuisse quoddam moderamen in expediendis in illa Sessione*: Quod ille ita interpretatur (*a*), ut inter cetera Decreta omitteretur secundum de potestate coactiva Concilii, & in primo Decreto nulla mentio fieret de reformatione Ecclesiae. Cui profecto interpretationi plurimum favere videntur, quae ex aliis Codicibus profert (*b*); nimirum quod paratis omnibus ad celebrandam sessionem, *habita fuit non modica disceptatio inter D. Regem, DD. Cardinales, & Deputatos Nationum super Capitulis praelibatis: & tandem Divino Flamine inspirante, in unam sententiam convenerunt, quod tantum Capitula infrascripta in dicta sessione statuerentur. Fuit ergo dicta sessio de consensu & voluntate D. Regis, & omnium DD. Cardinalium in Constantia existentium, quatuor Nationum, & Oratorum Regum & Principum celebrata*. Ac subjungitur, quod Cardinalis Florentinus, *sacro Constantiensi approbante Concilio, legit Capitula infrascripta*: inter quae neque secundum de potestate Synodi in Pontificem coactiva locum habet, & in primo omittitur clausula de reformatione in capite & membris. Quae proinde omissa videntur, ipsis quoque & Caesare & Nationibus consentientibus.

Quod

(*a*) Comp. chron. pag. XI. ex 4. Codd. Gest. Conc. Const. contin.
(*b*) Acta Protonot. ex 3. Codd. MSS. pag. 225.

Quod pertinet ad ſecundum Decretum, Ludovicus Maimbourg & Nat. Alexand. facile conſentiunt, illud fuiſſe ex Nationum conſenſu praetermiſſum, quoniam neque in ullis Codicibus, neque in vulgatis editionibus legitur. At contra, clauſulam de reformatione in capite & membris, ipſis quoque conſentientibus Cardinalibus, lectam fuiſſe contendunt, quoniam illam, ut ipſi teſtantur, & in Codicibus Gallicanis, & in vulgatis Editionibus repererunt. Porro ita ut ſequitur ſeſe rem habuiſſe, laudatus Maimbourg conjectura auguratur. Primum Seſſionis IV. Decretum quatuor, ipſius judicio, articulos ſeu membra complectebatur. 1. An Synodus immediate a Chriſto poteſtatem haberet, cui vel ab ipſo Pontifice parendum eſſet in iis, quae ad fidem & extirpationem ſchiſmatis pertinerent. 2. An addendum eſſet, in iis etiam quae pertinent ad Eccleſiae in capite & membris reformationem. 3. An Pontifex parere detrectans, ad obediendum a Synodo cogi poſſet inflictione poenarum. 4. An auctoritas, quae Conſtantienſi Synodo tempore ſchiſmatis coactae vindicabatur, cuilibet alteri Synodo communis eſſet. Ait ergo, quod de primo nulla Cardinalibus cum Nationibus diſſenſio fuit; adeoque tota controverſia in tribus aliis articulis verſabatur: quae, ſequeſtre Caeſare, ita compoſita eſt, ut in decreto duo tantum priores Articuli retinerentur, duobus poſterioribus ad ſeſſionem proximam reſervatis.

Verum Actorum Conſtantienſis Concilii in Germania Collector (*a*) haec omnia non Nationum nutu & conſenſu, ſed Cardinalium arbitrio & voluntate, invito Caeſare & Nationibus, omiſſa fuiſſe opinatur. Quare

(*a*) Tom. IV. pag. 84. & ſeqq.

post longas disceptationes hoc tandem Cardinalibus datum per Nationes ait „ ut articulum *de Papae Johannis* „ *fuga*, ob quam *haereticus* in conclusione erat appellatus, poenaque dignus judicatus, decretis superioribus „ publicandis junctum, hoc die omitti concederent. „ Quem articulum, hoc die in sessione quarta cum aliis „ promulgandum, superioris diei Congregatio generalis ex Vindobonensi Codice exhibet, hoc titulo ex„ presse addito: *Articulus datus, & additus ad alios* „ *articulos pro secunda sessione* (a fuga Papae Johan„ nis, quae est ordine quarta.) Praeter hunc vero arti„ culum a Nationibus indultum qui omitteretur, sicuti „ non praelectus est; in aliis articulis quidquam a Na„ tionibus haud mutatum, aut quod mutaretur non „ concessum. Certe vel verba articuli aut decreti primi „ *de reformatione Ecclesiae in capite & in membris*, a „ Nationibus nullo plane modo voluisse omitti, patet „ ex eventu, quando Concilium vehementer offensum, „ dum Cardinalis Zabarella in praelegendo illa verba „ cum aliis omisit; ut non solum publicis libellis Con„ cilium testaretur dissensum & offensam, sed & in se„ quenti Sessione publice restitui illa juberet. Subjungitque, quod in illum gravem articulum in secunda Sessione a fuga, alias quarta publicandum, sed qui omitteretur, permissum, collimabant verba Manuscriptorum, quae Schelstratenus allegavit: quaeque jam ex ipso paullo superius produximus.

Jacobus Lenfant ut horumce Manuscriptorum fidem cum rebus postea secutis conciliet (*a*), aliquod adhibitum fuisse temperamentum, & ipse agnoscit: sed in

(*a*) Lib. II. num. XV.

in quo positum fuerit ejusmodi temperamentum, facile judicari non posse. Nam ea Cardinalium cum Nationum Deputatis collatio tumultuaria fuit; adeoque fieri facile potuit, ut sese mutuo non satis intelligerent: indeque factum, ut & Cardinalis Florentinus ad ea de Reformatione verba perveniens subsisteret, ea praeter communem deliberationem addita adfirmans; & nihilominus hanc ei omissionem Nationes acriter exprobrarint: Quod, inquit idem Auctor (*a*) aequitas postulat, *qu'on impute plûtôt à quelque mal-entendu procedé des contestations du matin, qu'à aucune mauvaise foi de part ni d'autre.*

Mihi venit in mentem an haec ita conciliari possent; ut Deputati quidem Nationum, qui cum Cardinalibus contulerunt, saltem subobscure ac generalibus verbis in eam omissionem consenserint. Quod quum ipsis Nationibus, quae jam in *Choro* ad celebrandam Sessionem praesto aderant, communicari non potuisset; hinc earum questus & subita indignatio, quod non audirent per Cardinalem Florentinum articulum promulgari integrum & cum omnibus clausulis, quibus illum in communi Congregatione munierant.

Ut ut sit, ex his tamen quae hactenus disseruimus, ratio facile redditur, cur resecta clausula *de reformatione in Capite & membris*, Decretum prooemio non omnino respondeat. Nimirum ob temporis angustiam; quoniam statim post illam in Ecclesiae Sacello Cardinalium atque Deputatorum collationem in *Chorum* ad celebrandam sessionem itum est, & ne acriores inter Nationes ipsas & Cardinales concertationes, aut graviora scan-

(*a*) Ibid. num. XV.

ſcandala ſuſcitarentur; articulus legendus Cardinali exhibitus eſt qualis jam fuerat litteris conſignatus, nec facile potuit inter legendum ad eam formam revocari, in qua priora examuſſim poſterioribus reſponderent.

CAPUT V.

„ Schelſtrati, de falſata Seſſione IV. Conſtan-
„ tienſi, fabula confutatur: Probitas PP. Ba-
„ ſileenſium omnium Scriptorum conſenſu
„ aſſeritur: Beati Ludovici Alemandi ejus
„ Coetus Principis eximia ſanctitas.

HOc revera eſt, quod maxime urit Adverſarios, ſcilicet Baſileenſes Patres ab Emmanuele Schelſtrato non ſatis integrae fidei in edendis quartae Seſſionis Conſtantienſis Decretis inſimulatos. Concoquere namque non poſſunt, tanto, ut eum praedicant, Coetui, cui praeerat Ludovicus Alemandus Cardinalis, & in quo aderant Epiſcopi ac Doctores pietatis, ut ajunt, ac doctrinae nomine commendati, tantum facinus imputari. Scilicet Ludovicum Cardinalem Archiepiſcopum Arelatenſem Clemens VII. anno 1527. edito Diplomate ad Praepoſitum & Canonicos Eccleſiae Metropolitanae Arelatenſis, & Fratres Celeſtinos Avenionenſes, eum cum Petro de Luxemburgo Cardinale, Beatis adſcripſit: eoſque pro Beatis coli & venerari poſſe decrevit; *ut qui vitam caelibem, caſtamque & immaculatam egerint, clarique miraculis haberentur*. „ Ut profecto,
„ *ſubjungit Boſſuetius*, tali Viro, & quidem tantum
„ facinus nulla ſatisfactione purganti, falſitatem impu-
„ tare,

„ tare, non modo summae temeritatis, sed etiam mani-
„ festae impietatis esse constet. Quod vero ad alios Episcopos ac Doctores „ iis, inquit, tantus Conventus
„ Viris constabat, qui bona fide agerent, miroque re-
„ formandae Ecclesiasticae disciplinae studio tenerentur ..... ut profecto tantos Viros errasse bona fide,
„ atque ulterius quam oporteat studio reformationis ab-
„ reptos, suspicari liceat: falsi insimulare, impium ab-
„ surdumque sit. Eademque pari confidentia & alii ex Adversariis objiciunt: perinde atque ipsi quoque doctrina ac pietate excellentes Viri, quum praepostero zelo aliisve turbulentis affectibus in transversum abripiuntur, ad minus decoras artes non aliquando confugiant: aut qui Basileensium gesta revolvit, non illud identidem usurpare cogatur:

Tantum religio potuit suadere malorum.

Igitur ne Schelstratum optimum Virum & eruditum *summae temeritatis, & manifestae impietatis* ab Episcopo Meldensi postulatum, omnino indefensum relinquamus, in rationes breviter inquiremus, quibus Basileenses reos egit depravatae, in iis quae pertinent ad quartam Sessionem primumque illius sessionis Decretum, Synodi Constantiensis editionis.

AR-

ARTICULUS PRIMUS.

Jure ne an injuria Basileensium Patrum fidem, in edendo cum ea de Reformatione clausula quartae Constantiensis Concilii Sessionis primo Decreto Schelstratus in suspicionem vocaverit?

AD sollicitandam & in suspicionem vocandam Basileensium fidem illud Cl. Schelstrato incitamento fuit, quod ex Actis a quatuor Protonotariis conscriptis suam Basileenses Gestorum ac Decretorum Synodi Constantiensis Epitomen compilarunt. Quum porro tres ipse nactus fuisset antiquissimos Codices, ejusmodi Acta a Protonotariis conscripta, continentes, ac primum quartae sessionis Decretum sine illa de Reformatione clausula repraesentantes; hinc illi suspicio suborta est, fuisse eam clausulam laudato Decreto praeter MSS. Codicum fidem & auctoritatem insertam: „ Basileenses, *inquit Cl. Auctor* (*a*), usi sunt Actis a quatuor „ Protonotariis Constantiensis Synodi collectis, ut in „ titulo suae Compilationis ipsimet fatentur: in Actis „ autem, quae ab ipsa Constantiensi Synodo per Proto- „ notarios ad id Deputatos collecta fuerunt, verba illa „ deesse, ex tribus ejusdem collectionis MSS. Codicibus „ probavi: neque quidquam, ut puto, ad confirman- „ dam rem nostram expressius dici vel afferri potuit.

Quamquam autem, ut deinde subjungit, vel sola Acta

(*a*) Differt. I. cap. I. pag. 25.

Acta Protonotariorum Constantiensium sufficere debuissent ad Basileensium compilationem erroris convincendam; placuit tamen illi & aliorum Codicum adsciscere auctoritatem, qui pariter & antiquissimi sunt, & in abjiciendis a primo illo quartae Sessionis Decreto verbis ad reformationem spectantibus, cum Protonotariorum Actis concinunt & conspirant.

At multo vehementius excitatam de Basileensis collectionis sinceritate suspicionem auxisset, confirmavissetque, MSS. Codicum in Germanicis tunc Bibliothecis delitescentium auctoritas, si eos lustrare Viro Cl. licuisset. Non enim Parisiis ex Bibliotheca S. Victoris Basileenses ad suam Epitomen conficiendam MSS. Codices accersiverunt, sed iis usi sunt, qui in ipsa Germania praesto ipsis ac fere prae manibus erant. Ab iis porro Codicibus non modo absunt verba illa ***de reformatione in Capite & in membris***, ubi Decretum primum quartae sessionis exhibent; verum & cur abesse debeant, in eis indicia non desunt.

Profecto, quae superius adduximus testimonia; quibus luculentissime constat, acerrimas fuisse de Articulis in quarta sessione promulgandis Cardinalibus cum Nationibus disceptationes, & Cardinalem Florentinum, suis petentibus ac pene cogentibus Collegis, clausulam de reformatione praeteriisse, qui propterea Synodi invidiam subierit, cujus deinde jussu articulus imperfecte promulgatus, in sequenti sessione instauratus sit; testimonia, inquam, quibus haec luculentissime demonstrantur, Basileenses Epitomatores latere minime potuerunt. Praesertim quum rerum in Synodo Constantiensi gestarum recens adhuc esset memoria, quum nondum

quinque lustra ab absoluto Concilio fluxissent. Quapropter aut certe fidem eorum suspectam haberi oportere crediderim, aut eos indiligentiae & ignaviae postulari. At eos negligentiae coargui vetant quae ipsimet in suis litteris jactant partim Compilationi praefixis, partim subjunctis, ad conciliandam eidem auctoritatem ac robur. Inde enim habemus, hujus Collectionis provinciam duobus Cardinalibus, duobus Episcopis, duobus Theologiae Doctoribus, & Archidiacono Zagabiensi fuisse demandatam. *Ipsi autem*, ut in eisdem litteris legitur, *commissioni nostrae multo tempore diligenti cura vacantes, juxta nostrum mandatum extraxerunt & collegerunt, ac fideliter conscribi fecerunt; Decreta & gesta nonnulla praefati sacri Concilii Constantiensis in unum redigentes Volumen*. Quod absolutum ac perfectum ab universo Coetu probatum est, ejusque Bulla munitum.

Haec aliaque plura Schelstrato animadversa quum Nat. Alex. retulisset: „ Gratias, *inquit*, amplissimas „ debet D. Emmanueli a Schelstrate Respublica Literaria, quod observatione illa sua Decretorum Concilii „ Constantiensis, prout ad nos pervenerunt, sinceritatem praeter intentionem suam confirmaverit. Si quidem ex ea patet, vix majorem adhiberi potuisse curam ac diligentiam in Actis ac Decretis illius Concilii colligendis, quam quae a Patribus Synodi Basileensis adhibita est. Viris siquidem omnium Ecclesiae Ordinum dignitate, doctrina, probitate spectatissimis hanc provinciam demandarunt, qua fideliter sunt perfuncti. *Opus*, inquit, *fideliter conscriptum fuit*. Collectionem Basileenses Patres approbarunt, „ Bul-

„ Bulla Concilii Codici appensa, ejusdemque fore fidei
„ declararunt, ac si Bulla ejusdem Concilii Constan-
„ tiensis munita forent. Cedo, si quae Actorum cujus-
„ libet alterius Synodi Acta magis authentica, & majo-
„ ri cura descripta & collata ad nos pervenerunt. Verum Cl. Auctor non animadvertit, quod quanto praeclarius Basileensium in colligendis edendisque Constantiensibus Actis ac decretis curam diligentiamque commendabat, tanto magis eorum fidem elevabat, & in suspicionem adducebat. Neque enim Basileensium Collectorum jactata dignitas, doctrina, probitas & si libet addere, & sequuta miracula unquam suadebunt, quod in Actis Protonotariorum legerint quae ab eis absunt, & quae abesse debere, nisi in hoc negotio cum summa oscitantia & negligentia versati sunt, exploratum habere debuerunt. Quare quanto magis eorum in hoc Opere concinnando cura & diligentia commendatur, tanto eis gravior violatae publicae fidei invidia conflatur. Ejusdemque commatis est quod sequentibus verbis idem Natalis adjungit.

„ Sed observationi D. a Schelstrate addendum est,
„ tunc ab annis decem Concilium Basileense duo illa,
„ de quibus agimus Constantiensia Decreta laudasse,
„ exscripsisse, renovasse, confirmasse iisdem omnino
„ verbis, quibus nunc in Actis Concilii Constantien-
„ sis, Romanae, Regiae, Labbeanae Editionis legun-
„ tur, idque non semel, sed quinquies, in publicis ses-
„ sionibus, antequam Synodus Ferrariam ab Eugenio
„ Quarto transferretur, cum ejus Legati Concilio prae-
„ essent, ac inprimis Julianus Tit. S. Angeli Cardinalis,
„ Acta ac Decreta Concilii Constantiensis solitus

„ *Nocturna versare manu, versare diurna &c.*

At praeterquamquod Decreta Basileensibus in publicis illis Sessionibus laudata, exscripta, renovata & confirmata, non ex quarta, sed ex quinta Synodi Constantiensis sessione accersita sunt; hoc ipso Nat. argumento vehementior in Basileenses invidia concitatur. Nam qui ab annis decem, adeoque a celebrata Synodo Constantiensi vix tredecim annis, soliti fuerant hujusce Concilii Acta & Decreta,

Nocturna versare manu, versare diurna,

fieri non potuit, ut ea, quae circa Decreta IV. Sessionis acciderant, ignorarent; ac potissimum non fuisse primum Decretum per Cardinalem Florentinum cum ea de Reformatione clausula promulgatum, cum qua illud editum voluerunt: ac proinde non temere quis mali alicujus doli fraudisve Basileenses insimularet.

Verum, ut fatear quod res est, praeter initas ab Arnaldo, Maimbourg, Bossuetio & Nat. Alex., alia purgandi Basileenses suppetit via: quae quidem nobis aperte favet, sed ea tamen nisi admittatur, illos depravatae Constantiensis Decreti editionis reos omnino haberi necesse est. Hanc autem nobis Constantiensium Actorum Editor ope Wolfenbutelensis Codicis suppeditavit. Hic enim Codex, ut ipse tradit, Actorum ac Decretorum Concilii Constantiensis Epitomen a Basileensibus adornatam exhibet; sed cum multis aliis in locis, tum potissimum in primo Sessionis IV. decreto plurimum a vulgatis ejusdem Epitomes editionibus discrepat (*a*). In Hagenoënsi siquidem illo compendio, quod nimirum Hagenoae Imperiali Oppido primûm editum est,

(*b*) Von der Hardt. Tom. IV. pag. 87.

est, ceterisque quae ex illa derivatae sunt ejusdem compendii Editionibus, addita reperiuntur, ac promulgata dicuntur quae per Nationes quidem fuerant definita, sed per Cardinalem Zabarellam, reliquorum Cardinalium consilio, licet invitis Nationibus, sunt omissa, nec praelecta. Ast in MS. Wolfenbuttelensi Compendio a Basileensium collectione profecto, ita universa comparent, prout Constantiae sunt per Zabarellam pronuntiata. Hinc porro colligit laudatus Auctor (*a*), suspicione plane potuisse supersedere illos, qui magno molimine, ut in Schelstrateno liquet, malae fidei accusarunt Concilii Basileensis Patres, qui data opera Acta decretaque Constantiensis Concilii corruperint, in Sessione praecipue quarta. Siquidem in hoc Wolfenbuttelensi Codice compendii Basileensis res uti Constantiae gesta, integre planeque comparet. Ut vel Wolfenbuttelensis ille Codex & scrupulum haesitantibus promte eximat, & Basileensis Concilii Patribus fidem atque auctoritatem omnino reddat.

Quod Codicis Wolfenbutelensis lectione ad fidem & auctoritatem Basileensibus Epitomatoribus restituendam usus Editor sit, haud equidem improbamus, imo & plurimum commendamus: at profecto inde consequens non est, Schelstrato crimini dandum esse, quod violati velut ex industria primi sessionis quartae Decreti Basileenses in suspicionem adduxerit. Quum enim certissime constaret, ad hoc Decretum clausulam de reformatione neutiquam pertinere, non alia purgandi Basileenses suppetebat via, quam ut ope MS. Codicis demonstraretur, haud eorum vitio in hocce decretum eam clau-

(*a*) Ibid. in Prolegom. cap. III. pag. 16.

clausulam irrepsisse. At quum Adversarii & MSS. aliquot Codicum, & vulgatarum Editionum auctoritate praefracte tuerentur, tum ita legendum esse illud Decretum; quod a perspicua veritate prorsus erat alienum; tum ita reapse fuisse a Basileensibus editum; inde plane consequens erat, Basileenses secus illud edidisse, atque incorruptorum Codicum & veterum monumentorum auctoritas postularet. Non ergo ut Maimbourg & alii faciunt, inde Basileensibus defensio paranda erat, quod Codices, quibus in adornanda sua Collectione usi sunt, eam clausulam forte repraesentarunt; sed inde potius quod eam ipsi in autographo & authentico ejusdem suae collectionis Exemplari praetermiserunt. Sed neque Adversarii, neque Schelstratus divinare poterant, aliquem illius Epitomes Codicem MS. in quo illa clausula esset omissa, in aliqua ex Bibliothecis Germanicis delitescere, inde aliquando eruendum.

ARTICULUS SECUNDUS.

Quanti ad praesentem controversiam momenti sit, demonstrasse, tum in primo Decreto Sessionis quartae suppressam fuisse clausulam de reformatione; tum omnino praetermissum fuisse secundum Decretum de potestate cujuslibet Synodi generalis in quemlibet Pontificem coactiva.

HOc generatim Schelstrato ab omnibus ejus Adversariis objicitur, quod inanem operam posuerit in ventilandis MSS. Codicibus, ad hoc tandem inde eruendum,

dum,

dum, non tulisse Cardinales, imo & constanter repugnasse, ne primo Decreto Sessionis IV. clausula de reformatione in capite & in membris adjungeretur, & ne secundum quod Nationes paraverant Decretum de potestate coactiva cujuslibet Synodi generalis in Romanum Pontificem, legeretur: quum constet, haec omnia instaurata postmodum fuisse in proxima sessione sollenniter celebrata. Nam etsi verba ista, *Ad reformationem Ecclesiae in capite & in membris*, ad primum Sessionis quartae Decretum minime pertinerent; id tamen, inquit Maimbourg, nihil ad praesentem faceret controversiam, quoniam reapse in Decreto V. Sessionis occurrunt. Quid enim ad vim & robur Decreti facit, in qua illud sessione editum sit? Atque hinc Arnaldus & Nat. Alex. efficiunt, aut efficere sibi videntur, absque ulla veri similitudine Basileensibus adfingi, quod IV. Sessionis Decreta corrumpere ex industria voluerint. Illius, inquit Nat. Alex. interpolationis inutilitas aequos rerum aestimatores adducere debet, illam ut minime a Basileensibus attentatam concludant. Magni siquidem erat momenti ac ponderis Basileensibus Patribus declaratio Concilii Constantiensis de Conciliorum generalium auctoritate a Christo immediate accepta *ad reformationem Ecclesiae Dei in Capite & in membris*, ut & ipsi tam optatae reformationi incumberent. At nihil intererat in qua sessione Declaratio illa edita fuisset, an in quarta, vel in quinta, cum non minor esset sacri Concilii in una quam in altera sessione auctoritas. At in V. Sessione habentur expresse illa verba in priori Decreto, *Et ad reformationem generalem Ecclesiae Dei in Capite & in membris*, in omnibus Codd. MSS. cunctisque Editionibus,

ut

ut nemo diffitetur, ne quidem Emmanuel a Schelſtrate: Prorſus ergo inutilis erat Patribus Baſileenſibus interpolatio Decreti Seſſionis IV. per iſtorum additionem verborum. Hiſque adfinia ſunt quae & Arnaldus obſervat (*a*). Sed ut nihil, inquit, jam dicam de probitate eorum, qui hujus interpolationis inſimulantur, qua de cauſſa eam aggredi voluiſſent? Nemo gratis ſceleſtus eſt. Si ergo, quod vero ſimile non eſt, ea clauſula, *Et ad reformationem Eccleſiae Dei &c.* in Decreto IV. Seſſionis non fuiſſet; quid Baſileenſium intererat, ut ea in illud insereretur? Annon ſatis ſuperque habebant, eam certiſſime ac nemine refragante, in primo Decreto V. Seſſionis occurrere? Non ergo niſi gratuito ſcelere tantum facinus aggredi voluiſſent.

At primûm, dici abſolute non poteſt, inanem operam poſuiſſe Schelſtratum in eruenda e Codicibus MSS. & coaevis Scriptoribus rerum in Synodo Conſtantienſi geſtarum, ejuſque Decretorum hiſtoria, quamquam ea quae inde produxit, nihil ad praeſentem facerent controverſiam: faciunt enim plurimum ad veritatem hiſtoriae: quae & MSS. Codicum & veterum monumentorum ope innumeris in locis quotidie emendatur & illuſtratur. Unde mirari ſubit, Viros doctos & eruditos Schelſtrato hoc velut inſolitum & inauditum facinus objeciſſe, quod tam ſero & poſt tot annorum intervallum ad emaculandam Geſtorum ac Decretorum Concilii Conſtantienſis Baſileenſem editionem aggreſſus ſit: „ Sed anno demum, *inquit Boſſuetius* (*b*), 1683. „ quinquaginta ſcilicet & ducentis annis poſtquam „ Conſtantienſes Canones conditi ſunt; Emmanuel a „ Schel-

(*a*) Cap. X. pag. 193. (*b*) Sup. cap. III.

,, Schelstrato..... repente prodiit, qui..... primum
,, Decretum Sessionis IV. a Basileensibus corruptum esse
,, testatur. Et Nat. Alex. *Dubium*, inquit (*a*), *de istius* Decreti *sinceritate & integritate mortalium omnium primus excitavit Emmanuel a Schelstrate Vaticanae Bibliothecae Praefectus &c.* Haec certe mirari subit Viris doctis & eruditis excidisse. Quot enim quaeso sunt, quae non dicam post quinquaginta & ducentos, sed post quingentos, & sexcentos, & mille annos, aliquis certe *mortalium omnium primus*, in vulgatis historiis aut Codicibus, consultis fontibus, & primaevis & authenticis Exemplaribus, castigavit? Quot quaeso loca Cl. Viri criticae artis studio egregie subacti jamdudum & a multo tempore in veterum Patrum aliorumque Scriptorum Operibus depravata, hoc tandem aevo feliciter restituerunt? Quot demum inoliti errores, qui velut naevi cum sacrae tum profanae Historiae faciem deturpabant, Patrum nostrorum memoria evulsi sunt, & quotidie evelluntur? Ut hinc invidiam in Schelstratum concitare, perinde sit atque eamdem in omnes Eruditos derivare. At egregiam Litterariae Reipublicae Schelstratum navasse operam, candide agnoverunt, qui deinceps deposito tantisper partium studio, res Constantiensis Synodi pertractarunt (*b*), productisque ab eo Actis & Monumentis usi sunt ad ejus Historiam pluribus in locis supplendam & illustrandam, & a pluribus erroribus emaculandam.

Deinde & a praesenti controversia haec disceptatio de vera genuinaque illius Decreti lectione non modo

I alie-

(*a*) Differt. IV. §. VI.
(*b*) Hermannus Von der Hardt. Jac. Lenfant, & alii.

aliena non est, verum & non una ratione cum illa conjuncta est. Nam primùm, ut optime demonstrat Cl. Schelstrate (*a*), hinc corrigendum venit *celeberrimae Gallicanae declarationis de Potestate Ecclesiastica* Caput secundum, quo sollenniter declaratum est: *non probari a Gallicana Ecclesia, qui Decreta de auctoritate Conciliorum generalium, quae sessione quarta & quinta* Constantiensis Synodi *continentur... ad solum schismatis tempus detorqueant*. Nam ut ipse Maimbourg diserte fatetur, temperatum est in quarta sessione ipsis quoque Nationibus consentientibus, ab hoc articulo definiendo; An quae potestas Constantiensi Synodo, quae tempore schismatis celebrabatur, hujusce sessionis decretis vindicaretur, generatim ad quamlibet aliam Synodum pertineret. Quod & jam omnes agnoscunt, sive nutu & consensu Nationum, seu mero Cardinalium arbitrio & voluntate, per Cardinalem Florentinum non fuisse in hac quarta Sessione promulgatum. Perperam ergo in hoc Capite *celeberrimae* Declarationis ii sugillantur, *qui ad solum schismatis tempus* quartae sessionis *dicta* & decreta *detorquent*.

Praeterea e Schelstratenis Actis eorum opinio profligatur, qui praefracte contendunt, hanc de Conciliorum generalium in Romanos Pontifices potestate doctrinam generatim luculenterque fuisse in Pisana Synodo definitam (*b*). Ad hanc enim evertendam opinionem si alia argumenta deessent, hoc certe sufficere deberet, quod sub ipsum Synodi Constantiensis initium, quum Na-

(*a*) Differt. I. cap. III.

(*b*) Dans celuy de Pise, où elle fut agitée pour la premiere fois, on l'eut decidée en faveur du Concile. *Maimbourg pag.* 216.

Nationes statuere vellent, cujuslibet Synodi generalis auctoritati subjectos esse Pontifices tum vehementer in hoc Decretum exarserunt Cardinales, ut ejus promulgationi consentire nulla ratione voluerint; imo & ipsis Nationibus persuaserint, ut ipsi Maimbourg & Nat. Alex. docent, ut ab illius Decreti promulgatione in hac quarta sessione abstinerent, ob plurimas, quibus obnoxium erat difficultates. Jam vero quis sibi persuadeat, vix quinque annis ab absoluta Pisana Synodo, ab iisdem fere Cardinalibus; qui hanc & coëgerant, & celebraverant, & illius pars praecipua & nobilissima fuerant; tot excitari potuisse disceptationes, tot objici difficultates adversus Decretum, quod jam ipsi paullo ante in alio, ut Parisienses Theologi volunt, Concilio Oecumenico sanxissent? Porro quanti ad praesentem controversiam momenti sit, ne istiusmodi quaestio velut jam sancita per Pisanam Synodum habeatur; tum per sese apertissime constat, tum a nobis deinceps luculentius demonstrabitur: ut proinde vel hinc pateat, haud inanem Schelstratum lusisse operam in suis illis Constantiensis Synodi Actis ac Decretis e situ ac tenebris eruendis.

CAPUT VI.

„ Sessionis Quintae, qua potissimum utimur,
„ lectionem neque in dubium revocari
„ posse, neque unquam in dubium
„ revocatam.

NUlla profecto ratio erat, cur in praesenti Capite Meldensis Episcopus tot congereret testimonia,

quibus probaret quod omnes agnoscunt, & nemo unquam in controversiam vocavit, nempe integram esse & incorruptam Decretorum quintae sessionis lectionem, nec in ea exhibenda variare Codices Manuscriptos. Quandoquidem ergo de hac re nulla nobis cum illo disceptatio est; geminum quod ex Gersone describit testimonium ad trutinam revocabimus, non eo profecto ut inspiciamus, an hujus Capitis conclusio inde solide confirmetur, sed ut Lector intelligat, quam homo iste in suis effatis, quae Parisienses Theologi velut oracula venerantur, & parum sibi constet, & veritati cohaereat. Haec ergo loca sunt quae ex Gersone Bossuetius adfert, & quae nobis non sine examine praetermittenda videntur. Primus locus desumtus est ex sermone, quem ad Synodum habuit hoc eodem anno 1415. quo Sessio V. habita est, ac 21. die Mensis Julii, cum Sigismundus Imperator pacis Ecclesiasticae gratia in Hispaniam profecturus esset, ac pro ejus itinere sacrae Synodi decreto Missae ac Litaniae solemnes haberentur, quibus omnes Praelati interfuerunt. In hoc ergo sermone Decretis quintae sessionis de verbo ad verbum, ac ne uno quidem immutato apice, recitatis, subdit continuo: „ Conscribenda prorsus esse mihi videretur in eminentibus „ locis, vel insculpenda per omnes Ecclesias saluberrima „ haec determinatio, lex, vel regula, tanquam directio „ fundamentalis & velut infallibilis, adversus monstrosum „ horrendumque offendiculum, quod hactenus positum erat per „ multos de Ecclesia in itinere mandatorum, determinantes „ ex textibus Glossae, non ad regulam Evangelicam & aeternam „ acceptis, Papam non esse subjectum generali Concilio, neque

„ ju-

„ judicari posse per ipsum. En, inquit Bossuetius, quae quatuor mensibus post Sessionem V. coram Patribus sacroque Concilio dixerit Christianissimi Regis Legatus.

Alter Gersonis locus occurrit in sermone ad Synodum similiter habito A. D. 1417. Dominica die 17. Januarii: „ Quamvis ultra multiplicare sermones quid „ opus est super ea veritate, cujus decisio clarissima so- „ lidissimaque facta est per hoc sacrum Concilium, cui „ non licet obniti, nec eam in argumento deducere. Ac paullo post Decreta quintae sessionis diligenter exscribit, subjungitque verba sequentia, quae, inquit Bossuetius, praetermitti non debent; „ Huic veritati fun- „ datae super petram sacrae Scripturae quisquis a pro- „ posito detrahit, cadit in haeresim jam damnatam, „ quam nullus unquam Theologus, maxime Parisiensis „ & Sanctus, asseruit.

Quandoquidem haec Gersonis loca Meldensis Episcopus (cui quemadmodum & aliis Theologis Parisiensibus, Gersonis in hoc capite auctoritas inviolabilis est,) ita refert, ut ea plane probare videatur, operae pretium erit ut ea ad trutinam revocemus. Porro ejus in his locis doctrina ad haec capita referri potest. 1. Pontificem esse supra Concilium, haeresim esse per Constantiensem Synodum jam damnatam. 2. Quod hanc haeresim nullus unquam Theologus, & maxime Parisiensis & sanctus asseruit. 3. Quod hoc monstrum opinionis, scilicet Papam non esse subjectum generali Concilio, neque judicari posse per ipsum, ante Synodum Constantiensem multi de Ecclesia tenuerant. 4. Quod haec eorum opinio non nisi quibusdam Glossis nitebatur, quae ab Evan-

ge-

gelica aeternaque regula dissonabant. 5. Quod Pontificem subjacere Concilio, decisio est Synodi Constantiensis clarissima solidissimaque, cui non liceat obniti, nec eam in argumenta deducere. 6. Hanc veritatem immotam esse, utpote innixam sacrarum litterarum ineluctabili testimonio. Ex his ergo Gersonianae doctrinae capitibus tria, nempe primum, quintum, & sextum in alia loca rejiciemus; reliqua vero, nempe secundum, tertium & quartum in sequentibus articulis expendemus.

ARTICULUS PRIMUS.

Toto illo saeculo, quod funestum illud Occidentis schisma praecessit, communis ac pervulgata fuit Theologorum, atque imprimis Parisiensium, doctrina, 1. Concilia nisi a Romanis Pontificibus convocari non posse. 2. Debere in eis Romanos Pontifices praesidere. 3. Ex Romanis Pontificibus fluere, aut saltem pendere eorum auctoritatem. 4. Eorum de fide moribusque Decreta irrita esse, nisi a Romanis Pontificibus confirmentur. 5. Romanos Pontifices a Synodis Oecumenicis nisi in caussa fidei judicari non posse.

QUod ad haec pertinet nostrae doctrinae capita, quae fuerit olim veterum Patrum, Romanorumque Pontificum & Conciliorum sententia, quidve ex eorum testimoniis consequi videatur; tum superioribus *de Romani Pontificis in definiendis fidei contro-*

ver-

versiis judicio, voluminibus, in quibus traditionem a prioribus Ecclesiae saeculis ad usque duos illos Scholasticae Theologiae proceres, Thomam atque Bonaventuram perenni cursu deduximus, amplissime demonstratum est; tum etiam in sequenti articulo iterum data opera demonstrabitur, eadem refricando, quantum satis esse videbitur, ad confutandam Gersonis in adlatis locis temeritatem. Quae etiam exorto schismate tum ante Synodum Constantiensem, tum deinceps de his rebus dogmata in Scholis Theologicis obtinuerint, suis locis ad sequentia Capita haud segniter expendemus. Quare in praesentia eorum dumtaxat Theologorum, & maxime Gallorum seu Parisiensium, sensus investigabimus & aperiemus, qui proxime funestum illud schisma praecesserunt, quo per tot annos Occidentalis Ecclesia miserum in modum dilacerata est.

At ne diutius quam par est in singulorum Theologorum sententiis referendis immoremur, ea nunc speciatim proferemus ac recensebimus, quae plurium in sese vim testimoniorum continent, & communem illius aevi, potissimum in Galliis doctrinam indicare & exhibere videntur. Cujusmodi imprimis ea sunt, quae in variis scriptis occurrunt occasione illius magni dissidii promulgatis, quod initio saeculi XIV. inter Bonifacium Octavum & Philippum Pulcrum Francorum Regem intercessit. Galli enim, quo a Clemente V. memoriae Bonifacii damnationem extorquerent, tum eum haud legitimum fuisse Pontificem, tum haereticum fuisse contendebant. In utroque autem accusationis suae capite exponendo sic versabantur, ut nostrae doctrinae principiis velut immotis & inconcussis uterentur: ut ex sequen-

quentibus Lector compertum & exploratum habebit.

Nam ut a primo capite exordiar; ideo Bonifacium legitimum non fuisse Pontificem contendebant, quoniam S. Caelestinum totius Ecclesiae Pontificatum non potuisse dimittere existimabant: quod primum constat ex quodam Scripto, quod inter Probationes Historiae hujusce dissidii pag. 325. hoc titulo editum est: *Notabilia quaedam & rationes juris, & articuli in facto Bonifacii*. Nam Articulo XXV. inter cetera Bonifacius insimulatus, quod *plures magnos litteratos, & Regularem vitam ducentes, qui de hoc, an ille renunciare potuisset, intra se disputaverant, mori fecit in carcere*. Quod scelus, sicut & pleraque alia, quae Bonifacio in ejusmodi scriptis impudentissime objecta sunt, quamquam probatum non sit; attamen aliunde compertum est, de hac re fuisse inter Theologos disputatum; adeo ut Caelestinus, antequam sponte Pontificatu abiret, id fas esse Romano Pontifici, ad removendam omnem dubitationem, speciali Diplomate declararit. Hanc autem Parisiensibus Theologis adhuc haesisse sententiam, haud obscure verbis sequentibus indicatur: *Veritas autem Articuli propositi, quoad id quod dicitur, quod D. Caelestinus renuntiare non potuit, & sic suus* (Bonifacii) *ad Sedem non fuit legitimus ingressus: ut disputationum subtilitates reverendis & lumine divino illuminatis in scientiarum doctrina Magistris Parisiensibus relinquantur, apertissime sine aliqua dubitatione, sine refragatione & contradictione quacumque habetur ex libris antiquis Gestorum Ecclesiae, & Sanctorum Conciliorum definitionibus, & ex antiquis Chronicis antiquos Ecclesiae & Romanorum Pontificum actus continen-*

tinentibus, ubi haec veritas indubitata omnino continetur. Et rursum infra: *Hujus autem veritatis probationes, per Concilia, per libros antiquos, per Registra Ecclesiae, per Chronicas antiquas gestus Romanae Ecclesiae, & summorum Pontificum continentes, omnino in promtu sunt, & quandocunque placuerit, & locus fuerit, habebuntur.*

Quomodo autem ex his locis, quibus confici credebatur, Romanum Pontificem summo Apostolatu etiam libere ac sponte abire non posse, quae hîc tantum indicantur, id reapse opinione sua Parisienses Theologi demonstrarent, luculentissime apparet ex alio scripto, quod inter Probationes ejusdem Historiae pag. 448. hoc titulo editum est: *Rationes, ex quibus probatur, quod Bonifacius legitime ingredi non potuit, Caelestino vivente*: in quo sane Scripto Magistrorum Parisiensium subtilitates emicant; adeoque ad illud, meo quidem judicio, scripti superioris Auctores digitum intendisse videntur iis verbis: *Ut disputationum subtilitates Magistris Parisiensibus relinquantur.* Pluribus ergo in hac Lucubratione rationibus probare illius Auctores instituunt, Romanum Pontificem susceptam semel dignitatem sponte abdicare non posse, quoniam in Pontificatus susceptione spirituale quoddam cum Ecclesia universali matrimonium contraxit, cujus vinculum natura sua inviolabile sit. Solvi quidem hunc nexum in inferioribus Episcopis Romani Pontificis auctoritate, a quo velut a fonte omnis eorum jurisdictio fluit, derivatur ac pendet: at ipsius Romani Pontificis cum Ecclesia nexus nisi solius Dei auctoritate solvi non potest, quoniam in terra superiorem non habet, ipse de omnibus judicans,

K a ne-

a nemine judicandus. Totus mihi fere ille Tractatus exscribendus esset, si omnia huc vellem loca congerere, in quibus, ea dogmata traduntur & inculcantur, variisque momentis ac rationibus confirmantur. Itaque delectu utar, & aliqua inde decerpam, quae Lectoribus, quibus non vacet ipsum adire fontem, speciminis loco sint.

Sic pag. 451. haec speciatim notanda occurrunt: *Universalis Ecclesia emanat a Petri Sede quae unitatis Ecclesiae est origo .....* Romano Pontifici *commissa est solicitudo omnium Ecclesiarum, qui vocatus est a Deo solus in plenitudine potestatis ad aedificationem Ecclesiae ..... cum jurisdictio illorum, scilicet inferiorum Praelatorum a Petro & Successoribus descendat.* Ac subinde quaeritur: *Quis mortalium* illud spiritualis Matrimonii vinculum *solvet*, quod inter Ecclesiam & Pontificem initum est? *Utique nullus, sed Deus solus. Quod,* inquiunt, *luce clarius est cuilibet intuenti.*

Sed longe luculentiora sunt quae sequuntur pag. 453. Quum enim perinde in inferioribus Episcopis atque in Romano Pontifice Episcopalis character immobilis sit atque indelebilis; cur ceteris Episcopis, non autem Romano Pontifici, jurisdictio adimi possit, haec adsignatur ratio, quod aliorum omnium potestas & jurisdictio a Romano Pontifice derivatur, cui ab ipso Christo universi gregis cura commissa est; ideoque portionem gregis quam accepta ab eo auctoritate gubernant, illis adimere potest. At quum ipse non modo super universum gregem, verum & super ipsos Pastores constitutus sit, ipsorum quoque Pastorum supremus Pastor, ac de omnibus judicet a nemine judicandus, nemo illi subditos subtrahere potest, susceptamque semel dignitatem abrogare.

Sum-

Summus autem Hierarcha Romanus Pontifex superior est omnibus; ipse verus Praelatus & Pastor est Dominici gregis, non solum tantum, sed Pastorum Pastor ex institutione divina .... Omnis enim cura gregis ab ipso est, vel ejus auctoritate derivata in inferiores supremos per se, sicut in Patriarchas, Primates, Metropolitas; & per illos, auctoritate ab ipso sumta, in Episcopos, & per illos similiter ex auctoritate illius per suos superiores derivata, & in ipsos translata & concessa, in Curatos inferiores, & Ministros curam habentes. Omnis cura diffunditur in omnes ex auctoritate summi Hierarchae, cui in persona Petri Dominici gregis cura mandatur, & imperatur eidem, Pasce, pasce, pasce. *Ipse ergo summus Hierarcha qui commisit, potest adimere cui commisit, degradando &c. ..... Hujusmodi autem subditorum subtractio nullo modo cadit in summum Hierarcham, nec possibile est per hominem sibi subtrahi subditos, quoniam non habet superiorem in terris, sed omnis anima sibi subdita est, ejusque curae commissa, neque a quoquam judicari potest, sed cunctos judicaturus a nemine judicandus est, nisi deprehendatur a fide devius. Et haec superioritas non est humano privilegio sed divino, a quo sua est institutio; & qui sibi pascendi gregis curam commisit. Omni enim Clero & populo in unum congregato manet obsequendi sibi necessitas, & non auctoritas imperandi.*

Quamquam vero haec manifestum sit ad ipsam quoque Synodum Oecumenicam pertinere, attamen id longe disertius sequentia verba declarant, quibus expresse ac nominatim ipsi quoque universali Concilio omnis in Romanum Pontificem adimitur jurisdictio, & ea qui-

dem generali ratione, quod juxta Conciliorum atque ipsorum Romanorum Pontificum ſcita, inferioribus in ſuperiores juriſdictionem exercere non licet, adeoque prima Sedes a nemine judicatur. Paullo quidem prolixior eſt locus, ſed integrum tamen referre libet, quia non poterat vehementioribus verbis exponi, quam juri & inſtitutioni divinae, & Eccleſiae conſtitutioni, & Pontificum & univerſalium Conciliorum decretis contrarium ſit, quod in Romanum Pontificem etiam volentem, & hoc fieri permittentem, aliquam ipſa quoque Synodus Oecumenica juriſdictionem exerceat: *Quis*, inquiunt, *erit ille tam veſano ſpiritu ductus qui dicat, Papam Romanum* (ſeu potius Papae Romano) *quantumcumque volenti & conſentienti, etiam & committenti expreſſe, poſſe non tantum per ſolum Collegium Cardinalium, ſed nec per omnes homines, neque per* UNIVERSALE CONCILIUM, *imo per omnem Clerum inſimul congregatum adimi ſubditos, quos Deus commiſit paſcendos & confirmandos? Quis erit tanto favore* (f. furore) *circumdatus, qui dicat ſummo Hierarchae Romano Pontifici volenti & conſentienti &c. poſſe interdici per omnem Clerum ſui ſummi characteris, aut perſanctiſſimi ipſius characteris ampliationis & poteſtatis ſpiritualis executione, quam ipſe Deus in Petro omnibus ſuis Succeſſoribus exequendam commiſit dicens*. Quotieſcumque ligaveris &c. *Nonne iſte ipſi Apoſtolorum Principi Petro contumelioſus exſiſtet? Nonne contra ipſam Dei inſtitutionem veniet? Nonne Dei Eccleſiam, Dei quodammodo thalamum macularet? Nonne originem unitatis confunderet, & ipſam Eccleſiae divideret unitatem? Nonne tale*

le

le privilegium Apostolorum Principi Petro concessum suisque Successoribus auferre conatur? Nonne primam Sedem judicaret, & ab inferioribus suis judicari posse falso assereret? Contra Gelasium, contra Nicolaum, contra determinationem Concilii generalis Lateranensis, contra determinationem Chalcedonensis Concilii. Nonne hanc praesumtionem constat omnino damnatam, quod per inferiores aliqua hujusmodi fiant etiam in volentem, & hoc expresse committentem, Apostolicae Sedis Antistitem? Damnatam, inquam, in Concilio generali, ubi expresse habetur, quod nil omnino jurisdictionis, in casibus hujusmodi & consimilibus ad jurisdictionem pertinentibus, in se committere possit Romanus Pontifex inferioribus suis. Nonne expresse hoc declaratur per Chalcedonense Concilium? Nonne determinatur expresse per sanctam VI. Constantinopolitanam Synodum, & apertissime per Constantinopolitanam Synodum VIII.? Sicut apertissime probari potest, & probabitur, & probaturos nos offerimus in praesenti, & loco & tempore opportuno. Quae certe difficile conciliaveris cum Constantiensibus quintae sessionis Decretis, quibus Romanus Pontifex cuicumque Synodo generali subjicitur, non modo in iis quae ad fidem pertinent, verum & ad Ecclesiae reformationem, poenisque per Synodum decernendis obnoxius declaratur, si contumax exstiterit, & Synodicis praeceptis parere renuerit. Quum verbis adlatis disertissime statuatur, quod neque universale Concilium, neque universus Ecclesiae Clerus ullam habent in Romanum Pontificem jurisdictionem, quod potestatis ejus amplitudinem coërcere ac limitare non possunt, quod subditos illi adimere nequeunt,

queunt, quod jus non habent de illo ejusque actibus judicandi, idque ea lege, quam omnium cordibus natura inscripsit, & quae nihilominus Conciliorum quoque generalium auctoritate sancita est, & ad hanc caussam accommodata, quod inferioribus in superiores jurisdictio non competit, neque de illis judicare fas est. Quam legem qui violaret, in ipsam Dei institutionem incurreret, in ipsa Apostolorum Principis privilegia involaret, ipsam Unitatis originem perturbaret, ipsam Ecclesiae dirimeret unitatem. Quae & ipsi Romani Pontifices, speciatim Gelasius & Nicolaus, & ipsa Concilia generalia, potissimum autem Chalcedonense, & VI. & VIII. Synodi, & IV. Lateranensis, merito caventes, jure sanxerunt, Sedem Apostolicam cuicunque potestati semper intactam & inviolabilem esse habendam. Unde colligi potest, qua ratione in superiori scripto in hac caussa & Chronica & Historiae, & Conciliorum Canones, & gesta decretaque Pontificum citarentur: quia nimirum ex iis constet, Romanum Pontificem superiorem in terra non habere, cujus auctoritate vinculum solvi possit, quo velut sponsus universali Ecclesiae spirituali Matrimonio indivulse conjunctus est.

Sed jam ad alterum accusationis caput accedamus, quo Bonifacius professae haereseos postulatus est. In quo etiam capite enucleando sic ejus Accusatores, ut jam diximus, versati sunt, eaque in his scriptis principia adhibuerunt, ut cum Constantiensibus V. Sessionis Decretis conciliari ullo modo eorum disputatio nequeat. Haec enim pro certis & indubitatis adsumunt. 1. Pontificem ut Pontificem haereticum esse non posse, sed solum ut privatam personam. 2. Pontificem nisi ob haeresim judi-

di-

dicari non posse. 3. Perinde esse sive ab Oecumenica Synodo, sive a solo Romano Pontifice judicetur, quoniam Romanus Pontifex vim in sese totius Synodi continet, neque Synodo Oecumenicae sine Romano Pontifice, ac nisi per ipsum, hanc caussam dijudicare fas esset.

Quod ergo Pontifex Romanus ut Pontifex est, haereticus esse non possit, diserte agnoscunt ac profitentur Bonifacii Accusatores in Libello, quem Clementi V. obtulerunt, suam adversus ejusdem Bonifacii defensores caussam urgentes ac prosequentes: *Non quaeritur*, inquiunt, *de haeresi Papae quondam ut Papae, sed ut privatae personae: nec ut Papa potuit esse haereticus, sed ut privata persona: nec unquam aliquis Papa, inquantum Papa fuit haereticus, sed a Papatu devians ut Diaboli filius apostatans sicut Judas.*

Deinde, quod Romanus Pontifex nisi ob haeresim judicari non possit, Accusatoribus Bonifacii cum ejus Defensoribus conveniebat. Quum enim illis ab his objectum fuisset, quod Bonifacium praeter fas aliorum criminum postulassent, responsum ab illis est, se id jure fecisse; tum quia Bonifacium pro legitimo Pontifice non habebant; tum quia haereticum judicabant; tum denique quoniam alia scelera commemoraverant ad augendam & confirmandam haereseos & apostasiae suspicionem: *Quod autem dictus Guillelmus* (de Plasiano) *in sui propositione, qua dictum Bonifacium ad generale Concilium provocavit, alia crimina quam haeresis proposuit, de quibus, ut objicitur, non potest Apostolicus principaliter accusari: idem Guillelmus fecit rite & legitime dicta crimina proponendo, rationibus quae sequuntur. Primo quia dictus Bonifacius non erat verus*

rus Papa, neque legitimus, ut dictus Guillelmus proposuit. Item erat haereticus: quibus suppositis, vel altero eorumdem, poterat de quolibet alio crimine accusari & puniri. Secundo, quia dicta crimina proposita fuerunt ad declarandum per ejus verba perniciosa & opera detestabilia, haeresim & apostasiam ipsius, juxta illud dominicum verbum: A fructibus eorum cognoscetis eos.

Denique, Clementem V. ad Bonifacii memoriam solum & absque Synodo generali damnandam, iidem ejus accusatores verbis ac rationibus sequentibus excitabant: *Cum de ejus* (Bonifacii) *mortui haeresi quaeritur, non habet congregari Concilium generale. Estis enim vos, Pater Sanctissime, Jesu Christi Vicarius, totum corpus Ecclesiae repraesentans, qui claves regni caelorum habetis: nec congregatum totum generale Concilium sine vobis, & nisi per vos, posset cognoscere de negotio supra dicto, juxta Patrum sancita, sententiamque, Doctorum Juris, & Ecclesiae sanctae Dei.* Quae pariter cum Constantiensium Decretorum, & Parisiensium Theologorum sensibus conciliari non possunt. Quum enim ex eorum placitis Romanus Pontifex pars quidem praecipua Ecclesiae, sed tamen mera pars sit, ita Ecclesiae corpus repraesentare non potest, ut vim in se Concilii generalis solus contineat. Quum Romano Pontifice a Synodo generali abeunte, ea nihilominus in sua perfectione & integritate, ex eorum sententia, permaneat, falsum profecto est, quod sine illo de aliquo negotio cognoscere Synodus generalis non possit. Denique, quum generale Concilium, ex Constantiensium Decretis, immediate a Christo potestatem habeat; nec

illud

illud adfirmari poteſt, quod niſi per Romanum Pontificem non poſſit de aliquo negotio Synodus Oecumenica judicare. Quas tamen omnes Romani Pontificis praerogativas in adlatis verbis Galli Bonifacii VIII. Accuſatores agnoſcunt.

Alterum teſtimonium, quod communem Occidentalis Eccleſiae, ac ſpeciatim Pariſienſis Scholae illo aevo doctrinam egregie repraeſentat, ſuppeditant nobis Clementis VI. litterae ad Conſolatorem Armeniae Catholicon ejuſque univerſum Clerum, quas Odoricus Raynaldus exhibet ad an. 1346. num. LXVIII. & ex eo Nat. Alex. in Synopſi Hiſt. Saec. XIII. & XIV. cap. II. art. VI. ubi laudati Pontificis geſta commemorans, haec de illo imprimis obſervat: quod Natione Gallus, Patria Lemovix, Ord. Bened. in Coenobio *Caſae-Dei* quondam Profeſſor, Doctor Theologus Pariſienſis, Fiſcanenſis Abbas, Atrebatenſis Epiſcopus, ac deinde Senonenſis, Rotomagenſis Archipraeſul, Sorbonae Proviſor, Regiorum Sigillorum Cuſtos, & Galliae Cancellarius, & S. R. E. Cardinalis, ac tandem Summus Pontifex fuit: Quod eum Petrarcha *litteratiſſimum* vocat incredibiliſque memoriae: Quod, teſte Trithemio in Chronico Hirſaugienſi, *doctrinae integritatique Benedicti* XII. Deceſſoris ſui, *humanitatem, liberalitatem, facundiam*, adjecit. Hic ergo talis tantuſque Vir ac Pontifex, Eccleſiae Gallicanae & Academiae Pariſienſis lacte nutritus, Eccleſiae Occidentalis & Pariſienſis Scholae de Sedis Apoſtolicae Romanique Pontificis auctoritate dogmata ignorare non potuit, aut alia quam in earum ſinu didicerat, Armeniae Catholico ſollenniter profitenda ſignificare. Hic ergo aliique Armeniae Praeſules quamvis, ut

idem Nat. Alex. observat, Ecclesiam Romanam solam esse Catholicam, solum Pontificem Romanum habere plenitudinem potestatis, locum tenere B. Petri, esse universalem Christi Vicarium, professi essent; ab eis tamen Clemens explicatam magis Pontificii Primatus professionem exegit: cujus singula capita ea Odorico Raynaldo idem Historicus refert, ex quibus nos ea delibamus, quae propius ad rem nostram pertinere videntur.

In tribus ergo prioribus Capitibus Sanctissimus Pontifex quaerit, an credant, atque profiteantur, Apostolorum Principem, & in eo Romanos Pontifices ipsius Successores accepisse a Christo *plenissimam potestatem* non modo super omnes Christianos, verum & *super totum & universum corpus Ecclesiae militantis*. Quod ne quis distributive, ut ajunt, non autem collective intelligendum existimet; Capite tertio speciatim quaerit, an Romanos Pontifices accepisse credant super hoc totum & universum corpus militantis Ecclesiae *omnem potestativam jurisdictionem, quam Christus ut caput conforme in humana vita habuit*: Quam utique nemo negaverit fuisse non modo distributive, verum & collective super totum ac universum corpus Ecclesiae.

Capite V. quaerit, an talem ac tantam agnoscant in Romanis Pontificibus auctoritatem, & juridicam potestatem, ut nullius judicio sint obnoxii, unius Dei judicio reservati.

Capite VIII. An credant, solum Romanum Pontificem posse generales condere Canones. Et Capite XIII. An pariter *solum Romanum Pontificem* credant *dubiis emergentibus circa fidem Catholicam posse per determi-*

na-

nationem authenticam, cui ſit inviolabiliter adhaerendum, finem imponere. Et eſſe verum & Catholicum quidquid ipſe auctoritate clavium ſibi traditarum a Chriſto determinat eſſe verum: & quod determinat eſſe falſum & haereticum, ſit cenſendum. Ad quae profecto velut Catholicae fidei dogmata profitenda Armeniae Catholicon eique ſubjectos Epiſcopos Clemens non adegiſſet, niſi haec eadem in Occidentis Eccleſiis, ac potiſſimum in Eccleſia Gallicana, & Academia Pariſienſi id temporis viguiſſent. His porro Conſtantienſium de Conciliorum generalium Romanorumque Pontificum auctoritate decreta conſona profecto non ſunt. Quare Nat. Alex. ſollicite monet, horum Capitum nonnulla explicatione indigere, quartum in primis, octavum & decimum tertium; ut ſalvis, inquit, Conciliorum Oecumenicorum juribus, & ſuprema a Deoque accepta auctoritate, intelligantur juxta ſacri Concilii Conſtantienſis doctrinam.

At quomodo cum Synodi Conſtantienſis doctrina, quae Concilio Oecumenico, in quo Eccleſia repraeſentetur, ejuſque poteſtati Romanum Pontificem ſubjicit, conciliari poſſunt duo Clementis priora Capita, quibus Romano Pontifici vindicatur pleniſſima poteſtas & juriſdictio, & qualem dum in terris ageret Chriſtus habuit, non modo ſuper omnes Chriſtianos, verum & ſupra totum & univerſum corpus militantis Eccleſiae? Si enim ſuper univerſum corpus pleniſſimam Romanus Pontifex habet juriſdictionem; ergo & ſuper Oecumenicam Synodum, in qua idem corpus repraeſentetur: adeoque non ab Oecumenicae Synodi poteſtate Romanus Pontifex, ſed a Romani Pontificis auctoritate Oecu-

cumenica Synodus pendet. Quod similiter & ex aliis Capitibus conficitur, quibus Romano Pontifici potestas asseritur, tum de omnibus judicandi, quum ipse a nemine, sed a solo Deo, judicetur; tum generales condendi Canones; tum denique emergentibus circa fidem quaestionibus finem imponendi tali definitione, cui sit omnino & inviolabiliter adhaerendum. Si enim haec soli Romano Pontifici cum Clemente adserantur & vindicentur; ipse de Synodo Oecumenica, non Synodus Oecumenica de ipso judicat: neque Canones a Synodis Oecumenicis conditi in ipsum, sed ab ipso vim habent: nec denique accedens Romani Pontificis decretis Ecclesiae aut Synodi generalis consensus quaestionibus circa fidem emergentibus finem imponit; sed ideo editis ab eo circa fidem decretis Ecclesiae aut Synodi generalis consensus accedit, quoniam ipsius est finem quaestionibus suis decretis imponere, quibus omnino est & inviolabiliter adhaerendum.

Huc etiam egregie facit illustre Petri Bertrandi testimonium, qui per haec tempora in Galliis floruit; & quum Jus publice in pluribus Regni Academiis, scilicet Avenionensi, Monspeliensi, Aurelianensi & Parisiensi diu & summa cum laude professus sit, quaenam in illis Academiis, atque adeo in toto Regno doctrina vigeret, ipsum latere non potuit. Recta autem fronte pugnant ejus dogmata cum Gersonianis decretis. Nam Gerson & singulorum Episcoporum, & eorumdem in Synodis generalibus congregatorum auctoritatem immediate a Christo derivat, & ab eo immediate proficisci Conciliorum generalium potestatem, ob Synodi Constantiensis decreta, pro certo habet. At vero Petrus Ber-

Bertrandus in Tract. de Orig. & usu Jurisdict. spiritualem omnem potestatem & jurisdictionem Petro ac successoribus Romanis Pontificibus traditam a Christo docet, ut ex eis ad alios manaret: *Inter Christianos*, inquit Quaest. II. *necessaria est spiritalis potestas, quam Christus dedit Beato Petro, quando ei commisit regimen universalis Ecclesiae. Origo hujus potestatis immediate fuit a Deo, scilicet a Christo tradente eam certae personae, scilicet Petro, pro se & suis Successoribus, a quibus derivatur in alios &c.* Quae ille tam secure minime protulisset, nisi haec doctrina communiter in scholis & in Academiis obtinuisset. Ex ea porro liquido fluit, non Synodis Oecumenicis Romanos Pontifices, sed his Concilia ipsa Oecumenica subjecta esse: quum Episcopi quamlibet adunati non modo adversus auctoritatis potestatisque suae radicem ac fontem nihil possint, verum etiam tantum habeant roboris, quantum ab ipsa radice mutuentur. Quis ergo Gersonem ferat tanta praefidentia jactantem, quod hanc doctrinam, Constantiensibus decretis, ipsius judicio confixam, *nullus unquam Theologus, maxime Parisiensis & sanctus, asseruit?*

Sed, ut recte Cl. Thomassinus animadvertit (*a*), nullum desiderari potest locupletius testimonium, quam ipsorum, quibuscum nobis certamen est, suo se telo configentium, dum profitentur, hanc suam suaeque privatim scholae opinationem esse, & eam quidem nuperrime excitatam. Elevat enim auctoritatem & novitas & paucitas sua. Almainus lib. de Potest. Eccl. cap. XV. *Conclusio est, quam tenent Doctores omnes Parisienses*

&

(*a*) Differt. XVIII. in Syn. Rom. an. 532. num. LXXVI.

& Galli, quod potestas Papae subjecta est potestati Concilii. Johannes Major de Auct. Ecclesiae: *Duo sunt modi oppositi dicendi: quorum unus tenet, Papam esse supra Concilium universale. Hunc modum tenent communiter Thomistae, & Romae, ut asseritur, nulli fas est oppositum tueri. Alium modum semper nostra Universitas Parisina a diebus Concilii Constantiensis imitata est*. Et infra: *Nostra Facultas a diebus Concilii Constantiensis.... sic hanc partem fovet, quod nulli licuit asserere oppositum probabile*. Quin & ipse Johannes Gersonius de Excommunicatione: *Si dicatur, quod potest a Papa fieri appellatio ad Concilium generale. Dixerunt olim ante Concilium generale Pisanum & Constantiense, quod hoc nullo modo licebat; & allegant Jura sua, pro se valde, ut eis videtur, expressa. Sed constanter nunc asseritur, quod est haeresis damnata per Constitutionem Concilii Constantiensis*. Nescio tamen, an uno excepto Gersonio, ante Basileense Latrocinium, cujusquam temeritas & impudentia eo processerit, ut hoc adfirmare ausus sit. Et in lib. de Potest. Eccles. Consid. X. *Posuerunt isti Papalem auctoritatem supra Concilium, aut saltem non imparem..... Benedictus autem Deus, qui per hoc sacrosanctum Constantiense Concilium, illustratum divinae legis lumine, dante ad hoc ipsum vexatione praesentis schismatis intellectum, liberavit Ecclesiam suam ab hac pestifera perniciosissimaque doctrina*. Suos ergo, subjungit laudatus Thomassinus, ipsimet confitentur natales, scilicet nuperos; & limites valde angustos, si Ecclesiasticae antiquitatis & universalitatis ratio ineatur: Scholam, non Ecclesiam: Parisinam, aut ut ipsis largiamur quod ad libi-

libitum sumunt, Gallicanam, non Catholicam: post Constantiense demum Concilium, non ante sensisse ita adfirmant; nec sponte eo, sed vi quadam delatam, cum non aliter ex schismatis illius pestiferi laqueis extricari se posse arbitrarentur: cum ad dubios vel spurios Pontifices fas esset eam sententiam coarctare. Prius autem vel ipsi non dissimulant inauditam hanc fuisse in Ecclesia Christi conflictationem Pontificis & Concilii, capitis & corporis. Et alibi, quum pluribus Gallicanorum Praesulum testimoniis idem Cl. Auctor probasset, Romanos Pontifices neque ab ipsis Conciliis Oecumenicis judicari, adversus recentiores Parisiensis Scholae Theologos haec intorquet (*a*): Qui ergo adversus ista cristas erigere posteriores conati sunt scholae Doctores, illi a constantissima, & ab ipsis usque incunabulis coalita Ecclesiae Gallicanae doctrina, & pronissima in Sedem Apostolicam reverentia, immane quantum deviarunt. Danda tamen venia est, si Antiquitatis incuriosiores, ut ea ferebat aetas, & diutini inter binos ternosque Pontifices schismatis taedio affecti, nec pacem Ecclesiae, nisi a Concilii supra Pontifices auctoritate & judicio Decretorio efflorescere posse persuasi, in has Apostolico privilegio infestas ejecti potius quam appulsi sunt opinationes. De quibus jam nos profecto multo potiori, quam Gersonius de nostris, jure adfirmabimus, quod eas *nullus unquam Theologus, & maxime Parisiensis & sanctus*; hoc est, qui insignis pietatis ac doctrinae laude olim floruerit, *asseruit* ac vindicavit.

AR-

(*a*) Differt. XV. in Conc. Romana sub Symmacho num. XX.

ARTICULUS SECUNDUS.

Exponuntur argumenta, quibus potiſſimum veteres Theologi doctrinam ſuperiori Articulo expoſitam confirmabant.

SI Gerſonem audimus, monſtrum illud opinionis, quod ante Synodum Conſtantienſem multi de Eccleſia tenuerunt, nimirum Papam ſuperiorem eſſe generali Concilio, non niſi quibuſdam Gloſſis nitebatur ab Evangelica aeternaque regula prorſus alienis. Perinde atque non ſolum Divino jure, quod poſitivum vocant, & ex mera Dei voluntate pendet, ſancitum in Evangelio ſit, Pontificem ſubjectum eſſe Concilio; verum etiam aeterna illa & immutabili lege, quae rerum agendarum rationes immutabiles continet, fieri nunquam potuerit, ut Chriſtus totam Eccleſiam, & Synodum Oecumenicam eam repraeſentantem, Romano Pontifici ſubjiceret. Quod quamquam nimium & abſonum eſt, illud tamen Gerſonis verba ſignificant: qui aeſtu contentionis abreptus, quidquid ei in buccam veniebat, libere, ut videtur, etiam in publicis illis venerandiſque Patrum Conſeſſibus effutiebat. Sed iis omiſſis, haud abs re erit in momenta & rationes inquirere, quibus expoſitam articulo ſuperiore doctrinam veteres illi Theologi confirmabant, ac temere prolatam a Gerſone cenſuram repellere, qui eos, ut vidimus, non niſi Gloſſas ab Evangelicis aeterniſque regulis diſſonas attuliſſe, palam ac publice mentitus eſt. Ut enim in ſcriptis contra Bonifacium VIII. editis cernere eſt, non Gloſſae ab eis citabantur,

tur, sed Historiae, sed Chronica, sed Romanorum Pontificum gesta & Conciliorum actus; ac speciatim Concilii Chalcedonensis, & VI. & VIII. Synodi, & magni Concilii Lateranensis, nec non Gelasii & Nicolai Romanorum Pontificum constituta: quibus, eorum opinione, certissime & apertissime demonstretur, neque ipsum *universale Concilium* posse quidquam jurisdictionis in Romanum Pontificem exercere: Neminem praeter Deum de Romano Pontifice judicare, quum ipse de omnibus judicet: denique fontem illum esse & originem non modo unitatis, verum & Ecclesiasticae jurisdictionis ac potestatis, ita ut Synodi universalis decreta nec sine ipso, nec nisi per ipsum robur & firmitatem obtineant. Haec porro quae laudabant Conciliorum & Romanorum Pontificum loca Evangelicae institutioni consona esse pro certo habebant, neque vel minimum ambigebant, ab eis divina jura Christique leges violatum iri, qui in eas Romanorum Pontificum praerogativas involassent; ut nihil a vero tam longe dissitum sit, quam eos non nisi Glossas in medium adtulisse: atque ut suo loco videbimus, in ipsum Gersonem ejusque Symmystas haec censura retorquenda est, qui reapse non nisi commentitiis & adulterinis ex Decreto locis, & temerariis quibusdam Glossulis utebantur. Quod ergo ad *factum* pertinet, falsum omnino est, quod Gerson vetustioribus Theologis imputat. Superest ergo, ut paullo attentius consideremus, *jure* ne ea Conciliorum ac Romanorum Pontificum loca, velut ad sua dogmata confirmanda apta & idonea laudarent. Quod brevius quam rei dignitas postularet agemus, quoniam in superioribus Voluminibus haec eadem testimonia plenis-

sime ac sollertissime expendimus.

Primúm itaque laudabatur ab antiquis illis Theologis Chalcedonense Concilium, ex quo sane plura elici possunt argumenta, quibus eminentior Romani Pontificis quam Conciliorum generalium demonstretur auctoritas. Nam 1., ut in superioribus hujusce Operis Tomis vidimus, S. Leo omnino ac sollicite cavit, conceptisque verbis saepius prohibuit, ne sua ad Flavianum Epistola in Synodis Ephesina secunda & Chalcedonensi retractaretur, vel earum examini subjiceretur. 2. Legati S. Leonis totius fere Synodi Chalcedonensis sententiae restiterunt, nec ulla ratione passi sunt, ut haec verba, *in duabus naturis*, in fidei formula omitterentur, quae S. Pontifex in illa Epistola consecraverat; minatique sunt, sese Chalcedone discessuros ad Synodum in Italia celebrandam. 3. Iidem Legati sententiam in Dioscorum S. Leonis nomine & auctoritate pronuntiarunt; ut qui *Caput* esset *universalis Ecclesiae*, illiusque *praeditus dignitate*, *qui Ecclesiae fundamentum*, *&* *petra fidei*, *&* *caelestis Regni Janitor nuncupatur*. 4. Universa Synodus in suis ad eumdem S. Leonem litteris professa est, illum totius fere orbis Episcopis, non quidem *distributive*, ut ajunt, & singulatim sumtis, sed in ipsa Synodo collectis & congregatis, velut Patrem filiis, & Caput membris, praefuisse: ab eoque demississime petiit celebris Decreti confirmationem, quod quamquam ab universa Synodo comprobatum ipsius Legati improbabant. 5. Canonem illum XXVIII. Chalcedonensis Concilii S. Leo sua tantum auctoritate rescidit, & quidquid pro tribus Capitulis in hac eadem Synodo peractum esset, sequuti Pontifices nullius omnino momenti haben-

bendum esse dixerunt, quoniam ad ea tantum, quae ad fidem contra Eutychem adserendam pertinerent, S. Leo suis Legatis, & per eos Synodo contulerat auctoritatem. Cum quibus certe omnibus ac singulis pugnare aperta fronte videntur Constantiensia Sessionis quintae Decreta: quibus nimirum, ut Parisiensibus Theologis placet, statutum est, Romanos Pontifices in iis etiam, quae ad fidem pertinent declarandam, obnoxios esse Concilio. Repugnantibus Pontificis Romani Legatis, imo & ipso Romano Pontifice, nihilominus Synodi valere sententiam; eisque, invita Synodo, vel abeuntibus, vel alio migrantibus, non ideo Synodum dissolvi, aut alio transferri. Romanum Pontificem caput esse universalis Ecclesiae *distributive non collective*, hoc est singularum quidem Ecclesiarum Episcoporumque respectu, at non omnium in generali Synodo congregatorum: nec super ipsum velut immobile fundamentum & petram fidei aedificatam esse universalem Ecclesiam, quae suam non a Romano Pontifice, sed solum a Christo trahit inconcussam & immobilem firmitatem. Denique Synodorum decreta non a Romani Pontificis auctoritate aut confirmatione vim ac robur accipere, sed ab ea potestate, qua ipsa Concilia immediate a Christo donantur. Quae Synodi Constantiensis scita si cum adlatis Synodi Chalcedonensis placitis conferantur, palam est, ac nemo inficias iverit, ea invicem adversa fronte pugnare.

Laudabantur quoque ab iisdem Theologis VI. & VIII. Synodi, quae pariter eisdem nostrae doctrinae Capitibus luculentissime suffragantur, & Constantiensibus Sessionis quintae Decretis adversantur. Nam 1. ab Agathone & Hadriano II., perinde atque a S. Leone,

diserte vetitum est, ne quae ab ipsis definita & statuta fuerant, ad examen in illis Synodis tanquam minus certa vel firma revocarentur. 2. In utraque Synodo tum Romanis Pontificibus, tum Apostolicae Sedi indeficiens fides adseritur, doctrinaque prorsus immaculata, & Christianae Religionis integra & perfecta soliditas, propter eas promissiones Apostolorum Principi factas, quae nunquam deficere possunt: *Ego rogavi pro te &c. Tu es Petrus, & super hanc petram &c.* Quae per plura saecula omnes Orientales Ecclesiae ad Sedis Apostolicae pacem & communionem adspirantes sollenniter professae sunt. Unde profecto consequens est, Romanorum Pontificum sollennia de fide decreta Conciliorum generalium retractationi obnoxia non esse; contra atque Constantiensibus Decretis, si Bossuetio & aliis Parisiensibus credimus, sancitum est. 3. Hadrianus II. in Romana Synodo, quam Synodus VIII. suscepit, *Romanum Pontificem*, ait, *de omnium Ecclesiarum Praesulibus judicasse legimus; de eo vero quemquam judicasse non legimus*: in Honorium autem ideo in VI. Synodo anathema pronuntiatum esse subjungit, quoniam propter solam haeresis caussam licitum est *inferioribus* in *superiores* insurgere. Quibus verbis plane significat, Synodum VI. *inferiorem* Honorio, hunc vero *superiorem* illa fuisse. Quod, ut mox videbimus, & ipsa VIII. Synodus ratum habuisse videtur. Addit & illud Hadrianus, quod neque in sexta Synodo fas fuisset Patribus anathema in Honorium intorquere, *nisi ejusdem primae Sedis Pontificis praecessisset auctoritas*. Ad quae respexisse videntur Bonifacii accusatores, quum Clementem V. ad ipsius Bonifacii memoriam sine Synodo generali damnandam excita-

cita-

citabant, quoniam nec ipsi Synodo generali, *sine vobis*, inquiebant, *& nisi per vos*, de hoc negotio judicare fas esset. 4. Synodus VIII. Actione X. Can. II. ideo Nicolai I. & Hadriani II. decretis sese subscribere profitetur, quoniam Apostolus praecipit ad Heb. cap. XII. *Obedite praepositis vestris & subjacete eis &c.* Quibus verbis Apostolus vult, inferiores superioribus suis & Praepositis subjectos esse atque obedientes: quae proinde verba in hoc Canone sacra Synodus non usurparet, nisi se inferiorem, Romanos autem Pontifices superiores agnosceret.

Laudabant etiam iidem Theologi Gelasii I. & Nicolai itidem I. Romanorum Pontificum testimonia, quae nos quidem alibi expendimus, sed hîc rursus inculcare non piget. Gelasius namque epist. XIII. ad Episcopos Dardaniae diserte docet, quod *Sedes Apostolica de omni Ecclesia fas habeat judicandi, neque cuiquam de hujus liceat judicare judicio*. Et epist. IV. seu Commonitorio ad Faustum, *Illam*, ait, *de tota Ecclesia judicare, ipsam ad nullius commeare judicium, nec de ejus unquam praeceperunt judicio judicari*. Quae generalia verba ne quis cum Bossuetio, praeter nativum & obvium eorum sensum, per partes exponenda, neque ad *omnem ac totam* Ecclesiam etiam in Synodis congregatam, referenda esse, contendat; vetant haec alia ejusdem Sancti Pontificis verba in epistola, seu Tomo de Anathemate, ubi scribere non veretur, quod *Totum in Sedis Apostolicae positum est potestate*. Ac propterea, ut statim adjungit, *Quod firmavit in Synodo* (Chalcedonensi) *Sedes Apostolica, hoc robur obtinuit: quod refutavit, habere non potuit firmitatem*. Itaque ex eo quod to-

totum in Apostolicae Sedis positum sit potestate, consequens est, ut pro sua auctoritate, vel ut in alia Epistola scribit, *pro suo principatu*, Conciliorum generalium decretis aut robur addat & firmitatem, aut ea irritet ac rescindat. Quod ei utique nullo modo competeret, qui de tota Ecclesia etiam in Synodis generalibus congregata fas non haberet judicandi. Atque hinc etiam intelligere est & haec S. Nicolai verba in eamdem plane sententiam ad Michaëlem Imperatorem Epistola VIII. scribentis: *Quoniam quum secundum Canones, ubi est major auctoritas judicium inferiorum sit deferendum, ad dissolvendum scilicet vel ad roborandum; patet profecto, Sedis Apostolicae, cujus auctoritate major non est, judicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio: siquidem ad illam de qualibet mundi parte Canones appellari voluerunt, ab illa autem nemo sit appellare permissus: Juxta quod & Bonifacius atque Gelasius sanctissimi Praesules, non suis adinventionibus, sed Ecclesiae Romanae consuetudines non ignorantes dicunt.* Quum S. Pontifex Gelasium doctrinae suae testem producat, palam est, utriusque Pontificis unam & eamdem esse sententiam. Quum ergo, Gelasio auctore, totum in Sedis Apostolicae positum sit potestate, ideoque pro suo principatu ipsa quoque Conciliorum generalium decreta irritet aut confirmet; persuasum habere debemus, ipsa quoque eorumdem Conciliorum generalium judicia, Nicolai sententia, ad Sedem Apostolicam esse referenda: quoniam ubi est major auctoritas, illuc inferiorum judicium deferendum est, ut pro illius principatu aut solvatur aut roboretur; Sedis autem Apostolicae auctoritate major in terra non

est;

est; ideoque omnibus Ecclesiae judiciis ejus auctoritas imminet, ipsa unius Dei subjecta judicio.

Denique, ut alia praeteream, laudabantur ab iisdem Theologis Chronica, Historiae, & Gesta Conciliorum generalium Romanorumque Pontificum: quibus certum est eos ad Marcellinum, Damasum, Xystum III. Symmachum, Leonem III. & alios ejusmodi Pontifices, eorumque Gesta & Historias respexisse: quibus proditum est, quod quum ab Adversariis veluti gravissimorum criminum rei palam traducerentur; ideoque in Synodos Episcopi cogerentur; nemo unquam ausus est de illis judicare, vel in eos sententiam ferre, ob illud videlicet antiquissimum, & divino jure constitutum Sedis Apostolicae privilegium, quod ejus Antistites a nemine judicentur, sed caelo tantum innocentiam debeant, unius Dei summi Judicis examini & judicio reservati. Quae speciatim Romana sub Symmacho Concilia professa sunt, eorumque ab avita ejusdem Sedis Apostolicae traditione ductam sententiam., Ennodius adversus eorumdem Conciliorum eorumque decretorum temerarios Censores praeclaro Apologetico propugnavit, quod in uno illorum Conciliorum Episcopi ex tota fere Italia collecti, aliis inserendum Decretis susceperunt, & habere vim Canonis voluerunt. Porro quae ex hoc Ennodii Libello in rem nostram elici possent argumenta, ea fere occupavit Cl. Thomassinus Dissert. XV. in Concilia Romana sub Symmacho, ubi a num. I. usque ad VIII. late demonstrat, Ennodio Auctore, *ne in universali quidem sive Oecumenica Synodo de prima Sede judicium ferri posse*. Atque haec potissimum num. IV. in illius Auctoris disputatione advertenda commendat:

„ 1. Prae-

„ 1. Praerogativae hujus, ut nullius nisi Dei judicio „ subsit prima Sedes, originem derivari a Christi voce, „ a Petri merito, a Capitis dignitate. Christus enim illis „ verbis: *Tu es Petrus &c. Quaecumque ligaveris &c.* „ Omnem Petro superstruendam Ecclesiam subjecit, „ non praefecit: eique indulsit ut ligaret, non ut liga- „ retur. Petri item dignitas innocentiae comes propa- „ gata in Successores ejus est, in quibus ipse quasi super- „ stes vivit usque, judex utique non judicandus. De- „ nique Capitis est, suo membra, non se membrorum „ judicio subjugare. *Deinde*, quum nulla rata sit & ger- „ mana Synodus nisi a Romano Praesule convocetur, „ confirmeturque: qua demum in Synodo legitime in „ ipsum inquiretur? An mendicata enim ab ipso aucto- „ ritas in ipsummet retorquebitur? An per Synodum „ a se collectam & authoratam Judex erit idem ipse qui „ reus? *Denique*, quae leges Ecclesiasticae, qui Cano- „ nes depromentur in disceptanda Romani Praesulis „ caussa, cum cassi & inutiles sint, nisi ab ipso sanciantur „ vel confirmentur? At frustra Princeps ad illud quod „ dedit jus vocatur: nec lator legis lege constringitur, „ nisi volens lubensque. Haec aliaque ejusmodi ex Ennodio Thomassinus: quae parem vim habere adversus Synodi Oecumenicae judicium, infra num. VII. pluribus argumentis invicte luculenterque demonstrat. Qui & num. V. & sequenti sapienter monet, ne hanc peculiarem fuisse existimemus Ennodii vel Synodi Romanae sententiam: Assentiebatur enim, inquit, Christianus orbis universus, imo inclinatiore in Sedem Apostolicam devotione superabat. Quod speciatim de Gallicana Ecclesia compertum est ex omnium Galliae Episcoporum no-

nomine ſcripta ab Avito Epiſcopo Viennenſi de hac Symmachi cauſſa ad Senatores Urbis epiſtola: ex qua videſis quae & nos decerpſimus Tom. 2. lib.IV. cap.XX. Artic. Unic.

Ex his ergo avitae traditionis fontibus ſuam derivabant doctrinam veteres illi Theologi, quos Gerſonius carpit ac lacerat, quod ex textibus Gloſſae, non ad Evangelicam aeternamque legem exactis, temere definirent, Papam ſubjectum non eſſe generali Concilio, nec judicari poſſe per ipſum. At haec quae produximus, & quibus laudati Theologi potiſſimum nitebantur, non ex textibus Gloſſae deſumta ſunt, ſed ex fontibus hauſta Eccleſiaſticae eruditionis. Numquid & haec Gerſon blaterabit Evangelicis aeterniſque regulis conſona non eſſe? Atqui velit nolit concedat neceſſe eſt, & Concilium Chalcedonenſe, & VI. & VIII. Synodum, & Gelaſium & Nicolaum, & Ennodium, alioſque & Pontifices, & Patres, & Synodos, haec Sedis Apoſtolicae jura, & ex Chriſti inſtitutione derivaſſe, qui ſuam ſupra Petrum velut immobile fundamentum aedificarit Eccleſiam; & ex ejuſdem promiſſis, quibus certiſſime praenuntiarit, nunquam fore, ut in Apoſtolorum Principe, ejuſque Sede ac Succeſſoribus fides deficeret, aut ulla vel levi macula adſpergeretur. Id etiam ex hiſce Evangelicis locis eſſe conſequens, in Sollennibus fidei formulis Eccleſia univerſa per plura ſaecula profeſſa eſt. An Gerſonem tot Oecumenicis Synodis, & Romanis Pontificibus, & univerſa Eccleſia, Evangelicarum regularum commodiorem interpretem judicabimus?

CAPUT VII.

„ Ad ſenſum Conſtantienſium Canonum con-
„ ſtituendum praemittitur brevis hiſtoria
„ ſchiſmatis : Ex ipſo ſchiſmate fidei
„ periculum, Sedis Apoſtolicae con-
„ temptus, morum corruptela,
„ ac neceſſaria reformatio.

QUum in hanc de teterrimi & funeſtiſſimi ſchiſmatis origine diſputationem diligentius inquirere, non admodum ad praeſentem controverſiam pertinere aut conferre videatur; ideo quae in hoc Capite Meldenſis Epiſcopus paucis perſtringit, ut ad trutinam revocemus opus non eſt. Eos conſulat Lector qui haec accuratius litteris mandaverunt.

CAPUT VIII.

„ Tria ſchiſmati quaeſita remedia. Concilium
„ Oecumenicum neceſſarium. Eccleſia Gal-
„ licana ab Odorico Raynaldo Wicle-
„ fiſmi accuſata propter ſubtractam
„ ſimul obedientiam & Annatas.

PRima Gallia, inquit Boſſuetius, tanto vulneri medicas adhibuit manus: Clerus Gallicanus Lutetiae congregatus anno 1394. Simone Cramando, Patriarcha Alexandrino titulari, Praeſide electo. Quo duce haec profeſſi Gallicani Antiſtites: „ Tendimus ad rein-
„ te-

„ tegrationem & conservationem ſtatus & honoris ſum-
„ mae dignitatis Papatus, & univerſalis Eccleſiae,
„ ſicut in noſtris conſecrationibus juramus. Hic finis omnium, ut Papalis & univerſalis Eccleſiae dignitas priſtino reponeretur loco. Simul Univerſitas Pariſienſis commoveri coepit: multi tractatus, multi coetus habiti: compertum denique eſt, tria ſanando ſchiſmati accommodata eſſe remedia. Primum, ut contendentes loco cederent. Secundum, quoniam id ab invitis extorqueri non potuit, ut ſe ab eorum obedientia omnes ſubtraherent, ac neutrales eſſent. Tertium, cum periculoſi eſſet exempli, ut ſubjecti ab obedientia ſe ipſi ſubducerent: Concilii generalis auctoritas quaerebatur. In eam poſtea ſententiam ibat frequens conſeſſus Eccleſiae Gallicanae, eodem Cramando Praeſide anno 1406. Hinc tria illa remedia hoc aevo toties celebrata: Ceſſio, Obedientiae ſubtractio ſeu neutralitas, Concilii generalis congregatio.

Haec quidem vera, ſed multis agitata & quaeſita diſſidiis: quorum accuratior enarratio lucem praeſenti controverſiae non modicam adlatura eſt; ut ex ſequenti articulo compertum erit.

ARTICULUS UNICUS.

Exorto schismate, eadem quae in superioribus Articulis exposita sunt ab avita traditione derivata dogmata, in Scholis Theologicis obtinuisse, compertum est ex Theologorum aestu gravissimisque dissidis, in mediis statuendis, quibus pax in Ecclesia resarciri posset.

QUum teterrimum schisma altiores in dies radices ageret, Theologi toto pectore incubuerunt in exquirenda remedia, quibus Ecclesiae periclitanti subveniretur, & pax, & unitas & concordia jamdiu labefactatae resarcirentur. Sed in mediis proponendis ac statuendis, quibus tot tantaque commoda parari possent, mirum quantum & Ecclesiae Procerum, & Theologorum judicia variarint, sesque vicissim acerbis ac virulentis scriptis prosciderint. Totum autem ejusmodi dissidium inde prodiisse videbimus, quod haec in Christianis scholis adhuc vigerent de Romani Pontificis auctoritate dogmata. 1. Non posse sine illius adsensu generalem Synodum celebrari. 2. Synodi generalis decreta rata non esse, nec vim aut robur habere, nisi illius auctoritate firmentur. 3. Romanos Pontifices, nisi aut haeresim tueantur, aut schisma foveant, quod quum inveteratum est, in haeresim desinit, ab Oecumenicis Synodis judicari non posse. Quod haec, inquam, de Romani Pontificis auctoritate dogmata communi Theologorum sententia probarentur, inde acerrime contentiones in decernendis arripiendisque mediis, quibus Eccle-

siae

fiae pax & tranquillitas restitueretur. Nam 1. proposita est, sed statim rejecta aut neglecta generalis Synodi celebratio. 2. Proposita est, & fere ab omnibus, sed incassum & inanibus votis, probata utriusque de Pontificatu contendentis voluntaria spontaneaque dignitatis concessio. 3. Proposita est ab utriusque obedientia secessio, multis improbata: aliis autem probata, quod ab his, qui cedere sponte renueret, jam velut schismaticus & haereticus haberetur. Quod quidem de praestanda vel deneganda obedientia dissidium quum novum gigneret schisma, rursum Theologi ad Synodi generalis celebrationem animum converterunt: quae tandem Pisis ab utriusque, ut vocabantur, *Obedientiae* Cardinalibus, indicta est, de qua ad sequentia Capita differemus. Interim vero ut majorem praesenti disputationi lucem adferamus, tria illa quae proposuimus, distinctis §§. pertractabimus, elicitisque ex coaevis & authenticis monumentis probationibus instruemus.

§. I.

Synodi generalis celebrationem tanquam viam exstinguendo schismati accommodatam inter primos proposuisse videtur Henricus de Hassia: At Synodum cogitabat, cujus a Romano Pontifice decreta penderent. Neglecta est haec via, quod neque de Pontificatu contendentes in eam consensuri essent, nec sine Romani Pontificis consensu Synodus celebrata quidquam habitura roboris esset.

Sedentibus Romae Urbano VI. Avenione autem Clemente VII. in tres quodammodo factiones Christiana

na Respublica discissa est: quarum altera *Urbanistarum* dicta est, quod Urbano obsequeretur; altera *Clementistarum* aut *Clementinorum*, quod Clementem pro Pontifice haberet; tertia *Indifferentium* sive *neutralium*, quod neutri Pontifici adhaererent; exspectandum rati donec generalis Synodus haberetur, quae utriusque discussis juribus, certam proferret sententiam, unique eorum Apostolicae Cathedrae adsereret principatum. Hos inter emicuit Mag. Henricus de Langenstein de Hassia Academiae Parisiensis Vice-Cancellarius, duobus non longe ab initio schismatis editis Tractatibus, quorum alterum *Epistolam pacis*, cujus specimen exstat Tom. IV. Historiae Universitatis Parisiensis pag. 575. alterum *Epistolam consilii pacis*, inscripsit: qui publici juris factus est Tom. II. Actorum Concilii Constantiensis in Germania editorum, rursumque Dupinii opera cusus in Appendice Tomi II. Oper. Joh. Gersonis. In hujus ergo Tractatus capite XIV. quamquam septem indicat vias, attamen quintam, quae Concilii generalis est, ceteris praefert ut rationi maxime consentaneam & expeditam ad Ecclesiae pacem redintegrandam. Deinde Cap. seq. docet, jure quidem & lege communi, Concilium sine Pontificis auctoritate convocari non posse: at evenire posse aliquos casus, in quibus ea lex servari nequeat: ac praeter hunc de duobus aut pluribus, qui sibi aequo fere jure Apostolicam vindicent dignitatem, alios quatuor recenset, quorum duo ex hypothesi proficiscuntur, quod Pontifex haeresim profiteatur; ceteri ex alia hypothesi, juxta quam Sede vacante Cardinales aut nolint aut non possint novum Ecclesiae Pontificem libera electione praeficere. Quod ergo pertinet ad primum casum,

sum, jus generalem Synodum convocandi Purpuratis Patribus adserit. Subjungit tamen, quod *forte ad majorem securitatem expediret, quod uterque electorum consentiret congregationi Concilii: quia pauci dubitant, quin unus eorum sit Papa. Et ita satisfieret Canonibus, qui contrarii videntur.*

At praeter hanc de convocatione, alia erat haud levior expedienda quaestio; cujus nimirum auctoritate valitura essent ac robur habitura quae Synodus sine Pontifice statuisset. Hanc ille sibi difficultatem opponit, ac paucis respondet, ea Christi auctoritate valitura, qui Ecclesiae velut caput indivulse cohaeret, eam suo spiritu vegetans & gubernans. Attamen ne quis propterea existimet, aut absolute majorem esse Concilii generalis quam Romani Pontificis auctoritatem, aut indiscriminatim Concilii generalis Decreta ἁμῶς ex invisibili, non autem ex adspectabili Ecclesiae capite robur accipere & firmitatem; ideo prae oculis habenda sunt quae sequuntur: *Si dicitur objiciendo praedictis: Papa est major Concilio. Respondetur*, inquit; quid quaeso respondetur? Numquid absolute negandam esse, & tanquam haeresim aut monstrum opinionis habendam ejusmodi propositionem? At nondum Parisienses Theologi tales sensus induerant: Gersonem aliquem exspectabat veritas liberanda: *Respondetur*, ergo, *quod in casu nostro*, quo Ecclesiae Conciliove certus non praesidet Pontifex, *Concilium nihil statuet, donec ante omnia congregatum, & clarificatum fuerit, sive auctoritative sive magistraliter, quis sit verus Papa. Quo facto, ille accedet Concilio, si velit, & facta & fienda amplius in eo*, PER IPSUM ROBUR HABEBUNT. Quae sane cum Ger-

Gersonianis hodiernisque Parisiensium placitis adversa fronte pugnant. Concilium, inquit, *nihil statuet*, donec certus fuerit ac legitimus Pontifex definitus. Non ergo pertinacem illorum contentionem probasset, qui postmodum in Synodo Constantiensi in Ecclesiae reformationem ante incumbendum esse sentiebant, quam de novi Pontificis electione ageretur. Subjungit: *Accedet Concilio, si velit*. Non ergo Pontifex in Synodi potestate futurus erat, sed Synodus in Pontificis potestate: qui enim suo arbitratu ad Synodum accessurus esset, non utique a Synodi coactiva potestate penderet; ejusque voluntate futurum erat, ut Synodus aut prorogaretur, aut statim dissolveretur. Denique *facta*, inquit, *& fienda* in Synodo, *per ipsum robur habebunt*. Haec plane Gersonis & Parisiensium dogmata funditus labefactant. Hinc enim omnino consequens est, non a Concilii generalis decretis Pontificem, sed haec potius a Pontificis auctoritate & confirmatione pendere roburque trahere & ineluctabilem firmitatem.

Subjungit quidem & aliam responsionem, sed quae praemissam doctrinam non modo non infringit, verum & egregie confirmat: *Vel dicitur*, inquit, *quod Ecclesia Catholica modo superius declarato est in hoc casu superior Papa: a qua cum ipse sit Catholicus, non est exclusus, imo est ipsius caput secundarium. Cujus defectum, vel cum illud non est, vel cum est & non constat quis est, sicut est in proposito, supplet Christus Caput Ecclesiae suae inseparabile & primarium*. Non ergo indefinite ac generatim, sed *in hoc* schismatis *casu* Ecclesia vel Concilium Pontifice superior est: neque quum legitimus Pontifex adest, sed quum aut nullus est, aut non

non constat quis est, suam Christus ipse per se se & ἀμέσως Concilio auctoritatem largitur: adeoque quum certus ac legitimus Pontifex Concilio praesidet, ea ab invisibili Capite per caput visibile in Synodum derivatur.

En qualem Synodum sapiens ille imprimis maximeque pius illius aetatis Theologus, totque & Johannis Gersonis & Henrici Von der Hardt & aliorum celebratus laudibus, cogitabat. Non eam profecto, quae nullius Pontificis auctoritate coacta *immediate* a Christo potestatem haberet, non modo ad dubios Pontifices in ordinem redigendos, & certum atque indubitatum Ecclesiae praeficiendum; verum etiam ad eamdem Ecclesiam in Capite & membris reformandam, & fidei dogmata disciplinaeque decreta sancienda, quibus ipse Pontifex subjiceretur, ad eorum observationem poenarum etiam inflictione adigendus. Non, inquam, talis Hassiaco Synodus obversabatur, qui Concilii generalis auctoritatem ad haereticum Pontificem judicandum, & ad casum schismatis, coërcebat: cetera vero Concilio sine Pontifice aut prorsus non attingenda, aut non nisi per ipsum robur habitura existimabat.

Hanc Synodi generalis viam velut ad consequendam unionem magis aptam & accommodatam, non modo alii privati Theologi confirmarunt, verum & Parisiensis Academia adprobavit, quemadmodum Gerson testatur in Propositione, ipsius Universitatis nomine facta coram Anglicis euntibus ad Pisanum Concilium Consid. 3. Verum propter plurimas, quae hinc inde emergebant difficultates neglecta postmodum longo tempore est haec celebrandae Synodi Oecumenicae ratio. Haerebant enim plurimorum mentibus ea dogmata, quae

Synodi generalis celebrationi insuperabile impedimentum adferre videbantur. Quaerebatur enim primo quis Synodum convocaturus & coacturus esset: Id enim juris Romanis Pontificibus adserebant. Deinde quis Synodo daturus esset auctoritatem: hanc enim ex Romano Pontifice velut ex fonte in Synodos Oecumenicas permanare, quamplures illius aevi Theologi persuasum habebant. Denique undecumque Synodo auctoritas accersiretur; huic tamen subjectos non esse Sedis Apostolicae Praesules, quos nisi haeretici sint, unius Dei judicio subjacere, ex constanti Ecclesiae traditione compertum erat. Itaque haec atque alia eodem spectantia ex omnibus quae supersunt illius temporis monumentis ad veritatem plane constant. Nam & qui Synodo adversabantur, haec potissimum obtendebant, & qui Synodum commendabant, in iis, velut ab aliis objectis sibique explanandis, versabantur. Haud abs re esse judicamus aliquot harumce rerum testimonia probationesque proferre.

Universitas Parisiensis in litteris ad Benedictum Decimumtertium, quibus ei prae ceteris viam voluntariae cessionis commendat, hanc inter ceteras exhibet objectam Synodo difficultatem (*a*); „ Sed & aliqua imminet difficultas ex parte praesidentiae. Nam cum „ secundum doctrinam plurimorum Jurisconsultorum, „ Papa sit supremus Judex Ecclesiae, qui omnia dijudicat, & a nemine judicatur, & cui non est qui dicat „ cur ita faciat; imo per ipsum unicum possit cogi Concilium, tota quoque Concilii per ipsum stet auctoritas: quis reperiri poterit qui illic convenienter praesideat, aut Papam judicet, praesertim extra haeresis ne- „ qui-

(*a*) Exstant Tom. IV. Hist. Universit. Parif. pag. 740. & seqq.

„ quitiam? Uterque autem se Papam profitetur, & velut Papam se gerit.

Quum eadem Universitas eamdem cessionis viam vehementer urgeret, ad eamque compellendum esse Benedictum, & saltem generalis Synodi auctoritate posse compelli, palam vociferaretur, ac publice praedicaret, non omnes huic sententiae Academiae Doctores consentiebant. Exstant Tom. IV. Hist. Universitatis Epistolae duae, *a quibusdam in sacra Theologia Magistris* ad Praelatum Papae familiarem transmissae: quibus primo loco novem Parisiensium Quaestiones exhibentur, quibus summa & ineluctabilis Romani Pontificis auctoritas in controversiam adducebatur. Notanda est autem potissimum quaestio sexta: *Utrum Papa viam cessionis recusans, ad eam possit compelli; & si sic; per quem, & quomodo?* & octava: *Utrum Papa subjiciatur Concilio suae obedientiae in casu recusationis &c.* & nona: *Utrum ..... competat aliquod remedium appellationi ad Concilium generale, vel alias a gravamine illato vel inferendo per Papam in hac materia?* His aliisque ejusmodi contra Papam, ut ajunt, & Ecclesiasticam potestatem quaestionibus, decem aliae quaestiones opponuntur, quibus eorumdem Parisiensium doctrina perstringitur, & in haereseos suspicionem manifeste vocatur: ut ex sequenti Quaestione V. compertum est: *Utrum istis duobus attentis,* 1. *Quod in tota lege divina ipsi personae, nec communitati totius militantis Ecclesiae, datur extra forum conscientiae jurisdictio super Romanum Pontificem, sed ipsi super omnes.* 2. *Quod pro determinato universalis Ecclesia habeat, quod etiam generale Concilium non habet potestatem judicandi Pa-*

O 2 *pam*

pam invitum: illi qui contrarium publice dogmatizant, vel illud quod de hoc Ecclesia docet & tenet in dubium revocare conantur, sint censendi haeretici, seu vehementer de haeretica pravitate suspecti? An his Theologis unquam venisset in mentem, doctrinam, quae pervulgata non fuisset, neque communi scholarum usu contrita, tamquam ab Ecclesia definitam adsumere; & qui eam in dubium revocassent, velut haereticos, aut vehementer de haeresi suspectos traducere? Nec dissimulanda silentioque involvenda Quaestio decima est: *Utrum Deus, qui solus, & nullus alius, plenitudinem Ecclesiasticae potestatis seu auctoritatem Papalem dare potest, dederit unquam alicui personae vel communitati creatae potestatem auferendi illam auctoritatem a Papa, quam immediate ipsemet Deus sibi contulit; & si sic, ex quo textu sacrae Scripturae, vel alterius cujuscunque, cui Papa credere teneatur, hoc possit haberi?* His ergo quaestionibus petunt, ut Parisienses serio respondeant, suasque responsiones luculentis nec misere detortis sacrarum litterarum testimoniis communiant. Quod dum ab eis praestolantur, ipsi interim in secunda epistola plures Theses subjiciunt quibus suam de praemissis Quaestionibus sententiam aperiunt: ex quibus hîc potissimum prae oculis habendae sunt nona, decima, undecima, & duodecima. Nam Thesi nona statuitur: Quod *quae vel qualis via debeat observari pro unione Ecclesiae procuranda, Praelati Ecclesiae majores & alii sunt Consiliarii, sed sub Deo ejus immediatus Vicarius solus judex*. Thesi decima: Quod *Papa non habet in terra supra se judicem, nec potest per non suum judicem compelli ad cessionem*. Thesi undecima: Quod

Quod *qui publice dant doctrinam & consilium compellendi Papam ad faciendam Cessionem, non solum sunt exterminandi, ut conspiratores, & in Ecclesia Dei seditionis concitatores, sed ut pravitatis tam schismaticae quam haereticae seminatores.* Thesi duodecima: Quod *sicut nulla creata persona, nec Communitas totius Ecclesiae militantis potest, nec unquam potuit dare Papae immediatum Christi Vicariatum: ita nec aliqua talis persona vel Communitas* (etiam totius Ecclesiae militantis) *potest auferre sibi invito illam Vicariatus auctoritatem, quae eidem non ab hominibus, sed a solo Deo est immediate collata.* His porro Thesibus comprehensam non fuisse privatam quorumdam Theologorum doctrinam, sed in Ecclesia & in Scholis Theologicis pervulgatam, illud, ut diximus, argumento est, quod secus contrariam propugnantes nunquam ausi fuissent schismaticae atque haereticae pravitatis insimulare. Quod Gersonis testimonio egregie confirmatur, qui de Potest. Eccles. Consid. XII. hoc eodem argumento demonstrat, hanc de Romani Pontificis absoluta nullique praeter Deum obnoxia potestate doctrinam plurimorum mentes ante Constantiensem Synodum pervasisse: *Ante celebrationem sacrosanctae hujus Constantiensis Synodi sic occupaverat mentes plurimorum... ista traditio, ut oppositorum dogmatizator fuisset de haeretica pravitate suspectus, vel damnatus.*

Subjicitur paullo post in eodem Tom. IV. Historiae Universitatis aliud scriptum satis prolixum & elaboratum, quod Legati Academiae Parisiensis Richardo Anglorum Regi obtulerunt, ut eum quoque ad urgendam Cessionis viam excitarent, quam ceteris quae commendaban-

bantur, belli, Compromissi, Concilii generalis &c. esse praeferendam, quam plurimis & textibus & argumentis demonstrant. Quod autem speciatim pertinet ad Concilii generalis celebrationem, scripti Auctor observat, in ea difficultates occurrere, *quoad aggressum, progressum & egressum*: Quae singillatim prosequitur: ac *de aggressu*, inquit, *patet respectu convocationis Concilii, & illius praesidentiae: quia non habetur Papa unicus & indubitatus, cujus convocationi obediretur, maxime quoad neutrales, nec cujus auctoritate celebraretur.* De Elect. signif. *Ex quo aliqui possent difficultare hujusmodi viam quo ad egressum dicentes, hujusmodi sententiam non tenere, quasi non esset lata auctoritate judicis competentis.* Et infra subjungit, quod *etiam potest difficultare impedimentum juris per* Cap. Nemo 9. q. Cum in No. & 2. quaest. 5. Mandasti ubi No. *Quod etiam Concilium non potest Papam deponere.* Et antea ex eodem Cap. *Nemo*, observaverat, *Quod etiam Concilium non potest judicare Papam.*

Verum hoc scriptum, licet multis gravibusque rationibus communitum, Oxoniensi Universitati, cui illud legendum & examinandum Rex Angliae communicavit, ut viam Cessionis probaret, minime persuasit. Praeferebat illa Concilii generalis celebrationem. Nec tamen Concilium cogitabat, quod invito ac repugnante Pontifice haberetur, aut de legitimo Pontifice judicaret: sed quod Bonifacii IX., quem ceu legitimum Pontificem venerabatur, *beneplacito* celebraretur, ad Benedictum XIII. Pseudo-Pontificem dejiciendum. Inserta est Epistola Oxoniensis Universitatis ad Regem Tom. IV. Hist. Universit. Paris. pag. 776. & seqq. consu-

ſulenda imprimis pag. 783. & pag. 777. ubi diſerte docet, quod nulla Creatura, neque ipſa etiam univerſalis Eccleſia duos illos de Papatu contendentes, invitos & repugnantes cogere poterat ad cedendum; adeoque ab eorum opinione quam longiſſime aberat, qui poſtea Concilio generali poteſtatem coactivam in Romanos Pontifices adſerere non dubitarunt.

Quum Univerſitas Pariſienſis & Eccleſia Gallicana jamdiu in id negotii toto pectore incubuiſſent, ut Benedicto liberam & voluntariam Ceſſionem adprobarent: longo autem experimento didiciſſent, ſibi cum homine rem eſſe, cujus eſſet inſuperabilis pertinacia, illi tandem ne poſthac parerent conſtituerunt. Quod tamen ne temere aggredi viderentur, in frequenti Epiſcoporum totius Regni Doctorumque Conventu rem iterum expendi placuit, tribus electis ac deſtinatis, qui Benedicti partes & jura tuerentur, ac totidem qui in eum inveherentur & ſeceſſionem commendarent. In ea vero diſputatione plura utrinque loca occurrunt, ex quibus aperte liquet, doctrinam, quae Romanum Pontificem unius Dei judicio ſubjicit, ſatis communem id temporis ac pervulgatam in Eccleſia Gallicana fuiſſe. Primus, qui pro Benedicto in arenam deſcendit, nec eum per *obedientiae ſubtractionem* ad *Ceſſionem* eſſe cogendum probare aggreſſus eſt, fuit Petrus Ravati Epiſcopus S. Pontii ac Decretorum Doctor: in cujus diſputatione primûm obſervo, quod tanquam *certum* pronuntiat: *quod Papatus non perditur niſi per ſolam infidelitatem*. Et rurſus: *Quia ex uno ſolo, ſcilicet haereſi perditur Papatus.* Deinde obſervo, quod ex hujus Epiſcopi ſententia Romanus Pontifex ſupra jus poſitivum eſt, ac de illo loquitur

tur jure, quod Conciliorum Generalium & Provincialium Decretis ab ipsismet Romanis Pontificibus confirmatis, constitutum est, ac subjungit: Quod *conditor Canonum Papa eos aliquando observat; aliquando autem se dominum ostendendo, contra eos facit: & etiam quaecunque de decimis & aliis Ecclesiasticis negotiis tractata sunt, rata habenda sunt, nisi auctoritas Romanae Ecclesiae aliud duxerit ordinandum*. Quae certe cum ea quae postmodum apud multos in Galliis invaluit de Concilii Oecumenici supra Romanum Pontificem auctoritate, opinione conciliari nulla ratione possunt. Hi enim Romanum Pontificem Conciliorum generalium Canonibus subditum esse volunt, non autem illis praepositum esse ac dominari: nec eum Conditorem Canonum ea ratione dici permittunt, quod ex ipso Conciliorum decreta pendeant ut rata vel irrita sint. Quae tamen omnia in adlatis verbis is quem laudavi Praesul Romano Pontifici vindicavit. In ejus deinde locum pro Benedicto itidem disputaturus successit F. Petrus Emilarii Ord. Praed. Theologus: qui prima conclusione statuit, Christiano licitum non esse, *cogere Papam ad cedendum & resignandum*. Quod inter alias rationes ex eo probat, quod in Evangelio ait Christus: „ Quos „ Deus conjunxit, homo non separet: *sed Papa*, inquit, *est conjunctus Ecclesiae per Deum*: *Nam ei dicit Christus*: „ Pasce oves meas. Et infra subjungit, quod *Papae depositionem sibi Dominus reservavit*. Ac rursus: *Papa*, inquit, *non habet superiorem coram quo posset conqueri, si fieret ei subtractio, aut facto contra eum uteretur: quia de eo dicit Scriptura*: Super omnia bona sua constituet eum: *Igitur cessio per subtractionem in-*

du-

ducta esset nulla, nec potest compelli ad cedendum: quoniam juxta Albertum M. in 2. sent. *Juramentum factum per metum, ubi non potest haberi recursus ad Superiorem, est nullum*. Quae omnia eo pertinere compertum est, ut uni Deo subjectus, & ab eo dumtaxat judicandus Romanus Pontifex intelligatur. Quo etiam pertinet quod ait Johannes de Costa legum Doctor Tholosanus, qui tertio loco pro Benedicto disseruit; nimirum: quod *Papa superiorem non habet, sed est omnium superior, qui non potest adstringi, maxime a minori*.

Postmodum adversus Benedictum, & pro secessione primo loco disseruit Simon Cramandus Patriarcha Alex. cujus oratio eo collimavit, ut Benedictum velut schismaticum & haereticum jure Papatus excidisse demonstraret; ac proinde non ei amplius praestandam obedientiam, sed ejus subtractione cogendum, ut Apostolicae dignitatis insignia vel invitus dimitteret. Quae generatim sumta nostrae doctrinae non adversantur: nam Pontificem schismaticum & haereticum Ecclesiae subjectum esse judicio, nequaquam imus inficias. Atque idem scopus alterius Orationis, quam habuit Petrus Regis Abbas S. Michaëlis in periculo maris, Parisiensis Decretorum Doctor, in qua id potissimum notandum est, non potuisse, juxta ipsius opinionem, in eo inveterati schismatis casu *haberi recursum nisi ad Principes saeculares: quia Papa*, inquit, *superiorem non habet*. Quod qua ratione sit intelligendum colligi facile potest ex Oratione Aegidii de Campis, qui tertio loco de eodem argumento fuse lateque disceptavit, & adversus Pontificem *notorie*, ut ajebat, schismaticum & haereticum *via facti* per Principes saeculares procedendum esse conten-

dit: *Primo*, inquit, *propter auctoritatem Papae; quia est porta auctoritatis. Item quia superiorem non habet, qui eum valeat corrigere, juxta* Cap. Si Papa 40. Dist. *aut ad quem habeat recursum.* Quod luculentius postea declarat, dicens, debite ab ejus obedientia esse recedendum, *licet non appareat de sententia lata per superiorem: Quia*, inquit, *Papa superiorem non habet, qui eam ferat.* Et subjungit: *Mirum est, D. S. Pontii, qui tantum exaltavit Papae auctoritatem, dixit, quod Papa est subditus Concilio: quoniam de hoc sunt opiniones.* Episcopus S. Pontii non absolute ac generatim dixit, Pontificem subjectum esse Concilio, sed solum, Papam schismaticum & haereticum: quem ait non statim a jure Papatus excidere, sed requiri declarationem habentis potestatem; *& in hoc casu*, inquit, *Concilium generale esset judex.* Ceterum jam superius ostendimus, Pontificem, ex illius quem memoravi Episcopi sententia, Conciliorum etiam generalium Canonibus subditum non esse, sed eis tanquam supremum Conditorem Canonum dominari. Et in altera de eodem argumento disputatione diserte idem Episcopus ait: Quod *Papa superiorem non habet, nec jure adstringitur.* Et rursum: *Et si dicatur, hoc esse contra Concilia generalia, non obstat: quia, ut dictum est, Papa potest contra Concilia generalia.* Sed ut ad Aegidium revertamur, duas ille circa praesentem controversiam Doctorum opiniones distinguit: *Quidam enim dicunt, quod solus Papa habet claves, & quod Concilium non habet; & si ita esset, Concilium non posset ferre sententiam: & sic opus esset facto.* Haec opinio, ut supra ex Gersone ostendimus, id temporis ita invaluerat, & mentes hominum oc-

occupaverat, ut qui contrariam defenderent, tanquam haeretici aut de haeresi vehementer suspecti traducerentur. Quae altera opinio est, quam subinde idem Doctor paucis exponit.

Secessionem a Benedicto, quam Academia Parisiensis primûm suaserat, ac deinde Ecclesia Gallicana susceperat, Universitas Tolosana datis ad Regem gravissimis & acerbissimis litteris improbavit: in quibus plurima occurrunt, quae veritati praesidio esse possunt & adjumento; hodiernam autem Parisiensium Theologorum sententiam exagitant graviterque perstringunt. Quae tamen quoniam nimis prolixa sunt, ne taedio Lectori sint, extra textum rejicere visum est (*a*). In his por-

(*a*) Cum autem auctoritatem congregandorum Conciliorum generalium & aliorum, ubi de statu universalis Ecclesiae agitur, & Summi Pontificis ejus sponsi, manifestum sit tantum ad Romanum Pontificem pertinere: Quis sanae mentis pertinaciter adfirmabit, quemquam sine auctoritate Sedis Apostolicae, cui in solidum praeest Papa, ad examinandam potissime caussam criminalem ipsius Romani Pontificis, posse generalem aut particularem Synodum congregare? Nullum enim generale aut particulare Concilium circa praemissa vel aliquod praemissorum celebratum, ratum est, aut erit unquam, quod non fuerit Sedis Apostolicae, cujus caput est Papa, a quo in solidum talia receperunt potestatem Concilia, judicio & auctoritate fulcitum. Quod cum fuerit dictae Sedi Christi jussione, & venerandorum Conciliorum declaratione concessum in solidum, nullus quantacumque auctoritate praefulgeat, hoc sibi poterit usurpare. Multis denique Apostolicis, Canonicis & Ecclesiasticis regulis edocemur, non debere absque auctoritate & consensu Romani Pontificis generalia Concilia celebrari. Quod si aliter factum extiterit, non Concilium, sed Conventiculum seu Conciliabulum dicetur; & quidquid in ipso actum fuerit, irritum erit & vacuum, & contra facientes Sedis Apostolicae communione carebunt. Nec legitur, praeter Apostolici apicis sanctionem aliquid fuisse constitutum super causis majoribus, sed tantum praefatae Sedis arbitrio terminatum. *Et infra*: Hujus (*Sedis Apostolicae Praesulis*) causas isthic redarguere praesumit mortalium nullus: quia cunctos ipse judicaturus, a nemine judicandus est, nisi deviaret a fide. Et si D. N Papa haereticus aut schismaticus false aemulis vociferatur a multis, Serenissime Princeps, hoc cognoscere non est vestrum, non particularis Con-

porro Academia docet, quod nulla particularis ſeu generalis Synodus ad ea ſancienda, quae univerſalis Eccleſiae ſtatum reſpiciant, vel ad ipſum etiam Romanum Pontificem judicandum, ſine ipſius Romani Pontificis Sediſque Apoſtolicae auctoritate legitime congregatur. Quod ad talia pertractanda, Concilia etiam generalia, a Sede Apoſtolica, cujus caput Romanus eſt Pontifex, recipiunt auctoritatem. Quod quidquid eo non probante decernitur, irritum eſt & robore caret. Quod Romanus Pontifex omnes judicat, ipſe a ſolo Deo judicandus, niſi fidem Catholicam violarit. Quod ipſum etiam ſchiſmaticum & haereticum nemo jure ac legitime judicat, niſi Concilium generale ipſius Romani Pontificis auctoritate munitum. Quod ut ſuperius oſtendimus, Hadriani II. de Honorii per ſextam Synodum damnatione loquentis teſtimonio conſonum eſt in iis litteris, quas Synodus octava recepit & comprobavit.

Denique aliis omiſſis, libet adjicere & Johannis Gerſonis teſtimonium, ex quo apertiſſime conſtat, nondum ei fuiſſe per haec tempora revelatum, quod poſtea tanta contentione ac pertinacia defendit; videlicet, non modo in cauſſa ſchiſmatis, verum & in aliis quampluribus cauſſis, poſſe Synodum generalem jure ac legitime ſine conſenſu ac nutu Romani Pontificis celebrari: Nam dubiam, fluxam, incertam & in ancipiti poſitam, vel etiam omnino nullam eſſe ejuſmodi Synodi auctoritatem, quum Tractatum de ſchiſmate concinnaret, candide

Concilii Regni veſtri, ſed auctoritate ſua coacervati generalis Concilii &c. *Et rurſum*: Nibilominus ipſum (*Romanum Pontificem*) denuntiari oportuit non partiali praeſumto, ſed auctoritate Apoſtolica convocato Concilio generali &c.

dide profitebatur. *Nulla*, inquit (*a*), *congregatio habet vim Concilii generalis, nisi fiat in forma Juris, saltem non erit verisimile vel necesse, quod omnes obediant sententiae talis Congregationis, quae non erit in forma Juris congregata; & ita erit totum, quod ibi agetur, dubium, fluctuans & invalidum. Concilium autem generale non potest convocari in forma Juris, nisi auctoritate Summi Pontificis*, Dist. 17. *cum ibi allegatis*. Unde illud consequens est, quod multi, ut jam vidimus, obtendebant; nimirum Synodum generalem nescio aut repugnante summo Ecclesiae Praesule congregatam, nihil roboris habituram ad Ecclesiae pacem restituendam. Quod etiam, ut ex alio ejusdem Gersonis loco plane liquet, Pisanae Synodo a Cardinalibus congregatae plures objiciebant (*b*): *Difficultuant aliqui Concilium. Primo, quia solus Papa potest convocare Concilium* 17. Dist. *Et quod ista duo Collegia faciunt unum sine auctoritate*. Quae aliaque omnia hic nobis hactenus recensita quicunque legerit, facile intelliget, quam temere ab eodem Gersone dictum postmodum sit, quod sententiam, quae Concilium generale Romano Pontifici subjicit, *nullus unquam Theologus, maxime Parisiensis, asseruit*.

§. II.

(*a*) Tom II. Tract. de schism. col. 19.
(*b*) Ibid. col. 122.

§. II.

Rejecta, seu potius neglecta, ob eas quas diximus aliasque difficultates, Concilii generalis celebratione, in utriusque de Papatu contendentis voluntariam cessionem, velut in viam ceteris ad obtinendam Ecclesiae pacem aptiorem, omnes ferme & Patres & Theologi consenserunt.

Nihil est cur in hac propositione demonstranda plurimum studii atque operae collocem, quum vel ipsis, qui horumce temporum historiam quam levissime attigerunt comperta sit ejus veritas atque explorata. Quamquam enim Academia Parisiensis tres ad Ecclesiae pacem redintegrandam vias aperuerit, nimirum; *Cessionis*, *Compromissi & Concilii generalis*; priori tamen, quam ceteris veluti breviorem & faciliorem, praestantiorem & utiliorem multis rationibus commendavit, semper usque ad Pisanam, vel etiam Constantiensem Synodum insistendum censuit: suamque sententiam non modo Regi Carolo VI. aliisque Galliae Principibus, ac fere toti Gallicanae Ecclesiae, verum & aliis quampluribus Nationibus earumque Regibus ac Ducibus, & ipsis quoque Benedicti Cardinalibus, adprobavit. Qui vero, praeter ipsos, quorum res agebatur, aliter sentire videbantur, non ipsam per se liberam & voluntariam Cessionem, sed coactam, & vi expressam & extortam improbabant; ut constat ex celebri Epistola Tolosanae Universitatis ad Regem, qua in sententiam Parisiensis Academiae acerbissime invehitur, nec tamen a via Ces-

sio-

sionis se se alienam declarat, modo in eam ipsi de Papatu contendentes libere consentiant, non ab eis invitis ac repugnantibus, obsessis & captivis extorqueatur: *Viam*, inquit (*a*), *Cessionis voluntariae*, *Princeps inclyte*, *utriusque contendentium approbaremus*, *dum tamen legitime practicatam*, *sed ipsam violenter extortam per modos*, *quos teneri totus mundus percipit contra Papam*, *nec laudamus*, *nec sequimur*, *imo potius ut perniciosissimam reprobamus*.

At ceteri Gallicanae Ecclesiae Patres & Theologi qui viam Cessionis urgendam existimabant, non modo eam deinceps veluti breviorem & praestantiorem; verum etiam velut unicam proponebant, ut constat ex eorum disputationibus in tertia Synodo Parisiensi: *Notetur*, inquit Abbas S. Michaëlis in periculo maris, *quod via Cessionis est sola sufficiens ad schisma plene terminandum*, *& conscientias plene pacificandum*, *nec oblata est alia plene sedativa schismatis*. Idem etiam suae orationis initio, velut ex communi totius Concilii Regisque sententia adnotavit Aegidius de Campis: *Noto*, *quod una sola est via sedationis schismatis sive* (f. scilicet) *cessionis*; *& ita supponunt Rex & Concilium*. Disertius idem ac luculentius testatus est Mag. Petrus Plaoul in eadem Parisiensi Universitate Theologus: *Non est alia via uniendi Ecclesiam* (praeterquam cessionis:) *Ex quo sequitur*, *quod refutatio viae cessionis est peccatum mortale*, *scandalum & destructio Ecclesiae*. *Quod non sit alia via*, *D. Rex supponit*, *& in alio Concilio probatum est clare*. Idem denique & D. Arnaldus de Corbeia Regis *Cancellarius* in eadem Synodo in memoriam Patribus

(*a*) Tom. V. Hist. Univerfit. Parif. pag. 22.

bus revocavit; *Recitando, qualiter alias in alio Concilio per Regem & Praelatos celebrato, conclusa fuerat via cessionis, tamquam melior, & tanquam sola, per quam unio in Ecclesia Dei perfecte posset obtineri.* Quibus etiam addendum, quod teste in eadem Synodo Patriarcha Alexandrino, omnes Cardinales, qui Benedicto adhaerebant, uno tantum excepto, in sententiam Ecclesiae Gallicanae, adeoque in viam cessionis, velut solam & unicam consentiebant.

Cur autem in id potissimum incumbendum fere omnes existimarent, ut voluntaria ab illis & libera cessio exprimeretur, discere facile possumus ex tertia Johannis de Varennis, Theologi Parisiensis illo aevo celeberrimi, de sedando schismate Epistola ad Benedictum, in qua his eum verbis ad voluntariam abdicationem, quae una pacem restituere posset, *quum alias*, inquit, *pacem obtinere non valeamus*, adhortatur (*a*): *Esto igitur tui ipsius Pater Sanctissime, Judex & Medicus*, CUI SOLUM DEUM HABES ULTOREM, *impia facta tua, si quae sint, ulciscentem, ne* CONTRA JURA APOSTOLICA *tibi breviter in facie dicatur*, Cur ita facis? *Et ne alias pro tam celebri bono pacis invitus renuntiare cogaris*: Hilarem etenim datorem diligit Deus 2. Corinth. IX. 7. *Absurdum ergo est, quod filii matrem, negligentiae praetextu ac iniquitatis, cunctorum corripiant, quae pro nullius olim reminiscitur persona fuisse correpta.... Licet autem, Pater Sanctissime, ut me luce clarius nosti*, PRINCEPS LEGIBUS SIT SOLUTUS, *nihilominus tamen secundum leges vivere debet*. Itaque insignis iste Theologus voluntariam abdicationem velut

(*a*) Append. Tom. II. Op. Gerson.

velut unicam viam ad Ecclesiae pacem redintegrandam commendabat, quoniam Romanus Pontifex solum Deum habet ultorem, & Princeps licet secundum leges vivere debeat, attamen legibus solutus est, nec proinde poenis obnoxius, quae per leges decretae constitutaeque sunt. Quibus etiam, ut supra vidimus, rationibus utebantur, qui generalem Synodum improbabant. Ominatur quidem futurum, ut vel invitus dignitati cedere compellatur, interea tamen fatetur ejusmodi violentiae Jura Apostolica repugnare: quibus fit ut nemo Romano Pontifici jure & cum auctoritate dicat: *Cur ita facis?* & absonum esse ac novum & inauditum facinus, ut in cunctorum Parentem insurgant filii atque vindictam exerceant. Et haec quidem Benedicto tanquam Pontifici dicebantur. Quae autem in eadem epistola asperiora occurrunt: quod etiam corporali gladio cum in ipsum Benedictum, tum in ejus Adversarium, si voluntaria Cessione Ecclesiae pacem restituere pertinaciter recusarent, animadverti vellet, ad eos non jam ut Pontifices, imo neque ut Christianos, sed ut Antichristos & Apostatas & filios perditionis, Haereticis, Judaeis atque Paganis deteriores referuntur: *Non expavescerem*, inquit, *pacem Ecclesiae impedientem, Antichristum Satanae altisone dogmatizare, hominem perditum & fidei negatorem*. Et rursum: *Profecto illum aestimare nescirem Christianum, sed haeretico deteriorem, Judaeo, aut Pagano*. Nemo autem ignorat aut diffitetur, esse ejusmodi hominem, si insistendum sacris Canonibus sit, e Sedis Apostolicae fastigio dejiciendum.

§. III.

Universitas Parisiensis & Ecclesia Gallicana cum aliis Universitatibus & Nationibus, nec non & utriusque, ut dicebantur, obedientiae Cardinales a Gregorio & Benedicto tandem recesserunt, quod eos jam pro schismaticis & haereticis haberent: adeoque ipsos reapse, vel, ut ajunt, ipso facto a jure Papatus excidisse judicarent.

QUum ergo liberam sponteque factam abdicationem omnes probarent, imo eam velut unicam viam haberent, per quam tuto ad Ecclesiae pacem perveniri posset, nihil per plures annos majori cura & sollicitudine actum est, quam ut duo illi, qui Romae & Avenione summos Ecclesiae Hierarchas agebant, ad eam libere amplectendam inducerentur. At quum illi moras in dies necterent, & unus alterum ut loco cederet praestolaretur, malaque ex diuturno schismate propagata ingravescerent; disputari inter Theologos coeptum est, utrumne ad praestandum quod sponte renuebant, Ecclesiae auctoritate compelli possent. Facile autem in hanc sententiam fere ab omnibus itum est, quod in eo tam perplexi schismatis casu, ad Christianam Rempublicam jam fere collapsam & in summum discrimen adductam restituendam, uterque se dignitate abdicare teneretur, & quod gravissimi apud Deum sceleris reus esset, qui diutius reluctaretur. At non aeque exploratum omnibus erat, an id exsequi detrectantes humana vi compelli possent, quum vetus & ex divino jure de-

scen-

ſcendens Eccleſiae Canon haberet, Romanos Pontifices caelo tantum debere innocentiam, & ſolius Dei ſubjacere judicio. Illud tamen poſt varias ambages ad animum ſuccurrit, ejuſdem Canonis ſanctione, quo ſoli Deo in ceteris criminibus Romani Pontifices ſubjiciuntur, in caſu haereſis etiam Eccleſiae ſubjacere judicio. Quumque, ut habet pervulgatum Theologorum & ſacrorum Canonum Conſultorum effatum, inveteratum ſchiſma in haereſim deſinat, facile hinc colligi potuit, idem ſentiendum & de Pontificibus, qui jamdiu malis artibus & inelucta bili pertinacia funeſtum ſchiſma foverent. Verum alius Theologorum mentes ſcrupulus perurgebat; quis nempe Romanos Pontifices ſchiſmaticos aut haereticos in judicium vocaturus eſſet: id enim juris videbatur ad ſolam univerſalem Eccleſiam & Synodum Oecumenicam pertinere, quae in duas partes diſciſſa nulla fere ſpes erat fore ut aliquando in unum coetum coiret. Quare obſervatum eſt, ad Pontifices ſchiſmaticos & haereticos in ordinem redigendos non opus eſſe ſollenni Eccleſiae judicio, quum hoc ipſo quod ſchiſmatici & haeretici ſunt, jure Papatus excidant; nec proinde ſit opus Eccleſiae decreto vel ſententia ut Pontifices eſſe deſinant, atque ut jure ac legitime ab eorum obedientia diſcedatur. Quae omnia quoniam ad Piſanae Synodi Acta, aliaque de quibus deinceps identidem diſſeremus, rite percipienda, plurimum habent momenti, haud abs re erit, ut adductis in medium coaevis teſtibus, ſedulo a nobis & liquido demonſtrentur.

Ita imprimis docuit, & veterum Juris Canonici Conſultorum teſtimonio confirmavit Simon Cramandus Patriarcha Alexandrinus in tertia Synodo Pariſienſi

Q 2 ipſius

ipsius Conventus Praeses: „ Ubi, *inquit*, apparet de
„ obstinatione Praelati, debemus ab eo recedere, & ei
„ non obedire: quia dicit Bernardus in Cap. *Cum non*
„ *liceat* de praescript. Quod a Capite licet membra re-
„ cedere, cum Caput incidit in schisma aut haeresim,
„ etiam sine sententia. Concordat Innocentius in Glos.
„ in Cap. I. De schism..... Et idem Bernard. in Cap.
„ *Cum non liceat*: & hoc casu cum Papa incidit in
„ schisma, censetur Sedes vacare..... & potest provi-
„ deri ac si Papa esset defunctus.

Ita & Aegidius de Campis in eadem Synodo Parisiensi Theologus: „ Si apparet debite aut vehementer,
„ Papam esse haereticum aut schismaticum, non debet
„ sibi obediri, sed debet reputari non Papa, etiam sine
„ declaratione. Probatur: quia tunc est extra Ecclesiam
„ & communionem Fidelium: quia Papa & membra
„ sunt unum corpus, & Papa Caput. Si ergo Papa est
„ extra Ecclesiam, non plus est Papa, sed perdit Papa-
„ tum ipso jure, nec requiritur declaratio.

Sed quid in privatorum Theologorum testimoniis referendis immoramur, quum in hanc sententiam tota fere universitas Parisiensis concesserit, imo & Ecclesia Gallicana? Quum enim post restitutam Benedicto obedientiam rursus de illa subtrahenda ageretur, post varias disputationes jussa est Universitas suas Concilio Gallicano anni 1406. Propositiones & Conclusiones tradere, quas suis ad Regem litteris subjunxit. Has inter quarta potissimum observatione digna est, ut qua diserte statuitur (*a*): *Quod electus in Papam ea intentione, quod cedet quandocumque, & sine quo non alias fuis-*

(*a*) Tom. V. Hist. Univerfit. Parif. pag. 137.

fuisset electus, de qua intentione apparet per juramentum ipsorum Cardinalium, si ex post pertinaciter contradicit, cedere requisitus solenniter, ex tunc talis non est reputandus Papa, sed ab ejus obedientia libere recedi potest, etiam sine declaratione. Et in aliis Conclusionibus, quas anno 1408. eadem Universitas Curiae obtulit num. I. declarat (*a*): *Petrum de Luna fore non tantum schismaticum pertinacemque habendum, verum etiam haereticum, perturbatorem pacis & sanctae unionis Ecclesiae.* Et num. 2. decernitur: Quod *Petrus de Luna non est nominandus Benedictus, nec Papa, nec Cardinalis, nec nomine cujuscumque dignitatis, nec sibi obediendum est tanquam Pastori, sub poenis fautorum schismatis.*

Non sum equidem nescius, hoc genus propositionum omnium Theologorum Parisiensium consensione non fuisse firmatum. Quos inter Petrum Alliacensem fuisse reperio, qui eas rejecerit, & Johannem Gersonem, qui scriptis editis adversus easdem palam fuerit protestatus. Attamen Universitatis sententiam sequuti esse videntur Gregorianarum partium Cardinales quum a Gregorio XII. recessserunt, si eorum nomine, aut ipsis probantibus & consentientibus, data sunt Responsa difficultatibus, quas Ruperti Romanorum Regis Legati iisdem Cardinalibus objecerunt Sessione IV. Pisanae Synodi: quaeque Dacherius edidit ex Cod. MS. in cujus margine legebantur. Quum enim quarto loco quaesitum esset: „ Numquid D. Gregorius adhuc sit Papa, & pro „ tali tenendus in obedientia nostra?.... Quod si non: „ quaeritur, quando, qua causa, & quomodo desierit „ esse

(*a*) Ibid. pag. 160.

„ esse Papa, cum nondum cesserit, & ab Ecclesia universali nondum condemnatus, nec a jure communi depositus sit, nec coram suo judice de crimine haeresis, nec alio notorie scandalizante convictus sit vel confessus: imo expresse negat, quae sibi ab aliquibus objiciuntur & impinguntur? Quum id, inquam, Gregorianis Cardinalibus objectum esset, hoc objicientibus responsum datum est: *Quod quia ex actis & gestis notoriis ostendit se esse schismaticum, imo haereticum, cessavit esse Papa: & licet non possit eligi alter Papa ante sententiam, tamen ante sententiam potest ab eo recedi. XV. quaest. VII. cap.* Sane. *Gloss. in cap.* Sacerdotes II. quaest. VII. *Gloss. in cap.* Cum non liceat. *De praescript.* Item quum numer. XIII. objectum esset: „ Si dubitant de Papatu Gregorii, quare simili ratione non dubitant de suo Cardinalatu? Responsum est: *Quod dubium de Papatu surgit ex nova causa superveniente in causa Gregorii, quia factus schismaticus vel haereticus: & hoc non concernit Cardinalatum praecedentem*. Gregorium itaque pro schismatico & haeretico habebant, & propterea illum absque alia declaratione jure Papatus excidisse judicabant.

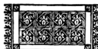
Denique in eamdem Parisiensis universitatis & Regni Gallicani sententiam satis aperte propendisse videtur Pisana Synodus: quae vel ab ipsa Sessione I. antequam ullam in duos illos de Papatu contendentes sententiam protulisset, non eos Gregorium & Benedictum, quae susceptae dignitatis erant nomina, sed Angelum Corarium, & Petrum de Luna nuncupandos existimavit: perinde atque ante omnem declarationem Synodique sententiam Apostolica dignitate excidissent. Deinde

de quum Sessione XIII. Petrus Plaoul Synodo denuntiasset, hanc esse Parisiensis aliarumque Galliae Universitatum opinionem: cum iisque Florentinam & Bononiensem concinere, Novariensis Episcopus testatus esset; nimirum *duos contendentes debere reputari schismaticos & antiquati schismatis nutritores, & haereticos pertinaces*: Synodique auctoritatem firmasset *ad decidendam hanc caussam, & declarandum eos esse ab Ecclesia praecisos & abjectos; & eos, quantum opus est abjiciendos & ejiciendos*. Quum haec, inquam, ex illarum Universitatum judicio Sess. XIII. laudatus Theologus pronuntiasset; hanc eamdem opinionem Sess. XV. Synodus ipsa probasse & amplexa esse videtur, ad eamque se se accommodasse; quum talem in eos sententiam diffinitivam protulerit: „Quod objecta contra dictos „ contendentes sunt & fuerunt notoria: & quod ex his „ schismatici & antiquati schismatis nutritores & fautores: quod etiam sunt haeretici & a fide devii; & ex „ hoc ab Ecclesia praecisi, & adeo ne praesint dejecti & „ abjecti; & sic declarat sancta Synodus. Haec ergo mera declaratio est, illos tanquam notorios schismaticos & haereticos ipso jure, vel ut in Actis legitur, *a Deo & sacris Canonibus ipso facto*, ex Apostolicae Sedis fastigio dejectos ac deturbatos fuisse. Subjungit tamen, quod „ nihilominus eos privat & dejicit ab omni honore & „ dignitate etiam Papali. Itaque Pisana Synodus Gregorium & Benedictum, sive Angelum Corarium & Petrum de Luna, ex Gallicarum aliarumque Academiarum judicio, & a jure Papatus excidisse declaravit, ex quo ipsorum in fovendo schismate pertinacia, adeoque & haeresis, notoria seu manifesta evaserat; & nihilominus sua

illos

illos ſententia dejecit, ne quis ſcrupulus ex eorum opinione ſupereſſet, qui etiam in haereſim lapſos pro Pontificibus habendos eſſe ſentiebant, donec Synodi ſententia dejicerentur.

Ex iis quae hactenus in toto articulo ac tribus hiſce §§. diſſeruimus, ſatis aperte, ut mihi videtur, luculenterque conſtat, neglectam primo fuiſſe Synodi generalis viam, quod multi perſuaſum haberent, Concilii generalis poteſtatem ejuſque Decretorum robur ex Romani Pontificis convocatione, auctoritate & adprobatione pendere. Deinde omnes fere in liberae & voluntariae abdicationis viam, velut ſolam & unicam ad exſtinguendum ſchiſma & pacem Eccleſiae reſtituendam aptam & accommodatam, conſenſiſſe, quod Romanus Pontifex ſui ipſius ſolus inter homines judex eſt, nullum praeter Deum ſuorum ſcelerum habens ultorem. Denique alios ab utroque ſecedendum, eiſque obedientiam ſubtrahendam exiſtimaſſe, quod eos jam velut ſchiſmaticos & haereticos, ex divini juris diſpoſitione per ſacros Eccleſiae Canones declarati, ab Apoſtolica dignitate excidiſſe crederent. Quae omnia noſtrae doctrinae conſona omnino & conſentanea ſunt: quam proinde certum eſt ante Piſanam & Conſtantienſem Synodos in Scholis Theologicis viguiſſe.

CA-

CAPUT IX.

„ Nullum remedium nisi in Conciliorum ge-
„ neralium superiore potestate: an ea sit
„ agnita per ordinem ad schisma; an
„ ideo translata ad schismatis caus-
„ sam, quod in aliis quoque
„ caussis praevalere soleret?

MIra profecto sunt & contra veterum omnium Actorum ac monumentorum fidem, quae in hoc & duobus sequentibus Capitibus Illustrissimus Adversarius de Pisana Synodo comminiscitur. Eam nimirum *ab utriusque*, ut dicebantur, *obedientiae* Cardinalibus, Gregorio & Benedicto invitis ac reluctantibus, congregatam, ideo de his judicasse, in eosque sententiam damnationis & exauctorationis tulisse, atque id velut jure ac legitime factum passim in Ecclesia fuisse receptum, quod generatim quaecunque Synodus Oecumenica semel legitime congregata, suam immediate a Christo auctoritatem derivat, quam in ipsos quoque summos rerum sacrarum Antistites exerat & exerceat, & cujus proinde decretis ipsi quoque Sedis Apostolicae Praesules obnoxii sint, ac parere omnino teneantur. Mira, inquam, haec somnia & commenta sunt, quae tum iis quae superioribus articulis disseruimus planeque demonstravimus, tum simplici Actorum Pisanae Synodi lectione concidunt ac refelluntur. Ostendimus enim, Synodi generalis convocationi, quae primum exstinguendo schismati velut ceteris viis accommodatior proponeba-

tur, illud impedimento fuisse, quod ex pervulgatis illo aevo in scholis Theologicis opinionibus, Concilia generalia nisi a Romanis Pontificibus convocari non possint; quod ab his omnis illorum auctoritas fluat, aut omnino pendeat; quod eorum decreta cassa & irrita sint, nisi a Romanis Pontificibus confirmentur; quod hi nisi in caussa haeresis ab illis judicari non possint: ac propterea creditum sit, haud alia ratione componi & instaurari potuisse jamdiu labefactatam Ecclesiae pacem, quam libera & voluntaria utriusque se se pro Romano Pontifice gerentis summae dignitatis abdicatione. Verum ubi diuturno experimento compertum est, hanc illis suaderi non posse, neque ullam hac ratione restituendae pacis spem adfulgere, aliud resarciendae unitati excogitatum esse: nimirum, annon liceret ab utroque discedere, quod jam uterque dirum ac funestum schisma insuperabili pertinacia foveret, quod quum inveteratum est, ex sacrorum Canonum Consultorum sententia, cum haeresis suspicione conjunctum sit, vel in haeresim desinat, cujus caussa ipsis quoque Romanis Pontificibus jure resistitur, & inferiorum ipsi judicio subjiciantur. Hinc patefactam esse viam non modo ad secessionem Regnorum & Universitatum, ac demum ipsorum quoque Cardinalium ab utriusque de Pontificatu pertinaciter contendentis obedientia, verum etiam & ad Pisanae Synodi tanquam Oecumenicae convocationem, cujus acta atque decreta, ut ex monumentorum lectione compertum est, haud alio fundamento niterentur, quam quod in caussa haeresis, aut quod perinde est, aut perinde esse judicabatur, in caussa pertinacis ac diuturni schismatis, Conciliorum generalium judicio ipsi quoque Romani Pontifices, si

eorum

eorum protervia & ambitione inoluerit, subjiciuntur. Quod quum de Gregorio & Benedicto explorata res esset; nimirum eorum contentione & aemulatione crudelis schismatis flammam majores in dies vires acquirere, & in certam Christianae Reipublicae perniciem latius quotidie grassari; hinc tandem conclusum esse, Gregorium & Benedictum tanquam schismaticos, seu potius schismatis altores & incentores, adeoque & haereticos, jus Apostolicae dignitatis sua quemque pervicacia amisisse, nec proinde illis parendum, vel honore Summis Pontificibus debito prosequendos, sed ad Ecclesiae, & Synodi generalis eam repraesentantis, judicium pertrahendos esse, damnationis sententiam, nisi ad bonam mentem redirent, excepturos.

Haec tam aperte luculenterque constant ex omnibus Epistolis, Sessionibus seu Tractatibus, ac Decretis, quae in Monumentorum ad Pisanam Synodum pertinentium Collectione in Actis Conciliorum legere est, ut mirum sit, Illustrissimum Auctorem aliud laudatae Synodo subjicere voluisse fundamentum; & quidem, ut ex jam dictis apparet, ac deinceps luculentius exponetur, pro solido & inconcusso, & omnium fere consensione & auctoritate munito, nimirum Papam schismaticum & haereticum generalis Synodi judicio subjectum esse, aliud levissimum, ac Theologorum disputationibus imo & censuris vexatum, quod nempe generatim Romani Pontifices a Conciliorum generalium judiciis & auctoritate pendeant. Fatemur quidem in Actis & Epistolis Academiae Parisiensis, & in litteris Cardinalium, quae vel longe vel proxime ante Pisanam Synodum scriptae sunt, aliqua identidem occurrere loca, quae

generatim intelligenda esse videantur. Attamen rem esse ex sese perspicuam exploratamque contendimus, haec velut obiter scripta esse; in eo autem vim maxime ac potissimum constitutam, imo & id unice fundamenti loco habitum esse, quod Pontifices schismatici & haeretici Synodorum generalium potestati subjecti sunt. Quod ne gratis jactare videamur, sententiam hac de re nostram suis & momentis & rationibus instruemus.

ARTICULUS UNICUS.

Universitas Parisiensis & Cardinales quum a Gregorio XII. & Benedicto XIII. discesserunt, & quum ad futurum Pontificem, vel ad generalem Synodum provocabant, hoc maxime urgebant, idque unum principii loco sumebant, quod Pontifices schismatici & haeretici Conciliorum generalium auctoritati subjecti sunt.

INterjectas ab Universitate Parisiensi ad futurum certum & indubitatum Pontificem, & a Gregorianis Cardinalibus ad futuram Synodum generalem appellationes, Gregorius & Benedictus gravissimis litteris ac decretis damnabant, dirisque omnibus earum Auctores devovebant. At quotquot erant schismatis inimici, inquit Bossuetius, praecipue vero Universitas Parisiensis, haec opponebat. „ Papa matri suae, hoc est sanctae Ec„ clesiae, quam fidelium omnium matrem esse constat, „ si ipse Catholicus est, materno jure subditur, ut & „ Christus matri: *tum illud*: Cum neuter nos audiat,

„ ni-

„ nihil superest nisi ut dicamus Ecclesiae. *Addebat*: „ Utrumque Pontificem aperte haereticum, quod schisma inveteratum sit haeresis. *Denique*, reformationem omnino necessariam, eam nisi Christus provideat, in ruinam irreparabilem ventura sint omnia, „ ac propterea Synodum universalem congregandam, „ cui auctoritatem consensus omnium fidelium daret: Quam sententiam, subjungit Illustrissimus Auctor, Benedicti Cardinales datis ad eum litteris confirmabant.

Antequam ad haec loca discutienda accedamus, id aequum Lectorem monitum esse volumus, quod maxime cum recta ratione & aequitate conjunctum esse videtur: de Universitatis & aliorum mente atque sententia statuendum imprimis non esse ex verbosissimis epistolis, quae de abolendo schismate, oratorio stylo minusque ad Theologicam limam exacto, variis temporibus editae sunt, multo autem minus ex singulis harumce epistolarum locis, quae a contextu divulsa proclive est in alienum sensum detorqueri: sed maxime ac potissimum ex thesibus, quas summa accuratione conditas & concinnatas esse compertum sit, & a quibus remotum ac sejunctum esse constet quidquid vel in dubium vocari, vel in disputationem cadere possit. In suis porro thesibus Universitas statuebat (*a*) 1. Quod quum duorum Pontificum caussa divisa in partes Ecclesia est, ut in unum corpus coalescere nequeat, quod magnae utrinque facti & juris emergant difficultates, tenetur uterque Pontifex, sive rite electus fuerit, sive minus, dignitati ac loco cedere,

(*a*) Videsis litt. Cardd. Greg. in Add. ad Conc. Pis. Tom. XV. Conc. Col. 1159. Venet. Edit. & Tom. V. Hist. Universit. Paris. pagina 137.

dere, etiamsi neque juramento se unquam neque voto cedendi obstrinxerit. 2. Quod multo magis tenetur, si promissis, voto, ac jurejurando suam obstrinxerit fidem. 3. Quod si votis jurique jurando, saeviente schismate, Pontifex insistere nolit, manifesto se crimine implicat, & Synodi provisioni obnoxius redditur, quum schisma fovere atque augere videatur, quod si diu obtinet, migrare in haeresim consuescit. 4. Quod si dubium sit, num illud schismatis incrementum in haeresim evadat, vel utrum ad Synodum spectet, Ecclesiae commodis prospicere, ad Concilium certe pertinebit in re ancipiti sententiam ferre. 5. Ne magno omnium scandalo, certaque Christianae Reipublicae pernicie, ob insuperabiles utrinque *facti & juris*, ut ajunt, difficultates, Ecclesia in factiones discerpta maneat, ad Concilium & Ecclesiam Catholicam pertinet utrumque Pontificem vel invitum de dignitate dejicere. 6. Non licet parere alterutri Pontifici voto ac jurejurando, quo se obstrinxit, insistere detrectanti; quippe quum schisma foveat augeatque. Quod si quispiam illi obediat, is quidem peccabit, perinde quasi aut schismatis auctor sit, aut vires addat, quibus schisma in longum tempus produci commode possit. 7. Satis aperte constat utrumque Pontificem ita esse animo comparatum, ut contra votum & jusjurandum, dignitati ac loco cedere nolit.

Ad has ergo theses, quibus freti Cardinales, a Gregorio & Benedicto discedentes, Pisanam Synodum indixerunt, exigenda sunt loca, quae ex epistolis objicit Bossuetius, de quibus jam nobis aliquid disserendum est. Quod enim primo loco objicitur ex litteris an. 1394. ad Carolum VI. Francorum Regem, quod Romanus Ponti-

ti-

tifex, si Catholicus est, materno jure subditur Ecclesiae, sicut Christus Matri; aut de voluntaria subjectione accipiendum est, quod & Christi exemplum suadet, & illius loci scopus exigit, quo proponebatur, ut sese uterque Pontifex in aliquos arbitros compromittendo, eorum judicio subjiceret; aut ad illud funesti schismatis tempus referenda & coërcenda ea propositio est. Nam si generatim & absolute intelligatur, ea nullo pacto conciliari posse videtur cum altera ejusdem Universitatis propositione in litteris ad Benedictum XIII. quibus anno 1396. ab eo ad futurum certum Romanum Pontificem appellavit; in quibus palam agnoscit ac profitetur velut certam & inconcussam veritatem: *Episcopum Romanum tamquam Vicarium Christi non habere superiorem, cum Christus non habuerit, & Ecclesiam Catholicam a se & per se fundatam Petro tamquam Capiti tradidisse gubernandam*. Quod ergo priore loco Universitas statuebat, Romanum Pontificem Ecclesiae Catholicae materno jure subjici, ut Christus Matri, ita accipiendum esse videtur, ut ei se quandoque ipse sua sponte, non ut Pontifex & Christi Vicarius, sed ut homo subjiciat, quemadmodum & Christus, ut nostrae particeps infirmitatis, Matri suo se nutu subjecit. Nam Pontifex Romanus ut Pontifex & Christi Vicarius nullum, ex ejusdem Universitatis sententia, superiorem agnoscit, quemadmodum nec Christus tanquam omnium Rex, & Caput universalis Ecclesiae: qui hanc ipsam dignitatem Petro voluit esse communem, quum eamdem universalem Ecclesiam Petro velut Capiti tradidit gubernandam. Quibus profecto pro nostra sententia nihil luculentius atque magnificentius desiderari potest.

Coër-

Coërcenda similiter est ad Pontifices auctores schismatis, quod propter diuturnitatem pro haeresi habeatur, & altera propositio Universitatis in eadem ad Regem Francorum Epistola: *Quum neuter nos audiat, nihil superest nisi ut dicamus Ecclesiae*. Idque vel ex ipso contextu ac illius loci scopo compertum est. Nam eo loci differitur de removendo abolendoque schismate Concilii generalis auctoritate: quam sane in hoc negotio adhibendam esse, ea ratione probatur, quod saepe propter haereses comprimendas Synodi generales habitae sunt, *sicque Catholica fides intemerata permansit*. Tum vero subjungitur: *Si igitur ad tollendum hoc pestiferum schisma, quod jam propter longam* (f. diuturnitatem) *haeresis speciem habet: Inveteratum quippe schisma, sicut ait Augustinus, haeresis est; non liceat Ecclesiam congregari, repudiatis praesertim viis superioribus, quid restabit?* Cum his ergo conjungendum est quod paullo inferius adjicitur: *Quum neuter nos audiat*, in hac videlicet caussa, quae haeresi implicata est, *superest ut dicamus Ecclesiae*. Quam quidem limitationem ipsamet Universitas diserte adjecit in aliis ad Benedictum litteris, quibus rursus ab eo ad futurum certum & in dubium Pontificem provocavit: *Ubi enim agitur*, inquit, *de schismate & suspicione haeresis, etiam Summi Pontifices tam vivi quam mortui majorem habent judicem, vivi Concilium generale, mortui Successorem*. Et ad utrumque contendit Universitas, non quidem absolute ac generatim, sed ubi Ecclesiae unitas ac fides in discrimen adducuntur, licite provocari.

Denique iisdem limitibus circumscribenda est & altera

tera

tera propositio, qua dicitur, datum iri a Christo ad providendum Ecclesiae generali Synodo auctoritatem. Nam quum certus ac legitimus Pontifex, & qui nullius haeresis insimuletur, Ecclesiam regit, *tota Concilii per ipsum stat auctoritas*: Hanc enim illo aevo plurimorum fuisse sententiam, ipsamet Universitas agnoscit in litteris ad Benedictum, quibus eum ad voluntariam cessionem hortatur velut unicum medium, quo tuto posset discissa Ecclesiae unitas resarciri. Nondum enim omnino perspectum & exploratum habebat, an Gregorius & Benedictus velut schismatici vel haeretici traducendi essent; adeoque an Synodo generali, quae ipsis invitis ac reluctantibus celebraretur, auctoritas futura esset ad eos in ordinem redigendos, & Ecclesiae pacem instaurandam: quum *extra haeresis nequitiam*, ut ibidem ex multorum sententia dicitur, nemo praeter Romanum Pontificem Concilium legitime cogat, eique praesideat, ac de eodem judicet. Ac propterea Concilii generalis viam velut minus idoneam eo loci Universitas rejicit, atque unice Benedictum ad voluntariam dignitatis abdicationem hortatur.

Jam ad alteram istius Capitis partem accedamus: „ Neque minore, *inquit Bossuetius*, Gregorii Cardi„ nales studio Concilii Oecumenici auctoritatem prae„ dicabant, quippe qui & ad illud appellarent, & ap„ pellationi haec interfererent: *A vobis, Pater Sancte, Vicario ad D. N. Jesum Christum, qui judicaturus est vivos & mortuos, & saeculum per ignem: item ad generale Concilium, a quo & in quo solent gesta etiam Summorum Pontificum quaecunque pertractari, decerni & judicari: item ad Papam & Pontificem futurum,* cu-

cujus est gesta inordinata sui Praedecessoris in melius reformare. Subjungitque: „ Hinc patere, quam falsi „ sint, qui tum primum occasione schismatis exortam „ putant de Conciliorum superiore potestate sententiam. Et quod iidem memorant appellationes ad generale Concilium, rem novam, quam hujus schismatis necessitas expresserit. Neque cogitant, *inquit*, „ a Bonifacio VIII. Regem & regnum Galliae cum universis Ordinibus appellasse ad futurum Concilium, „ eadem appellatione saeculis anterioribus a Catholicissima Ecclesia Anglicana celebrata.

Quoniam formula appellationis Gregorianarum partium Cardinalium similis illius est, quam a Bonifacio VIII. superioris saeculi initio Galliae Regnum instituerat, ab hac exordium ducemus, circa quam sane plura observanda sunt, ex quibus apertissime constat, haud jure eos facere, qui tali exemplo probari volunt, generatim licitam esse a quocumque Romano Pontifice, etiam legitimo & certo, etiam Catholico & qui nullius haereseos accusatus sit, appellationem. Nam primo quum a Bonifacio Galli appellarunt, eum pro legitimo Pontifice non habebant, quippe qui Caelestino adhuc in vivis posito, quem Apostolicam dignitatem abdicare potuisse negabant, Romanam Cathedram occupasset. Id enim primum adversus Bonifacium proposuit Guillelmus de Nogareto, quum Regi Christianissimo pro habenda generali Synodo supplicavit: *Quum ejus*, inquit, nempe Romanae Ecclesiae, *esse conjux non potuerit*, *quam primo Viro vivente*, *fide digno conjugii*, nempe Sancto Pontifice Caelestino, *constat per adulterium polluisse*. Quam in eumdem Pontificem criminationem coram Re-

ge

ge Regnique Ordinibus instaurarunt tum idem Nogaretus, tum Ludovicus Ebroicensis Regis filius, Guido S. Pauli, & Johannes Drocensis Comites, hanc primam praetexentes suae ad Synodum provocationi caussam, quod *Ecclesiae summe expediat, ut Dominici gregis ovili non nisi verus & legitimus, ac vere & legitime Pastor praesit*. Quae & suis litteris, quibus suam Regnique appellationem publice ac sollenniter testatam esse voluit, Rex Philippus inseruit. Ac reipsa in eamdem sententiam universum Regnum concessisse suadent, tum ea appellationis formula fere ab omnibus usurpata, *ad verum legitimum futurum Summum Pontificem*, perinde atque is a quo appellabatur, verus ac legitimus Pontifex non esset; tum varia Theologorum scripta, quibus, ut supra ostendimus, & Caelestini abdicatio, & Bonifacii electio velut irritae traducebantur. Hinc Egassius Bulaeus in Historia Universitatis Parisiensis Tom.IV. De Comitiis trium Ordinum agens 13. Junii an. 1303. Parisiis a Philippo Rege habitis ait: Bonifacii Accusatores eum infinitis criminibus onerasse, *negantes verum esse Papam, sed fraude & dolo malo Sedem Pontificiam occupasse asseverantes; ac proinde locum esse appellandi ab eo ad Concilium generale*. Unde manifeste consequens est, hoc exemplo eos uti non posse, qui etiam a vero & legitimo Pontifice jure appellari posse contendunt.

Deinde ex iisdem monumentis non minus clare ac luculenter apparet, Galliae Regem & Regnum, quum a Bonifacio ad generalem Synodum provocarunt, illum velut haereticum, imo & pluribus implicatum haeresibus habuisse. Id enim tum Regis ipsius litterae, quas supra citavimus, diserte testantur; tum etiam, ut alia

in praesentia praeteream, hanc ab eo appellandi praecipuam fuisse caussam, Nangii Continuator sequentibus verbis observat: *Audiens Rex Philippus a pluribus fide dignis sublimibusque personis, Papam Bonifacium detestandis infectum criminibus*, DIVERSISQUE HAERESIBUS *irretitum..... qui praestitis ad sancta Dei Evangelia ab eis tacta corporaliter juramentis asserebant, praedicta se credere esse vera, & ea legitime posse probari: Regemque tanquam Principem Christianae fidei defensorem instantissime requirebant, ut pro deliberatione super praemissis habenda, generale convocare Concilium procuraret*. Quae ideo potissimum retuli, ut hinc pateat, quam perperam tum ea Gallorum a Bonifacio provocatione, tum maxime laudati Historici testimonio illi Scriptores utantur, qui iis freti *Concilii superiorem potestatem ut rem solitam* venditant, ac licitas esse etiam a legitimo & Catholico Pontifice appellationes propugnant. Hos inter Nat. Alex. (*a*), iis omissis, quae mox ex Nangii Continuatore descripsimus, haec tantum ex illo imperitis Lectoribus exhibet, quae ἀμέσως superioribus verbis conjuncta sunt: *Rex quum urgente conscientia ulterius dissimulare non posset, ad Concilium generale per Sedem Apostolicam promovendum*, QUOD IN ISTO CASU SUMMO PRAEEST PONTIFICI, *deliberatione super hoc multa maturitate praehabita, appellavit*. Verba illa: *Quod in isto casu &c.* Etiam Nat. Alex. grandioribus characteribus extulit, in illis veluti exsultans ac triumphans: quae tamen ut a superioribus divulsa illius profecto sententiam probant: ita cum illis conjuncta probant, Concilii generalis superiorem potestatem

(*a*) Dissert. IX. in Hist. Eccles. saec. XIII. & XIV. artic. IV.

tem non esse extra *istum casum*, professae a Pontifice haereseos, proferendam. His porro libet adjicere & Johannis de S. Victore apud laudatum Parisiensis Universitatis Historicum verba, quibus utramque Regni Regnique Proceribus, & Ecclesiae Gallicanae Praelatis appellandi a Bonifacio caussam complexus est; nempe & quod haereticus judicaretur, & quod pro legitimo Pontifice non haberetur: *Post sermonem*, inquit, *recitati sunt coram omnibus quidam casus nefarii contra Papam Bonifacium & enormes, utpote de haeresi, de revelatione confessionis &c.* ET OB HOC *idem Rex, Barones & Praelati vulgo ei unanimiter consentientes, in appellationem, seu provocationem contra ipsum*, QUI SE PAPAM ESSE DICEBAT, *ad Cardinales, vel ad futurum Summum Pontificem proruperunt*.

Denique & illud in ea Gallorum a Bonifacio appellationis formula sedulo animadvertendum est, quod in illa disjunctivam dictionem adhibuerunt: *Ad Pontificem, vel ad Concilium, ad quem vel ad quos provocandum esset*. Qua de re pluribus disserit Illustrissimus Petrus de Marca lib. IV. de Conc. Sac. & Imp. cap. XVII. num. VII. ex quo in praesentia haec delibasse sufficiat:
„ Posset alia ratione eorum consilium explicari; scilicet
„ ad jus cogendi Concilii & ordinandi respexisse, quod
„ Pontifici competit, adeoque Sedis Apostolicae auxi-
„ lium appellationis formula implorandum videatur;
„ praecipue cum mos ille antiquitus observatus fuerit
„ ab Eutyche, a Flaviano, & a Chrysostomo, ut etsi
„ Concilium Oecumenicum appellaverint, libellum ta-
„ men appellatorium ad Romanum Pontificem dede-
„ rint; cujus deinde studio Concilium plenarium coge-

„ re-

„ retur, cui ipse per se aut per Legatos suos praeesset. „ Quare Gallicani Episcopi ne temere ab antiqua con„ suetudine discederent, formula sua Pontificem, Sedem „ Apostolicam, & Synodum universalem complexi „ sunt. Quod longe a proprie dicta appellatione differre, idem ipse Illustrissimus Auctor in eodem Capite observat, & supplicationem appellat. *Nam judex*, inquit num. II., *a quo appellatur, de appellatione non cognoscit; sed is, a quo supplicatur, instauratum judicium peragere potest*. At quum Romani Pontificis judicium, ipso indulgente, & generalem cogente Synodum, instauratur, ipse ab Synodo non rejicitur, ut fit in judiciis appellationum; sed quemadmodum fieri solet in judiciis supplicationum, denuo ejusdem caussae cognitionem ipse cum aliis ejusve Legati suscipiunt. „ Deinde, *ut* „ *idem Auctor adjungit*, ista verborum conceptione „ (*Galli*) obviam ibant scrupulosis cavillationibus, „ quae a forensibus Magistris, in opinionum dissidio, „ quod tunc vigebat, moveri potuissent. Disputabatur „ enim eo saeculo a Romanis, an Papa superior esset „ Concilio; & Ulpiano placuerat (*a*), ei qui minorem „ judicem appellasset, errorem officere, atque ideo er„ rantem appellationis beneficio excidere. Itaque in om„ nem eventum hac disjunctiva appellatione etiam apud „ ipsos Romanos sibi consulebant. Verum non a solis Romanis eo saeculo disputabatur, essetne Papa superior Concilio generali, necne. Nam & in Gallia dum eae concertationes fervebant, & in ipso feralis dissidii aestu Theologi, uti superius ostendimus, palam & aperte profitebantur: Quod *omnis cura gregis ab ipso* (Ro-

ma-

(*a*) Lib. I. §. *Si quis*. ff. de appellat.

mano Pontifice) *est*, *vel ejus auctoritate* in alios Episcopos derivatur: Quod ipse *non habet superiorem in terris*, *neque a quoquam judicari potest*, *nisi deprehendatur a fide devius*: Quod *omni Clero & populo in unum congregato manet obsequendi necessitas*, *& non auctoritas imperandi*: Denique, *Quis*, ajebant, *erit ille tam vesano spiritu ductus*, *qui dicat*, *Pontifici Romano vel per ipsum universale Concilium adimi posse subditos*, *quos Deus ipsi pascendos & confirmandos commisit*? Haec de Romani Pontificis potestate iidem ipsi Theologi praedicabant, qui a Bonifacio ad futurum Pontificem, Sedemque Apostolicam, & generalem Synodum provocabant: qui proinde ab ea opinione quam longissime aberant, quod generatim Conciliorum generalium summa potestas & in ipsosmet Romanos Pontifices auctoritas, illa appellandi formula demonstraretur.

Eadem appellationis formula & Catholicissima Anglicana Ecclesia XIII. saeculo utebatur, ut videre est in iis exemplis, quae ex Matthaeo Paris ipsemet Illustrissimus Bossuetius recenset lib. XV. cap. XXV. iisque omnino adfinis ac similis est ea, de qua nunc agimus, Gregorianarum partium Cardinalium: ex quibus proinde haud jure conficitur, hanc illi haesisse sententiam, generatim praestare illi, qua Romanus Pontifex pollet, Conciliorum generalium auctoritatem. Quare quod ajunt, gesta Summorum Pontificum inordinata solere in melius vel a Conciliis generalibus, vel a Successoribus reformari, ut cum traditione congruat, aut potius ne omnino ab illa diffideat, de iis Synodis accipiendum est, quas ipsi Romani Pontifices coëgerint, & quibus praefuerint: atque ut non probat, majorem esse Successo-

rum

rum quam Decessorum; ita neque generalium Conciliorum quam Romanorum Pontificum potestatem.

Porro quod tandem Illustrissimus Adversarius adjungit, utriusque Pontificis seu de Pontificatu contendentis cessione instaurari non potuisse labefactatam Ecclesiae pacem, quod neque dignitati sponte se unquam abdicassent, & si id deserti fecissent, vis quaedam illata videretur; quam leve sit, & in ipsummet jure retorqueri possit, nemo non facile intelligit, qui ad ea quae superius disseruimus, animum adverterit. Nam demonstratum a nobis est plane ac luculenter, quod etsi aut ineundae Synodi Oecumenicae ratio, aut sponte cedendi consilium excogitata initio atque proposita essent; omnes tamen summa animorum consensione in eam sententiam concesserunt, ut liberam cessionem vehementer probarent, quam videbant magno esse posse abolendo schismati, pacique instaurandae suffragio & adjumento. A Synodi vero celebratione mentem & cogitationem averterant, quod ea passim obtineret doctrina, generalem Synodum cogi & celebrari non posse nisi Romani Pontificis auctoritate, nec si coacta fuerit, illius potestati subjectum esse Pontificem, nisi Catholicam fidem haeresibus polluisset. Quum autem ob insuperabilem utriusque pertinaciam visum est, eos jam velut schismaticos & haereticos traducendos, tum vero eos & ab omnibus deseri & vim adhiberi posse creditum est, sicque via patefacta est ad Oecumenicam Synodum celebrandam, quae vim suam in Gregorium & Benedictum jam pro schismaticis & haereticis habitos exerceret.

CA-

CAPUT X.

„ Concilium Pisanum ab utriusque obedientiae
„ Cardinalibus convocatum, quo jure?
„ ejus Concilii acta.

Quamquam praeter unum Gersonis testimonium, cui nullam certe in hac caussa auctoritatem vel fidem debemus adjungere, quaecumque in hoc Capite Bossuetius adfert, ad nostram doctrinam stabiliendam manifeste conspirent; quod nempe ex Pisanae Synodi actis id unum colligi possit, Cardinalium esse, flagrante ejusmodi schismate, quali tunc Catholica vexabatur Ecclesia, generalem Synodum congregare, quae suopte jure Pontifices schismaticos & pro haereticis habitos judicaret, locoque moveret; haud abs re tamen esse existimamus, in ea re uberius ex eisdem actis confirmanda paullum immorari, quod sequenti Articulo aggredimur.

ARTICULUS UNICUS.

Pisanae Synodi convocatio ejusque acta hoc uno fundamento nituntur, quod saeviente schismate, Cardinalium est Oecumenicam Synodum congregare, & huic semel coactae auctoritas inest ad dubios Pontifices, schismatis & haereseos insimulatos, judicandos & in ordinem redigendos.

Dum Gregoriani & Benedictini Cardinales Liburni in unum veluti Collegium coacti communibus

T stu-

ſtudiis in procurandam Eccleſiae pacem incumberent, ac de habenda generali Synodo deliberarent; Florentiae, Bononiae, Pariſiis, & in aliis Italiae & Galliae Univerſitatibus diſceptabatur: Jure ne ac merito Gregorius & Benedictus veluti ſchiſmatici & haeretici paſſim traducerentur; & an reipſa jus Cardinalibus eſſet ad Oecumenicam Synodum illis reluctantibus convocandam, quae illos loco ſuo etiam invitos hiſce nominibus deturbaret. Florentinae quamplurium Theologorum & Juris Canonici Conſultorum decretum refert S. Antoninus Par. III. Tit. XXII. Bononienſium Theſes Bzovius in Annalibus exhibet ad an. 1308. num. VII. Pariſienſium autem Egaſſius Bulaeus Hiſtoriae Univerſitatis inſeruit: Ex quibus conſtat, omnium unam fuiſſe ſententiam, Cardinalium eſſe ad Gregorium & Benedictum ſchiſmatis & haereſeos infamia notiſque merito inuſtos in ordinem redigendos, generalem Synodum, ipſis etiam refragantibus, congregare. Quae quum Purpuratos Patres minime laterent, illis incitamento fuerunt ad rem tantam celerius & alacrius perficiendam.

Quod ſi rationes & argumenta ſpectemus, quibus id ſibi juris Cardinales adſerebant, & adverſus Gregorium & Benedictum tuebantur, multo etiam id quod volumus apertius ac liquidius exſiſtet. Non enim ignorabant, ſacris Eccleſiae Canonibus ſtatutum eſſe, ne inconſulto, neque conſentiente, multo autem minus etiam repugnante Romano Pontifice, generales Synodi haberentur. At reponebant (*a*), „ quod ea jura non vendicant ſibi locum, quum duo, quorum neuter ab univerſali Eccleſia pro vero Pontifice habitus eſt, con-
„ ten-

(*a*) Epiſt. Cardd. ad Greg. & Benedict.

„ tendunt contra vota & juramenta sua improbabiliter „ de Papatu. His enim auctoritas nulla est ad generalem Synodum convocandam. Nam uno divisim ab altero Synodum indicente, ad eam utique non accurrent, qui eum Pontificem non agnoscunt. Ut autem in unius Synodi convocationem celebrationemque consentiant, vix fieri potest. Et si aliquando consentirent; quis huic Synodo velut Caput membris; quemadmodum S. Leo per suos Legatos Chalcedonensi Concilio; praeerit? Jura enim, perinde ac Synodorum generalium convocationem, ita & πρεδρίαν Romanis Pontificibus vindicant. An ergo ferendum esset, ut Synodo ambo praeessent: qui utique *in uno corpore, & in unica Ecclesia essent duo capita quasi monstrum*? His ergo freti rationibus, quae nisi in tali schismate ullius momenti non sunt, contendebant Cardinales, *potestatem convocandi & congregandi sacrum & generale Concilium ad eos totaliter devolutam*. Videri possunt eorum ad Benedictum & ad Gregorium Epistolae in Additionibus prima & tertia ad Concilium Pisanum Tom.XV. Concilior. Venet.edition. Neque hîc mihi prorsus praetereunda est, ac silentio involvenda Cardinalis Mediolanensis sollennis oratio, quam prima sessione ad Synodum habuit, quave, ut mihi videtur, nitide ac luculenter exposuit, qua ratione cum teterrimi schismatis caussa ad fidem revocanda esset, vel tamquam fidei caussa spectanda; tum Gregorius & Benedictus non modo schismatis, verum & haereseos essent postulandi. Nam quod ad primum pertinet: *Quae enim*, inquit, *esse potest major caussa fidei ..... quam ubi principaliter agitur, quod unus, verus, & indubitatus detur Pastor Ecclesiae universali? Quae major*

caussa fidei, quam quando in corpore Christi mystico cernimus duo capita monstruosa? Quae major caussa fidei, quam quando agitur ut schisma, quod duravit per triginta annos & ultra, finiatur, & non perpetuetur ut schisma Graecorum? Quod vero ad alterum spectat, praeclare atque erudite doctissimo Cardinali animadversum est, Gregorii judicio Benedictum, hujus autem judicio Gregorium haereticum esse: *Nonne in Consistoriis publicis & generalibus unus alium, & alter alterum, ut haereticum sententialiter condemnavit?* Quare quum eorum judiciis atque sententiis ingens utrinque Christiani populi pars adhaereret; hinc adeo uterque in magna quoque Catholici orbis parte haereticae pravitatis infamia laborabat. Quod utique, juxta veteres Canones, satis erat, ut in illos, tanquam violatae fidei ac religionis invidia flagrantes, judicium instrueretur. *Et maxime*, ut ibidem adjungit, *in caussa praesenti, propter dubium Papatus & tituli, inextricabile*. Haec sub ipsum Synodi initium doctissimus Cardinalis palam ac libere pronuntiavit, ex quibus intelligere est, quo spiritu Patres ducerentur, quidve cogitarent, quum de Papatu acriter contendentes in jus vocare minime verebantur.

Non ex sua tantum sententia haec laudatum Cardinalem in hac sessione disseruisse, colligere mihi videor ex iis, quae deinde Sess. XIII. Novariensis Episcopus memoravit: Cardinalem Mediolanensem, (a) accitis, ex sacri

(a) *Postea immediate unus Episcopus Italicus, dictus Novariensis, legit quamdam schedulam facientem mentionem, qualiter secundum ordinationem DD. Cardinalium, per D. Cardinalem Mediolanensem fuerunt congregati omnes Magistri in Theologia, & Licentiati, ac Baccalaurei for-*

ſacri S. C. quotquot Piſas ex variis Europae Academiis & partibus ad n. uſque 103. Theologiae Doctoribus & Epiſcopis, eos in unum congregaſſe locum: qui collatis conſiliis in eam denique opinionem conceſſerint, ut Pontifices illos, pervicaces, ſchiſmaticos atque haereticos, adeoque de Cathedra, quam nefarie occupabant, Synodi auctoritate exturbandos eſſe cenſerent. Atque in eadem ſeſſione laudatus Epiſcopus in memoriam Patribus revocavit, acceſſiſſe etiam Florentinae Academiae conſenſionem, cujus judicio 120. Viri in Theologicis inſtituti, vel Eccleſiaſtici Juris notitia exculti, ſubſcripſerint. Bononienſem quoque datis litteris huic ſententiae adhaeſiſſe. Jam vero Aurelianenſem, Andegavenſem & Toloſanam per eos, quos ſuo nomine Piſas allegaverant, illud ipſum, quod Bononienſis officium augere. Quibus olim Pariſienſem Academiam praeiviſſe, & jamdudum Synodus perſpectum habebat, & in hac ipſa ſeſſione Petri Plaouſt, qui ejuſdem Academiae legatione fungebatur, oratione firmatum eſt. Unde colligere licet, quae mens fuerit Piſanae Synodi, quum judicium in duos illos de Papatu contendentes inſtituit. Non enim ejus juſſu in praeviis illis Theologorum conſultationibus diſceptatum eſt, generatimne ſumma eſſet, & Pontifi-

formati, qui ad dictum Concilium de multis partibus & Univerſitatibus convenerunt; & inter eos fuerat habita plena deliberatio ſuper iſta materia, & poſtea in eamdem opinionem convenerant & concordes fuerant; videlicet, quod dictos ambos Contendentes tenent ſchiſmaticos, & haereticos pertinaces &c. Et omnium & ſingulorum nomina recitavit, quorum multi ſunt Epiſcopi & Praelati, & faciebant omnes numerum 103. Item poſtea dixit, quod in eadem opinione fuit Univerſitas Florentina, in qua fuerunt 120. Magiſtri ſubſcripti. Idem etiam deliberavit. Univerſitas Bononienſis, quae de hoc miſit litteras. Idem Univerſitates, ſive ſtudia, Aurelianenſis, & Andegavenſis, & Tholoſana per ſuos Ambaſſiatores ibidem.

tificiâ praestantior Conciliorum generalium auctoritas: ſed, eorum ne ſit, Pontifices, qui diro ac pertinaci ſchiſmate Eccleſiam in factiones diſtraxerint, ac propterea velut haereticos paſſim habitos in judicium vocare ac dignitate dejicere. Qua in re ſuffragatores habebat Theologos, & eas quas laudavimus Academias.

Itaque his nixa Synodus Theologorum & Academiarum ſuffragiis, in hac prima & ſequenti ſeſſione Gregorium & Benedictum ad ſuum judicium *in cauſſa ſchiſmatis & fidei* provocavit. At quum neque ipſi, neque alii eorum nomine adeſſent, illos deinde ſeſſione tertia *in cauſſâ* pariter *ſchiſmatis & fidei contumaces* publico & ſollenni Programmate declaravit. Conjiciat quoque, ſi libet, oculos in Seſſionem VIII. qui rem adeo teſtatam in dubium revocare vellet, eoque omnia ſpectare comperiet, ut ſumma in hoc uno ſchiſmatis & violatae fidei negotio Piſanae Synodi auctoritas ſtatuatur. Primûm ergo conſtitutum eſt, ad utriuſque Collegii Cardinales in ea rerum perturbatione ſpectare; *ad providendum*, inquiunt, *iſti negotio*; Oecumenicum Concilium congregare, quod de re quacunque eodem pertinente ſententiam ferret. Jam vero eam Synodum, quae totam repraeſentaret Eccleſiam, ea vi ac poteſtate valere, ut nullam in hac cauſſa; *quoad hoc*; ſuperiorem agnoſceret; quae jure decretorum ejus vim contrariis decretis infringeret. Quin etiam pronuntiatum eadem ſeſſione a Concilio eſt; quamquam decreti promulgatio in ſequentem ſeſſionem dilata fuit; ab eo tempore, quo Gregorius & Benedictus, contemtis voti juriſque jurandi, quibus ſe devinxerant legibus, dignitati cedere noluerunt, licuiſſe Chriſtifidelibus obedientiae jugum excutere. Quo ſane de-

decreto per Patriarcham Alexandrinum in sequenti sessione promulgato firmata est Academiae Parisiensis & Ecclesiae Gallicanae sententia, quae jamdudum ante Pisanam Synodum a Benedicto secessione facta, illum nec Benedictum appellandum; quod nomen velut Pontifex adsciverat; nec pro Pontifice habendum esse decreverant, quod jam Pontificatus juribus propter insuperabilem in alendo schismate pertinaciam, & manifestas haereses, excidisset.

At si cetera deessent; quae deinde Sessione XV. constituta sunt, sola sufficerent ad omnem hac de re scrupulum removendum; quum in ea lata sit sententia, ut vocant, diffinitiva, cujus prae ceteris actis, quae ad eam omnia referuntur, summa auctoritas est; quae rationes exponit, quibus ad eam ferendam Patres permoti sunt, quae demum totam Synodi mentem paucis nitidisque verbis declarat, atque prae oculis ponit. Quid ergo hac sollenni sententia diffinitum, atque sancitum est? 1. *Angelum Corario & Petrum de Luna .... fuisse & esse notorios schismaticos, & antiqui schismatis nutritores ... necnon notorios haereticos & a fide devios.* 2. *Utrumque propter praemissas iniquitates, crimina & excessus, ne regnent, vel imperent, aut praesint, a Deo & sacris Canonibus fore* (id est, esse aut fuisse) *ipso facto abjectos & privatos, ac etiam ab Ecclesia praecisos.* Certum est, nullum unquam Catholicum Theologum docuisse, Romanos Pontifices, ob aliud crimen quam haeresis, ipso jure a Papatu excidere, atque adeo alia quaecunque, Synodus, praeter schisma & haeresim, Angeli de Corario & Petri de Luna crimina memorat, satis ad hanc sententiam momenti non habuissent, nisi cum schis-

ſchiſmate & haereſi conjuncta fuiſſent. 3. *Nihilominus utrumque per hanc ſententiam diffinitivam in his ſcriptis privat, abjicit & praecidit; inhibendo eiſdem, ne pro Summo Pontifice gerere ſe praeſumant; Eccleſiamque vacare Romanam, ad cautelam inſuper decernendo*. Propter eadem ſcelera Gregorium & Benedictum abjicit ac praecidit, propter quae illos a Deo & ſacris Canonibus ipſo jure abjectos ac praeciſos declaraverat: At nemo unquam Catholicus Doctor effutiit, Romanos Pontifices propter alia crimina quam ſchiſmatis & haereſis, eſſe ipſo jure dejectos & ab Eccleſia praeciſos: Ergo nec propter alia crimina, niſi ut cum ſchiſmate & haereſi conjuncta, illos a Papatu Piſana Synodus dejicit, & ab Eccleſia praecidit? Quotus ergo quiſque non videt, de ſchiſmaticis & haereticis tantummodo Pontificibus Piſanos Patres egiſſe? Nullamque adeo cauſſam eſſe, cur Adverſarii, illorum auctoritate freti, Oecumenicas Synodos Pontificibus quamlibet Catholicis, dignitate poteſtateque antecedere contendant.

Nam quod Boſſuetius ſub finem Capitis obtrudit *de reformatione univerſalis Eccleſiae & ſtatus ejus tam in capite quam in membris*, ad quam in Synodo perficiendam, antequam diſſolveretur, Cardinales jurejurando ſe ſe obſtrinxerint, quicumque eorum Pontifex fuiſſet electus; quam leve ſit, nemo non ſtatim percipit. Quis enim abnuit, quin Romano Pontifici *cum conſilio Concilii* intendere & incumbere liceat in Eccleſiae tam in capite quam in membris reformationem? Quis enim ignorat, quot ab ipſiſmet Romanis Pontificibus, *cum conſilio Cardinalium*, in ipſo Pontificiae poteſtatis uſu, poſtremis hiſce ſaeculis reformata ſunt? Ad quorum

etiam

etiam observantiam Purpurati Patres, quum ad novi Pontificis electionem coëunt, juramento se obstringunt, quicumque eorum ad Petri Cathedram evehatur. Quod ergo Romani Pontifices *cum consilio Cardinalium*, absque ulla summae dignitatis dejectione perficiunt; quidni & *cum consilio Concilii* perficere valeant? Id vero est unum, quod Sessione XVI. a Cardinalibus adhibito jurejurando promissum est: non dissolutum iri Concilium, donec a futuro Pontifice, *cum ipsius Concilii consilio*, in capite & in membris Ecclesia reformetur.

CAPUT XI.

„ Confirmatur assertum illud, quod processus „ Ecclesiae Catholicae & Pisani Concilii, „ superiore Conciliorum, etiam extra schisma „ in summis quibusque negotiis auctoritate „ nitatur. Quibus fundamentis Concilii „ Pisani decreta nitantur.

„ JAm ex actis, *inquit Bossuetius*, facile intelligitur, „ quo fundamento & a contendentibus discessum „ sit, & illi loco dejecti, & novus Pontifex substitu- „ tus. Intelligitur certe, & ex dictis in superiore Articulo aperte liquet, haud eos a Synodi mente aberrare, qui, ut idem statim adjungit: „ Passim ajunt, id duo- „ bus niti fundamentis: primum, quod in schismate, „ hoc est sub dubio Pontifice, Concilii auctoritas pro- „ culdubio potior habeatur. Tum etiam quod potior „ habeatur adversus schismatis altorem obstinatum, at- „ que adeo suo modo Haereticum. Haec quidem vera

esse, Illustrissimus Adversarius agnoscit: „Sed non „ pertingimus, *inquit*, ad radicem ipsam: vanaque „ haec duo erant, nisi ab illo uno ac primo dogmate „ pependissent: Ecclesiae Catholicae, ejusque Concilii „ generalis auctoritatem absolute, atque etiam extra „ schisma, in summis Ecclesiae negotiis praevalere. Quod hujus Capitis argumentum est. Id vero quam egregie Illustrissimus Auctor pertractet ac demonstret, sedulo nobis inquirendum est.

ARTICULUS UNICUS.

Meldensis Episcopi argumenta expenduntur, & in ipsum retorquentur; invicteque probatur, iis elevari ac prorsus infringi Pisanae Synodi actorum ac Decretorum vim & auctoritatem.

Potiorem esse in schismate, hoc est sub dubio Pontifice Concilii Oecumenici auctoritatem, quum Bellarminus aliique hoc nixi principio: *Papa dubius, Papa nullus*: passim agnoscant; Bossuetius in eos insurgit, ac prorsus immerentes sequentibus verbis exagitat: „ Falsum illud esse constat, imo periculosissimum, „ quod a Bellarmino aliisque passim pro certo axiomate „ asseritur: *Papa dubius, Papa nullus*. Quaerimus „ enim, axioma illud quo Canone sit fixum, quo juris „ fonte manavit? Haec vero quaerenda non erant, sed illud unice quod statim subjicitur inquirendum: „Quis „ denique ille sit dubius Pontifex, qui jam Pontifex

„ non

„ non sit? Hoc enim semel constituto, ipsimet Adversario cum Bellarmino aliisque de illius effati veritate conveniet. „ An ille, inquit, de quo re ipsa dubitatur? „ Ergo pseudo-Papas omnes, Burdinum etiam & alios „ toties anathemate percussos in Petri Sede reponamus. Perinde atque hos Bellarminus aliique pro dubiis Pontificibus habuerint, & non eos potius tanquam manifestos invasores & usurpatores damnarint. „ An forte eos de „ quibus ab electionis origine dubitatum est? Abeant „ igitur laudatissimi Pontifices Innocentius II. Alexan- „ der III. alii sancti verique Pontifices: Redeant Ana- „ cleti, alii Antipapae, aut cum veris Pontificibus ae- „ quo jure disceptent. Perinde ac Bellarminus & alii unquam consensuri sint, ut laudatissimi Pontifices Innocentius II. Alexander III. & alii inter dubios numerentur; ac non potius eos semper inter indubios Pontifices; Anacletos atque Victores inter schismaticos recensuerint. „ Atque hi quidem Antipapae Principes quo- „ que & Imperatores, totaque adeo regna pertraxerant: „ ut si partem orbis etiam ingentem dubitasse sufficiat, „ optimi quoque Pontifices inter dubios ac nullos ha- „ beantur. At quis unquam Catholicus Theologus daturus est, ut partem orbis etiam ingentem dubitasse sufficiat, ut quis inter dubios ac nullos Pontifices habeatur? Ergo cum umbris digladiatur, & fingit hostem quem feriat. Periculosissimi exempli est, si statim factione „ orta, & pseudo-Episcopo per ambitionem constituto, „ verus Pontifex sit dubius, atque adeo nullus. *Quid tum*? „ Ergo Bellarmini vaga nimis, & latius fusa de „ dubio Pontifice ad certos limites coërcenda sententia „ est. Quinimmo, ergo Meldensis Episcopi castiganda

oratio est; quae certe aut sibi non constat, aut ex ea consequens est, etiam sanctos & veros laudatissimosque Pontifices esse inter dubios recensendos. Si enim ii inter dubios Pontifices habendi non sunt; ergo ad eos non pertinet effatum illud: *Papa dubius*, *Papa nullus*. Si autem, Bossuetio auctore, *falsum illud esse constat*, ne laudatissimos Pontifices velut nullos habeamus; ergo, ipso pariter auctore, laudatissimi Pontifices inter dubios habendi sunt. Nam si dubii non sunt; ergo verendum non est, ne illo axiomate comprehendantur. Si id autem verendum est; ergo inter dubios Pontifices habendi sunt. Nam effatum illud non nisi dubios Pontifices comprehendit. „ Valeat ergo, *inquit*, ea Bellarmini aliorum„ que sententia in eo casu, in quem Bononiensis & Pa„ risiensis Academiae, illa Gregorio, haec Benedicto „ favens consenserunt, *ubi dubium de Papatu sit inex*„ *tricabile propter dubium juris & facti*. Eo casu Pa„ pa dubius sit profecto Papa nullus. Nihil enim prodest „ nullo certo documento deprehensa, aut probata ve„ ritas. Quod sane ipsamet naturalis ratio suadet; atque adeo ex naturalis juris fonte manavit illud doctissimi Cardinalis & aliorum effatum: *Papa dubius*, *Papa nullus*. Nam neque Bellarminus, neque alii Doctores alios Pontifices vere ac reipsa dubios agnoscunt, quam *ubi dubium de Papatu sit inextricabile propter dubium juris & facti*. Stat ergo & immota consistit ea Bellarmini aliorumque sententia, cui Pisanae Synodi processus innititur: *Papa dubius*, *Papa nullus*.

„ Sed enim, *inquit*, nec sic erat expedita difficultas, „ nec sublatae schismatis caussae: remanebat enim quae„ stio: Essetne in suo casu *inextricabile juris & facti*

„ *du-*

„ *dubium*. At in ea quaestione eventilanda & expedienda jam a pluribus annis exercebantur totius Christiani orbis Academiae, & celebriores in eam sententiam consentiebant tot jam esse implexam difficultatibus eam de Papatu controversiam ut extricari ulla ratione non posset. Hinc illae Parisiensium & Bononiensium theses, quas plurimi per Italiam & Galliam Doctores probabant, & quas suis ad Gregorium litteris inseruerunt: Quod *stante dubio inextricabili propter dubium facti & juris*, uterque cedere tenebatur, & voluntarie cedere renuentes Concilii Oecumenici auctoritate Sede Apostolica dejicere fas erat, cui praeter fas incubabant. Videsis Parisiensis Academiae ad Regem Christianissimum & ad Benedictum gravissimas litteras Tom. IV. & V. Hist. Universitatis, ex quibus aperte constat, tot de utriusque Pontificis jure disceptationibus nihil obtineri potuisse, quam ut res incertior evaderet, magisque in dies constaret, quam densis esset ac profundis tenebris involuta. Ut hîc locum optime haberet Terentianum illud: *Fecistis probe: incertior sum multo quam dudum.* Jam enim vel ipsi Galli, qui primûm tam pertinaci studio Clementi ac Benedicto adhaeserant, ut in electione Urbani vim Populi Romani *notoriam* intercessisse jactarent, ipsumque Urbanum ejusque Successores haud aliis quam, invasorum & intrusorum nominibus designarent; jam, inquam diligentissime excussis utriusque partis juribus fatebantur (*a*): quod *istius aut alterius justitia notorie & experimentaliter est dubia*. Quod & pro certo & constanti habebant, qui in tertia Synodo Parisiensi secessionem a Benedicto Ecclesiae Gallicanae suis dispu-

ta-

(*a*) Epist. ad Reg. Franc. Tom. V. Hist. Universit. pag. 30.

tationibus adprobarunt: *Quod autem de praesenti sit dubium de utroque nostrorum contendentium, constat evidenter.* Ejusmodi autem dubium intelligebant, quo & universa laboraret Ecclesia, & propter insuperabiles difficultates extricari non posset: *Nunc non constat universali Ecclesiae, quis est intrusus, sed est dubium & perplexum.* Jam ergo de hac re apud Pisani Concilii Patres, qui Ecclesiae Gallicanae, & Parisiensis aliarumque Galliae & Italiae Academiarum judiciis potissimum nitebantur, nulla supererat controversia.

„ At, *inquit Bossuetius*, uterque Pontifex, Benedi-
„ ctus aeque ac Gregorius, pro certo & indubitato Pon-
„ tifice se gerebat; & id certum esse, Bullis promulga-
„ tis, Canonibus editis, Conciliis adhibitis, sub anathe-
„ matis poena decernebat.... nec utrique deerant sui
„ sectatores, qui usque adeo faverent suo Pontifici, ut
„ nonnisi a contumacibus jus illius in dubium revocari
„ posse crederent. Quid huic argumento Galli Theologi reponerent, non puto Meldensem Episcopum latuisse. Nam quod primum objicitur, quod uterque Pontifex pro certo & indubitato Pontifice se gerebat &c. id eorum pervicaciae & obstinationi tribuendum esse, reponebatur. Nam omnibus hujus negotii circumstantiis aequo ac sereno animo circumspectis, facile in hanc omnes sententiam ibant, quam Auctor Anonymus, apud Egassium Bulaeum in Hist. Universitatis Parisiensis (*a*), verbis sequentibus efferebat: *Quilibet horum contendentium de Papatu debet se reputare habere dubium probabile de jure suo; quum tot Clerici in tanto numero per totum mundum de hoc dubitent: & est dubium in-vo-*

(*a*) Tom. IV. pag. 748.

volutum, & inexplicabile, & indecisibile, ut cuilibet satis constat. Qui vero Gregorio aut Benedicto usque adeo favebant, ut nec illorum jus in dubium revocari posse contenderent, hos Parisiensis Academia verbis sequentibus castigabat (*a*): *Quid clarum vocatis? Certumne, an verum? Si verum; quum haec veritas nunc sub modio lateat, nec a tantis Catholicis cerni possit, eam super candelabrum per Concilium ponite, ut omnibus qui in domo sunt, eluceat. Si certum; videte, ne verbo abutamini, qui id certum appellatis, de cujus obscuritate atque ambiguitate tanta semper fuit, & est apud tantam fidelium portionem consensio. Linceosne habere oculos soli credendi estis, quum reliqui more Talpae coecati sint; quidque verum aut certum sit in tam tetra caligine pluribus bebescentibus, tam perspicue cernitis?*

„ Quare, *subjungit Bossuetius*, ex dubio nullum sa„ tis firmum perpetuae discessioni, sive ut vocabant, „ obedientiae subtractioni praesidium, aut turbatis con„ scientiis plena tranquillitas, aut schismatis vulneri „ certum remedium: neque quidquam aliud praesto „ erat, quo omnis scrupulus tolleretur, nisi invicta au„ ctoritate figeretur illud: Pontificem etiam certum in „ Ecclesiae Catholicae, ejusque Concilii generalis po„ testate esse, de quo Ecclesia decerneret id, quod rei „ Ecclesiasticae necessarium videretur. Paucis respondemus: Aut Meldensis Episcopus prodat & indicet locum, in quo certa & invicta auctoritate Pisana Synodus fixerit: *Pontificem etiam certum in Ecclesiae Catholicae ejusque Concilii generalis potestate esse &c.* Aut ex ipsius

(*a*) Epist. ad Carol. VI. Francor. Reg. ibid. pag. 687.

ipſius diſputatione colligemus, Piſanam Synodum neque turbatis conſcientiis plenam tranquillitatem, neque ſchiſmatis vulneri certum adtuliſſe remedium. Ceterum ut quod res eſt libere pronuntiemus, nullus omnino locus occurrit, in quo Synodus invicta auctoritate fixerit illud, ſine quo cetera vana erant, & a quo velut a radice penderent: *Eccleſiae Catholicae ejuſque Concilii generalis auctoritatem, abſolute atque etiam extra ſchiſma, in ſummis Eccleſiae rebus praevalere*. Unde conſequens eſt, fruſtra omnino fuiſſe tantae Synodi celebrationem, ut quae ad radicem ipſam non attigerit, neque illud unicum fundamentum poſuerit, cui firmiter & inconcuſſe tanta moles inniteretur. Quare quae hîc diſputat Illuſtriſſimus Adverſarius valere quidem utcunque poſſunt ad elevandam Piſanae Synodi auctoritatem, ſed efficere non poſſunt, ut hanc de ſumma Conciliorum generalium poteſtate quaeſtionem reapſe ſollenni decreto ſanxerit, & invicta auctoritate firmaverit.

„ Jam illud de Pontifice altore obſtinato ſchiſmatis, „ ac propterea ſuo quodam modo Haeretico; (*quod alterum, ut vidimus, Piſanae Synodi fundamentum exſtitit*) „ haud minus Eccleſiae Catholicae, ejuſque Con- „ cilii auctoritatem Papa quoque ipſo ſuperiorem requi- „ rebat. Non abnuit tamen Boſſuetius, quin textus qui adſerebantur, necnon Pariſienſis & Bononienſis Academiae, quibus poſtea Senenſis, inquit, totaque adeo acceſſit Eccleſia, ſummam hanc Concilii generalis auctoritatem ſchiſmatis tempore circumſcriberent, quod jam in haereſim verteretur. „ Verum, *ſubjungit*, haec ſi „ ad vivum perſecare aggredimur .... eo redibunt om- „ nia, quod quivis Pontifex, & quovis jure praeditus,

„ Con-

„ Concilio Oecumenico certis in casibus usque ad ab-
„ dicandam potestatem parere debeat. At nos praeter haeresim nullum alium casum admittimus, quoniam constans Ecclesiae traditio, & veterum Conciliorum Canones Romanos Pontifices solius Dei judicio subjecerunt: quibus inhaerens Pisana Synodus nec suum judicium in Gregorium & Benedictum nisi haereseos postulatos, & velut haereticos passim traductos exercuit.

Nec sane moramur illud quod paullo post Illustrissimus Auctor adjungit: „ Quod Christus nullam specialem in schismaticos aut haereticos Pontifices congregatis Episcopis aut Synodo Oecumenicae concesserit potestatem; quare totum illud jus, quod omnes unanimi consensu in schismatis atque haeresis causa Concilio Oecumenico tribuebant, eo uno dogmate nitebatur, quod Synodus Oecumenica totius Ecclesiae, atque adeo Spiritus Sancti amplexa potestatem, universim ubi de summa re Ecclesiastica agitur, summa & indeclinabili auctoritate decernat. Non, inquam, ista moramur. Nam Christum specialem in schismaticos aut haereticos Pontifices congregatis Episcopis aut Synodo Oecumenicae tribuisse potestatem, ex Patribus & Conciliis compertum & exploratum habemus: quorum videlicet oraculo Christus edixit, *Beati Petri Apostoli Successores caelo tantum debere innocentiam, nisi manifeste ab evangelica veritate discedant*. Quo freta Canone Pisana Synodus in id unum quam diligentissime incubuit, ut Gregorium & Benedictum haereticos esse constaret: ac ne cogitavit quidem de generali ea thesi statuenda, qua universim Romani Pontifices Conciliis generalibus subderentur: Ut si illa in haereticos

X Pon-

Pontifices potestas ex hoc generali principio velut ex radice pendeat, & hoc uno velut fundamento nitatur; nae illa miserabilis Synodus, quae de stabiliendo fundamento minime sollicita fuit, ac ne cogitavit quidem.

Quae deinde ex Cardinalium litteris & Parisiensis Academiae placitis nec non & Synodi Parisiensis actis a Meldensi Episcopo refricantur, satis jam superque in superioribus articulis expedivimus. Quare unum ex hoc Capite superest quod paucis examinemus: „ Petrus „ Plaoul ab Universitate studii Parisiensis ad Concilium „ Pisanum *Ambassiator missus*, in ejusdem Concilii ses- „ sione publica ea de re celebrem orationem habuit. Sic „ enim in gestis sacri Concilii legimus: *Sessione XIII.* „ *die Mercurii XXIX. Maii, quidam valentissimus Do-* „ *ctor, vocatus Mag. Plaoul, ascendit pulpitum, &* „ *proposuit verbum Dei, videlicet:* Congregabuntur „ filii Juda & filii Israël pariter, & ponent sibimet caput „ unum. *Osee I. in fine. Et deduxit pulcre exaltando* „ *Ecclesiam, & asserendo eam esse supra Papam: quod* „ *deduxit pluribus rationibus, tam ex parte mate-* „ *riae &c.* Sed omittenda a Bossuetio non erant quae statim in eisdem actis leguntur: *Et postmodum posuit opinionem Universitatis Parisiensis, videlicet quod Petrus de Luna est schismaticus pertinax & haereticus, etiam accipiendo haeresim proprie & stricte, praecisusque ab Ecclesia Dei; ejectus a jure Papatus & privatus, ac per Concilium de facto tanquam talis ejiciendus & privandus: & haec declaravit pluribus rationibus. Et subjunxit, quod de eadem opinione erant Universitates Andegavensis, Aurelianensis & Tholosana.* Haec, inquam, omittenda non erant, ex quibus conjicere licet, Pe-

Petrum Plaoul non generatim & universe Ecclesiam supra Pontificem extulisse, sed supra Pontificem, qui sit schismaticus & haereticus, cujusmodi, Parisiensis & aliarum Galliae Academiarum judicio, Benedictus habebatur. Hoc enim ejus orationis fuisse videtur argumentum: Ecclesia supra Pontificem est, & ad eum loco movendum & in ordinem redigendum vim habet ac potestatem, si schisma foveat, & haereticus habeatur: Atqui Benedictus, Parisiensis & aliarum Academiarum judicio, & schisma fovet, & haereticus est: Ergo Ecclesiae Catholicae ejusque universali Concilio vis & potestas est ad eum e Cathedra exturbandum. Hanc fuisse laudati Theologi mentem, clarius & apertius intelligitur ex Dacheriana ejusdem sessionis ex tribus Codd. Bibliothecae Gemmeticensis editione, quae sic habet: *Mag. Petrus Plaoust pro Universitate Parisiensi dixit, & declaravit, opinionem Universitatis esse, istos duos contendentes debere reputari schismaticos & antiquati schismatis nutritores, & haereticos pertinaces; firmans auctoritatem Concilii ad decidendam hanc causam, & declarandum eos esse ab Ecclesia praecisos & abjectos, & eos, quantum opus est, abjiciendos &c. sumens thema suum:*
„ Congregabuntur filii Juda & Hierusalem, & ponent
„ sibi caput unum. Quod, ut vidimus, ex superiore editione totius thema orationis fuit: quae proinde eo tota spectavit, ut Synodus suam auctoritatem agnosceret & exereret ad finiendam & dirimendam hanc caussam, hoc est Gregorium & Benedictum velut schismaticos & pertinaces haereticos Sede Apostolica dejiciendos: quae Parisiensis & aliarum Galliae & Italiae Universitatum sententia erat, quam reapse Synodus amplexa est, & so-

lam ſollennibus editis decretis ſanxit: atque adeo ex Piſanae Synodi actis id unum colligere par eſt; non autem generalem illam Boſſuetii theſim, quod Conciliorum generalium poteſtas & auctoritas Pontificiae, in aliis quoque praeter ſchiſma & haereſim cauſſis, praevalere debeat.

CAPUT XII.

„ An ſine temeritate Concilii Piſani
„ auctoritas rejici poſſit?

Quae ſuperiori Articulo diſſeruimus non eo pertinent, ut Piſanae Synodi auctoritatem velut invictam & ineluctabilem propugnaremus; ſed uti ſolum demonſtraremus, quibus illa nixa principiis ac fundamentis ſit ad Gregorium & Benedictum de dignitate Apoſtolica contendentes exauctorandos, & Cardinalem Mediolanenſem ſub Alexandri V. nomine ad Petri Cathedram evehendum; utque conſtaret, ea principia firma ex ſe & immota eſſe, nec ab ea generali theſi pendere, qua univerſe & abſolute Conciliorum generalium auctoritati Pontificia ſubjicitur: quum ad hanc theſim neque Piſana Synodus unquam reſpexerit; neque ſi reſpexiſſet, commode ſuis aut potius Chriſtianae Reipublicae commodisconſuluiſſet, quod maxima Theologorum pars; quae ad Pontifices ſchiſmaticos & haereticos coërcendos ſummam & ineluctabilem tribuebat Conciliis Oecumenicis poteſtatem; attamen abſolute Catholicos legitimoſque Pontifices Conciliis generalibus antecellere exiſtimabat: Qui vero Piſanam Synodum re
jicie-

jiciebant, multo magis eam ludibrio habuissent, majoremque in eam invidiam concitassent, & a Spiritu Sancto desertam fidentius inclamassent, si ad eam controversiam secundum Synodos Oecumenicas definiendam temere fuisset aggressa. Attamen fieri potuit, ut quamquam, laudata Synodus optimis in hac caussa & inconcussis principiis niteretur, haud jure tamen Concilii Oecumenici nomen & auctoritatem usurparit; quod nimirum non omnes in eam notae convenirent, quibus necesse sit Oecumenicam Synodum insigniri. Quae sane quaestio, quum propter ea quae deinceps tractanda sunt, magni momenti sit, accurate nobis versanda est, & Meldensis Episcopi pro Pisana Synodo argumenta ad trutinam revocanda.

ARTICULUS UNICUS.

Nec Haereseos, neque Schismatis, neque temeritatis arguendi sunt, qui Pisanam Synodum velut legitimam, & Oecumenicam agnoscere renuerunt, aut etiamnum renuunt.

Legitima & Oecumenica Synodus illa est, ad quam ex universo Catholico orbe Episcopi confluunt, aut saltem legitima auctoritate vocantur: Atqui certa & explorata res est, ad Pisanam Synodum ex vastissimis Catholici orbis Provinciis insignibusque Ecclesiis nullos Episcopos confluxisse: qui gravibus permoti rationibus judicabant, ad eam se minus legitima au-

ctori-

ctoritate vocari: Valde itaque incertum est, an Synodus Pisana legitima & Oecumenica fuerit; adeoque neque schismatis, neque temeritatis, & multo minus haereseos postulandi sunt, qui Pisanam Synodum velut legitimam & Oecumenicam agnoscere recusarunt, aut etiamnum recusant. Priorem hujusce syllogismi propositionem, quam *Majorem* vocant, Illustrissimus Adversarius rejicere non auderet, qui, ut alibi animadvertimus, & Gallos olim sub Carolo Magno & Ludovico Pio, VII. Synodum seu Nicaenam II. & Patres Toletani Concilii XIV. Synodum V. pro Oecumenicis, ut ipse ait (*a*), non habentes, haereseos, & schismatis, & temeritatis notis absolvit, quod ad illam nec ipsi Galli nec alii Occidentales, ad hanc vero Hispani, tanta, inquit, Ecclesiae pars, vocati non fuissent. Porro nihil referre videtur, sive insignes Ecclesiae Synodo cuipiam non adsint, quod ad eam vocatae non fuerint, sive quod bona fide & gravibus permotae rationibus ac momentis judicent, ad eam se minus legitima auctoritate vocari.

Jam vero quod Pisanae Synodo ex insignibus Ecclesiis, & vastissimis Christiani Orbis Provinciis Episcopi non adfuerint, certa, ut jam dixi, & explorata res est. Nam & Hispaniarum & Scotiae Episcopi fere omnes, & quot certe satis essent ad earum Nationum Ecclesias repraesentandas, Germaniae autem atque Italiae haud minima pars Pisanae Synodo defuerunt, aut ei velut legitimae Synodo adhaerere, ejusve decretis velut legitima auctoritate editis parere detrectarunt. Illos quidem *minimam Christiani nominis portionem*,

(*a*) Lib. XII. cap. IX. & XXXI.

tionem, Nat. Alex. (*a*) dicere non veretur. Quod tamen ut minus temere facere videatur; inter eos, qui Gregorio constanter adhaeserunt, Rupertum Imperatorem, & insignem aut minime contemnendam Germaniae partem omisit; inter eos autem, qui Benedicti partes etiam post Synodum sequuti sunt, nonnisi Aragoniae & Scotiae Reges, & Comitem Armeniacum memorat, ceteris Hispaniae Regnis penitus praetermissis. Quod ei a nupero Pisanae Synodi ex Calvinistarum grege Historico objectum est (*b*). Qui & candide fatetur (*c*), quod si aliqua Synodus ex numero Nationum Oecumenica censenda est; ea sane, hoc est Pisana, manca admodum fuit & imperfecta. Profecto sola Hispaniarum Regna pro minima Christiani nominis portione non modo Bossuetius non habuit, verum neque in ipsa Synodo Constantiensi Cardinalis S. Marci in quadam, ut vocant, cedula seu brevi Commentario, quae & Regi Romanorum Sigismundo, & Cardinali Cameracensi, & omnium Nationum Congregationibus valde probata est: ubi Hispanica natio, quae adhuc Benedicti partes tuebatur, doctissimo Cardinali dicitur, *non minor Christianorum portio*, *quam Graecia Christiana*: & ubi etiam *multas Germaniae & Italiae Gentes* commemorat, quae in Gregorii fide atque obedientia perseverabant. Quod si sola Hispania

(*a*) Differt. II. in Hist. Eccl. saec.XV. & XVI. num.XXI.

(*b*) Je remarquerai ici seulement en passant, que l'habile Dominicain oublie de compter entre les partisans de Gregoire, depuis le Concile de Pise, il oublie, dis-je, l'Empereur Robert & une partie considerable de l'Allemagne, & qu' outre l'Arragon, que ce docteur se contente de nommer, tous les autres Royaumes d'Espagne tenoient encore pour Benoit. XIII.

(*c*) S'il faut juger de la généralité d'un Concile, par le nombre des Nations, celui-ci fut fort incomplete. *Lenf. Hist. du Conc. de Pise Prefac. num. V.*

ſpania Boſſuetio tanta, ut jam obſervavi, Eccleſiae portio habita eſt, ut ſextam Synodum, quamquam ei & Romani Pontificis ac totius reliqui Occidentis Legati interfuiſſent, ac ſubinde calculo ſuo comprobaſſent, jure inter Oecumenicas Synodos recipere detrectarit, donec ad illam ejuſque fidem atque doctrinam ad certam exactas regulam & retractatas, Hiſpanorum Patrum, in Toletana Synodo conſenſus acceſſiſſet: cur quaeſo Piſanae Synodo, cui non modo Hiſpaniarum, verum & Scotiae Regna, & multarum Germaniae & Italiae gentium Epiſcopi non adhaeſerunt, ſine temeritatis & ſchiſmatis nota Concilii Oecumenici titulum & auctoritatem detrahere non licebit?

Ad ſextam Synodum, inquies, Hiſpani vocati non ſunt; ad Piſanam vero laudatae nationes fuerunt per Cardinalium litteras invitatae. Verum ejuſmodi diſcrimen nullius, ut dixi, momenti eſt, ſi talem convocationem a legitima auctoritate minime profectam, bona fide & gravibus permotae rationibus judicarunt. Sic porro ſeſe rem habuiſſe, nemo profecto ſapiens inficias iverit. Nam primùm eae ex primaeva vetuſtate leges & canones obtinebant, & in omnium oculis verſabantur, quibus cautum erat, ne Concilia abſque Romani Pontificis conſenſione celebrarentur. Deinde quaerebatur, quis Synodo daturus eſſet auctoritatem: hanc enim ex Romano Pontifice velut ex capite & origine proficiſci, concors erat & pervulgata omnium fere Theologorum Juriſque Canonici Conſultorum ſententia, ex traditionis itidem, ut non immerito credebatur, fontibus derivata. Praeterea nemini fas eſſe de Romano Pontifice judicare, commune erat effatum

tum ipsorum quoque generalium Conciliorum auctoritate firmatum. Haec quidem omnia, iisque adfinia Romanorum Pontificum privilegia, qui Cardinalibus & Synodo suffragabantur, ad indubios Pontifices pertinere iactabant. Sed eis haud injuria reponebatur, quod iisdem argumentis, quibus Gregorii & Benedicti Pontificatus, ipsorum quoque Cardinalitia dignitas in dubium revocaretur; ac proinde quo jure dubii Pontifices, dubii quoque Cardinales suis carere privilegiis debebant. Quae itidem ratio in Cardinales retorquebatur, quum Gregorium & Benedictum velut schismaticos & haereticos traducebant. Nam & Gregoriani Benedictinos, & hi vicissim Gregorianos velut schismaticos & haereticos hactenus fuerant insectati: quo ergo jure nondum Ecclesiae per legitimum Pontificem reconciliati sibi invicem communicabant, aut Ecclesiam ad Synodum vocare & quodammodo sibi subjicere contendebant? Ad haec plures ex canonico jure regulae interveniebant, quibus Episcopus exspoliatus, nisi restitutus, adesse Synodo minime cogebatur, & hostes ab ejus judicio repellebantur: quibus freti legibus Gregorius & Benedictus tum sibi ante Synodum *restitutionem*, ut ajebant, *obedientiae* fieri; tum Cardinales, qui ab eis recesserant, quos velut hostes habebant, ab hujusce caussae removeri cognitione postulabant, aut esse postulaturi merito videbantur. Quae quidem rationes ante Synodum propositae Cardinalibus fuerant; *quî* autem *bis fuerit satisfactum*, *ex nullo*, *quod exstet*, *monumento constat*, ut in Labbeana Conciliorum editione adnotatum est (*a*). Fortassis,

(*a*) Vid. Tom. XV. Venet. Edit. col. 1346.

taſſis, ut Jacobus Lenfantius animadvertit (*a*), ideo neglectae fuerunt, quod eas jam Pariſienſis, Florentina, & Bononienſis Academia ſuſtuliſſe credebantur. Sed harum Academiarum judicia haud parum ſuſpecta Gregorii & Benedicti ſectatores habebant; Pariſienſis quidem & aliarum Galliae, quod Galli eo ſpectare credebantur, ut omnia ſuſdeque miſcerent, quo tandem ſedes ad Gallum rediret, a quo rurſum in Gallias transferretur. Florentinae vero quod ea Reſpublica cum Gallis, conſilia communicaret, eorumque auſibus faveret, quod ipſorum ope Ladiſlaum Neapolitanum Regem ſuis cervicibus imminentem propulſare cogitabat. Bononienſis denique, quoniam ad Baltaſſaris Coſſae, qui ei magis ut tyrannus incubabat, quam ut legatus praeerat, arbitrium ſeſe accommodaſſe, non autem liberum protuliſſe judicium, haud inanis ſuſpicio eſſe videbatur. Ut ut ſit, quamvis eiſdem aliiſque difficultatibus ab Imperatoris Legatis Synodo rurſus objectis, Ancharanus celebris Juriſconſultus poſt laudatas Academias ſatisfacere viſus eſſet; eae tamen, ut nuperus Hiſtoricus obſervat (*b*), adhuc poſt Synodum ſubſiſtebant, eiſque ii etiam angebantur, qui Synodo adhaerebant. Quare quum Johannes XXIII. Landulfum Cardinalem Barenſem ad Benedictum XIII. quo eum ad obſequium flecteret, Legatum deſtinaſſet, lauda-

(*a*) Lib. III. num. XXV.

(*b*) On a vu ci-deſſus les doutes propoſez par pluſieurs Cardinaux ſur le ſujet du Concile de Piſe. Il eſt vrai qu'on n'y eut pas d'égard; mais ils ne laiſſoient pas de ſubſiſter, & l'on ne manqua pas de les faire valoir dans la ſuite. Car apres l'élection de Jean XXIII. ce Pape ayant deſtiné Landolfe Maramaur Cardinal de Bari pour être Legate en Eſpagne, afin d'engager Benoit XIII. à le reconnoître, le Cardinal propoſa à peu près les mêmes difficultez contre le Concil de Piſe. Lib. III. num. LXXVII.

laudatus Cardinalis easdem adversus Pisanam Synodum difficultates proposuit: quas apud Martene Tom. II. inter Anecdota ad Pisanam Synodum pertinentia legere est. Qui autem Banshaemii litteras Moguntini Archiepiscopi nomine scriptas, repellere aggressus est (*a*), graviter conquestus est, praecipuis ab Imperatoris Legatis propositis Synodo difficultatibus Ancharanum minime satisfecisse, nec eas eisve datas responsiones fuisse in plena Synodo, ut par erat, examinatas; obtendentibus Cardinalibus, protrahendum non esse negotium, quibus nemo contradicere ausus sit.

Quum itaque res ita se haberent, quumque in Pisani Concilii convocatione atque celebratione tam insolita occurrerent, quibus per veteres Canones provisum non esset, imo a quibus iidem Canones & Ecclesiasticae leges abludere videbantur; nil mirum, si tot Theologorum disputationibus vexata, totque Adversarios nacta ea Synodus est (*b*). Nec facile sententia praecipitanda est, aut schismatis vel temeritatis arguendi sunt, qui in illa quaestione, *tantis*, ut verbis utar Augustini, *altercationum nebulis involuta*; Pisanam Synodum, & electum ab ea Pontificem rejecerunt: quum hodieque viri haud ineruditi, & quod pertinet ad hanc quaestionem praejudiciis liberi fateantur (*c*): negari non posse, quin rationes, quae vel ad pro-

(*a*) Ibid. in Addit. ad lib. III. pag. 347. in fin.

(*b*) Le Concile de Pise fut assemblé d'une maniere toute extraordinaire, inouïe jusqu' alors, ce qui l'exposa à des grands contradictions. Id. Prefac. n.IV.

(*c*) On ne sauroit contester que les raisons qui furent alleguées, soit pour soutenir, soit pour combattre le Concile, n'en rendent l'autorité fort douteuse.... .deja par rapport au nombre des Nations, on ne peut pas dire que le Concile de Pise

propugnandam vel ad evertendam Synodum utrinque adductae fuerunt, valde illius auctoritatem labefactent, dubiamque reddant. Nam neque Oecumenicam dici posse, tum ob integras nationes quae defuerunt, tum ob earum divisionem, quae ad Synodum legatos miserunt. Ipsius autem praeter jura & Canones convocationem fontem fuisse difficultatum, quibus non modo a professis hostibus vexabatur, verum & ab his qui se adiaphoros profitebantur, & nulli addicti factioni adsensum sustinebant, in dubium ejus auctoritas revocabatur. Quibus addendum, quod uti S. Antoninus testatur (*a*), ex utraque classe, & eorum scilicet qui aperta fronte a Synodo dissentiebant, & qui adsensum cohibebant, plurimos doctrina & pietate insignes in iis ipsis vixisse Nationibus, quae Synodum amplectebantur, & Alexandro V. ejusque Successori favebant. Ut argumento esse possunt & Sanctus ipse Antoninus, & Nicolaus de Clemangis (*b*), quorum alterum Florentiae, alterum in Galliis Synodus infestos habebat, quamvis eam Florentini & Galli deosculabantur. Tot ergo doctissimis & sanctissimis Viris, ut Sancto quem jam laudavimus Antonino, S. Vincentio Ferrerio alisque,

---

Pise ait été Oecumenique, puisqu'il y manqua des Nations entieres, comme toute l'Espagne & l'Ecosse. Même il y avoit beaucoup de partage entre les Nations qui y envoyerent leurs Ambassadeurs. Une grande partie de l'Allemagne, & de l'Italie, tenoit encore pour Gregoire, comme l'Espagne & l'Ecosse pour Benoit D'ailleurs la singularité de sa convocation fut, comme on vient de le dire, une grande source d'objections, non seulement parmi les ennemis déclarez de ce Concile, mais même, parmi les personnes neutres, parceque les formalitez ordinaires du droit, en pareilles occasions, n'y avoient point été observées. *Ibid. num. V.*

(*a*) 3. P. Chron. Tit. XXII. cap. VI. §. II.

(*b*) Vid. Jac. Lenf. lib. III. num. LXXVII.

que; tot Gentibus & Nationibus, tot illustribus Academiis, tot Virorum ac Mulierum religiosis Congregationibus, schismatis notam inurere, & in eos, ut Nat. Alex. facit (*a*), has S. Augustini in Donatistas rationes intorquere: „ Schismatica enim factio pars est, „ quae se a toto divulsit: Ecclesia Catholica totum „ est. Qui sunt in parte divulsa, in toto non sunt: „ Qui sunt in schismate, ad Ecclesiam unam Sanctam „ Catholicam non pertinent; haec, inquam, in eos verba intorquere, id vero summae temeritatis est. Quum hi, non secus atque illi qui ante Pisanam Synodum Clementi VII. & Benedicto XIII. adhaeserant (*b*) „ de Romani Pontificis primatu recte sentientes, ac in Romani Pontificis & Cathedrae S.Petri communione vivere volentes ac mori, eum venerabantur qui legitimus forte Pontifex non erat: „ quia in quaestione dumtaxat facti fallebantur, quod „ quidem obscurum erat, & difficultatibus pene inextricabilibus implicatum. Nam in ea inter Nationes & Doctores opinionum varietate, quorum alii Gregorii, alii Benedicti, alii Johannis XXIII. partes sequebantur, *non minores fuisse difficultates juris & facti, quam ante Concilium Pisanum erat de justitia duorum contendentium*, disertis verbis professus est Petrus Alliacus Cardinalis Cameracensis in libello, quo secus opinantium varia scripta in Constantiensi Synodo confutavit. Ubi etiam idcirco docet, quod quamvis *obedientia*, ut ait, *Johannis XXIII.* & Pisani Concilii celebrationem, & Alexandri V. electionem rite & cano-

(*a*) Differt. II. in Hist. Eccl. saec. XV. & XVI. num. XXI.
(*b*) Id. Differt. I. num. IX.

canonice peractas judicaret: *tamen duae Obedientiae duorum Contendentium probabiliter contrarium* existimabant. Quare si ante Pisanam Synodum ob insuperabilem *juris & facti* ignorantiam licuit sine schismatis nota Clementis VII. & Benedicti XIII. partes tueri, ut idem Nat. Alex. manibus pedibusque contendit, quidni & post Pisanum Concilium eidem Benedicto aut Gregorio contra Johannem XXIII. licuerit adhaerere, quum non minores essent de Pontificatus jure difficultates?

Hinc autem solvitur argumentum, quod velut Achilleum ex Constantiensi Synodo, quae initio Johannem velut Pontificem coluit, & ex Ecclesiae universalis judicio, quae eumdem Johannem & Alexandrum V. inter veros legitimosque Pontifices numeravit, Adversarii derivant. Respondemus enim, ut Pisanam, ita & Constantiensem Synodum sub initium non repraesentasse universalem Ecclesiam: & Johannem XXIII. ut legitimum Pontificem sic habuisse; ut tamen alios Gregorio & Benedicto tanquam Romanis Pontificibus *probabiliter* parere, palam profiteretur; quod de horum trium non minores tunc essent quam antea de duorum jure difficultates. Ecclesiam vero, Alexandrum & Johannem inter legitimos Pontifices recensendo, ita ab eorum damnatione, qui post Pisanam Synodum Gregorio aut Benedicto adhaerebant, abstinere potuisse contendimus, quemadmodum ipsorum opinione Gallorum, Urbanum VI. ejusque Successores, non autem Clementem VII. & Benedictum XIII. in suorum Catalogum Pontificum adsciscendo, ab eorum damnatione temperavit, qui his ante Pisa-

Pisanam Synodum obtemperarunt. Quare & hinc etiam refellitur Calviniani Historici levis ac futilis animadversio, qua perinde Protestantibus esse docet, (a) aut Pisana Synodus legitima & Oecumenica, aut secus habeatur. Nam si legitima, inquit, & Oecumenica fuit, id saltem obtinent, ut Synodi universalis judicio plurimum de privilegiis Romanae Sedis detractum sit, ut quae inferior Conciliis generalibus fuerit judicata. Si secus, hinc colligunt, omnes post Alexandrum V. usque ad praesentem Pontificatum veros non fuisse Pontifices. Nae ineptam & inscitam heterodoxi Scriptoris observationem! Nam neque Pisana Synodus, ut jam ostendimus, legitimos & indubios Catholicosque Pontifices Synodis generalibus subjecit: &, ut ut sit de Alexandro V., qui post Constantiense Concilium in Petri Cathedra jure sederunt, Martino V. successerunt, atque succedunt, quem universa Ecclesia velut certum legitimumque Pontificem venerata est.

CAPUT XIII. &c.

„ Ad Constantiense Concilium devenitur: ejus „ caussae atque initia referuntur: rerum „ series usque ad Sessionem V. Hinc „ confutati qui ad schismatis „ tempus decreta „ restringunt.

IN hoc & sequentibus Capitibus usque ad vigesimum Illustrissimus Adversarius, pluribus ex Synodo Constan-

(a) Praefac. num. V.

ſtantienſi prolatis textibus probare ſatagit, quartae quintaeque ſeſſionis Decreta non modo ad ſchiſmatis tempora dubioſque Pontifices pertinere, verum & generatim accipienda eſſe, ac de certis etiam indubiiſque Pontificibus intelligenda. Quod quamquam Bellarminus, Schelſtratus & alii haud omnino contemnendis ducti conjecturis defendunt; in eo tamen neque ipſi forſitan, neque nos certe defenſionis arcem & cauſſae praeſidium conſtituendum exiſtimamus. Quamobrem accuratam de ſenſu & amplitudine Conſtantienſium Decretorum diſputationem ut minus hîc opportunam ſeponimus, & in finem libri pertractandam rejicimus. Poſtquam enim Lectori conſtiterit, non eam eſſe quam Adverſarii jactant horumce Decretorum auctoritatem, in eiſque condendis irreformabile non fuiſſe & errori minime obnoxium Synodi Conſtantienſis judicium, noſtra non admodum intererit quemcunque eis ſenſum tribuant, aut tribuendum eſſe contendant. Atque ſi id ſtudebimus, ut ea, quoad ejus fieri poteſt, cum Scripturae & conſtanti veterum Patrum Theologorumque doctrina de ſumma ſuper univerſam Eccleſiam & ipſa Oecumenica Concilia Romanorum Pontificum auctoritate, conciliemus; honori potius Concilii, quam noſtrae cauſſae conſulemus. Haec enim quum certis & immotis fixa principiis conſiſtat, concuti & labefactari non poteſt incerta dubiaque, ac certe minime immobili & ineluctabili Synodi Conſtantienſis in primis illis ſeſſionibus auctoritate. At vero Synodi & Patrum gravitatis & exiſtimationis plurimum refert, ne avitam doctrinam palam & aperte deſeruiſſe, vel ut ab ea quam minimum diſceſſiſſe videantur.

CA-

CAPUT XX.

„ Sessioni quartae & quintae aeque ac reliquis
„ Concilii Oecumenici auctoritas constat.
„ An valeat Bellarmini responsio,
„ earum sessionum Decreta a
„ Florentina & Lateranensi
„ Synodis antiquata ?

SEssioni quartae & quintae, aeque ac reliquis, Concilii Oecumenici auctoritatem ex eo vindicat Bossuetius, quod ipsa sibi Constantiensis Synodus hunc titulum ac dignitatem in iis ipsis sessionibus verbis sequentibus tribuit: *Sancta Synodus Constantiensis in Spiritu Sancto legitime congregata, generale Concilium faciens, Ecclesiam militantem repraesentans*. Quaerit enim Illustrissimus Auctor a suis, hoc est Gallicanae declarationis Censoribus: „ An hunc titulum Sessioni IV. „ & V. detractum velint? Si velint; non Catholica, „ *inquit*, sed mendax est Synodus, pro universali sese „ venditans. Si nolint, aut volentes licet ipsa sanctae „ Synodi reverentia cohibet; fateamur necesse est, Sessionem quartam & quintam ea auctoritate niti, qua „ nulla major esse possit.

Hunc titulum quartae & quintae Sessionibus neque omnino detractum volumus, neque sic adserendum existimamus, ut qui Constantiensem Synodum, antequam illi quae tunc deerant Nationes adjungerentur, pro Oecumenica non haberet, temeritatis esset arguendus. Pendet enim, uti deinde patebit, haec quaestio ex ea, quam superius

 perius

perius circa Pisanam Synodum examinavimus. Nam qui illam e generalium Synodorum numero sine temeritate expungi non posse defendunt; hos quoque necesse est de prioribus Synodi Constantiensis sessionibus idem proferre judicium. At qui Pisanum Concilium in Oecumenicorum catalogum non recipiunt, hanc eamdem praerogativam Constantiensibus illis sessionibus abrogabunt. Nam nisi Pisana Synodus Oecumenica fuit; profecto jus ipsi non fuit ad Gregorium & Benedictum e Petri Cathedra exturbandos, novumque in ea Pontificem collocandum, neque illius judicio acquiescere debuit universalis Ecclesia; ut jure velut schismaticos traducamus, qui illius decreta contemserunt. Hinc vero consequens est, neque Constantiensem Synodum, quae initio eas tantum Nationes complectebatur, quae Pisani Concilii judicium probaverant, datumque ab ea Pontificem ejusque Successorem venerabantur, haud meliori jure Oecumenicum titulum prioribus sessionibus adseruisse, quam quo illum sibi Pisana Synodus vindicaverat. Hinc mirari subit Calvinianum utriusque Synodi Historicum, qui quum Pisani Concilii historiam litteris mandaret, candide professus est (*a*): „ Quod si Nationum numerum prae oculis habeamus, dici non potest, Pisanum Concilium Oecumenicum fuisse, quum integrae Nationes defuerint, Hispanica nimirum & Scotica; schisma quoque fuerit ac plurimum dissensionis inter eas Nationes, quae suos ad eam Legatos destinarunt: nam adhuc magna Germaniae & Italiae pars Gregorium, quemadmodum Hispania & Scotia Benedictum sequebantur. Idem vero quum Constantiensis Concilii histo-

(*a*) Gallica vid. supra pag. 172.

historiam concinnaret, eorum haud semel opinionem vellicat, qui priorum sessionum decretis auctoritatem detrahunt, quod nondum Synodus Oecumenica esset: „ Fatemur, *inquit* (*a*), nondum initio Synodi universam Ecclesiam fuisse ad perfectam unionem revocatam. Nam & Gregorio in quibusdam Italiae & Germaniae locis sectatores non deerant, qui *parvam* ejus, ut dicebatur, *Obedientiam* constituebant; & Benedicti partes Hispaniae, Scotia, & Comites Fuxi & Armeniaci tuebantur. At ignoramus tamen, an Christiani populi tam parva manus aliquo loco ac numero haberi debeat, si cum Italia, Gallia, Germania Bohemia, Hungaria, Polonia, Anglia, Dania, Svecia, & reliquis septemtrionalibus regionibus contendatur. „ *Et rursum* (*b*): At difficultas est, an absentia unius tantum Nationis, & paucorum hac illac dispersorum, imo & eorum formalis resistentia, obesse debeat, quin Synodum a Pontifice canonice electo & ab Imperatore, ceteris Christianis Nationibus consentientibus, congregatam velut Oecumenicam habeamus. Dici quidem posset, quod pertinet ad Nationum numerum

Z 2 seu

(*a*) Il est vrai qu'au commencement de ce Concile toute l'Eglise n'étoit pas encore bien réunie. Gregoire XII avoit une petite Obedience en quelques endroits de l'Italie & de l'Allemagne, & Benoit XIII. avoit pour lui les Espagnes, l'Ecosse, & les Comtes de Foix & d'Armagnac. Mais je ne sai si une aussi petite partie de la Chretienté peut être mise en parallele avec l'Italie, la France, l'Allemagne, la Boheme, la Hongrie, la Pologne, l'Angleterre, la Dannemark, la Suede, & tout le Nort. *Praefac. num.* XV.

(*b*) Mais je ne sai si l'absence & même l'opposition formelle d'une seule Nation & de quelques particuliers dispersez çà & là peut empêcher de tenir pour Oecumenique un Concile assemblé par un Pape élu canoniquement, & par l'Empereur, du consentement de tout le reste de la Chretienté. Liv. II. num. XXVIII.

ſeu conflictum, hos eum ſcrupulos ejeciſſe, quum Piſanae Synodi hiſtoriam ſcriberet. At quod de Pontifice canonice electo, qui Conſtantienſem Synodum congregarit, hoc loco tam fidenter jactat, conciliari profecto non poteſt cum iis, quae in hac ipſa Hiſtoria Concilii Conſtantienſis ſtatim in ipſa Operis Praefatione de Piſana Synodo obſervat (*a*): „ Quod dejecti Pontifices ejus „ Synodi acquieſcere judicio noluerunt, de cujus auctoritate plures reapſe non leves ſcrupuli excitabantur ... „ Adeo ut vel ipſa Conſtantienſis Synodus eam quodammodo velut irritam ac nullo loco habuiſſe videatur. Quoniam ut Johannem XXIII. ad cedendum cogeret, rurſus in ejus Adverſarios inquirere, novaque „ acta conficere opus fuerit, perinde ac nunquam Piſana Synodus exſtitiſſet. Et quod magis notatu dignum „ eſt, neque ipſe Johannes, qui Alexandro V. ſucceſſerat, unquam obtinere potuit, ut Conſtantienſis tanquam Piſanae Synodi continuatio, ejuſque adeo confirmatio, a Patribus haberetur. At eaedem difficultates, quae Piſanae Synodi auctoritatem elevabant, Alexandri quoque ejuſque Succeſſoris electioni objiciebantur, quae proinde an canonica fuiſſet, haud temere nec ſine gravi fundamento; *il pouvoit y avoir en effet des*

(*a*) Les Papes depoſez ne s'en tinrent pas au jugement d'un Concile ſur l'autoritè du quel il pouvoit y avoir en effet de ſcrupules aſſez bien fondez..... Auſſi ce Concile fut-il regardé comme nul non ſeulement par le Papes depoſez, mais même, en quelque ſorte, par le Concile de Conſtance, puiſque pour obliger Jean XXIII. à ceder on fit de nouveau le procès à ſes Concurrens, & qu'on agit preſque en toutes choſes comme s'il n'avoit point eu de Concile à Piſe; Et ce qu'il y a de remarquable c'eſt que Jean XXIII qui avoit ſuccedé a Alexandre V. ne put jamais venir à bout de faire regarder le Concile de Conſtance, comme une continuation, & par conſequent comm une confirmation du précedent.

des scrupules assez bien fondez, in controversiam adducebatur. Ac rursus eaedem ipsae rationes, ob quas & de Pisanae Synodi auctoritate, & de Alexandri V. ejusque Successoris electione haud temere disceptatur; eaedem, inquam, efficiunt, ut non injuria Constantiensis Concilii prioribus sessionibus Oecumenicae Synodi auctoritas abjudicetur. Inde enim consequens est, eam fuisse a Pontifice indictam, de cujus Canonica electione haud omnino constabat; atque adeo neque schismatis insimulari poterant qui ei minime parebant; neque illis ad Synodum accedere renuentibus, haec poterat universalem Ecclesiam in prioribus illis sessionibus repraesentare. Denique quod Constantiensi Synodo, quod ad priores illas sessiones pertinet, ejusmodi titulum abrogamus, ipsa indulgente audemus. Nam quamquam & initio se se Oecumenicam praedicabat, attamen & eos tolerandos esse judicabat qui & Pisanae Synodi & electi ab ea Pontificis auctoritatem, unde ipsius quoque pendebat auctoritas, respuebant; neque illos unquam damnavit, imo & velut fratres suscepit, qui eam non ante Oecumenicam agnoverunt, quam ipsi ad Synodum adjungerentur. Sed haec deinceps luculentius edisserentur.

CA-

CAPUT XXI.

„ An Sessionis quartae & quintae dubia sit au-
„ ctoritas, quod duae Obedientiae defue-
„ rint? An Johannis XXIII. Obedientia tertia
„ pars Ecclesiae fuerit? An Johannes XXIII.
„ aut alii Sessioni quartae & quintae contra-
„ dixerint? Johannis Turrecrematae & Jo-
„ hannis Gersonis loci.

SEssionis quartae & quintae dubiam esse auctoritatem, quod duae, ut dicebantur, *Obedientiae* defuerint, & Johannis XXIII. Obedientiam veluti tertiam Ecclesiae partem haberi, indigne fert, neque concoquere potest Illustrissimus Adversarius, & Bellarminum, qui post Johannem Turrecrematam id imprimis inculcat, his verbis insectatur: „ Ergone tertia pars tantum, quae tot „ Nationes supra memoratas complecteretur; Germa- „ niam, Angliam, Poloniam, Sveciam, Norvegiam, „ Daniam, Dalmatiam, Bohemiam, ipsamque Ita- „ liam, Apulia dempta, ipsam quoque Romam, & „ cum Belgio Galliam, & cum Sigismundo Imperatore „ suoque Rege totam Hungariam, misso quoque Lega- „ to pro toto hoc Regno Lamberto de Grolia? ut intel- „ ligant Censores nostri, Majores quoque suos cum no- „ stris Majoribus in unam sententiam convenisse. Ha- „ rum Nationum Regnorumque Antistites ac Legatos „ in eo catalogo legimus, quo descripta sunt illorum „ nomina, qui foedus Narbonense cum Aragonensibus „ pactum approbarunt. Quid memorem ibidem nomi-

„ na-

„ natas Universitates, Parisiensem, Bononiensem,
„ Viennensem, Cracoviensem, Avenionensem, Oxo-
„ niensem, Pragensem, quae suos in Synodo haberent
„ Deputatos, atque item sacros Ordines, Cluniacen-
„ sem, Carthusiensem, Cisterciensem, Praemonstra-
„ tensem, Praedicatorum, Minorum, qui per speciales
„ Procuratores Synodo adhaererent, cum innumeris
„ Abbatibus Sanctorum Benedicti ac Bernardi Ordi-
„ num? Hi omnes sacrae Synodo ab ipsis initiis adfuere
„ praeter paucissimos, qui cum Gregorio XII. Sessio-
„ ne XIV. sacrae se Synodo conjunxerunt. Reliquine
„ (*Hispani scilicet & Scoti*) tantula pars orbis Chri-
„ stiani, eaque in duas particulas, damnatorum Ponti-
„ ficum factione & ambitione, scissa, pro duabus Ec-
„ clesiae partibus numerandi erant? Quis id aequo ani-
„ mo audire potest?

Haec Illustrissimum Adversarium uno spiritu disserentem sustinere libuit, ne filum sermonis abrumpendo, vim orationis ejus & impetum infringeremus. Verum quae tanta verborum copia & ubertate jactata sunt, facile concident, si paullulum ad ea quae superius disseruimus, animum adverterimus. Plurimum enim mirari licet, quod Bossuetius, qui de sexta Synodo disserens, solam Hispaniam *tantam Ecclesiae partem* appellat, atque olim fuisse judicat, ut non immerito in Toletana Synodo *cavisse videatur*, *ne quis eam existimaret*, *Concilii talis*, (h. e. Constantinopolitani III.) *quasi universalis autoritate teneri*, antequam scilicet in illud libero adhibito examine, consentiret; nunc vero eadem Hispania cum Scotia & pluribus non utique contemnendis Italiae & Germaniae popu-

populis, *tantula pars orbis Christiani sit*, ut Concilium sine ipsa aliisque populis celebratum pro Oecumenico haberi debeat, atque illius velut universalis auctoritate teneri omnes, quamquam nec in ejus decreta libero adhibito examine, aliquando consensisset. Cur quaeso sola Hispania cum tot olim non modo reliqui Occidentis, quae in Synodica Agathonis epistola memorantur, verum & totius Orientis Nationibus, quae per suos Episcopos aut Legatos sextae Synodo interfuerunt, jure contendere potuit atque in conflictum venire, nec celebratam ab eis Synodum velut Oecumenicam colere, antequam ejus decreta libere retractaret: eidem vero cum aliis, in non admittendis prioribus Synodi Constantiensis Sessionibus, sibi adjunctis Gentibus & Provinciis, jus & facultas adimenda est, ne illa decreta velut Oecumenicae Synodi admittere cogatur, in quae nunquam ipsa cum reliquis consensisset? Quapropter ea tot Nationum Synodo Constantiensi & Johanni XXIII. in prioribus illis Sessionibus adhaerentium enumeratio, probat quidem hanc maximam Ecclesiae partem fuisse; at, vel ipsius Adversarii opinione, obesse non debet, quominus aliae duae Obedientiae pro tam magna Ecclesiae parte habeantur, ut non injuria Synodum absque ipsis celebratam velut Oecumenicam suscipere ac venerari detrectent. Quo etiam refellitur illud, quod Capite superiori ab Illustrissimo Auctore objiciebatur: „ Quaerimus a nostris Censoribus, an hunc titulum (*Oecumenicae*) sessioni quartae & quintae detractum velint? Si velint, non Catholica, sed mendax est Synodus, pro universali se se venditans. Annon idem

argu-

argumentum & Hispanis Synodum sextam, & Gallis septimam, nondum ab eis examinatas, velut Oecumenicas suscipere detrectantibus objici potuisset? Quum enim sese laudatae Synodi, Hispanis licet, aut Gallis absentibus, Oecumenicas praedicaverint & inscripserint; quaeri pariter ab Hispanis & Gallis poterat, an hunc titulum iis Synodis detractum vellent? Si vellent, non Catholicae fuissent, sed mendaces Synodi sese pro universalibus venditantes. Quo uno argumento ab earum examine suscipiendo deterreri debuissent, si nobis fas non est in quaestionem vocare, an idem titulus quartae & quintae Synodi Constantiensis Sessionibus jure conveniat.

Non ergo, ipso etiam Illustrissimo Adversario Auctore, sententiae nostrae de sola aut paucitate aut multitudine praescribendum est, sed aliquid ulterius addendum, quo dispar de utraque in speciem simili caussa judicium feratur. Hoc vero & jam nobis superius confutatum est, quum de Pisanae Synodi auctoritate dissereremus; nimirum ad Synodum Constantiensem ipsius opinione fuisse eas ipsas Nationes a legitimo Pontifice vocatas, quae prioribus illis sessionibus adesse contumaciter recusarunt: At vero neque Hispanos ad sextam Synodum, neque Gallos ad septimam fuisse a Romanis Pontificibus invitatos. Discrimen ergo in eo positum est, quod Hispani aliique Pisanae Synodo & Iohanni XXIII. immorigeri, Constantiensi Synodo adesse pertinaciter recusabant, adeoque factio schismatica erant, cujus absentia obesse non potuit, quin Synodus Oecumenica celebraretur: secus autem Hispani, qui olim ad sextam Synodum, aut Galli qui

ad ſeptimam non acceſſerant, quod ad eam vocati non fuerant.

Diſerte hoc ipſum, praeter Boſſuetium, quem ſatis jam ſuperius confutavimus, Antonius Arnaldus tradit, cujus hoc de argumento adverſus Schelſtratum diſputationem ad examen revocare, pretium Operis exiſtimavimus, quod niſi ea penitus excuſſa atque diſjecta, intacta prorſus atque integra quaeſtio haec ſubſiſtere videri poſſet. Sic ſuam ille ſententiam vividis coloribus fucare ſatagit ſpecioſiſque rationibus communire.

ARTICULUS PRIMUS.

An Conſtantienſis Synodus, quae ſub initium ſola Johannis XXIII. Obedientia conſtabat, Oecumenica tamen in prioribus ſeſſionibus fuerit, quod aliae duae Gregorii & Benedicti Obedientiae nefario ſchiſmate ab Eccleſia ſejunctae, ad ejus adhuc compagem & unitatem nequaquam poſt Piſanam Sinodum pertinerent?

Totis id viribus niſuque contendit poſt Boſſuetium Arnaldus, qui ut Conſtantienſi Concilio, quod ad priores etiam ſeſſiones pertinet, Oecumenici titulum injuria abrogari demonſtret, primûm obſervat (*a*), omnium hanc eſſe ſententiam, quod ſchiſmaticae factionis Epiſcopi, qui Synodo intereſſe recuſent, non ideo prohibere poſſunt, quin ea reapſe atque

(*a*) Eclairciſſem &c. cap. XVII.

atque jure suo Oecumenica habeatur. Alioquin nec Tridentina Synodus Oecumenica fuisset, quoniam ipsi & Orientales Episcopi, & plures ex Occidente jam schismate impliciti, defuerunt. Itemque omnino dicendum esset, nullam Augustini temporibus generalem ex tota Africa fuisse Synodum celebratam, frustraque & inaniter ab eo jactari, & identidem ingeri *Plenarium totius Africae Concilium*, quoniam Episcopi Donatistae, qui Catholicos fere numero aequabant, nunquam ad eas Synodos accedebant. Quo jacto fundamento, videamus, inquit, quibus niti rationibus possint ii Romanae Curiae Scriptores, qui in controversiam vocant, an Constantiensis Synodus Oecumenica in prioribus sessionibus fuerit. Quod ut perperam ab eis ac temere fieri demonstret, novem Schelstrato quaestiones proponit, ea utique fiducia fretus, ejusmodi datum iri a doctissimo Viro hisce quaestionibus responsiones, ut eis facile implicaretur, & sententiae ipsius absurditas argueretur. Quoniam vero antequam in lucem Arnaldi Opus prodiret, Schelstratus ex hac luce migraverat, neque adeo satisfacere propositis ab Arnaldo quaestionibus potuit, nos ejus fiduciam infringere pro virili conabimur, cum propositarum ab eo quaestionum futilitatem augendo, tum ei totidem quaestiones proponendo, quibus eum ejusve symmystas haud facile satis esse facturos existimamus.

I. QUAESTIO.

QUum haec aliarum Quaestionum, quas deinde Arnaldus proponit, fundamentum sit, ex quo

Aa 2 illae,

illae, ut deinceps videbimus, omnino pendent, cavendum follicite est, an ea ad rem pertineat, vel an potius in ea proponenda statim a fcopo aberretur. Quaerit ergo, an Ecclefia funesto fchifmate in factiones divifa ob duos Pontifices dubios, qui, ut omnibus compertum est, folum de tuenda dignitate folliciti, praestare pertinaciter renuant, quod ad fopiendum fchifma neceffarium habeatur, & ad quod ipfi fe jurisjurandi religione obstrinxerint; quaerit, inquam, an Ecclefia fefe in ea hypothefi congregandi jus habeat, & an in Synodum congregata dubios hofce Pontifices dejicere valeat, & certum atque indubium Pontificem in eorum locum fufficere?

Quum mens quaestionem proponentis & fcopus fit, Gregorii XII. & Benedicti XIII. post Pifanam Synodum fectatores velut fchifmaticam factionem ab Ecclefia praecifam traducere; quaerendum non est, quid reapfe de ejufmodi Ecclefiae jure fentiendum fit, aut nunc Theologi fentiant. Quemadmodum ei qui vellet, S. Cyprianum, aut Firmilianum fchifmatis & haerefeos postulare, non utique quaerendum effet, quid reapfe de haereticorum Baptifmate fentiendum fit, aut nunc Theologi & Ecclefia fentiant. Nunc enim nemo nifi fchifmaticus & haereticus datum a fchifmaticis aut haereticis Baptifmum improbat. Referenda ergo quaestio effet ad ea tempora, quibus ea de Baptifmate controverfia nondum, ut ait S. Augustinus (*a*) *ad plenarii Concilii autoritatem roburque perducta fuerat*: ac quaerendum effet; An non fchifmatis & haerefeos postulandi erant, & velut fchifmatici & haeretici ab Ecclefiae

(*a*) Lib. II. de Bapt. cap. IV. &c.

clesiae corpore praecidendi, qui in ea quaestione, *tantis*, ut idem ait, *altercationum nebulis involuta*, & nondum *Ecclesiae Catholicae concordissima auctoritate* sancita, (qua de re alibi disseruimus) doctrinam ac disciplinam rejiciebant, quas velut ex Apostolica traditione manantes constanter ceteri per orbem Episcopi retinebant. Pari ergo ratione & ea quaestio de Ecclesiae jure ad sese nullo indicente capite congregandum, dubiosque Pontifices dejiciendos, ad ea tempora revocanda est, quibus ea controversia, nullo adhuc Romanorum Pontificum decreto, nullo Ecclesiae canone, nec ullius Oecumenici Concilii auctoritate sancita, innoxie adhuc inter Theologos disceptabatur.

Itaque quaerendum erat, & reapse ab Adversariis quaerimus: num quo tempore haec dogmata in scholis Theologicis obtinebant: Quod generalia Concilia sine Romani Pontificis auctoritate cogi & celebrari non possunt: Et quod eorumdem Conciliorum omnis item ex Romano Pontifice auctoritas manat, aut omnino pendet; Num, inquam, velut schismatici vel haeretici habendi sint, qui haec privilegia Romanis Pontificibus vindicantes ad Synodum a dubiis, aut rebellibus, ut illis videbatur, Cardinalibus convocatam, velut minus legitimam accedere, ejusque decretis nullius Romani Pontificis auctoritate munitis, morem gerere detrectarunt? Non dicent puto Adversarii. Aut si dicent, dicant etiam necesse est; num Cardinalium, quorum dubia dignitas sit, ad se *devolutam* esse jactantium generalis Synodi convocationem; num aliquot Universitatum illis hac in re suffragantium; num denique Synodi ab his dubiis Cardinalibus indictae,

ac

ac nullo praeſide & auctorante Romano Pontifice, ac propterea pluribus ad eam velut minus legitimam Chriſtiani orbis populis ac nationibus accedere recuſantibus celebratae, tanta ſit aut eſſe debeat auctoritas; ut quae ab illis ſancita ſunt velut inconcuſſae & irreformabiles Chriſtianae Fidei regulae ab omnibus Catholicis haberi debeant?

II. QUAESTIO.

QUaerit ſecundo loco Arnaldus, an non Eccleſia in eo ſtatu eſſet, qui antea deſcriptus eſt, quum anno 1406. Benedictus XIII. Avenione, & Gregorius XII. Romae Sedem tenentes, magna apud omnes, ob manifeſtam in retinenda dignitate colluſionem, invidia & odio flagrabant; & jusjurandum violabant, quo ſeſe uterque ante & poſt ſuam electionem obſtrinxerat ad Pontificiam dignitatem, dum tamen aemulus cederet, abdicandam: Quod ſane medium, ad terminandum ſchiſma ceteris praeſtantius judicabatur?

1. Nihil hoc pariter, niſi aliquid addatur, ad praeſentem pertinet diſputationem. Illud ergo antea quaerendum; An non ea controverſia de ſingulari Romani Pontificis ad indicendam & auctorandam generalem Synodum poteſtate, in eo, quem ſupra deſcripſimus inter Catholicos ſtatu eſſet? Annon ſcilicet ad illud uſque funeſtiſſimi ſchiſmatis tempus ea in ſcholis Theologicis dogmata obtinuiſſent: ſolius Romani Pontificis eſſe generalem Synodum congregare, cujus item auctoritas a Romano Pontifice velut a fonte promanet? Exorto autem ſchiſmate quum difficultas ea de

re

re circa aliquos casus enata esset, quae Theologos in varias opiniones distraxit; num aliud Theologis hanc facultatem solis Romanis Pontificibus adserentibus, ac propterea ad Pisanam Synodum accedere detrectantibus; num, inquam, aliud objiciebatur, quam aliquot Universitatum judicium, & aliquot dubiorum Cardinalium sibi id juris vindicantium litterae, quibus Pisanam Synodum indicebant? Adferebantur quidem aliquot vel ex ratione, vel ex sacris litteris petita argumenta. At circa novam & recens exortam controversiam, quae Catholicos Theologos committebat, ut quis schismaticus aut haereticus habe++retur, non solis argumentis enitendum erat, quorum vim contrariis hebetare ac retundere argumentis proclive esset; sed auctoritas objicienda, quae ineluctabilis esset, & cui resisti sine impietate non posset. Quaerimus ergo, an earum quas diximus Universitatum judicium, & dubiorum Cardinalium litterae tanti momenti & auctoritatis essent, ut ab omnibus Theologis & Episcopis pro certo & irreformabili Fidei Catholicae dogmate habendum esset, quod ab eis sancitum fuerat; nimirum esse aliquos casus, in quibus dubiis etiam Cardinalibus fas sit generalem Synodum convocare, quae in iis casibus non a Romano Pontifice, sed ἀμέσως ab ipso Christo auctoritatem derivet?

III. QUAESTIO.

Quaerit tertio loco, an iis positis, quae ab Emmanuele Schelstrato negari non posse pro certo habet; quaerit, inquam, Arnaldus, Annon inde con-

consequens sit, Juridicam & Canonicam fuisse duorum Pontificum in Pisana Synodo dejectionem, quae illos uti schismaticos & haereticos exauctorarit &c.

Nos autem vicissim ab eo quaerimus, An Pisana Synodus Hispanis, qui *tanta Ecclesiae portio* Meldensi Episcopo dicti sunt, & Scotis, & multis Italiae & Germaniae populis ad eam accedere recusantibus, quod bona fide & non contemnendis ducti rationibus, ejus convocationem minus legitimam existimarent, nec scrupulis quibus angebantur evellendis, aliquot Universitatum judicio dubiorumque Cardinalium litteris ineluctabilem auctoritatem inesse crederent; quaerimus, inquam, an Pisana Synodus reapse Oecumenica fuerit, & an tot Gentes Synodum sine ipsis celebratam velut Oecumenicam colere tenerentur, an denique ipsius decretis, quibus Gregorium & Benedictum velut schismaticos & haereticos exauctoravit, tanquam Synodi universalis Decretis obstringerentur?

IV. QUAESTIO.

Quaerit quarto loco Arnaldus, An non Gregorius & Benedictus, qui se pro Romanis Pontificibus gerebant, canonice ejecti, judicio Synodi suaeque exauctorationi adquiescere debuerint, ut suum jus Ecclesia in eligendo vero & indubio Pontifice exereret, ut reapse exeruit Alexandrum V. in Petri Cathedra collocando?

Quin Canonico de se judicio parere Gregorius & Benedictus debuerint, dubium non est. At illud merito in controversiam vocatur, An Pisanae Synodi de Bene-
dicto

dicto & de Gregorio judicium, canonicum reapse fuerit; tum illud quoque, An cum ipsi Gregorius & Benedictus, tum alii per universum orbem Catholici ejusmodi judicium pro canonico habere, & velut canonicum exosculari debuerint? Plures enim hac de re dubitandi rationes ex sacris ipsis Canonibus suppetebant: fateturque ipse etiam Synodi Calvinianus Historicus, de quo certe nulla suspicio est, eum Romanae Curiae gratificari voluisse, *que les formalitez ordinaires du Droit en pareilles occasions, n'y avoient point été observées*. Nam ut saepe diximus, juxta sacros Canones, ad Romanum Pontificem pertinet generalem Synodum convocare. Pariter juxta sacros Canones, ipse debet aut per se, aut per suos Legatos Synodo generali praeesse. Ipsi quoque Canones Romanum Pontificem solius Dei judicio reservant, nisi fuerit a fide devius. Denique iidem Canones majores caussas, cujusmodi illae sunt quae ad fidem Catholicam pertinent, per Romanum Pontificem terminandas esse decernunt. Hos autem Canones constat fuisse in Pisanae Synodi celebratione violatos. Hanc enim veluti suo jure Cardinales indixerunt; huic nullus Romanus Pontifex praefuit; In hac de Romanis Pontificibus judicium institutum est, quos constabat nullis erroribus fidem Catholicam deturpasse. Denique ad hujus Synodi peremtorium judicium pertinere voluerunt, num velut haeretici habendi essent Gregorius & Benedictus, qui funestum illud & inveteratum schisma foverent. Fatemur quidem, quarumdam Academiarum & Cardinalium judicio, non debuisse hos Canones habere locum, neque ad eos fuisse animum advertendum, ubi de schismate ageretur, quod propter insuperabiles juris & facti difficultates inextri-

cabile videretur, neque rationum momenta defuisse, quibus hoc suum judicium naturalis Divinique juris notionibus haud prorsus dissentaneum & absonum demonstrarent. Verum, uti superius animadvertimus, non hîc solis rationibus agendum erat, sed interprete opus erat, cujus auctoritas ineluctabilis esset, & cujus Decretis, seu Divini & Ecclesiastici juris interpretationibus, acquiescere universa Ecclesia & obtemperare deberet. Cujusmodi profecto non erat quarumdam Academiarum dubiorumque Cardinalium auctoritas; sed ea tantum aut certo indubioque Pontifici inest, aut Concilio Oecumenico, quod certus & indubius Pontifex indixerit, & auctoritate sua regat ac moderetur.

Quum ergo ejusmodi non fuerit Pisana Synodus; non utique certa illius actis & indubia & indeclinabilis auctoritas constat; adeoque, quidquid Arnaldus aliique Gallici Scriptores jactent, nec certum & indubium Pontificem, & quem universa Ecclesia, aliis ejectis, suscipere ac venerari deberet, in Petri Cathedra collocavit. Unde consequens est, haud injuria dictum de illa fuisse, illius opera non exstinctum fuisse sed auctum funestissimum schisma, ut quae pro duobus aequo fere jure, ut multis videbatur, de Apostolica dignitate certantibus, tres aeque dubios invexerit. Quum Petri Alliaci Cardinalis & Episcopi Cameracensis judicio, de Alexandri V. electione *non minores fuerint difficultates juris & facti, quam ante Concilium Pisanum fuerat de justitia duorum contendentium*.

V. QUAE-

V. QUAESTIO.

Quaerit quinto loco Arnaldus, Annon ex superioribus constet, quod quum post Pisanam Synodum jam non esset nisi unicus certusque Pontifex, cujus legitima fuisset electio, duobus aliis canonice exauctoratis; Concilium hujus unici & indubii Pontificis auctoritate ex omnibus fere Christiani orbis provinciis convocatum, legitimum judicari debuerit, ac generale totius Ecclesiae Concilium? Nam & ad ipsum eae quoque Nationes ac gentes invitatae fuerant, quae canonice dejectis, adeoque falsis Pontificibus adhuc pertinaciter adhaerebant: quarum profecto contumacia & resistentia fieri non potuit, quominus Constantiense Concilium tanquam legitimum & Oecumenicum haberetur.

Nos autem quaerimus, An Concilium a Pontifice convocatum, de cujus canonica electione non minores erant, ut ait mox laudatus Cardinalis Cameracensis, juris & facti difficultates, quam fuerant de Gregorii & Benedicti electione ante Pisanum Concilium; quaerimus, inquam, an ejusmodi Concilium certam & indubiam habuerit in universam Ecclesiam auctoritatem; ut qui ad illud accedere recusabant, velut schismatici & ab Ecclesia praecisi habendi essent? Si enim, vel ipsorum Gallorum Theologorum opinione, schismatis nota iis inurenda non est, qui ante Pisanum Concilium aut Gregorio XII. aut Benedicto XIII. adhaerebant, quod graves utrinque de illorum canonica electione juris & facti difficultates occurrerent; cur quaeso velut schismaticos traducemus, qui post Pisanum Concilium alterutrius

partes adhuc tuebantur; quum deinceps haud minores fuerint circa Alexandri V. ac Successoris ejus electionem juris pariter & facti difficultates?

Ut autem Quaestionum tanta ab Arnaldo jactantia propositarum futilitas adhuc luculentius innotescat; libet hic pro Coronide animadvertere, eas olim in Synodo Constantiensi ab iis fuisse propositas, qui Pisani Concilii auctoritatem sacram omnino & inviolabilem esse volebant; adeoque Johannem XXIII. velut unicum, verum & indubium Pontificem in Petri Cathedra confirmandum; Gregorium autem & Benedictum, eisque adhuc pertinaciter adhaerentes non ultra audiendos ac tolerandos, sed velut schismaticos & haereticos exterminandos. Has enim & illi Quaestiones proponebant, quae reapse ab Arnaldinis non differunt.

„ Si Concilium Pisanum fuit legitime & canonice
„ convocatum.

„ Si Concilium Pisanum fuit rite & canonice cele-
„ bratum.

„ Si duo olim contendentes de Papatu fuerunt juste
„ & canonice de eo ejecti & condemnati.

„ Si electio Domini Alexandri Papae V. fuit rite &
„ canonice facta.

„ Si dicta electio ab illis qui fuerunt in Concilio, fuit
„ legitime & canonice acceptata.

Hae sunt omnino, ut nemo non videt, ipsae Arnaldi quaestiones, quibus ipse respondet, & ab omnibus respondendum esse contendit: Pisanum Concilium legitime, rite & canonice fuisse convocatum & celebratum; Rite & canonice Gregorium & Benedictum ab eo fuisse Sede Apostolica pulsos & exturbatos; Alexandrum V. legi-

legitime illis & canonice fuisse suffectum; Denique hanc ejus electionem non modo a Patribus jure fuisse susceptam ac celebratam, verum & eam ab omnibus per orbem Christianum Fidelibus velut legitimam & canonicam probari ac suscipi debuisse. Eaque omnia tam certa tamque perspicua fuisse jactat, ut qui de iis dubitarent, certo certius schismatici essent, & in eodem numero habendi atque Augustini aevo Donatistae in Africa, aut nostrorum Patrum memoria Protestantes; quibus vel ad Africana Concilia, vel ad Tridentinam Synodum accedere renuentibus, tamen & illa plenaria totius Africae Concilia, haec vero totius Ecclesiae Oecumenica Synodus habita est.

Verumenimvero ab hac Arnaldi sententia plurimum distat Cameracensis Episcopi ad eas quaestiones responsum. Respondet enim: Quod „ licet Concilium (*Pisanum*) fuerit canonice & legitime convocatum, rite „ & canonice celebratum, & duo olim contendentes „ de Papatu juste & canonice condemnati, & electio „ Domini Alexandri Quinti fuerit canonice & rite facta, & dicta electio ab illis, qui fuerunt in dicto „ Concilio, fuerit legitime & canonice accepta, prout „ haec omnia tenet Obedientia Domini Nostri Papae Johannis Vigesimitertii: tamen duae Obedientiae duorum contendentium probabiliter tenent contrarium: in qua opinionum diversa & adversa varietate non sunt minores difficultates juris & facti, „ quam ante Concilium erat de justitia duorum contendentium. Igitur quemadmodum ante Pisanum Concilium quamquam Gregoriana factio Gregorii & Praedecessorum ejus electionem legitimam & canonicam

cam fuisse pro certo haberet, eorumque jura perspicua & manifesta esse jactaret; Benedictinos autem velut schismaticos insectaretur; neque hi secus erga Benedictum & Clementem VII. affecti essent, & in Gregorianos animati: attamen sapientiores & moderatiores neutros proprie schismaticos judicabant: ita & post Pisanum Concilium Petrus Alliacensis aliique prudentiores majorisque nominis Patres atque Theologi, quamquam ipsius Pisani Concilii judicium legitimum & canonicum fuisse non ambigerent; agnoscebant tamen, Gregorii & Benedicti sectatores talibus moveri rationibus, ut probabilis eorum esse videretur sententia, neque secus a schismate immunes habendos esse, quam qui ante laudatam Synodum ob Gregorium & Benedictum digladiabantur.

Hinc autem jure colligebat Alliacensis, quod quemadmodum ante Pisanum Concilium, *ad evitandum juris & facti difficultates*, probata est omnibus & laudata voluntariae cessionis via velut ceteris ad instaurandam Ecclesiae pacem accommodatior; *ita &* in Constantiensi Concilio, *trium contendentium de Papatu* libera & voluntaria summae dignitatis abdicatio laudanda erat, ac prae ceteris promovenda.

Quae quum ita sint, quatuor sequentibus Arnaldi Quaestionibus ut directe responderemus, nulla nos ratio cogeret; verum & eis plene satisfaciemus, quum ad sequentia Bossuetii Capita expendemus, quantum pro nostra sententia in eo momenti sit, quod Gregoriani & Benedictini a Patribus admissi sunt ad novam edendam & publicandam Constantiensis Synodi convocationem, quam tum demum velut Oecumenicam agnoverint ac prae-

praedicaverint, quum ab eis rursus indicta & convocata est.

ARTICULUS SECUNDUS.

Aut fatendum est cum Cardinali Cameracensi, haud minores post Pisanum Concilium, circa Alexandri V. & Successoris ejus Canonicam electionem, juris & facti fuisse difficultates, quam ante eam Synodum fuerant in caussa Gregorii & Benedicti; aut omnino improbanda est vis Johanni XXIII. a Constantiensi Synodo illata, ut Pontificiam dignitatem abdicare compelleretur.

POstquam sibi Meldensis Episcopus visus est satis eam Bellarmini sententiam confutasse, qua post Turrecrematam negabat, Constantiensem Synodum ante ipsi adunatas Gregorii & Benedicti *Obedientias* fuisse Oecumenicam, alias ejusdem Bellarmini responsiones in hoc eodem Capite in hunc modum aggreditur:

„ Sed addit Bellarminus: *Non aderat tum certus* „ *Papa in Ecclesia, sine quo dubia de fide definiri non* „ *possunt*. Certus, quem omnes omnino re ipsa agno- „ scerent; fateor: Certus, qui merito pro certo habere- „ tur, & quem multo maxima pars Ecclesiae re ipsa pro „ certo haberet, ceteris tantae multitudinis compara- „ tione perpaucis; nec ipse Bellarminus inficias eat.

„ Instat: *In Concilio nullus erat Papa: Johannes* „ *enim XXIII. qui Concilium incohaverat, jam inde* „ *recesserat, cum quarta sessio haberetur*: Quasi e Con-

„ ci-

„ cilio turpiter aufugiſſe, hoc eſſet Synodo abrogare
„ poteſtatem.

Itaque Illuſtriſſimi Adverſarii ſententia & certus aderat Pontifex in Eccleſia, & eo ex Synodo abeunte, haec tamen poteſtatem retinebat & fidei decreta condendi, & quaecumque judicaret, cum de illo, tum de ceteris Pontificibus ſtatuendi, atque illud imprimis, ut quocunque modo cedere vel invitus compelleretur. Quae duo, ut quidem ſentio, invicem conciliari ulla ratione non poſſunt; ut nimirum & Johannes XXIII. certus & unicus eſſet Pontifex; & rite atque jure ageret Synodus eum ad cedendum compellens. Quare aut fatendum eſt, Johannem Conſtantienſibus Patribus certum & indubium non fuiſſe Pontificem, aut certe probanda non eſt quam inierunt extinguendi ſchiſmatis via, illum quocumque modo cogendo, ut Apoſtolicam deponeret dignitatem.

Quod ut efficacius ac luculentius probemus; prae oculis habendum eſt, eum nos in praeſentia intelligere certum indubiumque Pontificem, de cujus legitima & canonica electione tam certo conſtet, ut qui ab illo diſſentiunt, haud ſecus ſchiſmatici habeantur & ab Eccleſiae corpore disjuncti, atque olim Donatiſtae in Africa, (his enim Arnaldus, ut ſupra vidimus, Gregorii & Benedicti Sectatores poſt Piſanam Synodum comparat) qui Caeciliani electionem calumniabantur. Nam ſi certum illum Pontificem intelligamus, cujus jura ſuis tantum ſectatoribus perſpicua atque dilucida ſint, quae tamen agnoſcant tot alias juris ac facti difficultatibus involvi atque obſcurari; ut qui in eas veluti nebulas irrumpere ac penetrare non poſſunt, a ſchiſmate immunes

munes habeantur, in aliam relabimur hypothesim; cujusmodi fuit illa de duobus ante Pisanam Synodum tam speciosis utrinque rationibus de Sede Apostolica decertantibus; ut, quemadmodum ipsi etiam Adversarii contendunt, schismatici proprie non essent, qui alterutrius partes sequebantur. Dicimus ergo, quod aut Johannes XXIII. priori sensu certus Constantiensibus Patribus Pontifex non erat; aut probanda non est eorum agendi ratio, qua eum vel invitum ab abdicandam Apostolicam dignitatem compellere Synodi auctoritate atque decretis voluerunt.

Plura enim tot praecedentibus saeculis dira & funestissima schismata Ecclesiam in factiones distraxerant, ac misere laceraraut. Cernere apud Eusebium est (*a*), quot Orientis Ecclesias Novatianum schisma pervaserit; ubi etiam, quemadmodum & alibi, tam altas passim radices egit, ut per plura deinceps saecula infelix secta propagata sit, atque inter celebriores habita, quae fidem & unitatem Catholicam violarent. Cui tamen unquam in mentem venit, Cornelio legitimo Pontifici suadere, ut Apostolicae dignitatis insignia dimitteret, dum & Novatianus loco cederet? Aut quis eum unquam, nisi sponte abdicaret, ad id cogi legitime posse existimavit? Quot Donatistae ob Caeciliani & successorum ejus electionem non modo Africam, verum & universam Ecclesiam turbis exagitarint, ex SS. Optato Milevitano & Augustino, aliisque Africanis Scriptoribus compertum est. At quae unquam Synodus Caeciliano ejusque in Carthaginensi Cathedra successoribus denuntiavit, vel ut sponte Episco-

(*a*) Lib. VII. Hist. Eccles. cap. V.

ſcopatum dimitterent, dum tamen Donatus, aut Majorinus, aut alii ſponte ſimiliter abdicarent; aut ſeſe ad id compellendos Synodi auctoritate intelligerent? Non id certe Romanae ſub Melchiade, non Arelatenſi tot Epiſcoporum ex toto fere Occidente, non denique tot Africanis Synodis unquam ut id auderent in animum ſuccurrit.

Verum ne in ſingulis percenſendis tempus ducamus, ad ea quaeſo ſchiſmata paulliſper animum advertamus, propter quae funditus delenda, generalia Concilia celebrata ſunt; ut Lateranenſe II. ad extinguendum ſchiſma Petri Leonis, & Lateranenſe III. ad alterius ſchiſmatis delendas reliquias, quod ad plures annos tres Pſeudo-pontifices produxerant, quos & Fridericus Imperator & univerſa Germania fovebat, & aliquando etiam magna Italiae pars ſuſcepit, ut ex actis Pſeudo-ſynodi Papienſis compertum eſt. Numquid vero quum in Eccleſiae perniciem talia ſchiſmata graſſarentur, & omnia ſus deque miſcerent, Patrum vel ipſius Eccleſiae aliquando ſententia fuit, ad innumera quae inde prodibant mala avertenda, & Chriſtianae Reipublicae pacem inſtaurandam, Innocentium II. aut Alexandrum III. quorum perſpicua erant jura, & quos Chriſtiani populi pars maxima ſequebatur, ad voluntariam ceſſionem eſſe adigendos; dum tamen ſchiſmatici Pſeudo-pontificibus abjectis, in alterius Pontificis electionem cum Catholicis conſentirent? Non ea unquam cogitatio in S. Bernardi, non in Arnulfi Lexovienſis aliorumque Galliae Epiſcoporum, qui utrique ſchiſmati profligando egregiam navarunt operam, non in Innocentii II. non denique in Alexandri III. ani-

mum

mum subiit. Quinimo in hoc negotio ita versati sunt, atque ea principia posuerunt; ut Gersonis aliorumque sub initium saeculi XV. futuras novitates in antecessum reprobasse videantur.

S. Bernardus epistola 126. ad Episcopos Aquitaniae contra Gerardum Engolismensem; qui adversus Innocentium II. Pseudo-Pontificis Anacleti partes tuebatur; schismaticos, qui generalem Synodum postulabant, ut in ea Innocentii caussa & electio retractaretur, his inter alia verbis exagitat. *Jam Deus judicavit, quod sero repetit homo: judicavit autem operis evidentia, non decreti sententia. Numquid Dei judicium audeat humana temeritas retractare?* In eo autem divini operis evidentiam S. Abbas constituit, quod Episcoporum, Monachorum, Regum & Principum multitudo Innocentio velut legitimo Pontifici obsequeretur. Quibus accurate recensitis, haec de schismaticis indignabundus profert: *Et tamen adhuc isti, nescio qua contentiosa importunitate, & importuna contentione reclamant: Vocant in caussam orbem, & cum sua paucitate universitatem flagitant judicari.* Quibus S. Doctoris verbis Constantienses Patres gravius perstringuntur, si vera sunt quae de illis Bossuetius aliique Galli Scriptores comminiscuntur. Illis nimirum sic persuasum fuisse, Spiritum Sanctum in Pisana Synodo, quae immediata illius auctoritate vigebat ac regebatur, judicasse; ut qui adhuc dissentiebant, de ipsius Dei manifesto judicio vitilitigari viderentur; manifesto, inquam, tum *decreti sententia* per Synodum prolata, tum *operis evidentia*, quo, ut ipsi contendunt, tam magnam orbis Christiani par-

tem in obsequium Synodi & electi ab ea Pontificis traxerit, ut tantae multitudinis comparatione perpauci refragarentur. Qua ergo temeritate Dei judicium per Pisanam Synodum editum non modo retractari, verum & irritari Constantiensis Synodus decrevisset? Quo praepostero consilio non modo a schismaticis vocari ad caussam orbem terrarum, & cum eorum paucitate orbem terrarum judicari permisissent; verum & eorum *contentiosae importunitati & importunae contentioni* dedissent, ut electus de Dei & Christi ejus judicio summus Antistes e Petri Sede descendere cogeretur?

Quum Alexander III. ad Papiense Concilium ex Episcopis quinque Regnorum coactum, in quo inter ipsum & Victorem Pseudo-Pontificem caussa discuteretur, velut *ex parte generalis Ecclesiae*, a Friderico Imperatore per Legatos invitaretur, constanter sese adfuturum negavit: ne *privilegium Beato Petro, & per eum Sacrosanctae Romanae Ecclesiae a Domino Jesu Christo Sanctisque Patribus traditum, & ad ea tempora quum oportuit etiam cum sanguinis effusione servatum*, cujuscumque Synodi subeundo judicium violaretur. Quodnam vero est istiusmodi privilegium? *Ut universarum*, inquit, *Ecclesiarum caussam ipsius auctoritate discuteret ac finiret, ipsa vero nullius unquam judicio subjaceret*. Si ergo Johannes XXIII. perinde atque Alexander III. certus & indubius erat Pontifex, jure ipse renuebat Constantiensis Synodi sese subjicere judicio, & potius quam hoc privilegium sibi a Christo & Patribus traditum proderet ac violaret, sanguinem & animam profundere debuisset. Ipsa vero Constantiensis Synodus haud jure in illum agebat,

bat, & in divinum jus involabat, si certum & indubitatum Pontificem suo subjicere judicio, suisque devincire legibus conabatur. Quare aut dicendum est, Johannis XXIII. tam clara & perspicua non fuisse jura, ut qui ea minime agnosceret, vere ac proprie schismaticus non esset; aut Constantiensis Synodus rem novam & inauditum facinus aggressa est, quod non modo nullo veteris Ecclesiae tot inter schismata exemplo nitebatur, sed positis ab ea principiis apertissime refellebatur.

Quae omnia quisquis haud leviter ac perfunctorie, sed serio meditatus ac perscrutatus fuerit, plane comperiet, eos, qui pro Johanne XXIII. contra *viam*, ut aiebant, *cessionis* varias sub ipsum Synodi initium Constantiensibus Patribus schedulas obtulerunt, invictis rationibus illius caussam egisse, si, ut ipsi pro certo habebant, ille unicus & indubius Pontifex erat; qui vero adhuc cum illo de Apostolica dignitate pertinaciter disceptabant eisque adhaerentes non amplius ad Ecclesiam velut jam certo schismatici & haeretici pertinebant. Contendebant enim caussae Johannis vindices, quod vis illi ad cedendum adhiberi non poterat, sine magna tum Pisanae Synodi, tum ipsius Johannis injuria. Nam quod ad Pisanam Synodum pertinet; si Johannes perinde atque Gregorius & Benedictus ad exuenda Summi Pontificatus insignia compelleretur; quis inde non statim intelligeret, ac non jure conficeret, tam dubii & incerti juris Pontificem ab ea fuisse orbi Catholico obtrusum, quam ante eam Synodum fuerant iidem Gregorius & Benedictus? adeoque & ipsum Concilium dubiae fuisse auctoritatis, nullum

prae-

praesenti schismati adtulisse remedium, imo vero illud auxisse, tertium orbi Christiano incertum Pontificem invehendo, scissa non jam in duas, sed in tres factiones Ecclesia: quumque praesentis Synodi auctoritas tota ex Concilii Pisani auctoritate pendeat, cavendum esse dicebant, ne & haec frustra coacta sit, & pro tribus quartum Pontificem invehat aeque & ipsum incertum, qui proinde & quinto & sexto praeparet locum, atque ita malum in dies deterius evadat, & in immensum augeatur.

Cum quanta vero Johannis Pontificis injuria praeposterum illud quorumdam in Synodo Constantiensi consilium conjunctum esset, inde illius vindices demonstrabant, quod qui Johannem certum legitimumque Pontificem & Synodi generalis approbatione munitum, haud secus ac Gregorium & Benedictum, ad cessionem compellere meditabantur, eodem loco ipsum habere videbantur atque schismaticos & haereticos ejusdem Synodi sententia notatos atque dejectos. Si certa erant atque perspicua Johannis jura, cur non a Synodo vindicanda? Ut quid enim leges? ut quid jura? ut quid Synodi? ut quid judicia? *nisi ut inter rixantes pax & veritas declaretur*? Quae adeo nullius deinceps usus futura sint, nisi jus suum cuique etiam clarum & manifestum reddendum sit. Porro nec divino nec humano jure obstringi Johannem ad voluntariam cessionem, & extra rem ea produci ex Evangelio loca: *Bonus pastor ponit animam suam pro ovibus suis*. Ac rursus: *Quis ex vobis homo, qui habet centum oves: & si perdiderit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem &c.* Nam ex eisdem Evangeli-

cis

cis locis habemus, mercenarii esse oves dimittere ac fugere: boni vero Pastoris potius animam ponere quam gregem deserere, & non modo universum ovile, sed vel unam ovem negligere. Quare Johanni XXIII. mors potius oppetenda, quam creditum sibi a Deo pascendi munus abdicare, & nulli non labores obeundi, ut duas Gregorii & Benedicti schismaticas factiones velut oves perditas ad Christi ovile reducat. Sic Sanctos Pontifices a schismaticis exagitatos, qui in factionem suam Principes quoque & Imperatores, totaque adeo regna pertraxerant, non ideo cessisse, sed caput fortiter objecisse impiis etiam hominibus amputandum, quam stationem desererent, vilique fuga occasionem schismaticis & haereticis darent, invitum sibi Pastorem, pro libito & quotiescunque vellent, e Christi grege ejiciendi. Turbarent enim & miscerent omnia, ac Pseudo-Pontifice constituto nunquam pacem restitutum iri jactarent, nisi uterque abdicaret. Sic plane acta res esset, & nihil ultra desiderandum, ut legitimus Pontifex dejiceretur.

Ejusmodi momenta rationum, quibus a Johannis defensoribus ejus caussa agebatur, si Gallorum hypothesis admittatur, invicta erant, nec eis satis poterat fieri nisi ab illis, qui non tam certam Pisanae Synodi auctoritatem, & Alexandri V. ejusque successoris electionem existimarent, ut qui secus sentiebant, velut schismatici & haeretici habendi essent. Sane Cardinalis Cameracensis, qui illis pro Johanne schedulis respondendi provinciam suscepit, hoc primûm, uti superius animadvertimus, jecit responsionis suae fundamentum: quod quamvis Pisanae Synodi & Johannis

nis XXIII. certa ipsius asseclis & indubia videretur auctoritas; secus tamen, & quidem *probabiliter*, Gregorii XII. & Benedicti XIII. sectatoribus videbatur; nec minores adhuc esse profitebatur circa Johannis electionem quam fuerant ante Pisanum Concilium juris & facti difficultates: eoque jacto fundamento, jure etiam ac merito addebat, quod quemadmodum ante Pisanam Synodum duorum de Apostolica dignitate certantium voluntaria cessio ab omnibus probabatur, & ad eam reapse exsequendam jure illos compellere eadem Synodus potuit; quidni & Constantiensis Synodus eadem oeconomia in tres hodie Contendentes utatur? Quod unum responsum satis erat ad omnia pro Johanne XXIII. argumenta funditus evertenda. Quod autem praeterea laudatus Cardinalis sexta & sequentibus Conclusionibus adjungebat, etiam certum legitimumque Pontificem, *attenta*, ut ajebat, *prolixitate casus praesentis*, *pro pace Ecclesiae celerius procuranda*, *juste posse ad cessionem*, Synodi generalis auctoritate, *compelli*; tum gratis ab ipso, nullaque reddita ratione, nulloque praelucente veteris Ecclesiae documento & exemplo dicebatur; tum etiam magno in errore illius sententia erat; quum uti testatam jure quodam suo adsumeret rem a veritate maxime alienam. Quamquam enim ab initio schismatis plura jam lustra effluxissent; tamen a Pisanae Synodi celebratione vix integrum lustrum praeterierat; quare si ea legitimum certumque Pontificem constituerat, non tam cito despondendus erat animus, sed generalis Concilii electique ab eo Pontificis jura & auctoritas fortiter adhuc sustinenda. Quare aut in eodem statu & ante & post Pisa-

Pisanam Synodum teterrimum illud schisma spectandum erat, aut nihil levius & inanius ea Cameracensis Episcopi disputatione, & ad oblatas pro Johanne XXIII. *cedulas* responsione.

Ex quibus omnibus jure colligere mihi videor, aut Constantiense Concilium in prioribus illis sessionibus generale & Oecumenicum non fuisse, si Pisanae Synodi & Johannis XXIII. non sic erant perspicua jura & contestata auctoritas, ut qui adhuc refragabantur, jure pro schismaticis & haereticis haberentur; aut si certa Pisanae Synodo & Johanni auctoritas constabat, merito & jure suo Constantia Johannes discesserat ad declinandam vim, quae illi a Synodo parabatur; ac proinde quamquam alias generalis fuisset Synodus, nulla tamen illarum Sessionum habenda esset ratio; a quibus nimirum ipsius Concilii culpa Romanus Pontifex abfuisset, qui caput est *Ecclesiasticorum negotiorum*, quo minime probante, ex vetere & constanti Ecclesiae traditione, decreta Ecclesiis condenda & conscribenda non sunt.

CAPUT XXII.

„ Quod inter Catholicos certum ſit, Concilium
„ Conſtantienſe jam inde ab initio, & ante
„ adunatas Obedientias fuiſſe Oecumeni-
„ cum. Bulla, *Inter cunctas*, a Martino V.
„ ſacro approbante Concilio, edita
„ Conſtantiae.

HUjus quoque Capitis examen in alium rejicere locum neceſſe eſt. Pendet enim tantae rei elucidatio ex aliis quaeſtionibus, quae ubi fuerint in optimo lumine collocatae, hujus quoque claram & perſpicuam ſolutionem ſuppeditabunt.

CAPUT XXIII. &c.

„ An novae Concilii convocationes, Gregorii
„ & Benedicti Obedientiis Conſtantiam
„ advenientibus, pacis ſtudio factae, an-
„ tecedentium ſeſſionum auctorita-
„ tem infringant? de ſuſcepto
Gregorio ſeſſione XIV.

HOc & quatuor ſequentibus capitibus Boſſuetius unam & eamdem verſat difficultatem. Nimirum totus in eo eſt ut Lectoribus perſuadeat, non eo labefactari priorum Seſſionum Oecumenicam auctoritatem, quod accedentibus ad Synodum Conſtantienſem Gregorianarum ac Benedictinarum partium Epiſcopis

ſeu

ſeu Legatis, novae factae ſint earum nomine ejuſdem Synodi convocationes, quam non ante Oecumenicam judicarint ac nuncuparint, quam & ipſi ad eam adjuncti fuiſſent. Haec porro Adverſarii contendunt, Synodi oeconomiae atque indulgentiae tribuenda eſſe, *non* quidem, inquit Boſſuetius, *de ſua auctoritate dubitantis, ſed Apoſtolica caritate ſuſtentantis infirmos*. Ob quam ſubinde providam Concilii diſpenſationem tam nullo jure detrahi a nobis prioribus ejus ſeſſionibus Oecumenicam dignitatem, quam qui a ſimili Martini V. erga Aegidium Munionem, (poſt Petrum de Luna a tribus Cardinalium larvis umbraticum Pontificem electum) ejuſque aſſeclas, ob delendas apud Aragonenſes funeſti ſchiſmatis reliquias oeconomia, argumentum duceret, quo totam Conſtantienſis Synodi auctoritatem, & ipſius Martini canonicam electionem in dubium revocaret. Haec aliaque Boſſuetius in hoc & ſequentibus capitibus, in quibus etiam alia producit veteris Eccleſiae ſimilis indulgentiae ac diſpenſationis exempla. Haec & Arnaldus in iis quaeſtionibus, quae ex eo capite ſuperſunt, ex quo & ſuperius examinatas excerpſimus. Atque ut alios in praeſentia omittam, haec & Nat. Alex. diſſert. IV. in Hiſt. Eccleſ. ſaec. XIV. & XV. §. VIII. Quae tamen quam eorum principiis cohaereant, ante omnia inſpiciendum eſt.

ARTICULUS PRIMUS.

Ex ipsis Adversariorum principiis demonstratur, Gregorianos & Benedictinos, antequam ad Synodum Constantiensem aggregarentur, schismaticos & haereticos non fuisse. Quumque notabilis Ecclesiae pars fuerint, illis adhuc Synodo repugnantibus, aut nondum agnoscentibus, ab ea non satis fuisse universalem Ecclesiam repraesentatam.

SCilicet Adversarii volunt, nullumque non movent lapidem, ut Basileensis Synodi reliquiae, & Lausannensis miserabilis Synodus, quae per summum scelus & inauditum facinus Eugenio IV. damnato, idolum sibi ac Pontificis spectrum sub Felicis V. nomine construxerunt, a schismatis tamen nota habeantur immunes. Quod ut evincant, iis rationibus ac principiis utuntur, de quibus in praesentia non quaeram quanti ad eam controversiam momenti sint, aut quam juste recteque ad illam accommodentur. Sed hoc unum demonstrabo, ea quam maxime apta esse & idonea ad Gregorianarum & Benedictinarum partium sectatores a schismatis labe purgandos, antequam Constantiensi Synodo aggregarentur. Quamquam autem Adversarii iisdem fere rationibus ac principiis utantur; praecipue tamen Natalis Alex. de illo argumento dissertationem in medium adferam, quod communes omnium rationes strictiore methodo complexus sit.

Hanc ergo laudatus Auctor Dissert. VIII. in Hist. Eccles.

Ecclef. Saec. XV. & XVI. Articulo VII. thefim proponit: *Synodi Bafileenfis Patres, etiam poftquam Eugenium Quartum in jus vocaverunt & depofuerunt, ac Felicem V. elegerunt: Ipfumve Felicem & eorum obedientiis adhaerentes; a fchifmatis proprie dicti labe purgabit, quifquis animum a praejudiciis liberum ad hujus examen Quaeftionis adjunget.* Similem & nos thefim de Gregoriana & Benedictina, ut dicebantur, Obedientiis ftatuimus; & eas fcilicet a fchifmatis labe immunes effe habendas, quamquam nec Pifanae Synodo adhaeferint, nec Conftantienfem ante voluerint velut Oecumenicam agnofcere ac venerari, quam ipfae illi fponte ac libere aggregarentur. Neque ad hanc thefim confirmandam aliis in praefentia volumus uti rationibus, quam quibus ad fuam ftabiliendam Nat. Alex. aggreffus eft.

„ Primo, inquit laudatus Auctor, fchifmatici proprie dicuntur, *qui propria fponte & intentione fe ab Ecclefiae unitate feparant, quae eft unitas principalis* (inquit S. Thomas 2. 2. Quaeft. XXXIX. Art. I.) At Synodus Bafileenfis, Felix V. & eorum Obedientiis adhaerentes, propria fponte & intentione fe ab Ecclefiae unitate non fepararunt; fed Ecclefiae matrici fidei, & omnium Chriftianorum Matri, femper adhaefere, & Sedi Apoftolicae Romanaeque Ecclefiae, ceterifque Chriftiani & Catholici orbis Ecclefiis communione conjunctiffimi fuere: Quamvis ab Eugenii IV. Obedientia feceſſerint, Synodus quidem Bafileenfis illum deponendo, ob rationes quas legitimas & canonicas effe exiftimabat, & in Synodi Conftantienfis, fuifque ab eodem Eugenio comprobatis decretis fundatas; Felix vero quia fe le-

„ gi-

„ gitimum Pontificem, ab Oecumenica, ut putabat, „ Synodo universalem Ecclesiam repraesentante, crea„ tum arbitrabatur; idemque censebant eorum Obedien„ tiae, Eugenium, inquam, jure depositum, Felicem „ rite electum: non erant itaque schismatici.

Nihil facilius est, quam hanc ipsam rationem ad nostram thesim accommodare. Quo enim jure miserabiles illae Synodi Basileensis reliquiae ab Eugenio IV. & Synodo Florentina, quae tanto certius quam Pisana universalem repraesentabat Ecclesiam, ob inique latam in ipsum Eugenium depositionis sententiam, diris anathematis confixae, Romanae Sedis & universae Ecclesiae communionem retinuisse dicuntur, quoniam ob rationes in Constantiensibus Decretis, ut eis videbatur, fundatas, Eugenii depositionem, & Felicis in ejus locum intrusionem legitimas & canonicas existimabant: eodem & nos, imo & longe potiori ac luculentiori jure adfirmabimus, Gregorii & Benedicti Obedientias cum Romana Ecclesia & Apostolica Sede, & per eam cum ceteris Ecclesiis, quibus illa communionis fons & origo, nec non centrum unitatis est, & matrix fidei, communionem retinuisse: quamquam ob rationes in constanti Ecclesiae traditione, & in vetustis Canonibus, totius mundi reverentia consecratis, fundatas; quibus statutum erat, ne Synodus Oecumenica nisi a Romano Pontifice convocaretur, nec nisi ipso saltem per suos Legatos praesente celebraretur, nec denique nisi eo praelucente, ac fidem prope dictante, quae ad ipsam fidem pertinent tractarentur; Pisanam Synodum non a Romano Pontifice convocatam, non eo praeside celebratam, non eo auctore quae ad fidem pertinerent decernentem, velut legi-

legitimam & Oecumenicam agnoscere ac suscipere renuerunt? Si enim illi, qui vetusta, atque ex ipso divino jure manantia *principalis Cathedrae* privilegia, *unde unitas Sacerdotalis exorta est*, tanto furore oppugnabant, & tam immaniter violabant; haud tamen propria sponte & intentione se ab Ecclesiae unitate & Sedis Apostolicae communione separasse, sed eis semper conjunctissimi fuisse dicendi sunt: Quanto nos potiori jure dicemus, haud illos sese propria sponte atque intentione ab Ecclesiae unitate, & Sedis Apostolicae communione sejunxisse, sed eis semper fuisse conjunctissimos, qui nihil magis verebantur, quam ne eam Sedem offenderent, neve in illius jura & praerogativas involarent, e quibus in omnes Ecclesias venerandae communionis jura dimanant, & in quibus totius Ecclesiae pax, unitas, tranquillitasque fundatur?

„ Secundo, Basileensis quidem Concilii Patribus (*inquit Nat. Alex.*) objiciebat Eugenius, quod ab Ecclesiae Capite Christi Vicario, & a Sede Apostolica segregati, schisma fecissent. At illi contra schismatis crimen in Eugenium refundebant, qui se a Synodo universalem Ecclesiam repraesentante segregasset.

Quam merito Basileensibus Eugenius schismatis crimen objiceret, & quam impudenter se se universalem Ecclesiam repraesentare Basileenses jactarent, adeoque eam culpam in Eugenium ipsum refunderent, suo loco demonstrabimus. Interim vero si ob hanc etiam rationem schismatis invidia conflanda Basileensibus non est; & ea quoque nobis suffragatur. Nam ut Pisana Synodus Gregorio & Benedicto schismatis crimen objiciebat, eis-

eisque Adhaerentes velut schismaticos insectabatur: ita hi vicissim, Cardinales qui a se defecerant, & Pisanam Synodum congregaverant, velut schismaticos & rebelles; Pisanum autem Concilium velut Conciliabulum & Pseudo-Synodum detestabantur; nec rationes utrinque deerant, quas suo unaquaeque pars judicio praetexeret. Sed propius ad rem pertinent & ad praesentem disputationem quae sequuntur. Subjungit enim:

„ Tertio, schismaticis ad Ecclesiam redeuntibus certa schismatis ejurandi praescripta formula est, quo ejurato, per impositionem manuum Ecclesiae reconciliabantur..... At nihil ejusmodi postulatum est a Concilii Basileensis Patribus, a Felice V. & eorum Obedientiis, nulla lex ecclesiasticae erga schismaticos disciplinae ipsis imposita: sed ipsos inter & Nicolaum V. aequis pene & honorificis conditionibus transactum est, ut in causis obscuris, & ubi dubia sunt jura partium, fieri solet. Censuras omnes & sententias, etiam cum approbatione Ferrariensis, Florentini, aut alterius generalis Concilii, in Patres Basileenses, in Amedeum, Felicem V. in sua Obedientia nuncupatum, & omnes ac singulos iis adhaerentes latas rescidit, ac perinde habendas dixit Nicolaus V. *ac si nullatenus emanassent*, Diplomate quod incipit: *Tanto nos pacem*. Omnia & singula ipsorum famae & nomini injuriosa ex Regestis Eugenii ac suis, & aliis quibuscunque locis, aboleri & deleri jussit; adeoque invidiosa illa schismatis, schismaticorum, conciliabuli, & similia nomina. Omnes etiam Ordinationes, collationes, privilegia &c. a Synodo Basileensi, & ipso Felice V. tempore dissidii ipsos inter & Eu-

„ ge-

„ genium deceſſorem ſuum ſeque ipſum, conceſſa confirmavit Diplomate, quod incipit: *Ut pacis*. Ex alia „ parte Synodus Baſileenſis Lauſanam tranſlata, & „ Amedeus in ſua obedientia Felix V. appellatus ſimilia „ decreta ediderunt ac promulgarunt. Non ſchiſmaticorum poenis affectus Amedeus, ſed primus Cardinalis Epiſcopus Sabinenſis creatus, Legatus inſuper „ & Vicarius Sedis Apoſtolicae perpetuus in ditionibus „ omnibus Ducis Sabaudiae: nuſquam ſchiſmaticus, „ poſtquam de pace tractari coepit, ſed *Felix Papa V.* „ *in ſua Obedientia nuncupatus*, a Nicolao V. dictus „ eſt; quemadmodum & ipſe & Synodus Lauſanenſis „ in pacificis illis Diplomatibus ac Decretis *Eugenium IV. & Nicolaum V. in ſua Obedientia Romanos Pontifices nuncupatos*, non ſimpliciter Pontifices dicunt. Et quod majori conſideratione dignum „ eſt, Baſileenſes Patres Lauſanae Concilium abſolventes, ad Nicolai V. obedientiam accedunt, ipſum Pontificem eligendo, quaſi Sede vacante, decernendoque „ ut ipſi ab omnibus Chriſtianis pareatur.

Haec omnia perinde nec minus belle in Gregorii & Benedicti Obedientias convenire, quiſquis Conſtantienſis Synodi monumenta, & eorum temporum Acta vel a limine ſalutaverit, ignorare non poteſt. Nulla & ipſis Eccleſiaſticae erga ſchiſmaticos diſciplinae impoſita lex eſt, nulla ejurandi ſchiſmatis praeſcripta formula, nulla qua Eccleſiae reconciliarentur ſuper eorum capita manuum impoſitio: ſed ipſos inter & Synodum Conſtantienſem cum in celeberrimis Capitulis Narbonenſibus, tum in omnibus aliis Actis aequis omnino conditionibus tranſactum eſt, ut in cauſſis obſcuris, & ubi dubia ſunt

Ee ju-

jura partium, fieri solet. Gregorii XII. stemma gentilitium cum Pontificiae dignitatis insignibus Legati ipsius hospitio publice Constantiae adfixum an tolerari deberet, in utramque partem acerrime disceptatum est, aliis judicantibus, id in loco qui Johannis partes sequebatur, non esse tolerandum, aliis tolerari debere, si ipse Gregorius adesset, aliis denique jure egisse Legatum, & Johannis jussu deposita Gregorii stemmata esse restituenda. Communi tamen Synodi adsensione constitutum esse videtur, ut adversarum partium Cardinales cum rubro galero aliisque suae dignitatis insignibus reciperentur. Quo modo reapse Johannes Dominici O.P. Gregorii Legatus, Ludovico Bavaro, Johanne Patriarcha Constantinopolitano, & Episcopis Vormatiensi, Spirensi ac Verdensi stipatus, Constantiam invectus, a Synodo susceptus est: similisque honor & aliis cum Gregorii, tum Benedicti Cardinalibus habitus, ubi ad Synodum accesserunt. Gregorius ejusque Legati cum Synodo tractare renuerunt, cui praeesset Johannes, imo nec pro Synodo, nedum pro Oecumenica, Constantiensem, ut ajebant, Congregationem habuerunt, priusquam ab eis Gregorii nomine convocata fuisset. Utraque Obedientia statim atque mutuo liberoque consensu in unam coaluit Synodum, censuras omnes hinc inde latas, vel a Johanne in Gregorium, vel a Gregorio in Johannem, eisque adhaerentes, rescidit, *& omnem exinde contractam maculam sive notam*, de medio sustulit, abolevit & irritavit. Omnia etiam ab ipso Gregorio *in sua reali Obedientia rationabiliter gesta* probavit, & confirmavit. Non schismaticorum poenis affectus a Synodo Gregorius, sed post Romanum Pontificem primum inter Cardinales te-

tenere locum jussus est, perpetua in Marchia Anconitana legatione donatus. Idemque postquam de pace tractari coeptum est, nusquam schismaticus, sed *Gregorius XII. in sua Obedientia nominatus*; quemadmodum & Johannes XXIII. non simpliciter, sed in sua Obedientia Romanus Pontifex, dicti sunt. Neque secus cum Benedicti Obedientia, ejusque Obedientiae Legatis, & Cardinalibus &c. ipsoque etiam Benedicto actum est, donec ob insuperabilem pertinaciam primum a suis desertus, postmodum totius Synodi sententia exauctoratus est. *Ita ne porro* ut Nat. Alex. sua verba reddam, *cum schismaticis agitur*?

„ Quarto, sane, inquit, laudatus Auctor, schisma-
„ tis rei fuissent Gallicana Ecclesia, Rexque Christia-
„ nissimus & alii Principes, qui cum Synodo Basileensi
„ ad extremum usque communicaverunt..... si Basi-
„ leenses ipsi Patres fuissent schismatici, & Felix pro-
„ prie dicti schismatis caput extitisset. Basileenses etiam
„ Patres & Felix V. ac eorum Obedientiae communio-
„ ne juncti non fuissent cum Gallis, & aliis Christiani
„ orbis Nationibus colentibus Eugenium IV. & Nico-
„ laum V. Pontifices, si ab Ecclesiae unitate, & a Ca-
„ thedra S. Petri fuissent prorsus avulsi &c.

At quam ipse Nat. Alex. aliique Gallici Scriptores indigne ferrent, Gallicanam Ecclesiam, Regemque Christianissimum aliosque Principes, ob totam ad extremum usque cum Basileensibus communionem, proprie dicti schismatis postulari; tam certe Hispaniae Scriptores iniquo animo ferre & indignari debent, quod quis Ecclesiam Hispanicam, totque Castellae, Aragoniae, & Navarrae Reges, aliosque Principes, rebus pro

Christiana religione adversus Mauros fortiter & praeclare gestis, aliisque virtutibus insignes, schismaticos proprie fuisse, & eorum aliquos etiam in schismate obiisse contendat. Quo etiam argumento Nat. Alex. probabit, nullam inter Christianissimum Regem & alios Galliarum Principes, qui Johannem XXIII. & Hispaniarum Reges ac Principes, qui Benedictum XIII. colebant; nullam inter Galliarum & Hispaniarum Episcopos reliquumque Clerum & Populos, quos inter eadem erant de legitimo Pontifice opinionum divortia; nullam denique inter Rupertum Imperatorem, Comitem Palatinum, Bavariae, & Brunsvicensium ac Luneburgensium Duces, Langravios Hassiae, Trevirensem Electorem, nec non Episcopos Spirensem, Verdensem & Vormatiensem, qui adhuc post Pisanam Synodum in Gregorii fide perstiterunt; & inter Sigismundum, primum Hungariae Regem postea etiam Imperatorem, aliosque Germaniae Principes & Episcopos, qui se se ad Alexandri V. & Johannis XXIII. obedientiam transtulerunt; quo inquam argumento Nat. Alex. probabit, nullam tot inter Gentes & earum Reges, Principes & Episcopos, eo temporis intervallo, quod a Pisana ad Constantiensem usque Synodum effluxit, intercessisse communionem? Ut quamquam Alexandrum V. & Johannem XXIII. legitimos certosque fuisse Pontifices daremus; haec tamen mediata, ut ajunt, cum illis communio Gregorii & Benedicti sectatores, ex laudati Scriptoris aliorumque Galliae Theologorum placitis, a schismatis proprie dicti macula ablueret.

„ Quinto, schisma, inquit Nat., perfectum non est,
„ nisi cum aliqui Summo Pontifici vero & indubitato
„ sub-

„ ſubeſſe, & membris Eccleſiae ei ſubjectis communicare pertinaciter recuſant, ut docet S. Thomas 2. 2. Quaeſt. XXXIX, Art. I. Porro Patres Baſileenſes, & eorum Obedientia, non renuebant pertinaciter ſubeſſe Summo Pontifici, ſed Eugenio ab Oecumenica Synodo (ut ipſi quidem perſuaſum habebant) legitime exauctorato; & Felici V. quem rite & canonice electum arbitrabantur, obedientiam exhibebant, Romanam Eccleſiam & Sedem Apoſtolicam venerabantur, eique adhaerebant: De perſonis tantum lis erat: & nihilominus communione jungebantur cum Gallicana Eccleſia, & aliis quae Eugenium ceu verum Pontificem colebant. Schiſma igitur perfectum non erat hujuſmodi diſſidium: Alioqui & Carolus VII. Rex Chriſtianiſſimus ſchiſmatis reus fuiſſet, ut qui cum Synodo Baſileenſi & ejus membris communicaret.

At nihil magis in promtu eſt quam haec omnia in ſuum regerere auctorem. Nam & Gregorianarum & Benedictinarum partium Antiſtites non renuebant pertinaciter ſubeſſe Summo Pontifici, ſed Gregorio ac Benedicto a Piſana Synodo (quam neque Oecumenicam neque legitimam fuiſſe perſuaſum habebant) praeter fas & injuria, ut ipſis videbatur, exauctoratis adhaerebant; & Alexandri V. ejuſque Succeſſoris electionem nequaquam (ut eis itidem videbatur) legitimam & canonicam inſectabantur ac reſpuebant. Romanam vero Eccleſiam & Sedem Apoſtolicam tanto ipſi propenſius venerabantur, quanto hac una de cauſſa a Piſana Synodo abhorrebant, quod ejus convocatione, celebratione atque decretis, ipſius Sedis Apoſtolicae ac Romani Pontificis jura violata fuiſſe exiſtimabant. Itaque de perſonis

tan-

tantum lis erat: & nihilominus Cardinalem Cameracensem aliosque, inter Constantienses Patres, moderatiores ac sapientiores; qui Gregorio & Benedicto adhaerentes probabilem sequi sententiam, gravissimasque juris & facti de Pisanae Synodi juribus superesse difficultates, agnoscebant & candide profitebantur; illos, quemadmodum propria atque germana schismatis notio postulat, communione Ecclesiastica prohibuisse, neque verisimile est, neque ullo documento ostendi utcunque potest. Alioquin Martinus Aragoniae Rex in schismate obiisset, eidemque nefario & pernicioso schismati Ferdinandus ejus Successor fere ad mortem usque fuisset implicitus. Quod an Hispanicarum rerum Scriptores aequo animo laturi sint, aliorum esto judicium.

„ Denique, ne Synodi Basileensis Patres, *inquit* „ *saepe laudatus Historicus*, etiam post Eugenii depo- „ sitionem & electionem Felicis, dicantur schismatici, „ prohibet Ludovici Alemandi Cardinalis Arelatensis „ miraculis comprobata sanctitas..... Hunc autem re- „ rum a se in Concilio Basileensi gestarum poenitentiam „ egisse; quod Odoricus Raynaldus, & alii eisdem „ praejudiciis occupati scribunt..... merum commen- „ tum est &c. Obiit etiam pari sanctitatis opinione „ Amedeus, olim Felix V. in sua Obedientia nuncu- „ patus, quem & multis miraculis post obitum effulsis- „ se, Philippus Bergomensis & alii testantur...... nus- „ quam vero se peccasse agnovit Amedeus in eo quod „ Pontificatum a Synodo Basileensi post depositionem „ Eugenii IV. sibi delatum suscepisset, & novem an- „ nos gessisset.

At nobis potiori jure hoc argumento uti fas est. Ut

Ut enim schismaticis proprie dictis Hispanos accenseamus, post Pisanam Synodum Benedicto adhaerentes, prohibere debet S. Vincentii Ferrerii eximia virtus & sanctitas, qui hoc ipso temporis intervallo, quo Benedicto a Confessionibus fuit, & apud eum Magistri Sac. Palatii munere fungebatur, spiritu Dei plenus, & innumeris signis miraculisque refulgens, vivam in se Apostolicorum temporum ac virorum imaginem exprimebat. Qui quamquam Constantiensi Synodo morem gerens, & a Benedicto ipse recesserit, & ab ejus obedientia universum Aragoniae Regnum abstraxerit; nusquam tamen eum servatae post Pisanum Concilium eidem Benedicto fidei ac praestiti obsequii poenituisse narratur. Ne autem quibusdam Italiae & Germaniae populis, qui Gregorii partes adhuc post eamdem Pisanam Synodum sequuti sunt, schismatis proprie dicti maculam adspergamus, prohibere itidem debet S. Antonini Archiepiscopi Florentini rerum Theologicarum & Sacrorum Canonum consultissimi gravissimum judicium, qui Pisanum Concilium, ipso jam aetate & sanctitate florente celebratum, ut Conciliabulum & Pseudo-Synodum habuit, & ab eorum se opinione abesse significavit, qui Gregorio deserto, Alexandro V. ceu legitimo Pontifici paruerunt. Quae quum scripserit III. P. Chronicorum jam annis gravis, rebusque sancte ac praeclare gestis caelo maturus, constat plane eum nunquam semel susceptae opinionis poenituisse; adeoque nec vere unquam schismaticum fuisse: quia nisi tanto scelere lacrymis expiato, verae sanctitatis gloriam consequutus nunquam fuisset.

An haec argumenta, quibus Gallici Scriptores a Basi-

Basileensibus schismatis culpam depellere conantur, quod ipsi volunt reapse efficiant efficaciterque suadeant, suus erit hac de re differendi locus. Interim vero hinc demonstrasse sufficiat, quam ipsi aut nullo jure hasce rationes contemnant, quum eis Gregorii & Benedicti Obedientias adhuc post Pisanam Synodum a schismatis scelere vindicamus; aut quam nullo pariter jure iisdem rationibus utantur ad Basileenses ab eadem infamia liberandos. Nam si eae rationes nullius roboris & momenti sunt, quum ad Gregorii & Benedicti Obedientias aptantur; cur validae & efficaces pro Basileensibus habendae sunt? Aut si ad hos vindicandos jure meritoque adferuntur; cur rejiciendae sunt, si quis eas pro Gregorii & Benedicti Obedientiis expendat? Sed haec Adversariorum ἀνακολουθία evidentior erit, si exceptiones consideremus, quibus easdem rationes ad nostram thesim accommodatas elevare conantur.

ARTICULUS SECUNDUS.

Sibi non constant, nec suis rationibus cohaerent Adversarii, quum iis in nos exceptionibus agunt, quae nullo negotio in eos regeruntur.

QUod Gregorii Legati, Aragonenses, Navarrici & Castellani adacti minime sunt ad Constantiensem Synodum, antequam illi unirentur, velut Oecumenicam suscipiendam; quod permissi sunt ejusdem Synodi velut a Johanne XXIII. minus legiti-

me

me indictae novam edere convocationem; denique quod iidem Gregorii Legati admissi sunt ad Papatum velut hactenus ab eo jure retentum ipsius nomine libere ac sponte abdicandum, Synodi oeconomiae atque indulgentiae deberi, Adversarii nostri contendunt. Quod ne novum ac sine exemplo gratisque confictum esse videatur, alia proferunt cum recentiora tum vetustiora similis indulgentiae ac dispensationis exempla; ut inter vetustiora illud Africanorum Patrum erga Donatistas S. Augustino mirifice celebratum, illud S. Cyrilli Alex. & Xysti III. Romani Pontificis erga Johannem Antiochenum, & Theodoritum aliosque Orientales, illud denique S. Gregorii Magni erga Theodelindam Longobardorum Reginam; in quibus exponendis & ad casum nostrum aptandis toto capite XXVII. Bossuetius versatur. Inter recentiora vero illud cum ab eodem Auctore toto capite XXIV. tum ab Arnaldo Quaestione IX. expenditur & celebratur, quod a Martino V. erga Aegidium Munionem ejusque asseclas exhibitum est ob delendas nefarii schismatis apud Aragonenses reliquias.

Verum quo jure quave facilitate hisce Adversarii exemplis utuntur, & nobis itidem uti fas erit ad eorum pro Basileensibus disputationem labefactandam. Quis enim & nos dicere vetabit ac propugnare, eadem Nicolaum V. erga Basileensis Synodi reliquias, & Felicem illum Pseudo-Pontificem usum esse oeconomia, qua olim & Africani Patres in Donatistas, & Cyrillus ac Xystus III. in Orientales, & Gregorius Magnus in Theodelindam, & Martinus V. in Munionem & Paniscolenses schismaticos usi sunt? Haec

igitur exempla, quibus Adversarii nituntur, & quibus exponendis integra impendunt capita, velut quaedam loca communia spectanda sunt, quae ad varias caussas aptari possint, & ex quibus proinde nihil efficiatur, nisi etiam proposita thesis propriis & intimis rationibus demonstretur. Id quidem & Adversarii conantur, verum & hae ipsorum rationes tam communes tamque versatiles sunt, ut in eos pari facilitate convertantur.

Id namque unum tota cum Illustrissimi Bossuetii capite XXIII. & XXV. tum Arnaldi in VI. & VII. ex saepe laudatis Quaestionibus disputatio probat, Constantiense Concilium & quum Gregorii Legatos, & Aragonenses, & Navarricos & Castellanos ad Synodum velut minus legitime convocatam, ac nondum Oecumenicam, rursus convocandam admittebat; sese tamen generale & Oecumenicum existimasse, ac de sua legitima convocatione & auctoritate neutiquam dubitasse.

Quid ergo? Numquid de sua legitima & canonica electione dubitabat Nicolaus V. Numquid non se certum, unicum, & indubitatum Pontificem existimabat? Numquid irrito conatu in Eugenium IV. Basileenses debacchatos esse ambigebat, quum Amedei abdicationem velut liberam & voluntariam probabat, quum illum *in sua Obedientia Felicem V. nominatum*, dici & appellari sinebat, quum Lausanensis Pseudo-Synodi in se collata suffragia velut ad suam firmandam electionem aliquid habitura momenti minime repudiabat, quum denique velut aequo jure, & iisdem fere conditionibus cum eodem Amedeo & Lausanen-

ſanenſibus tranſigebat? Quis hoc ſibi perſuadeat? Ergo ſi oeconomiae atque indulgentiae tribuenda ſunt, quae a Conſtantienſibus duabus Gregorii & Benedicti Obedientiis permiſſa & indulta ſunt, quod illi ſeſe, & quando cum Gregorianis & Benedictinis velut aequo jure tranſigebant, Oecumenicam eſſe Synodum perſuaſum habebant; quidni & Nicolai V. indulgentiae & oeconomiae tribuamus quaecumque & Amedeo & Lauſanenſibus permiſſa ſunt, quum ſe ille profecto nuſquam legitimum eſſe Pontificem dubitarit?

Reponet forſan Arnaldus, quod quamquam ſe Nicolaus legitimum & unicum eſſe Pontificem non ambigeret, ambigere tamen debebat; quum dici non poſſit, univerſam Eccleſiam poſt latam in Eugenium IV. a Baſileenſibus depoſitionis ſententiam in ejus fide & obſequio perſeveraſſe, adeoque in ipſius Nicolai electionem conſenſiſſe, antequam pacis conditiones utrinque adimplerentur. Ait enim laudatus Auctor „ (*a*) minime ferendam falſitatem eſſe (*une fauſſeté tout-à-fait étrange*) quod Eugenio IV. poſt latam in eum a Baſileenſibus ſententiam univerſa „ adhaeſerit Eccleſia, alioquin Felix V. nullam habuiſſet Obedientiam. Eccur ergo Nicolaus V. in „ ſuis diplomatibus de Amedeo loquens ait, quod in „ ſua Obedientia Felix nuncupabatur: *In ſua Obedientia Felix dictus*? Et nobis ergo adverſus Arnaldum dicere licebit, hanc eſſe *une fauſſeté tout-à-fait étrange*, quod univerſa Eccleſia poſt Piſanam Synodum Johanni XXIII. adhaeſerit; adeoque & Conſtantienſe Concilium velut generale coluerit: alioquin ne-

(*a*) Eclairciſſem cap. XXVII.

que Gregorius neque Benedictus ullam sub Constantiensis Synodi initium habuissent Obedientiam. Eccur ergo in omnibus ejusdem Synodi Actis Gregorii & Benedicti Obedientiae nominantur: *Angelus de Corrario & Petrus de Luna, Greg. XII. & Bened. XIII. in suis Obedientiis nuncupati*? Subjungit Arnaldus: Esse tam „ falsum, universam Ecclesiam post Basileensium de illo „ judicium Eugenium tanquam verum Pontificem co- „ luisse, ut Raynaldus ad annum 1447. fateatur Impe- „ ratorem & Germaniae Principes, qui Eugenium inter „ atque Felicem hactenus fluctuaverant, solum ad eum „ annum, hoc est novem post Eugenii depositionem „ annis, ad eum sub certis quibusdam conditionibus „ postliminio redierint. Ergo Germanicae Nationis dissensus, seu potius negatio consensus satis, Arnaldi judicio, est, ne universa Ecclesia dicatur in Eugenii fide & obsequio perseverasse. Eccur ergo Hispanica Natio, & plures Italiae ejusdemque Germaniae Principes, imo & Rupertus Imperator, qui Pisanam Synodum, & Alexandrum V. ejusve successorem agnoscere constanter recusarunt, nullo loco & numero habendi erunt, ubi quaeritur, an in Pisanae Synodi judicium, & Alexandri V. ejusque Successoris electionem universa consenserit Ecclesia?

Hactenus ergo paria omnia esse videntur; ut omnino fatendum sit, aut nos iis rationibus legitime uti ad Gregorii & Benedicti *Obedientias* a schismatis scelere emaculandas; aut nec eis uti debere Adversarios ad Basileenses & Amedeum ab eadem noxa purgandos. Sed est tamen aliquid, quo utraque caussa plurimum distat, efficitque, ut eaedem rationes & validae & efficaces sint

quum

quum ad nostram, infirmae autem ac nullius momenti quum ad eorum thesim accommodantur. Constat enim, Eugenio IV. adversus schismaticos Basileensium conatus tanquam certo & indubitato Pontifici Florentinam Synodum adhaesisse, quae certe, quidquid aliquot Galliae Scriptores sentiant, haud deteriore jure sibi Oecumenicae titulum, quam Constantiensis in prioribus suis sessionibus vindicabat. Constat etiam, Nicolaum V. & ejus *Obedientiam*, eam saltem, quae Florentinae Synodi velut Oecumenicae decretis inhaerebat, certo certius existimasse Basileensium reliquias nullo prorsus jure & irrito conatu cum Eugenium exauctorare, tum Felicem in ejus locum sufficere voluisse: atque adeo nullum dubium est, quin ea quae Lausanensibus & Felici atque illius *Obedientiae* Nicolaus V. indulsit, ejus oeconomiae & Apostolicae caritati atque indulgentiae debeatur. At contra, ut saepe diximus, certum est, Constantiensis Synodi Patres cum Cardinali Cameracensi agnovisse, eos qui Johanni XXIII. parere recusabant, probabilem hactenus sequutos esse opinionem, quum non minores quam ante Pisanam Synodum fuerant circa Gregorii & Benedicti electionem, essent adhuc circa Alexandri V. ejusque Successoris in eorum locum subrogationem, juris & facti difficultates. Quapropter, quamquam ipsi probabilem sequuti suae *Obedientiae* opinionem, Oecumenicae Synodi auctoritatem ostentarent ac prae se ferrent; nihilo tamen minus non ex mera oeconomia & indulgentia Gregorianis & Benedictinis quae supra descripsimus permiserunt, sed quoniam aequi rectique ratio postulabat, ut in re obscura, & haud secus atque ante Pisanam Synodum propter juris & facti difficultates in-

ex-

extricabili, aequis pene & honorificis conditionibus transfigeretur.

Quae quum ita sint, quis jam sibi persuadeat, quae Meldensis Episcopus aliquot suadere conjecturis Capite XXVI. conatur? Nimirum Gregorianos & Hispanos Episcopos, postquam semel ad Synodum accesserunt, omnia praecedentium sessionum decreta velut generalis Concilii placita suscepisse; & quum de Wiclefistarum aut Hussitarum haeresi & communione suspectos Martinus V. interrogari praecepit, An generales Synodos, & in his nominatim Constantiensem, universalem Ecclesiam repraesentare crederent, eum ad priores illas sessiones respexisse, quas nemo nisi de haeretica impietate suspectus negaverit, per se & absolute, atque uti primum celebratae sunt, Oecumenicae Synodi auctoritate pollere? Quis, inquam, id sibi persuadeat? eos qui tantopere caverunt, ne ad Constantiense Concilium velut jam Oecumenicum accedere viderentur, omnia praecedentium sessionum decreta, velut jam ex se se Oecumenica auctoritate pollentia, & irretractabili firmitate vigentia prono animo suscepisse; tum etiam Martinum V. haereseos suspicionem in eos conferri voluisse, qui priores illas sessiones pro Oecumenici Concilii sessionibus non haberent, aut qui in illis universalem Ecclesiam fuisse perfecte repraesentatam pernegarent. Martinum, inquam, id statuisse, prorsus inverisimile est; ut qui optime nosset, quam id aegre laturi essent Gregorianarum & Benedictinarum partium Reges, Principes, & Episcopi, qui hanc ineundae pacis conditionem proposuerant, & cum hac item conditione sollenniter conceptisque verbis sancita, ad Synodum accesserant, ne in prioribus

illis

illis sessionibus Concilii Oecumenici auctoritatem suspicere cogerentur. Id autem tanto studio, & tam sollicite caverant, ne in sola Johannis *Obedientia* Ecclesia Catholica exstitisse, ipsi vero tanquam schismatici & extra Ecclesiam jamdudum positi, & ad ejus sinum veluti postliminio revertentes, suscepti esse crederentur. Has initae pacis conditiones voluisse novum Pontificem violare, & hanc sibi injuriam irrogari, aequo animo tulisse Gregorianos & Hispanos Episcopos &c. quis animum inducat credere? Id porro quamquam ex se a veri similitudine quam longissime absit; attamen magis efficitur incredibile, si mentem advertamus ad celebrem illam protestationem, in qua Hispanica Natio palam edixit, se se quibusdam Synodi decretis Sessione XIV. editis minime obstringi, etiamsi alias valida exsisterent, non ob aliam utique rationem, quam quod nondum ad Synodum accesserat, quum ea sessio celebrata est: *Obstantibus quibusdam bujus Concilii Decretis, quibus nos Hispanica natio, etiamsi alias valida exsisterent, non ligamur*. Nec ullius momenti est, quod Nat. Alex. reponit (*a*): Nationem Hispanicam ideo haec dixisse, quia „ in ea opinione erat, Decreta disciplinam spectantia „ non obligare absque acceptatione, cum exceptiones „ statuunt a jure communi, quale erat decretum illud „ Synodi Constantiensis &c. Non, inquam, alicujus momenti est ejusmodi responsum. Non enim in eo vim facimus, quod Natio Hispanica dixit, se iis Synodi decretis non ligari; sed eis non ligari, etiamsi alias valida exsisterent, hoc est, ut haec verba ipse Nat. Alex. interpretatur, etiamsi alias Concilii Oecumenici auctoritate edita

(*a*) Differt.IV. in Hist. Eccl. saec. XIV. & XV. §. VIII. n.LXXII.

edita essent. Unde colligimus, Hispanicam Nationem, postquam ad Synodum accessit, non ea mente fuisse, ut praecedentium sessionum decretis velut ex se Oecumenica auctoritate pollentibus obsequeretur. Quae porro adversus hanc Hispanicae aliarumque Nationum & Cardinalium adversus Nationem Germanicam Protestationem, Arnaldus latissime disserit, suo loco data opera excutiemus. Ut etiam illud ad examen alibi revocabimus, An quartae quintaeque sessionis Decreta Gregoriani & Hispani utcunque probarint, iisque innixi sint in iis, quae communi cum ceteris Nationibus suffragio peracta ab illis & decreta sunt.

CAPUT XXVIII. &c.

„ Objectio ex defectu confirmati (*f. confirma-* „ *tionis*) petita dissolvitur.

INter alia, quae decretorum quartae & quintae sessionis auctoritati objiciuntur, haud ultimum locum tenet, quod ex defectu Pontificiae confirmationis petitur argumentum: nam Martinus V. ea tantum probavit confirmavitque Synodi Constantiensis Decreta, quae & ad fidem pertinerent, & *conciliariter* deliberata & gesta fuissent. Hinc autem jure nobis colligere videmur, quartae quintaeque sessionis Decreta non fuisse a laudato Pontifice confirmata, quod iis accenseri non debeant, quae ad fidem pertinerent, & *conciliariter* deliberata & gesta fuerant. Quamquam enim prima fronte non satis constare, imo & obscurum atque ambiguum esse videtur, quaenam *conciliariter* deliberata & gesta intelli-

gi

gi debeant; id tamen haud obſcure colligimus ex Tractatu Petri de Alliaco Cardinalis Epiſcopi Cameracenſis de Eccleſiaſtica Poteſtate, qui in ipſa Conſtantienſi Synodo editus eſt. Nam I. Parte Cap. IV. aliqua dubia proponens, *quae* dicebat *apud nonnullos magnam perplexitatem inducere*; haec inter, *primum* hoc *dubium* excitat: *An quatuor Nationes in hoc ſacro Concilio ſic diſtinctae ..... excluſo Cardinalium Collegio, faciant generale Concilium; quum ſint plura Concilia particularia valde inaequaliter & improportionabiliter diviſa, & ad partem deliberantia: Quae deliberatio, excluſa deliberatione dicti Collegii, & non facta in communi ſeſſione collatione votorum, videtur multis non eſſe cenſenda* DELIBERATIO CONCILII CONCILIARITER FACTA. Ex quibus verbis, ſi cum iis quae a Martino V. prolata ſunt, conferantur, clare intelligitur, quaenam accipi debeant velut in Synodo Conſtantienſi *conciliariter* deliberata. Ea nimirum, quae Praeſide Romano Pontifice; aut eo abſente, coram Cardinalium Collegio, Eccleſiam Romanam omnium Eccleſiarum Matrem atque Magiſtram quodammodo repraeſentante, & communi cum eodem Collegio conſultatione & ſuffragio decreta fuerant. Quamquam enim haec Cardinalis Cameracenſis veluti dubia & inter Patres controverſa proponat; certum tamen eſt, cum ipſum, tum univerſum Cardinalium Collegium, adeoque & ipſum Martinum V. tunc Odonem Cardinalem Columna in ea fuiſſe ſententia, quod quatuor Nationes, ſecluſo Pontifice & ſacro Cardinalium Collegio, Concilium generale facere & repraeſentare non poterant, nec ab illis deliberata, decreta, vel geſta, iis accenſeri quae *conciliariter* deli-

berata, decreta aut gesta fuissent, ut aperte constat ex decem *Conclusionibus*, quas idem Cameracensis litteris consignavit, totum autem Cardinalium Collegium adoptavit, & Concilio ac Caesari exhibuit, *de jure Cardinalium Johannis XXIII. Concilii negotia cum aliis tractandi*: quae omnes eo pertinent, nec humano nec divino jure fas esse quatuor Nationibus, Romanam Ecclesiam & Collegium Cardinalium ab earum rerum tractatione repellere, quae decernendae sanciendaeque in Synodo essent. Igitur ex Cardinalium adeoque & Martini Quinti sententia, quae sine sacri Collegii deliberatione decreta fuerant, iis annumerari non debent, quae velut *conciliariter* deliberata vel gesta Pontifex adprobavit.

Neque hoc tamen omnibus Patribus sufficere videbatur, ut res aliqua *conciliariter* sancita diceretur; sed praeterea exigebant, ut non modo consultationi ac deliberationi Pontifex adesset, verum etiam ut ipso auctore decreta conderentur, & sub ejus nomine ederentur: *quia a Papa procedit virtus & auctoritas Concilii*, ut inquiebat Johannes Patriarcha Antiochenus in brevi scripto quod post Sessionem VI. ad profugum Johannem per Cardinales S. Marci & Florentinum direxit: quae etiam communior fuisse videtur Theologorum in ipsa Synodo opinio. Quum enim ea quaestio coram Cardinale Cameracensi in speciali quadraginta Theologorum Congregatione discuteretur, solum duodecim cum eodem Cardinale in contrariam sententiam abierunt, ceteris illi *in faciem viriliter contradicentibus*. Qua de re fusius infra disseremus.

Denique ea Synodorum Decreta ad fidem proprie per-

pertinere videntur, quae proposita indictaque contrariam doctrinam pertinaciter defendere ac propugnare pergentibus anathematis poena, sancita sunt. Quare quum nulla ejusmodi poena decretis quartae quintaeque sessionis addita sit, hinc consequi videtur, ea nequaquam a Pontifice confirmata fuisse velut Decreta, quae ad fidem Catholicam pertinerent. Id quod etiam ex ipsa Synodo consequi videbatur, quae in ipsa Sessione V. accurate dataque opera & manifeste distinxerat decreta illa de Potestate Ecclesiastica ab iis quae deliberanda proponebantur circa Wiclefistarum & Hussitarum haereseon damnationem. Nam de prioribus scriptum erat, quod ea Posnaniensis Episcopus legit *per modum Constitutionum Synodalium*: De posterioribus vero, quod *legebat quaedam Avisamenta in materia fidei*. Quae sane distinctio plurimum facere & conferre videtur ad recte percipiendum sensum Apostolicae confirmationis, quae iis tantum adhibita est quae *in materiis fidei* deliberata *conciliariter* ac decreta fuerant: quae proinde neutiquam aptanda esse videtur ad ea capitula, quae per modum Synodalium Constitutionum perlecta, ab iis sedulo ac sollicite secreta fuerant, quae *in materia fidei* deliberanda proponebantur.

Sed ut haec omnia in meliori lumine collocentur, & Adversariorum commenta funditus evertantur, quatuor sequentes theses totidem Articulis data opera demonstrandas aggredior.

Prima est, de supradictis circa Ecclesiasticam potestatem Capitulis non fuisse in Synodo Constantiensi satis pro materiae gravitate ac difficultate deliberatum.

Secunda, iis Decretis non modo consensum non

adhibuisse Pontificem, verum & eis vehementissime repugnasse.

Tertia, de illis non fuisse cum Cardinalium Collegio deliberatum, nec ejusdem Collegii calculo fuisse unquam probata, quum iis semper restiterit & refragatum sit.

Quarta, non fuisse Synodi mentem, ut ea capitula decreto peremtorio & prorsus irretractabili sancirentur, nec tanquam Articuli ad fidei regulam immobilem & irreformabilem pertinentes, ab omnibus Catholicis susciperentur.

Quae thaeses dum luculenter efficaciterque probentur, inde aperte constabit, Synodi Constantiensis decreta, de quibus in praesentia disserimus, non esse in eorum censum referenda, quae velut *conciliariter* deliberata, & ad fidem pertinentia Martinus V. Apostolica confirmatione munivit.

ARTICULUS PRIMUS.

De quartae quintaeque Sessionis Decretis ad Conciliorum generalium potestatem & auctoritatem pertinentibus, satis pro rei gravitate ac difficultate, in Synodo Constantiensi deliberatum non est.

SI Ludovicum Maimbourg. Nat. Alex. Antonium Arnaldum, & illustrissimum Bossuetium audire libet & ad eorum dicta animum accommodare, persuasum habere debemus, in nullo unquam generali Concilio dog-

dogmatã, quae in controverſiam veniebant, fuiſſe & accuratius examinata, & uberius pertractata, & magis ad vivum reſecata, quam ea de ſumma Conciliorum generalium auctoritate decreta, quae quarta & quinta Synodi Conſtantienſis ſeſſione ſancita ſunt; *nihil ut unquam*, inquit Meldenſis Epiſcopus Cap. XXX. *fuerit vel doctrina elimatius, vel auctoritate firmius, quam id quod hoc de negotio a ſancta Synodo conſtitutum eſt*.

At nos cum Bellarmino, Schelſtrato aliiſque contendimus, in nullo unquam Concilio nihil levius, & magis temere ac praecipitanter deliberatum, decretum, definitumque, quam quod in illis ſeſſionibus ſtatutum eſt: atque perſpectum & exploratum habemus, Conſtantienſem Synodum a veterum Conciliorum moribus receſſiſſe & regulas eſſe praevaricatam, nullo ut unquam eorum exemplo Conſtantienſium in hoc tam gravi negotio ratio defendi & excuſari poſſit. Quum non temere, neque ob leves tantum rationes meraque indicia tam gravis nota illorum decretorum Auctoribus imprimenda ſit, nunquam profecto hanc theſim propoſuiſſem, niſi certo de illa conſtare, & luculentiſſimis argumentis demonſtrari poſſe confiderem. Ac reapſe patienter & aequo animo feram, mihi potius temeritatis notam inuri, ſi meris conjecturis, & non ipſa rerum evidentia monſtravero, a veterum Conciliorum gravitate atque inſtitutis Conſtantienſes in iis ſeſſionibus quam longiſſime receſſiſſe; quum tamen nulla non ratio vellet, ut longe ipſi majore quam vetera Concilia, in hoc negotio ſedulitate ac diligentia verſarentur.

Quum Johannes XXIII. die XXI. Martii ſub veſperam fugam e Conſtantia Schafhuſam arripuiſſet, commu-

munis opinio, ac dolor omnium fuit, ejus discessu aut jam solutum, aut brevi solvendum esse Concilium; quum ea esset, ut postea patebit, plurium Theologorum, & omnium fere Cardinalium sententia, per Synodum cogi non posse Pontificem, ex eoque manare Concilii generalis auctoritatem: qui adeo nisi Constantiam sponte rediret, incassum irritoque conatu Synodus adlaboratura esset ad infausti schismatis exstinctionem, & omnium votis desideratam Ecclesiae reformationem. Caesar itaque & alii Patres de Concilii conservatione & prosecutione solliciti, tres ad Pontificem Cardinales destinarunt, qui postularent, ne Concilium dissolveret aut transferret, & *Procuratores* constitueret, qui Pontificatum ejus nomine abdicarent. Quod ut serius & efficacius apud Pontificem agerent, jussus est Gerson postera die XXIII. Martii ante Legatorum iter de Concilii Constantiensis auctoritate & potestate publica Oratione disserere, ad quam a Caesare & Nationibus invitati Cardinales adesse renuerunt, ab officio suo alienum & omnino absonum judicantes (*a*) ad eum convenire locum, in quo Gersonem audituri essent Romani Pontificis & Apostolicae Sedis jura sollenni oratione deterentem. Quare & orationis ejus exemplar sibi a Caesare oblatum legere recusarunt.

Gersonem hac oratione velut classicum cecinisse, quo Theologi excitati & in contrarias pugnantesque opiniones distracti, & tunc Constantiae & Schafhusae, ac deinceps de Romanorum Pontificum & generalium Conciliorum potestate & auctoritate acerrime digladiati sunt, rerum in Synodo gestarum Scriptoribus observatum

(*a*) Lenf. Hist. Conc. Const. lib. II. num. II.

tum eſt. „ Laudatus Johannis Gerſonis ſermo, inquit „ Jacobus Lenfant (*a*), fundamentum fuit oeconomiae, quam erga Johannem XXIII. Synodus deinceps „ ſervavit, & origo celebris controverſiae, quae tunc „ magna animorum contentione Conſtantiae & Schafhuſae tractata eſt, & quae nondum finiri potuit, quibuſdam adhuc cum illius aevi Cardinalibus propugnantibus Pontificiam Conciliorum, aliis autem cum „ Gerſone Conciliorum Pontificiae antecellere auctoritati. Eadem fere habet & Fleurianae Hiſtoriae continuator, nempe (*b*) „ Gerſonis orationem fuiſſe & „ fundamentum, cur Synodus ita ſe in cauſſa Johannis XXIII. geſſerit, & originem quaeſtionis, quae „ tunc vehementer agitata fuit, praeſtet ne Concilium „ Pontifici, nec ne praeſtet. Neque ab his diſſentit, ut alios interim omittam, Ludovicus ipſe Maimbourg libro V. de ſchiſmate Occidentali, ubi tum primum de hoc argumento diſputari coepiſſe animadvertit, quum Johannis Gerſonis oratione plerique incitati eſſent ad rei tantae inveſtigandae cupiditatem: „ En, *inquit* (*c*), „ quae

(*a*) Ce diſcours de Jean Gerſon fut le fondement de toute la conduite du Concile à l'égard de Jean XXIII. & l'origine d'une grande controverſe; qui fut alors agitée avec beaucoup de chaleur tant à Conſtance qu'à Schafhuſe, & qui n'a pû même être terminée juſqu'à preſent, les uns ſoûtenant encore, comme faiſoient alors les Cardinaux; que le Pape eſt ſuperieur au Concile, & les autres que le Concile eſt ſuperieur au Pape; comme fait ici Gerſon. *Ibidem.*

(*b*) Le diſcours de Gerſon fut le fondement de toute la conduite du Concile dans l'affaire de Jean XXIII. & l'origine de la queſtion qui fut vivement agitée alors, ſi le Concile eſt au deſſus du Pape ou non. *Lib. CII. num. CLXXIII.*

(*c*) Voila l'occaſion qui fit naiſtre alors cette fameuſe queſtion, qu'on n'a jamais agitée dans l'ancienne Egliſe, à ſçavoir, ſi le Concile eſt par deſſus le Pape, ou le Pape par deſſus le Concile. Car comme le ſermon du Chancelier de Paris avoit fait grand bruit & à Conſtance & à Scafhuſe, ou plu-
ſieurs

„ quae res in causa fuerit, cur tunc temporis celebris „ illa quaestio oriretur, quae nunquam discussa a vetere „ Ecclesia est: Utrum Pontifici Synodus, an Synodo „ Pontifex antecedat. Quum enim & Constantiae & „ Schafhusae, quo plerique Cardinales & alii Patres „ post Papae fugam se se contulerant, Cancellarii Pari- „ siensis oratio magnos rumores excitasset, fieri profe- „ cto non potuit, quominus magno animorum aestu „ ultro citroque de re tanta disceptaretur statim post „ tertiam sessionem, cui datum initium est die Lu- „ nae 25. Martii, & adhuc in diem sequentem proro- „ gata est.

Quum ergo Gersonis doctrina, ex qua Concilii & Pontificis jura fataque pendebant, non omnibus Patribus ac Theologis probaretur, quin plerisque vehementissime etiam improbaretur, juxta veterum Conciliorum morem ab ipsis usque Apostolorum Synodis derivatum, & ipsis Adversariis tantopere commendatum, publicum, ut videtur, de illa & canonicum examen instituendum erat. Constabat enim Gersoniana illa oratio XII. Propositionibus, quarum aliquot varios primum subdolosque sensus evolvere, operae pretium fuisset: deinde omnes & singulae ad sacrarum litterarum amussim, & veterum Conciliorum Romanorumque Pontificum, nec non Patrum ac Theologorum doctrinam velut ad certam regulam in publicis sessionibus, quibus adesset & sacrum Cardinalium Collegium exigendae fuerant, ut

sieurs Cardinaux, & autres Peres du Concile s'éstoient rendus apres du Pape, on ne manqua pas de disputer avec beaucoup de chaleur sur ce grand suiet, immediatement après la troisiéme Session, qui commença le Lundi XXV. de Mars, & fut continuée le jour suivant.

ut de illis, quemadmodum superius laudatus Cardinalis Cameracensis monebat, *conciliariter* statueretur. Quod tamen factum non esse, imo & de industria praetermissum, & ex Actis compertum est & ipsi Adversarii fatentur, quamquam talis examinis a Synodo praetermissi rationes aliquas comminiscuntur, quas mox ad trutinam revocabimus. Et quidem cum sacro Cardinalium Collegio de articulis seu decretis in quarta & quinta Sessione propositis ac promulgatis non fuisse deliberatum, Articulo III. data opera demonstrabitur. Interim adnotasse sufficiat, ab ipsis Cardinalibus in quarta Sessione monitas fuisse Nationes (*a*), ut ad tempus talia seponerent, *quae*, ut ajebant, *magnas habent difficultates, & maturam exigunt deliberationem*. Quae tamen deliberatio, quam Cardinales tantopere desiderabant, indulta illis a Caesare & Nationibus non est; sed solum aliqui selecti, qui in privato colloquio mutilationem & omissionem aliquot decretorum Cardinali Florentino exprobrarent, ubi inter eos *aliqualiter disputatum est*; statutumque, ut eadem decreta, quae tot obsita erant difficultatibus, nullo licet publico & canonico examine discussa & eliquata, rursus in proxima sessione promulgarentur. Cur quaeso sacro Cardinalium Collegio, totque aliis gravissimis Patribus ac Theologis, quos Eugenius IV. Johannes Turrecremata, & Rodericus Calaguritanus Episcopus, quorum de hac re testimonia Schelstratus adfert (*b*), horumce decretorum promulgationi intercessisse testantur; cur, inquam, iis datum non est quod Wiclefo & Husso denegatum non est, ut eorum doctrina, nonnisi in-

(*a*) Von der Hardt. Tom. IV. pag 92. Lenf. lib. II. num. XVII.
(*b*) Differt. II. cap. II.

instituto diligenti & vere *conciliari* examine damnaretur ?

Respondet Bossuetius cap. XXX. quod „ fidei quae-„ stiones, puta Wiclefi & Hussi, quae a Concilio certis „ Deputatis examinandae, sunt commissae, infinitae „ erant. Offerebant enim se horum Haereticorum va-„ riae & perplexae Propositiones, & omnigenorum er-„ rorum monstra ; neque tantum Wiclefi libri & doctri-„ na exitiabilis, sed etiam Auctoris damnanda erat me-„ moria, exhumandi cineres, scrutandi sectatores longe „ lateque diffusi, & occulti ulceris perscrutandi sinus ; „ tum Hussus ipse praesens confutandus, convincen-„ dus, ejusque discipulus Hieronymus Pragensis. Ho-„ rum Artificum comprimendi lubrici lapsus dolique „ retegendi. At in sessione quarta & quinta simpliciter „ juris quaestio &c. Sed quae tamen in plures easque gravissimas quaestiones diffundebatur. Quaerendum enim erat 1. Num quatuor Nationum Conventus sine Pontifice & Cardinalibus Concilium universale faceret, quod Ecclesiam Catholicam repraesentaret ? Quaerendum 2. Num eam saltem repraesentaret, praesentibus Cardinalibus, & absente Pontifice ? Quaerendum 3. Num immediate a Christo, an medio Pontifice potestatem haberet ? Quaerendum 4. An non ea potestas a Romano Pontifice velut a centro lineae, velut ab arbore & radice rami, velut domus a fundamento penderet ? Quaerendum 5. Num Pontifex Concilio obedire teneatur in his quae pertinent ad fidem constituendam, vel solum ad fidem in praecedentibus Conciliis ipsius quoque Sedis Apostolicae auctoritate firmatam ? Quaerendum 6. Num Synodo Pontifex subjectus esset in his quae pertinent ad

ad ſuorum morum & Sedis Apoſtolicae reformationem? Quaerendum 7. An quod ſcriptum erat, quod Romanus Pontifex a nemine judicatur, id de ſolis particularibus Synodis eſſet intelligendum? Quaerendum 8. An quod pariter ſcriptum erat, quod Romanum Pontificem non judicat niſi Deus, & quod ipſe caelo tantum debet innocentiam, ipſorum quoque generalium Conciliorum judicio & coërcitioni illum eximeret? Porro ejuſmodi quaeſtiones ex pluribus aliis propoſitionibus pendebant, quae ſimiliter accurate erant examinandae. Johannes Gerſon in fine Tractatus *de auferibilitate Papae ab Ecclesia*, quadraginta ejuſmodi Propoſitiones enumerat, quas ipſe in variis de hoc argumento tractatibus ſeu ſermonibus velut huc pertinentes ſtabilire conatur, quibus & alias XII. addidit in illo ad Synodum poſt Papae fugam ſermone: quae omnes quam diligentiſſime erant excutiendae, & ad ſacrarum litterarum traditioniſque regulam exigendae. Providendum etiam, quae ex iiſdem propoſitionibus ſeu decretis elici poſſent conſecutiones. Nam poſtea in Baſileenſi Synodo conſtitit, quam abſonae & pernicioſae cum ex aliis, tum potiſſimum ex eo decreto elicerentur, quo Seſſione III. declaratum eſt, quod neque *per receſſum Papae*, neque *per receſſum aliorum Praelatorum, ſeu aliorum quorumcumque* ſolutum erat Concilium, ſed ſua illi integritas auctoritaſque conſtabat. Quaerendum enim erat ac definiendum, An non modo Pontifice & Cardinalibus, verum etiam & maxima Epiſcoporum parte e Synodo diſcedentibus, & exiguo tantum numero & pauciſſimis in ea perſeverantibus, ſua adhuc Synodo integritas & auctoritas conſtet ad Eccleſiam in capite & membris reformandam, ad re-

fractarium & obsequi renuentem Pontificem axauctorandum, denique ad damnandum orbem terrarum in ejusdem Pontificis fide & obedientia perseverantem? Quaerendum etiam ac definiendum, Num Concilium deserentibus omnibus Episcopis, illud a solis secundi ordinis Sacerdotibus & inferioribus Clericis; & an iis quoque discedentibus, per solos Laicos etiam rusticos, imo & per minimam vetulam haberi posset Concilium? Quaerendum, inquam, propter Gersonem aliquem, vel Auctorem tractatus, quem sub ejus nomine in Germania editum, Dupinius dignum judicavit, qui inter indubia Gersonis Opera recuderetur, in quo inter alias blasphemas & haereticas propositiones, haec etiam legitur, quod *in casu possibili Concilii convocatio devolvetur ad cives & rusticos, usquequo deveniretur ad minimam vetulam*. Quidni & celebratio? Quis enim ad ejusmodi Concilium nisi rustici & vetulae convenirent? *Horum* ergo *Artificum*, quibus per ea tempora in summum contemtum Apostolica & Ecclesiastica auctoritas venerat, *comprimendi lubrici lapsus dolique retegendi, & occulti ulceris persecandi sinus*, ne forte dira & funesta lues adhuc sub pietatis specie, & Ecclesiae reformandae & excindendi schismatis obtentu delitescens, erumperet aliquando & latius in dies grassaretur.

Sed *Wiclefi*, inquit, *damnanda erat memoria*, *Hussus ipse praesens confutandus*, *convincendus &c.* An ergo plus cautionis adferendum erat ad Wiclefi damnandam memoriam, quam ad locanda fundamenta, quae ad saeviendum in summum Ecclesiae caput animos praeparabant? An Hussus confutandus, convincendus, neque confutandi, si fieri poterat, aut convincendi, imo ne-

neque audiendi ipse Johannes XXIII., tot Sedis Apostolicae Praesules & Cardinales, de quorum juribus agebatur, tot denique insignes Theologi Jurisque Canonici Consulti, a quibus palam Cancellarii Parisiensis dogmata velut errori & haeresi adfinia traducebantur?

Minime, inquit Bossuetius, nec eo examine opus erat, quoniam ea quaestio „ ubique terrarum, in Gallia praesertim ad vivum resecata, & innumeris libris, „ decretis, litteris, conventibus Theologorum, Canonistarum, Universitatum, Antistitum eliquata, elucidata, certique fundamenti loco posita erat, antequam Patres Constantiam convenirent: neque vero „ vacabat, post tot ac tantos ante Pisanum & in ipso „ Pisano Concilio tractatus habitos, novis disputationibus tempus terere, cum extrema omnia imminerent, sed explorata, & jam in Pisana Synodo aperta „ remedia expedire oportebat. Nihil ergo leviter, nihil praecipitanter actum: tantum opportuna, imo „ vero necessaria, rebus in summum discrimen adductis adhibita celeritas. Haec Bossuetius: quae primùm aut falsa sunt aut ad libitum exaggerata; deinde, etsi vera essent, difficultatem nequaquam de medio tollerent.

Falsum enim imprimis, quod de innumeris libris, decretis, litteris, tractatibus, conventibus Theologorum, Canonistarum, Universitatum, Antistitum jactatur, in quibus ea quaestio eliquata, elucidata, certique fundamenti loco posita fuerit, antequam Patres Constantiam convenirent. Cedo enim innumeros ejusmodi libros, decreta, litteras, tractatus, conventus; cedo ejusmodi Theologorum, Canonistarum, Universitatum

tum

tum & Antistitum nomina, in quibus, & a quibus clare ac dilucide traditum, propugnatum, sancitum ac definitum sit, legitimum, verum & indubitatum Pontificem, nullius haereseos insimulatum, a Concilii generalis auctoritate pendere, in ejus esse potestate, ejusque coërcitioni subjectum & obnoxium esse. Quod si aliquos, sane paucissimos, ejusmodi opinionum Auctores proferet, nos illi longe plures objiciemus, a quibus vel ipso Gersone teste, earumdem opinionum defensores vel tanquam haereticae pestis adflati aura, vel etiam tanquam haeretici habebantur. Falsum etiam, ut jam superius ostendimus, Pisanam Synodum quidquam de generalium Conciliorum in veros, legitimos, indubios & Catholicos Pontifices jure statuisse. Falsum denique, ut ex prolatis paullo superius Lenfantii, Continuatoris Fleurii, & ipsius Maimburgii testimoniis constat, hanc controversiam discussam ac Theologorum disputationibus vexatam fuisse, antequam Gersonis oratione velut classico excitati, hinc pro Synodi generalis praerogativa, hinc pro Romani Pontificis praecellentia arma corriperent, & invicem digladiarentur.

At vera sint quae a Bossuetio & aliis jactantur; quid tum? Annon a pluribus annis totius Aegypti & Orientis Ecclesiae disputationibus personabant, quas circa Verbi Divinitatem Arius excitaverat? Annon & a Sancto Alexandro in Alexandrinis ex universa Aegypto Synodis, & praeter paucos, ab omnibus totius Orientis Episcopis nefaria haeresis dignis anathematis confixa fuerat, antequam Patres Nicaeam accessissent? Quis tamen nesciat quod a Socrate, Sozomeno, Theodorito aliisque gravissimis Auctoribus memoriae proditum est, in-

instauratas & in ipsa Synodo cum Ario ejusque Symmystis acerrimas disputationes? Annon item a pluribus in Oriente, in Aegypto & in Occidente innumeris Romanorum Pontificum & Episcoporum conventibus, Synodis, decretis, libris, & litteris adversus Macedonianam haeresim decertabatur, antequam Patres Constantinopolim ad secundam Synodum convenissent? Nec tamen ullus ignorat, & hujus haeresis propugnatores invitatos ad Synodum fuisse, eisdemque permissum ut suas circa Divinitatem Spiritus Sancti Patribus difficultates exponerent. Annon & haeresis Nestoriana Cyrilli Anathematismis & Caelestini litteris, & a Romanis totius Occidentis, & ab Alexandrinis totius Aegypti Synodis confixa fuerat; Leonis autem Epistolam adversus Eutychiana commenta nonne totus Occidens susceperat, eidemque totius fere Orientis Episcopi subscripserant, antequam Ephesum adversum Nestorium, & Chalcedonem adversus Eutychem Episcopi confluxissent? Vidimus tamen quantopere Adversarii jactent, canonicum, ut vocant, & Cyrilli, & Caelestini, & M. Leonis Epistolarum examen. Quid dicam de Monothelitarum haeresi? Nonne ab annis circiter quinquaginta & Romae, & Hierosolymis, & in Cypro, & in Africa, a pluribus & Romanis Pontificibus, & gravissimis Episcopis, & sanctissimis Monachis, innumeris & libris, & litteris, & decretis, & Synodis, & conventibus, & disputationibus fuerat exagitata, & Catholica veritas ad vincula, ad exsilium, ad sanguinem & ad mortem usque a fortissimis Athletis defensa, quum sexta Synodus generalis Constantinopoli habita est? Vidimus tamen in superioribus libris, quam sedulo & accurate

&

& Agathonis & Occidentalis Synodi Epistolae, & Patrum testimonia ab eis laudata, & Haereticorum loca ab eisdem confixa, excussa, & examinata, & cum vetustis atque authenticis exemplaribus collata fuerunt; Macarius autem Antiochenus, ejusque discipulus Polycronius quam patienter auditi, antequam eorum doctrina sollenni Synodi decreto configeretur. Quid denique de Iconomachorum haeresi; quid de Photiano schismate dicamus? Quot utraque & Romanorum Pontificum & Conciliorum gravissimis Epistolis ac Decretis vexata & labefactata fuerant, antequam aut Nicaeae septima, aut Constantinopoli octava Synodus celebratae fuissent? Nihilo tamen minus & Catholicorum adversus Iconomachos argumenta ad incudem revocata sunt, & Photiani auditi, & coram eis Ignatii Photiique caussa velut ex integro retractata. Neque alius posteriorum Conciliorum mos fuit, ut constat ex Florentina & Tridentina Synodo, quarum ad nos acta diligentissime litteris tradita pervenerunt. Ergone permittendum haereticis fuit Arianis, Macedonianis, Nestorianis, Eutychianis, Monothelitis, Iconomachis, aliisque ejusmodi pestibus, ne ipsorum doctrina nonnisi diligenter examinata ab Oecumenicis Synodis damnaretur; nec dandum Romano Pontifici, Sedis Apostolicae Cardinalibus, & Orthodoxis Episcopis ac Theologis, ut ipsorum doctrinae, antequam sollenniter configeretur, canonicum instituerctur examen? Ergo errorum monstra, antequam eis novum per Synodos vulnus inferretur, patienter toleranda fuerant, & eorum exitialis sibilus sustinendus; nec eadem indulgentia in ea dogmata utendum fuit, quibus hactenus innoxie Catholicorum Cathedrae re-

so-

sonaverant? Ergo Cyrilli, Caelestini, Leonis, Agathonis, & Occidentalis Synodi Epistolae, tanta Catholicae doctrinae luce fulgentes, tantis sacrarum litterarum & sanctorum Patrum testimoniis ornatae, denique totius Catholici orbis adprobatione munitae, ad scripturarum & praecedentium Regularum amussim exigendae fuerant, cum eisque in publicis sessionibus quam diligentissime conferendae; & Gersonis orationi fere extemporali, intra unius noctis angustias elaboratae, & in qua, ut ipse fatetur, quidquid ei in mentem & linguam venerat, effutierat, hic honos habendus fuit, ut ex ea decreta de Romani Pontificis & Conciliorum potestate eruerentur, adversus quae hiscere nulli fas esset, quae nemo jure in controversiam vocaret? Frustra vero & illud obtenditur: *Neque vacabat novis disputationibus tempus terere, cum extrema omnia imminerent*: haec enim qua facilitate exaggerantur, eadem & contemnuntur. An periculum erat, ne vel terra fatisceret, aut caelum rueret, & Constantienses opprimeret, nisi statim e summo fastigio Romanum Pontificem dejecissent?

Hinc etiam & illud evertitur, quo se Adversarii plurimum efferunt: „ Post rem a Synodo expresso Canone ac peculiari decreto definitam, periculosissimo „ exemplo revocari in dubium, an de ea recte & mature sit deliberatum, atque hinc aperiri viam ad omnes „ Canones, Decretales omnes, omnia Concilia subvertenda.

Haec tamen, quibus nos Adversarii deterrere maxime volunt, nihil moramur. Fatemur enim cum Cl. Cano aliisque gravissimis Theologis, quod cui a Deo auctoritas tributa est ad res fidei absque ullo erroris pe-

riculo, & immobili judicio atque indeclinabili definiendas, is certe neque deficere potest in mediis adhibendis, quibus certo tutoque ad veritatis investigationem enitatur, ad eamque perveniat. Quare post rem ab ipso certo Canone & peculiari decreto definitam, nefas est revocare in dubium, an de ea recte sit & mature deliberatum. Verum ejusmodi auctoritatem in Synodo non agnoscimus, a qua non modo Romanus Pontifex absit, verum & cujus decretis repugnet; a cujus consultationibus Cardinales repellantur, neque ad ferendum suffragium, tanquam Ecclesiae Romanae Sedisque Apostolicae Senatus eam quodammodo referens, admittantur. Cujusmodi fuisse Constantiensem in prioribus hisce sessionibus Synodum, exploratum est. Quare & libere dicimus quod res est, & in omnium oculos insilit, ab ea nec rite, nec aliorum Conciliorum more, de tantis fuisse rebus deliberatum.

ARTICULUS SECUNDUS.

Decretis quartae quintaeque Sessionis non modo consensum Johannes XXIII. non adhibuit, verum & eis vehementissime repugnavit.

EPiscopos quocumque numero congregatos ab errandi periculo tutos & immunes non esse, si repugnantibus Romanis Pontificibus, vel etiam nisi eis eorumve Legatis praesentibus, eorumve nomine consentientibus, aut praelucentibus eorum litteris, ad fidem exponendam, deque eadem condendos Canones aggredian-

diantur; tum est a Patribus traditum, tum saepe & re ipsa & funestis exemplis innotuit. Hinc Damasus in Epistola ad Episcopos Illyrici monet, Ariminensium Episcoporum numerum formulae ab ipsis compositae nihil addere ponderis atque auctoritatis, quod *ea formula composita sit, neque Episcopo Romano, cujus sententia prae ceteris omnibus exspectanda erat; neque Vincentio, qui tot annis Episcopatum integre gesserat;* qui forte Romani Pontificis legatione in ea fungebatur; *neque aliis eidem consentientibus*. Paschasinus S. Leonis in Concilio Chalcedonensi Legatus in sententia adversus Dioscorum lata, inde mala & scandala omnia, quae per Ephesinam latrocinalem & praedatoriam Synodum in Ecclesiarum perniciem incubuerunt, profluxisse commemorat, quod prohibente Dioscoro, S. Leonis ad Flavianum Epistola lecta in Synodo non est: *Qua*, inquit, *non lecta, scandalum & laesionem sanctae Dei Ecclesiae per totum orbem pertulerunt*. In eodem Chalcedonensi Concilio nisi Legati Sedis Apostolicae restitissent, fideique expositionem ad S. Leonis Epistolam omnino exigi voluissent, talis fuisset edita, consentientibus omnibus fere Orientis Episcopis, formula fidei, in quam Dioscorus aliique Eutychianae impietatis Proceres facile consensissent. Quum trium Capitulorum Defensores, ea in Synodo Chalcedonensi probata fuisse, obtenderent, ipsis quoque consentientibus S. Leonis Legatis; Pelagius II. falsum id quidem esse respondebat; attamen & si verum fuisset, non propterea objiciendam vel tantae Synodi vel Legatorum auctoritatem, quod & illam propter solam fidem Sedes Apostolica congregasset, his vero ad sola fidei negotia tractanda auctoritatem contu-

lìiet. Actione VI. septimae Synodi inde Iconomachorum CCCXXXVIII. Episcoporum Pseudo-Synodo & omnis auctoritas, & Oecumenicae titulus abrogatur, quod *non habuerat adjutorem illius temporis Romanorum Papam, vel eos qui circa ipsum sunt Sacerdotes, nec etiam per Vicarios ejus, neque per encyclicam epistolam, quemadmodum lex dictat Conciliorum.*

Quamquam ergo ab ea cogitatione quam longissime absum, ut cum Ariminensi, aut Iconomachorum Synodo Constantiensem etiam in prioribus illis sessionibus absolute conferre velim; contendo tamen, quod & *Episcoporum numerus, qui erant* Constantiae *in unum congregati, praejudicii vim habere non debet,* si quartae quintaeque sessionis decreta *composita sint, neque Episcopo Romano, cujus sententia prae ceteris omnibus exspectanda erat, neque* aut ejusdem Legatis, aut *aliis* S. R. E. Cardinalibus, *eisdem consentientibus*. Contendo etiam, quod & in illis sessionibus eidem Constantiensi Synodo, Oecumenicae titulus & auctoritas non debetur, si in eis decretis condendis non habuit adjutorem, quem velut Romanorum Papam id temporis venerabantur, vel eos, qui circa ipsum erant Sacerdotes, neque per Legatos, neque per Apostolicas & encyclicas litteras, quemadmodum lex dictat Conciliorum. Re autem ipsa neque Johannem XXIII. cui tanquam Romanorum Papae Constantienses id temporis obsequebantur, neque illos, qui circa ipsum erant Sedis Apostolicae Sacerdotes, illorum decretis consensum adhibuisse, plane & aperte constare ex Actis videtur. De Johanne XXIII. in

in praesenti, de Cardinalibus in sequenti Articulo disseremus.

Quam haec sententia Johannis menti intime haereret, Pontificem nisi in caussa haeresis a Concilio judicari non posse, inde imprimis apparet, quod a Theodorico Niem in ejus vita narratur (*a*). Quod quum accepisset oblatum fuisse Synodo libellum atrocissima ejus scelera continentem, petitamque a Patribus eorumdem scelerum inquisitionem, mente consternatus, & incertus animi quo se verteret; tandem ei in mentem venerit, quod cum suis familiaribus communicavit; ut ad Synodum ipse ultro accederet, praeteritaque facinora publica poenitentia & confessione dilueret: eoque magis in hoc proposito confirmabatur, quod persuasum haberet, ut ait citatus Historicus, *quod Papa propter quodcumque delictum, nisi propter haeresim deponi non posset*. Quod testimonium eo pluris faciendum est, quo & ipse olim Cardinalis S. Eustachii, & Bononiae Sedis Apostolicae Legatus, Doctorum illius Universitatis hac de re sensus optime perspectos habebat; & quum Pisanae Synodo, instructoque adversus Gregorium XII. & Benedictum XIII. judicio, lataeque in eos sententiae adfuisset, aliarum quoque Universitatum, Pisanorumque Patrum doctrinam & opiniones in numerato habebat. Quumque se in tuto positum judicaret si eadem Pisana Synodus confirmaretur; ideoque nihil magis vellet expeteretque; quis non facile intelligat, aliam laudatae Synodo non fuisse Gregorium & Benedictum exauctorandi caussam, quam quod eos schismaticos & haereticos judicas-

(*a*) Lib. II. cap. III.

dicasset? Sed graviora sunt quae sequuntur.

Johannes Cardinalis Turrecremata, qui in minoribus, ut ajunt, constitutus Concilio interfuit, in Tractatu de Ecclesia memoriae prodidit, quod *Johannes XXIII. cum post recessum suum a Constantia, Schafhusae constitutus, audiret praefatam*, de Concilii potestate, *declarationem conclusam, Dominis Oratoribus Regis Franciae visitantibus eum..... amaro animo conquestus est*, FALSA QUAEDAM ET ERRONEA *adversus auctoritatem Romani Pontificis per aemulos suos post recessum ejus esse conclusa*. Quum Reginaldus de Carnoto Remensis Archiepiscopus aliorum Galliarum Regis Legatorum nomine die XXIII. Martii Schafhusam adiit, Pontificemque convenit, nondum edita fuerat ea de Conciliorum generalium potestate Constantiensis Synodi declaratio; hinc Arnaldo occasio (*a*) Turrecrematam velut fabularum venditorem exagitandi, (*ces temeraires conteurs des fables*) ejusque testimonium repellendi. At qui moderatiore animo sunt, quamquam a nostris sacris alieni, observant quidem, hos Johannis cum Remensi Archiepiscopo questus non ad proximarum sessionum decreta referendos esse, sed ad Sermonem eodem die a Gersone habitum, & cum plausu ab Imperatore & Nationibus exceptum, ac Turrecrematae haec narranti fidem abrogare non audent. „ Il fut (*Jean. XXIII.*) „ d'abord averti, inquit Jacobus Lenfant (*b*), du di- „ scours de Jean Gerson & de l'applaudissement avec „ le quel il avoit été reçu de l'Empereur & des Na- „ tions,

(*a*) Eclairciſſem cap. XIV.
(*b*) Lib. II. num. VI.

„ tions, & il en fit même de grandes plaintes aux „ Ambassadeurs de France qui l'étoient allé trouver „ de la part du Concile. Eadem & Hermannus Von der Hardt in Actis Concilii locum habere voluit, nec ullam circa ea dubitationem excitavit (*a*): *Unde factum, quod illo ipso adhuc die Saturni* (Martii XXIII.) *ad Johannis Papae Schafhusae degentis aures per Legatos sermo deferretur: qui vehementer indignatus, de hoc Concilii facto conqueri non desiit*. Neque ab his Scriptoribus dissentit Fleurianae Historiae Continuator, & ipse ennarrans (*b*) „ Que Jean XXIII. ne fut pas „ satisfait de tous ces discours, & il en fit de gran„ des plaintes aux Ambassadeurs de France qui l'étoi„ ent allé trouver de la part du Concile.

Neque haec a Johannis XXIII. mente aliena, sed eidem omnino consona esse, satis efficaciter suaderi visum est Schelstrato (*c*) superius laudato Theodorici Niemi testimonio. Verum id multo gravius luculentiusque suadent litterae Apologeticae, quas per haec tempora Johannes ad Ducem Aurelianensem & Parisiensem Academiam direxit, in quibus graviter de Imperatore conqueritur, atque inter cetera, quod in mutuo colloquio, cui & Archiepiscopus Sarisberiensis adfuerat, hic quaedam contumeliosa & a fidei regula aliena ipsi Pontifici in os ingerere ausus fuerat; Caesare injuriam Christo Domini fideique irrogatam tranquillo animo dissimulante. Si de injuria Johanni illata ex Editis judicandum est, temere Sarisberiensis effutiit,

(*a*) Tom. IV. Act. Conc. Const. pag. 77.
(*b*) Differt. II. cap II
(*c*) Lib. CII. num. CLXIV.

futiit, *quod ipse Archiepiscopu. esset supra Papam & totum generale Concilium*. Verum ut scite post Hermannum Von der Hardt, Jacobus Lenfantius (*a*) observat, quoniam haec crassa nimis absurditas fuisset, valde probabile est, hoc loco aut Exscriptoris aut Typographi cubare mendum, nec aliud ab Episcopo dictum fuisse, quam quod *Concilium sit supra Papam*. Quod adeo Johannis XXIII. judicio a Fide Catholica alienum esset.

Sunt alii plures in eisdem litteris Apologeticis articuli, de quibus Pontifex acriter conqueritur, & ex quibus aperte liquet, quam longe ipse alienus esset ab iis probandis, quae per Synodum decernerentur aut agerentur. Primum enim Pontifici improbabatur, quod Concilium praeter constantem aliorum Conciliorum morem fuisset in quatuor nationes, Italicam, Germanicam, Gallicam & Anglicam, haud aequo tamen numero distributum, quum pauci ex Anglia Episcopi adessent, plurimi autem vel ex sola Italia, vel ex Gallia. Querebatur etiam, quod quum Italica Natio, in qua plures erant & praecellentes cum Juris Canonici Doctores, tum Theologicae Facultatis Magistri, saepius & enixe petiisset, ut rite & canonice, & communi consilio de rebus per Synodum statuendis disceptaretur atque decerneretur, rejecta tamen fuerat ejus

(*a*) A en juger par les termes du Pape même, dans ses Plaintes, il sembleroit que l'Evêque eût dit, *qu'il étoit lui-même* au dessus du Pape & de tout le Concile. Mais comme ce seroit une absurdité, il y a beaucoup d'apparence qu'il y a là quelque faute du Copiste, ou de l'Imprimeur, & que l'Evêque dit seulement, *que le Concile étoit au dessus du Pape*. Comme Mr le D. Von der Hardt l'a entendu en rapportant ce fait, *Lib. I. num. XC.*

ejus tam aequa petitio, ipsaque Italica Natio nullo fere habita loco; quum omnia ad nutum Imperatoris devinctis sibi Germanica & Anglica Nationibus agerentur. Querebatur item, quod quum ex sacris Canonibus, soli Cardinales, Patriarchae, Archiepiscopi, & Episcopi jure suffragii in Conciliis generalibus gaudeant; in hoc tamen ad suffragium ferendum omnes indiscriminatim & Clerici & Laici, & Caelibes & Matrimonio juncti, & Doctores & imperiti, & generis nobilitate conspicui & infimae abjectaeque sortis homines admitterentur. Denique, ut alia praetermittam, querebatur Johannes, quod praeter veterum Conciliorum institutum, suffragia non singulatim & per capita, sed per Nationes in publicis Sessionibus ferebantur, unde illud exsisteret ab aequo prorsus alienum, quod in Decretis sanciendis eadem vis esset in Anglicae, atque in Italicae Nationis vel Gallicae suffragiis, quamvis illa paucissimis, hae plurimis Episcopis constarent. Quis ergo sibi persuadeat, Johanni probari potuisse ejus Synodi decreta, quam ipse tot titulis, nec sane contemnendis rationibus criminabatur? Nam, ut ex superius adlatis Cardinalis Cameracensis verbis apparet, ea in quatuor Nationes admodum inaequalis distributio, & peculiaris ac privata per singulas de rebus agendis deliberatio, non communicatis invicem, in publicis Sessionibus, & cum Cardinalium Collegio consiliis, plerisque improbabatur, neque quae inde prodibant decreta *conciliariter* ac Synodice constituta videbantur.

Quae quum ita sint, quis aequo animo Adversarios ferat sibi de Johannis XXIII. consensu & ad-

probatione plaudentes? „ De Johanne XXIII. inquit „ Meldensis Episcopus Cap. XXI. quid dicam? quem „ ex actis constat, etiam post fugam Synodo adhaesisse, ac postea iteratis vicibus ultro confessum, „ *quod turpiter a Concilio recesserat, quod vellet stare definitioni Concilii: quod Constantiense Pisani continuativum errare non posset: quod Synodi sententiam, etiamsi in se latam, cum Birreti depositione acciperet, confirmaret, approbaret, quantum in se esset*. Quae ergo Synodus intelligeret, eo „ vel invito per sese valitura, quis eo quoque assentiente valere negaverit? Neque vero nostra interest, quid ipse Johannes privatim aut clanculum „ demurmuraverit, sed quid ad Synodum aperte professus sit. Eademque & Arnaldus animadvertit, contenditque (*a*) veros Johannis XXIII. sensus non ex fabulosis narrationibus eruendos esse, sed ex ejus ad Synodum responsis, quum in eum inquisitio haberetur.

At quod Adversariis valde incommodum est, & eorum argumentum prorsus infringit; ea ad Synodi Legatos responsa data a Johanne sunt, ut ipse Bossuetius animadvertit, circa Sessionem XI. ac XII. quum videlicet a Friderico Austriae Duce & ab omnibus jam desertus, captivus in *cella Rodolphi* detinebatur. Absonum vero est, ut quae ab homine in ejusmodi angustiis constituto dicuntur, velut liberi consensus argumentum proponantur. Sane quod nobis Adversarii

rii

(*a*) Ce n'est donc point de ces fausses relations qu'on peut apprendre les sentimens de Jean XXIII. ce sont de reponses que l'on fait certainement qu'il a faites à ce qu'il lui a été proposé par le Concile, lors qu'on lui faisoit son procès. *Ubi supra*.

rii ex Johannis verbis ſuadere volunt, nec Synodo reapſe nec aliis communiter perſuaſum eſt. Non quidem Synodo, cujus juſſu ad uſque Martini V. electionem in Gotlebiano primum, deinde in Heidelbergenſi carcere diligentiſſime ſervatus eſt, ac novo poſtmodum Pontifici traditus in Mantuanum carcerem tranſferendus. Nec porro aliis communiter; unde factum, teſte Aretino, ut de Johannis ejectione, adeoque & Martini V. in ejus locum ſubrogatione, ob vim illi adhibitam diſceptaretur, nec ante controverſia quieſceret, quam ipſe Florentiae ſeſe Martino V. libere ac ſponte ſubjiceret: *Johannes Pontifex, de cujus depoſitione propter vim adhibitam multi dubitabant, & ſcrupulus quidam relinquebatur in mentibus, ſecuritate atque fiducia hujus loci Florentiam venit, tibique ſe ſponte ſua ſubjecit, ac Dominum & Pontificem veriſſimum recognovit: quo facto omnis eſt penitus ſcrupulus ambiguitaſque ſublata: neque enim de vi ulla adhibita ſollicitus eſſe quiſquam poteſt, quum ipſius voluntaria in loco ſibi tutiſſimo ſit conſpecta ſubjectio*. Ex quibus ipſius Aretini ad Martinum Quintum verbis (*a*) colligere eſt, quam intime hominum ſenſibus ea eſſet infixa ſententia, quod Concilii generalis auctoritate Romanus Pontifex niſi ob haereſim deponi non poſſit; quum multos videamus de Synodi Conſtantienſis in Johannem judicio dubitaſſe, nec antea omnem illis exemtum ſcrupulum, quam ſuae dejectioni liberum ipſe praebuiſſet adſenſum.

(*a*) Comment. Rer. ſuo temp. in Italia geſtar.

ARTICULUS TERTIUS.

Neque Cardinalium Collegium, neque alii plures insignes Episcopi & Doctores Constantiensibus de Conciliorum potestate Decretis consensum adhibuerunt.

PLuribus id argumentis exploratum est. Nam primûm, uti superius ostendimus, ad eum conventum, quamquam ab Imperatore & Nationibus rogati, Cardinales adesse noluerunt, in quo Gerson orationem habiturus erat de Conciliorum generalium supra Romanum Pontificem auctoritate, nec ejus exemplar sibi a Caesare oblatum legere dignati sunt. Hinc porro factum est, quemadmodum Historici ex Concilii actis observant (*a*), quod Nationibus in suspicionem venerunt, ne vel Johannis fugam probarent, cum eoque occulte in Concilii dissolutionem colluderent. Quapropter neque consultationibus adsciti sunt de rebus in proximis sessionibus definiendis & conficiendis, pro Concilii integritate, auctoritate, atque vigore sartis tectisque servandis; sed eis tantum legenda tradebantur, de quibus inter se Nationes consenserant, paullo antequam in publicis sessionibus sollenniter sancirentur, nullo licet habito eorumdem Purpuratorum Patrum consensu. Quae res illorum animos tam graviter offendit, ut ad tertiam sessionem, primam post Pontificis fugam, duo tantum Cardinales, Cameracensis & Florentinus convenerint. Indeque graves inter sacrum Collegium & Na-

(*a*) Von der Hardt Tom. IV. pag. 69. & seq. Lenf. lib. II. n. VIII.

Nationes exortae simultates, de quibus postea dicemus. Neque necesse est, ut de iis quae ad quartae sessionis decreta pertinent repetamus, quum de acerrimis contentionibus eorum occasione hinc inde subortis jam late disseruerimus. Ad quintam ergo sessionem animum advertamus.

Emmanuel Schelstrate ex Vaticanis MSS. refert, quod quum Sabbato Sancto die 30. Martii Cardinalis Florentinus in publica sessione primum Decretum mutilasset, & alia quaedam penitus omisisset; proxima die post Pascha, 1. Aprilis, *Deputati* Nationum convenerunt, ut hoc Cardinali facinus exprobrarent: habitaque inter eos super eisdem articulis seu decretis *aliquali* disputatione, constitutum ab illis fuit, ut in proxima sessione detruncata vel omissa decreta instaurarentur, & ex integro publicarentur. Qua re ad alios Cardinales per Florentinum delata, ii primùm ad sessionem accedere renuebant. At postmodum septem ex eis interesse sessioni decreverunt; praemissa tamen in Ecclesiae Sacrario, una cum Oratoribus Regis Franciae, secreta protestatione, *quod propter scandalum evitandum ad sessionem ibant, non animo consentiendi his, quae audiverant in ipsa statui debere*.

Haec omnia Adversarii, ac potissimum Arnaldus, pro meris fabulis habent, variisque ratiunculis Vaticanorum Codicum fidem elevare conantur: quas hîc non vacat ad examen revocare, quum eo praecipuae & quae colorem aliquem habent, referantur, ut Galliae Regis Oratorum in ea edenda Protestatione cum Cardinalibus consensionem a verisimilitudine longius abesse suadeant: qua de re permittimus Arnaldo id credere ac sentire

quod

quod ipsi libitum fuerit; dum tamen & ille nobis largiatur, clarum ac notorium fuisse atque omnibus persuasum & exploratum, Cardinales quintae sessionis decretis suum non accommodasse consensum. Id enim aperte colligitur ex celebri scripto, quod in sexta Sessione Synodo oblatum est: cujus Auctor pluribus rationibus contendebat admittendos non esse Cardinales ad eos Synodi tractatus seu conventus, in quibus de Ecclesiae Romanae reformatione dissereretur. Meminit ejusmodi scripti Gobelinus Persona in Cosmodromio cap. XCIV. idemque Actorum Synodi Constantiensis in Germania Editor Tom. II. pag. 285. publica luce donavit. Prae oculis autem potissimum habenda est quarta ratio, vel, ut ipse loquitur, quarta ex quinque veritatibus, quibus innititur. *Quarta* nimirum *veritas est*, turpiter Cardinales errasse, quum ob fugam Johannis adfirmarunt contenderuntque solutum esse Concilium, nec exinde Concilii nomine appellandum esse, sed *conciliabuli*: turpiter, inquam, illos errasse propugnat, quoniam ubi de schismate agitur & Ecclesiae unione, ejusdemque reformatione, *Concilium*, inquit, *illis in casibus est supra Papam & Cardinales, & dependet immediate a Deo*. Unde colligit, quod se ipsi a Synodo alienarunt, nec admittendos esse subjungit, nisi errorem suum agnoscant & fateantur, ac nisi se Synodi decretis & ordinationi subjiciant: *Et per consequens, ipsis dicentibus, se ipsos excluserunt a Concilio & tractatibus ante dictis, & se reddiderunt suspectos vehementer quoad illa, nisi ante omnia faterentur in hoc se errasse, & submitterent se ordinationi Concilii memorati*. Nondum ergo die 17. Aprilis, a quinta sessione, undecima, Cardi-

dinales suas illas opiniones revocaverant; quod Constantiensis Synodus post Pontificis fugam pro legitima & Oecumenica habenda non esset; quod a Pontifice ipsius penderet auctoritas, neque se adhuc Concilii Decretis contraria statuentibus Purpurati Patres subjecerant. Quod & luculentius patebit ex inde proficiscentis difficultatis enodatione.

Annon enim, inquis, quintae sessioni septem Cardinales interfuerunt? Interfuerunt quidem, sed emissa, ut diximus, adversus ea quae statuenda erant, secreta Protestatione; quam reapse fuisse ab illis emissam, mox adlato argumento haud obscure confirmatur. Age vero, nulla ejusmodi edita a Cardinalibus protestatio sit; quid tum? Quid tum? inquis. Annon in fine sessionis adnotatum est: Quod illis *articulis sive Constitutionibus lectis, Concilium eos & eas uniformiter approbavit & conclusit*? Si uniformiter; ergo & a septem illis Cardinalibus qui interfuerant, probati iidem articuli & suscepti sunt. Prima fronte alicujus momenti esse videtur objectio: attamen ea facile evertitur, & sententia nostra firmatur, si illud memoria recolamus, quod post Johannis secessionem a Synodo constitutum est; Cardinalium Collegio permittendum non esse suffragium a quatuor Nationum suffragiis distinctum, sed eos cum suis Nationibus, Italos cum Italica, Germanos cum Germanica &c. esse permiscendos. Atque ita porro a priore post fugam Papae sessione usque ad Sessionem XI. aut XIV. nemo fuit, qui pro Cardinalium Collegio suffragium ferret. Nam Schelstrato teste (*a*), in Actis Synodi a quatuor Protonotariis compilatis, Sessione XI. in Gestis vero ejusdem

(*a*) Comp. Chronolog. pag XLV.

dem Concilii nonnisi Sessione XIV. memoriae proditum est: *Et responderunt quatuor Praelati pro quatuor Nationibus*, Placet, *& Cardinalis Ostiensis pro Collegio Cardinalium*, Placet. *Et hoc nunc primo responsum est pro parte Cardinalium*. Itaque ut has ante sessiones unanimis esset aut communis adprobatio, vel, ut decreta dicerentur a Concilio uniformiter adprobata, satis erat ut quatuor Nationum suffragio in publicis sessionibus probarentur: quamquam & Cardinales, & alii privatim alios a suis Nationibus sensus foverent.

At hoc ipsum dissensionis Cardinalium a Nationibus in iis quae per easdem sessiones *in diminutionem jurisdictionis Apostolicae* decernebantur, luculentius argumentum est. Ut quid enim Cardinalium Collegio jus ferendi suffragii Nationes denegassent, si Cardinales in eamdem secum conspirare sententiam exploratum habuissent? Itaque ob eamdem caussam permissum non est Cardinalium Collegio in prioribus illis sessionibus seorsim a Nationibus sententiam dicere, ob quam neque ad communes deliberationes ab eisdem Nationibus Cardinales admittebantur; quod nempe in diversas opiniones abirent. Qua de re videri possunt, quae ex MSS. Codicibus Schelstratus refert (*a*); Nationes videlicet seorsim

(*a*) Nam pene in omnibus Decretis Concilii factum est: Cardinalibus ita arcto & brevi tempore ostensa sunt decreta jam conclusa in Nationibus, ut non fuerit in eorum potestate sufficienter deliberare, imo in magno contemtu habiti sunt. Plures conquesti sunt Cardinales de contemtu. Et finaliter petiverunt, quod cum essent in Concilio quatuor Nationes, una Angliae, in qua non erant viginti capita, de quibus tres solum Praelati, & Cardinales essent sexdecim & alii futuri, de quibus plures magni & insignes Doctores, propter dignitatem Collegii haberent vocem & auctoritatem tantam, sicut Natio Anglicana. Quod fuit recusatum, & dictum, quod venirent ad suas Nationes. Ita quod nullam habent auctoritatem. *Ap. Schelst Dissertatione II. cap. II. & Tom. XVI. Concil. edit. Ven. col.* 116.

ſim deliberaſſe, & paullo ante publicas ſeſſiones Cardinalibus communicaſſe, quae illis in privatis conventibus placuiſſent; perinde habentes, vel in eamdem ſententiam Purpurati Patres concederent, vel ab ea diſſentirent. Quod merito pro magno ſacri Collegii contemtu habitum eſt. Subjungitur in eiſdem MSS. Codicibus, quod Cardinales hac de re cum Nationibus conqueſti ſunt. Quare & in Theſibus totius ſacri Senatus nomine Synodo oblatis Cardinalis Cameracenſis quorumdam inſanas voces reprehendit temere in Concilio dicentium: *Nos vocabimus Cardinales, quando nobis videbitur.* Quam temerariam opinionem ſuorum Collegarum nomine validis, ut poſtea vibebimus, argumentis in eodem ſcripto confutat; ac dubium excitat, de quo ſupra locuti ſumus; An quatuor nationum conventus, non accedente ſacri Collegii ſententia, Synodi Oecumenicae titulum jure adſciſcerent, & auctoritatem haberent. Quapropter ne & Synodi decreta in controverſiam adducerentur, & ut ſuus Cardinalibus honos decuſque conſtaret, petitum ab eis eſt, ut ſuam & ipſis ſententiam ſeorſim dicere liceret, quemadmodum & quatuor Nationum Collegiis: quae petitio eo videbatur aequior, quod Natio Anglicana, quae ſingularis ſuffragii jure gaudebat, non niſi ex viginti hominibus conſtabat, quorum tres tantum erant Eccleſiaſticis infulis inſignes: quum ipſi Cardinales ſexdecim eſſent, alioſque praeſtolarentur, quorum plures doctrina etiam ſacraque eruditione excellebant. Haec tamen tam aequa petitio repulſam paſſa eſt, reſponſumque eſt, ut ad ſuas Nationes accederent, unam cum eis dicturi ſententiam, non ut ſacri Collegii, ſed ut earumdem membra Nationum. Un-

de palam efficitur, haec optime conciliari, quod & Synodus sessionis quintae decreta *uniformiter* adprobaverit; & nihilominus certo constiterit, eisdem decretis sacrum Purpuratorum Patrum Senatum pro virili parte refragari. Adeoque & sua Schelstratenis ex MSS. Codicibus actis & integra perstat fides. Quare hîc jam nobis alia Bossuetii, Arnaldi, & aliorum confutanda exceptio est.
„ Sed age, inquit Bossuetius Cap. XXXIII. sint ve-
„ ra, sint authentica, sint integra quae Schelstratus de-
„ scripserit, sint recta quae concluserit, quid postea?
„ Nempe acta Constantiensia auctoritate carebunt?
„ Quid ita? quia ne vociferati sunt Patres? Quo ergo
„ abibunt Chalcedone acta, tot inter clamores, quos
„ ipsi Judices compescere vix poterant? An ergo Schel-
„ stratus putat, in sacris Conciliis obstinatione semper
„ ac praecipitantia, tumultuariisque motibus, non ipso
„ fidei ardore, clamores editos? At enim dissenserunt
„ multi Cardinales, quid tum? An, ut Chalcedonensia
„ aliaque vetera dissidia omittamus; an, inquam, in-
„ firma erunt tot Tridentina Decreta, in quibus discre-
„ pantes Patrum sententias Pallavicinus refert? Quae & alia, quae Illustrissimus adjungit, eo pertinent, ut quamquam dissentientibus Cardinalibus, edita quintae sessionis decreta sint; nihilominus valere debeant, & immobili atque inconcussa auctoritate pollere: quemadmodum & Chalcedonensis aliorumque cum veterum Conciliorum, tum Tridentinae Synodi Canones, quibusdam vel Episcopis vel Theologis intercedentibus, aut aegre consentientibus, promulgati. Putatque tam recte solideque institutam comparationem, ut Schelstrato succenseat, mireturque: „ Non puduisse Theologum haec

„ orbi

„ orbi Christiano proferre ludibria, has Ecclesiae dividendae, & Conciliarium Decretorum solvendorum „ vias. Nec mitiora sunt, quae Arnaldus idem versans argumentum, in eumdem Auctorem convicia jactat (*a*).

Verum quod Adversarii tanta sibi fiducia sumunt; dissensionis totius sacri Collegii, quod absente Pontifice, Romanam quodammodo repraesentet Ecclesiam, eamdem habendam esse rationem, ac dissensionis quorumdam privatorum vel Episcoporum, vel Theologorum; id vero nulla ratione ferendum est: objicimusque haud suspectum ipsis Auctorem, Cardinalem Cameracensem, qui Collegarum nomine invictis in ipsa Synodo rationibus demonstravit jus, quod Ecclesiae Romanae competit, ne absque illius suffragio Oecumenica Synodus celebretur, aut in ea quidquam statuatur. Ac tota illius de hoc argumento disputatio sequentibus Principiis, seu thesibus aut *Conclusionibus* nititur: Quod Ecclesia Romana jure Divino omnium Ecclesiarum Mater est, & Magistra, & Caput; nec modo particularium omnium Ecclesiarum Caput est, verum & *Concilii generalis, imo & universalis Ecclesiae, quae ex omnibus particularibus Ecclesiis integratur*. Quae sunt Eminentissimi Auctoris quatuor priores theses. In quinta, sexta, & septima statuit, quod quemadmodum Ecclesia Romana in Papa & Cardinalibus repraesentatur: ita ipsa suo quodam modo, sicut & generale Concilium, universam repraesentat Ecclesiam. Absente vero Pontifice, per Cardinales in Synodo repraesentari censetur; maxime si ad hoc ut Synodo intersint aut prae-

Ll 2 sint,

(*a*) Eclairciss. cap. XI. Punct. I.

ſint, Apoſtolica auctoritate conſtituantur. Unde tribus ſequentibus theſibus ſeu *Concluſionibus* colligit, tantam eſſe ejuſdem Eccleſiae Romanae auctoritatem, quod ſine illa vel eam repraeſentantibus nihil in generalibus Synodis decernendum aut definiendum eſt; quod ad eam pertinet cetera Eccleſiae membra reformare; & quod ad generalem Eccleſiae reformationem ipſi cum Synodo adlaborandum eſt. Subinde ut nodum difficultatis preſſius adſtringat, duo illa excitat dubia, quae etiam ſuperius repraeſentavimus: 1. An quatuor Nationum conventus, ſine Cardinalium Collegio, Romano etiam Pontifice abſente, generalem Synodum faciant? 2. An jus & facultatem habuerint adimendi Eccleſiae Romanae, aut Cardinalium Collegio, eamdem Eccleſiam quodammodo repraeſentanti; (*quod*, inquit, *eſt antiquum Collegium & in antiquo jure, & in ſacris generalibus Conciliis, & ſanctorum Patrum decretis fundatum*;) adimendi, inquam, jus ferendi ſuffragii; quemadmodum hactenus publicis ſeſſionibus factum fuerat? Monet autem, earumdem ſeſſionum decreta *multis non videri* conciliariter facta, nec Synodi generalis auctoritate pollere. Nec dubium eſt, quin eadem fuerit ipſius Cameracenſis & aliorum Cardinalium ſententia, quum ſponte illa ex praemiſſis theſibus fluat. Unde in fumos abeunt quae adverſus Schelſtratum Arnaldus diſputat, perinde atque ille ſeptem Cardinalium diſſenſu infringere voluerit Synodi Oecumenicae in condendis de fide moribuſque decretis auctoritatem. Non enim hîc numerus ſupputandus eſt; ſed quaerendum; An abſente Pontifice, nec admiſſo Cardinalium Collegio, aut eo minime conſentiente, generalis Synodus legiti-

gitime habeatur, aut quae inde manant decreta Conciliarium decretorum forma & vigore polleant.

ARTICULUS QUARTUS.

Non fuisse Synodi mentem, ut ea de Conciliorum potestate Capitula peremtorio & prorsus irretractabili Decreto sancirentur, neque ut ea tanquam Articuli ad fidei regulam immobilem & irreformabilem pertinentes ab omnibus Catholicis reciperentur.

RECte monet sapientissimus Canus lib. V. de locis Theologicis cap. V. *Non omnia, quae aut Juris aut Conciliorum volumina continent, doctrinae Christianae esse judicia, nec omnia rursum doctrinae judicia, fidei censuras esse. Multa siquidem ad sanam Ecclesiae disciplinam attinent, quae fidei decreta non sunt.* Subjungitque aliquot Notas, quibus Conciliorum de fide decreta internosci facile possint. „ Prima, inquit, „ & ea quidem manifesta, si contrarium asserentes pro „ haereticis judicentur... Altera nota est, cum in hanc „ formam Synodus Decreta praescribit: si quis hoc aut „ illud senserit, anathema sit: qualia permulta sunt in „ Concilio Toletano primo, & in Synodo Tridentina. „ Tertia est, si in eos, qui contradixerint, excommu„ nicationis sententia ipso jure feratur..... Quarta, si „ quicquam expresse & proprie a Fidelibus firmiter cre„ dendum, aut tanquam dogma fidei Catholicae acci„ piendum dicatur, vel aliis similibus verbis aliquid „ esse Evangelio doctrinaeve Apostolorum contrarium.

„ Di-

„ Dicatur, inquam, non ex opinione, sed certo & firmo decreto. Cujus statim limitationis rationem & exemplum adjungit. Quum ergo nulla ejusmodi nota Synodi Constantiensis, de quibus in praesentia disserimus, decreta afficiantur, plane consequens esse videtur ea nequaquam ad fidem Catholicam pertinere, nec tanquam fidei canones & articulos esse a Catholicis suscipiendos: nec enim contrarium docentes pro haereticis judicantur: nec anathema in eos intorquetur, qui senserint ea Conciliorum majorem esse Romani Pontificis auctoritatem: nec in eos, qui contra dixerint excommunicationis sententia ipso jure constituta est. Nec tandem illud de summa & indeclinabili Conciliorum etiam in Romanos Pontifices potestate, expresse & proprie a Fidelibus firmiter credendum, aut tanquam dogma fidei Catholicae accipiendum proponitur; vel aliis similibus verbis sententia nostra, velut Evangelio doctrinaeve Apostolorum contraria, traducitur ac reprobatur.

Efficax quidem ex sese hoc argumentum est; sed ei tamen multum additur ponderis ac momenti, si illud etiam adjiciamus, quod supra observatum est, ipsam videlicet Synodum conceptis disertisque verbis ejusmodi decreta ab eis sejunxisse, quae ad *fidei materias* & dogmata pertinerent, atque ut ab his accuratius discernerentur, caute observatum est, ea lecta fuisse *per modum Synodalium Constitutionum*.

Sed ut melius ac luculentius appareat, quantum ab ea mente atque sententia Patres abfuerint, quae sessionis quintae Decreta veluti fidei Canones & Articulos proposita fuisse, & ab omnibus Fidelibus suscipienda esse depraedicat; in memoriam revocanda nobis est ac dili-

diligenter versanda ea controversia, quae Theologos exercuit, quum ad Articulorum Wiclefi damnationem sese Synodus compararet. Quum enim post diligens & accuratum examen a selectis Patribus ac Theologis habitum, visum est eos esse sollenniter configendos, quaestio excitata est, Papae ne an Concilii nomine decretum promulgaretur? Habitus hac de re Theologorum conventus, in quo Cardinalis Cameracensis pro Concilio disseruit; ejus nempe nomine, nulla Pontificis facta mentione, Wiclefi damnandam esse doctrinam, quoniam Pontifici Synodus antecellit, cujus hic nonnisi pars & membrum, etsi praecipuum, habendus sit. At ex quadraginta Doctoribus, qui conventui interfuerunt, solum duodecim Cardinalis sententiam adprobarunt: ceteris propugnantibus, quod quum Synodus nullam habeat nisi per Pontificem auctoritatem, ideo Pontificis sit *definitivam* pronuntiare sententiam, atque adeo illius nomen in ipsa Decreti fronte spectari debeat, nec mentio Concilii facienda sit, nisi ut ejus adprobatio significetur. Alliacensis tamen in sua sententia permansit, ac *verbis verba trahentibus*, eo deventum est, ut Concilium esse diceret supra Papam, & posse illum deponere. Sed paucis exceptis, alii Theologi ei *in faciem* viriliter restiterunt. Quare proposuit quaestionem ad Synodum deferre: suamque doctrinam scripto edito propugnavit, in quo & in Johannem Patriarcham Antiochenum impetum fecit, qui validis rationibus contraria dogmata communierat.

Hinc autem plura pro nostra sententia argumenta proficiscuntur. Nam I. quorsum haec post sessionem sextam inter Theologos controversia? Si enim quintae ses-

ſeſſionis decreta, nulla Pontificis interpoſita mentione atque unius Synodi auctoritate, tanquam fidei Canones atque definitiones edita fuerant, quis jam locus dubitandi, quin & Wiclefi articulorum damnatio ſolius Concilii nomine & auctoritate fieri deberet aut poſſet? Atque illud etiam quaeri merito poteſt, cur eadem controverſia ante quartam aut quintam ſeſſionem Theologos non exercuerat, ſi perinde in illis atque in ſeptima ſeſſione de fidei decretis edendis agebatur? 2. Si tanquam fidei dogma in quarta & quinta ſeſſione ſancitum fuerat, Concilium Oecumenicum generatim, & in iis etiam quae ad fidem conſtituendam pertinent, *poteſtatem a Chriſto immediate habere*; quî fieri potuit, ut paucis poſt diebus ex quadraginta Theologis, praeter duodecim, reliqui omnes contrariam ſententiam nimirum *Concilium per ſe nullam auctoritatem habere niſi ex capite*, acerrime propugnarent; & Cardinali Cameracenſi in aliam abeunti opinionem viriliter & in faciem reſiſterent? 3. Quum *verbis verba trahentibus* eo deventum eſt, ut ab eodem Cardinali diceretur, Concilium eſſe ſupra Pontificem, & poſſe illum deponere, rurſum, *paucis exceptis*, ceteri ei in faciem contradixerunt; adeoque etiam poſt decreta quintae ſeſſionis libere de hoc argumento & in utramque partem inter Theologos diſceptabatur. 4. Johannes Antiochenus Patriarcha, ejuſdem occaſione quaeſtionis non modo viva voce, verum & quodam ſcripto, proprio nomine ſubſignato defendit, Pontificem Catholicum Concilio non eſſe ſubjectum, quam ille theſim pluribus argumentis adprobare adniſus eſt; quorum ſumma eſt, quod Concilium a Pontifice velut a capite, non Pontifex a Concilio ſuam de-

derivat auctoritatem. Et quod juxta veteres Ecclesiae Canones Romanus Pontifex omnes judicat, ipse a nemine judicatur: nec enim in eum vel ipsa Synodus generalis judicium exerceret nisi per auctoritatem ab ipso velut a capite profluentem. Quod sane argumento est, aut non fuisse contraria dogmata a Synodo decretis quintae sessionis *irretractabiliter* definita; aut neque Johannem Patriarcham, neque alios Theologos eam agnovisse in Synodo auctoritatem, quae talem controversiam *immobiliter & irretractabiliter* terminaret. Verum quidem est, quod post laudatum scriptum publici juris factum, Patriarcha ut invidiam declinaret, quemadmodum refert Cardinalis Cameracensis, obtendit, *quod illam schedulam non scripserat determinative, sed solum arguitive*. Sed haec excusatio quam frigida levisque sit, nemo non videt; quum nullo modo nullave caussa liceat fidei dogmata peremtorio Ecclesiae judicio definita in controversiam adducere. 5. Illud etiam non sane dissimulandum negligendumque est, quod Cardinalis Cameracensis in brevi scripto, quo tunc suam de fidei decretis Concilii nomine edendis opinionem tuitus est, & contrariam exagitavit, quamquam nihil disertius adferre poterat, quam sessionis quintae decreta, quibus traditum fuerat, Concilium Oecumenicum *immediate a Christo* potestatem habere, cui ipse quoque Romanus Pontifex subjectus sit; attamen horumce Decretorum ne meminit quidem. Quod certe permirum videri debet. Quid enim ad convincendos Adversarios, eisque silentium indicendum, validius adferre potuisset, si Constantienses articuli in arcem evasissent Catholicae veritatis, eorumque fuisset indeclina-

bilis auctoritas? Quin & in Tractatu, quem postmodum in ipsamet Synodo edidit, de Ecclesiae, Conciliorum generalium, Romani Pontificis & Cardinalium auctoritate, in quo uberius easdem versat quaestiones; nec decretorum quintae sessionis diserte meminit, nec suis Adversariis audet haereseos notam impingere, ac demum ita in harumce rerum tractatione versatur, & in eam clausulam definit, ut luce clarius appareat, controversiam, ipsius quoque opinione, nondum fuisse supremo & irretractabili Ecclesiae judicio definitam. Statuens enim cap. 2. III. Partis, Concilio generali Romanum Pontificem esse subjectum, ait: *Haec autem conclusio in condemnatione & depositione Johannis Papae XXIII. practicata est per hoc Concilium generale, cujus determinationi contradicere non licet.* Ac rursum cap. IV. Antiocheni Patriarchae opinionem refellere aggrediens, *eam erroneam esse, & Politiae Christianae periculosissimam, satis*, inquit, *patet ex actis in hoc sacro Concilio.* Cogitanti mihi, cur acta potius Concilii quam decreta laudet, illud in mentem venit, quod acta in Johannem XXIII. omnium Patrum essent adprobatione munita, decreta vero plurimis repugnantibus edita, eisque adhuc multi refragarentur, ut vel ex ipso Gersone, loco inferius exhibendo, compertum est. Haereseos autem notam nunquam ex propria sententia Adversariorum dogmati Cameracensis inurit, hoc satis habens, quod *oppositum dicere, multis esset haereticum, & ex Juribus male intellectis erronee conclusum*: Non audet ergo velut ex sua sententia oppositum dogma haereseos insimulare. Denique quum multa de Conciliorum summa potestate dixisset, in hanc clausulam definit: *Quae*

ta-

tamen non definitive determinando, sed doctrinaliter suadendo posita sunt: nam hujus rei definitionem sacri Concilii determinationi submitto. Quae aperte indicant, nondum eam quaestionem fuisse peremtorio & irretractabili Ecclesiae judicio terminatam.

At nihil, ut ego quidem sentio, luculentius demonstrat, quintae sessionis decreta ad fidei regulam minime pertinere, quam quod ex ipsius Concilii veluti publica professione conficitur argumentum. Cardinales oblato quatuor Nationibus Libello, variis rationibus demonstrabant, sine Ecclesiae Romanae, quae in Pontifice & Cardinalium Collegio repraesentetur, non posse quidquam constitui vel definiri, quod Concilii generalis habeat auctoritatem. Atque inter cetera ad id probandum adsumebatur, quod *Romana Ecclesia, sicut omnium Ecclesiarum caput dicitur, sic & Concilii generalis, imo universalis Ecclesiae, quae ex omnibus particularibus Ecclesiis integratur*. Fuit qui Concilii jussu laudato Cardinalium scripto notas adjecit, ne theses seu veritates quibus nitebantur, illud Ecclesiae Romanae sacrique Senatus jus invicte adstruere viderentur. Ergo ad praemissam thesim *responsio Concilii* est (*a*), audiendam quidem Ecclesiam Romanam, sacrumque Cardinalium Collegium, quum de fide adserenda in Conciliis agitur; non autem si de schismate evellendo agatur, quod ipsorum Cardinalium culpa satum & ro-

(*a*) Super verbo *Concilii* est subdistinguendum. Quia hoc est verum in aliquo Concilio, maxime cum agitur ad elidendum aliquem errorem contra Catholicam fidem, seu haeresim extirpandam. Ubi autem agitur de schismate tollendo in Romana Ecclesia, quod per Cardinales ortum habuit, quia Cardinales alias abusi sunt electione, & in similibus, ibi locum non habet. Alias essent judices in proprio facto.

boratum sit. Ergo & ipsum Concilium agnoscebat, palamque profitebatur, sine Ecclesia Romana, & Cardinalium Collegio, in quo ipsa repraesentetur, nihil esse de fide in Conciliis Oecumenicis statuendum. Certum porro est & exploratum, quintae sessionis decretis non adfuisse Cardinalium Collegium Ecclesiae Romanae nomine, aut quod ipsam repraesentaret. Quamquam enim aliqui Cardinales adfuerunt, non tamen velut Ecclesiae Romanae Senatus suffragium tulerunt, aut sententiam dixerunt, sed veluti suarum Nationum membra habiti sunt. Quare, ex ipsius Concilii professione, aut in ea sessione de fide actum non est; ut habet ipsa Decretorum inscriptio, *per modum*, inquit, *Synodalium Constitutionum*; aut ea decreta *conciliariter* acta non sunt; hoc est, prout lex exigit Conciliorum, adscita in consultationem Ecclesia Romana, ejusque elicito consensu: quem, ubi de fide agitur, omnino desiderari, ipsimet Constantienses abnuere non audebant.

Denique quamquam Gerson omnium audacissimus, Sessionis quintae Decreta passim opportune importune in suis sermonibus & Tractatibus velut fidei dogmata seu regulas venditaret, & contrariam doctrinam velut haereticam insectaretur; attamen dissimulare non potuit, ejusque testimonio compertum est, plures vel in ipsa Synodo fuisse, qui hanc ipsam doctrinam, ipso auctore, haereticam, & velut haeresim a Concilio damnatam, palam defendere minime verebantur. *Post determinationem*, inquit (*a*), *& practicationem hujus sacrosanctae Constantiensis Synodi inveniuntur, qui talia palam asserere non paveant*. Et in alio loco (*b*): *Num-*

(*a*) De Potest. Eccles. Consid. XII. (*b*) Serm. in Festo S. Antonii.

Numquid non ideo sacrae hujus Synodi Constantiensis impugnantur judicia, quae sic habent? „ Primo declarat &c. Subjungitque duo illa sessionis quintae Decreta, de quibus in praesentia disserimus. Quis vero animum inducat, laturam fuisse Synodum, ut decreta, quae ipsa tanquam fidei dogmata regulasve supremo ac peremtorio judicio sancitas haberet, palam impeterentur; doctrina vero, quam ut haereticam proscripsisset, palam & ipsa vindicaretur?

Ex quibus omnibus colligi aperte videtur, illas quorumdam Theologorum id temporis opiniones noluisse quatuor Nationes, seu qualemcumque Synodum ex quatuor Nationibus constitutam; noluisse, inquam, eas opiniones tanquam fidei dogmata decreto prorsus irretractabili definire; sed eas adoptasse, & utcunque firmare ac statuere decrevisse velut tempori, & exstinguendo schismati, & Ecclesiae in capite & membris reformandae accommodatas. Si enim illas in fidei articulos vertere voluisset, canonicum de illis examen instituisset, atque ad deliberandum decernendumque de illis sacrum Collegium Ecclesiam Romanam, absente Pontifice, utcunque repraesentans, adhibuisset, ac demum facultatem omnem de eisdem in utramlibet partem disserendi Theologis ademisset. Semel autem iis adscitis doctrinis ac decreto firmatis, consequens erat, ut ea etiam inde decreta prodirent, quae his velut innixa ab Adversariis objiciuntur, & de quibus supra Capitibus XVI. XVII. & XVIII. Meldensis Episcopus disserit; quaeque ad ipsos etiam certos & indubios Pontifices referri videantur. At quemadmodum aliis Patribus ac Theologis non est per Synodum ademta facultas priora

illa

illa decreta, ex quibus alia manarunt, & quibus velut fundamento innituntur, ad Evangelii traditionisque regulas accuratius exigendi; sic multo minus Ecclesiae Romanae, Sedique Apostolicae, Romanisque Pontificibus eadem facultas abrogata est; nimirum ea decreta libere retractandi, ac diligentius examinandi, quo jure, quave demum ratione ad alia disciplinae capita observanda retinendaque obstringeretur.

ARTICULUS QUINTUS.

Martinus V. Sessionis quintae decreta velut conciliariter facta, vel ad fidem pertinentia, minime confirmavit. In aliis autem Synodi Decretis firmandis, & appellationibus a Pontifice ad futura Concilia prohibendis, summam in Synodos Oecumenicas auctoritatem sibi suisque Successoribus Romanis Pontificibus, adseruit ac vindicavit.

Martinus V. Sessione XLV. se, *omnia & singula determinata, conclusa, & decreta in materiis fidei per Concilium Constantiense conciliariter, tenere velle; ipsaque sic conciliariter facta se approbare & ratificare, & non aliter nec alio modo*, professus est. Quod autem haec verba protulerit, quum a Polonis contentiosissime urgebatur, ut librum quemdam Johannis a Falkenberg, rite jam examinatum, & per Nationes & Cardinales damnatum, in publica quoque sessione damnaret, aut jam damnatum sollenniter promulgaret; hinc colligunt Adversarii, decreta de summa Concilio-

rum

rum poteſtate in publica ſeſſione edita, iis adcenſenda, quae Martinus V. adprobarit confirmaritque. „ Ad fidem enim pertinere, quae pertinent ad interpretatio-„ nem divini juris, & ad traditam immediate a Chriſto „ Petri Succeſſoribus, atque Epiſcopis in Concilio ge-„ nerali ſedentibus, poteſtatem, neque Bellarminus, „ inquit Boſſuetius Cap. XXIX. aut alii diffitentur.

At nos quamvis id exigamus, ut aliquid ſit *conciliariter* geſtum, ut in ſeſſione publica & ſollenniter promulgetur; non omnia tamen, quae in publicis Synodi Conſtantienſis Seſſionibus promulgata ſunt, *conciliariter* geſtis eſſe adnumeranda cenſemus. Alias enim, ut ex dictis compertum eſt, praeterea requirimus conditiones. Ut Canonicum examen praeceſſerit; ut Romanus Pontifex, vel qui pro Pontifice habebatur, conſenſerit, aut ſaltem non repugnarit; denique ut eo abſente, Cardinalium Collegium velut Romanam Eccleſiam repraeſentans, ſeſſioni adfuerit conſenſeritque. Quamobrem quemadmodum Adverſarii memorati libri damnationem ob publicae ſollenniſque promulgationis defectum inter *conciliariter* geſta non referunt; ita nos quintae ſeſſionis articulos, ob aliarum conditionum defectum, pro *conciliariter* decretis a Pontifice confirmatis non habemus, nec habendos eſſe cenſemus. Nam quod neque ad fidem iidem articuli ſpectent, ipſamet Synodus perſpicue ſignificavit, quae illos *a materiis fidei* accurate diſtinxit; neque, ut ad fidem pertineant, ſatis eſt quod in divini Juris interpretatione verſentur; ſed praeterea requiritur, ut pro haereticis habeantur, qui contraria docuerint, vel anathema in eos intorqueatur, vel eis qui contra dixerint, excommunicationis

poena

poena constituta sit, vel denique ut res illa tanquam certa & Catholica fide tenenda omnibus Fidelibus proponatur. Unde colligimus, sessionis quintae decreta neque tanquam *conciliariter* facta, neque tanquam ad fidem pertinentia, fuisse a Pontifice confirmata.

Id vero nos quidem satis esse judicamus, ne in arcem summae & Catholicae auctoritatis invadant, idque potissimum quum Pontifex disertis verbis profitetur, ea se *nec alio modo nec aliter* confirmare. Verum Adversarii neque necessariam judicant gestorum ac decretorum Synodalium Apostolicam confirmationem, neque existimant „ Romanos Pontifices, (Verba sunt Meldensis „ Episcopi Cap. XXVIII.) cum Synodos Oecumenicas „ legitime habitas confirmant, superiorem in eas exer„ cere potestatem. Quorum utrumque jam nobis in superioribus libris veterum Conciliorum, Romanorumque Pontificum, & Patrum testimoniis plenissime confutatum est. Quare hîc tantum quae nobis ex Constantiensis Synodi Actis suppetunt argumenta proferemus.

Inter alia, quae Emmanuel Schelstrate in lucem eduxit, ad Constantiensem Synodum pertinentia, & antea inedita Monumenta, praecipuum locum obtinet, auro contra aestimanda, Martini V. Bulla, cujus initium est: *In eminenti Apostolicae dignitatis specula &c.* qua Constantiensis Concilii in Wiclefi, Hus, & Hieronymi Pragensis errores sollennia decreta, ea verborum forma confirmat, ut plane superiorem auctoritatem exerceat, eaque confirmatione tum aliquando opus esse, tum quae sit ejus vis & efficacitas, clare luculenterque demonstret. Non modo enim memorata decreta adprobat, confirmat, rataque habet & grata; verum etiam Apostoli-

ſtolici Diplomatis patrocinio communit, ſupplet omnes defectus, ſuaque auctoritate decernit (*a*), ut iis defectibus minime obſtantibus, plenam vim, plenumque robur atque vigorem obtineant. Porro ad ſuperioris auctoritatem pertinet Diplomatis ſui *patrocinio adprobare*, *rata & grata habere*, *confirmare*, *communire Decreta*, *& ſupplere defectus* inferiorum, vim eis plenam, plenumque robur & vigorem adſerere. Quod his litteris praeſtitit Martinus V. ut Conſtantienſia adverſus haereſes decreta ineluctabili auctoritate & immobili firmitate muniret. Quo enim pertinet horumce Decretorum Apoſtolica confirmatio, niſi ut nemini deinceps ulla prorſus ratione fas & licitum ſit, ea ſic confirmata & adſerta in controverſiam adducere, ac temere retractare?

S.Birgittam poſt Bonifacium IX. rurſum ſollenni ritu, ſacro approbante Concilio, ante ſuum Conſtantia diſceſſum, Sanctorum faſtis adſcripſerat Johannes XXIII. Hoc tamen Synodi Johanniſque Decretum confirmari a Martino V. Sueci Proceres voluerunt; quod ille rurſus ſollenni ritu perfecit Florentiae anno 1419. Ut Sancta illa Vidua, quemadmodum Hiſtorici obſervant, ter fuerit velut omnes Eccleſiae ritus ac ceremoniae poſtulant, in Sancto-

Nn rum

(*a*) Nos igitur Declarationes, Decreta &c. ſuprascripta, rata habentes & grata, illaque auctoritate Apoſtolica ex certa ſcientia tenore praeſentium confirmantes, & praeſentis Scripti patrocinio communientes, ſupplentes quoque omnes defectus, ſi qui forſan propter ſolemnitates juris in procedendo non ſervatas, intervenerint in eiſdem; volumus etiam & eadem auctoritate decernimus, quod declarationes, diffinitiones . . . . . nec non condemnationes & ſententiae praeinſertae plenam vim, plenumque robur & vigorem per omnia habeant, & ad ea ubilibet probanda hae noſtrae litterae plene ſufficiant . . . . . Nulli ergo &c. noſtrae approbationis, ratificationis, communitionis, ſuppletionis, voluntatis, & conſtitutionis infringere &c. Si quis &c.

rum album relata (*a*) semel Romae a Bonifacio IX. anno 1391. deinde Constantiae anno 1415. tertio Florentiae a Martino V. eo quem jam diximus anno. Ut Bonifacii IX. sollenne Decretum per Constantiense Concilium confirmaretur, illud in caussa fuit, quod Bonifacius tempore schismatis sederat, adeoque inter dubios Pontifices habebatur. At ut post idem Constantiense Concilium eadem a Martino V. sollennitas instauraretur, non potuit esse alia ratio, quam quod sub Johanne XXIII., dubio itidem Pontifice, certa esse non potuit Synodi Constantiensis auctoritas, vel quod generatim Synodorum Decreta Apostolica auctoritate firmanda sunt, ut inconcussam & indeclinabilem habeant firmitatem. Utrumlibet Adversarii eligant, nobis perinde est, qui id potissimum volumus, Constantiensium decretorum auctoritati non modo subjectum & obnoxium non fuisse certum indubiumque Pontificem; verum & ea aut nihil valitura, aut certe non summum & inconcussum robur habitura, nisi ab eodem Pontifice confirmarentur. Quare ea tantum Constantiensium decretorum in arcem auctoritatis recipimus quae a Martino V. Apostolica confirmatione vel adprobatione firmata sunt.

Quo loco incurrens Adversariorum objectio repellenda est, quae in hanc formam efferri potest. Si ea tantum Synodi Constantiensis Decreta indeclinabilem auctoritatem habent, quae peculiari diplomate conceptisque verbis velut *conciliariter* facta, & ad fidem pertinentia, Martinus V. confirmavit; consequens est, ut quae pro

(*a*) Ainsi Brigitte a été canonisée trois fois dans toutes les formes. *Lenf. lib. I. num. LXXI.*

pro exstinguendo schismate a Synodo gesta sunt, ac potissimum Johannis XXIII. & Benedicti XIII. exauctoratio, auctoritate careant. Neque enim ea laudatus Pontifex peculiari Diplomate confirmavit. Si vero tacita vel implicita Pontificis confirmatio vel adprobatio sufficit, eam priorum quoque sessionum decretis non deesse, multis argumentis Bossuetius & alii probant. *Satis* enim, inquit Meldensis Episcopus Cap. XXVIII. illarum sessionum articulos „ approbabat, qui decernentibus praesens communicabat, eorumque conventum pro Oecumenico Concilio agnoscebat. Satis approbabat, qui Johanni XXIII. ex his sane decretis rite deposito suffici se patiebatur. Satis approbabat, qui Caput, *Frequens*, ex earum sessionum auctoritate valiturum, exequendum putabat. Satis approbabat, qui in Bulla, *Inter cunctas*, & exscripserat, & exsequendas mandaverat adscriptas a sacra Synodo Articulo XLI. Wiclefiano censuras, quae ad Sessionis IV. & V. Decreta necessario referrentur. Satis denique anteacta approbabat, qui eorum auctoritate omnibus praeerat; quin ipsum interesse, ipsum communicare, probare est. Haec Bossuetius; ad quae tamen ex jam dictis parata & in promtu responsio est.

Nam quod primo loco objicit, & cap. XXII. latius fuerat prosequutus, etiam prioribus sessionibus Martinum V. Oecumenicam adseruisse auctoritatem, quum de Wiclefi Hussive erroribus, quos ante adunatas *Obedientias* Synodus damnaverat, suspectos interrogari voluit, an crederent atque profiterentur, quod Constantiense Concilium Catholicam repraesentarit Ecclesiam, & quod ab ipso damnatum fuerat, rite fuerit ju-

iteque damnatum? Id, inquam, quanti fieri debeat, ex superioribus constat. Constat enim, nonnisi absurdissime existimari, Martinum V. compellere voluisse eos, qui olim a Gregorii, aut Benedicti partibus steterant, nec ad Synodum accedere voluerant nisi facta protestatione, quod praecedentes sessiones pro Oecumenicis non agnoscebant; eos, inquam, Martinum compellere voluisse ad profitendam etiam priorum sessionum Oecumenicam auctoritatem. Wiclefiani ergo & Hussitae, non perinde Gregoriani & Hispani illis interrogationibus urgendi ac premendi erant. Quod sane argumento est, prioribus illis sessionibus non utcunque, sed ut a plena deinceps Synodo in iis quae ad Wiclefi Hussique errorum damnationem pertinerent, adprobatis, & a Romano Pontifice confirmatis Oecumenica auctoritas vindicanda est.

Nec plus momenti est in eo quod objiciunt de Johannis XXIII. aut Benedicti XIII. depositione. Ut enim Schelstratus scite animadvertit (a): „ Sunt quaedam „ Constantiensis Synodi Constitutiones, quas Martinus V. post illius finem specialiter confirmavit. Sunt „ & aliae, quas durante Concilio particulari Bulla probavit, ut cuique Concilii Acta evolventi constabit. „ Sunt demum & alia, quae tres Obedientiae & Martinus V., ac tota Ecclesia ipsomet facto acceptarunt, „ sicut Johannis XXIII. addamus & Benedicti XIII. depositionem: quae ut tanquam juste ac legitime factae reciperentur, non iis Canonibus opus erat, quibus Catholici quoque indubiique Pontifices Conciliorum generalium sanctionibus subjicerentur. Nam Benedictus XIII. tan-

(a) Dissert. II. cap. III. pag. 135.

tanquam haereticus ejectus fuerat, & Johannes XXIII. praeterquamquod de illius electione non minores erant, ac perinde inextricabiles, quam ante Pisanam Synodum de aliis Pontificibus fuerant, juris & facti difficultates, suae ipse exauctorationi consenserat: atque omnis, qui ob vim adhibitam apud multos adhuc supererat scrupulus, libera deinde Florentiae illius cessione sublatus est.

At nihil frequentius ac molestius objiciunt, quam Articuli XLI. inter Wiclefianos censuram ipsi quoque Martino V. adprobatam, qua decernitur errorem esse, inficiari aut non credere, *Ecclesiam Romanam esse supremam inter alias Ecclesias*; si Ecclesiae Romanae nomine intelligatur universalis Ecclesia aut Concilium generale; aut si negetur Primatus Summi Pontificis super alias Ecclesias particulares. Non video tamen quid inde confici possit, nisi hoc unum, temperare voluisse Synodum ac Pontificem ab eorum damnatione, qui Romani Pontificis Romanaeve Ecclesiae potestatem super ipsam universalem Ecclesiam aut Oecumenicam Synodum inficiarentur. Ceterum hanc pervulgatam fuisse Theologorum etiam illius aevi sententiam, inde certissime constat, quod Cameracensis Episcopus aliique Cardinales in Thesibus Synodo oblatis, hanc tertio loco statuerunt. *Romana Ecclesia, sicut omnium Ecclesiarum Caput dicitur, sic & Concilii generalis, imo universalis Ecclesiae, quae ex omnibus particularibus Ecclesiis integratur*. Quam thesim, quamquam cum Sessionis V. Decretis conciliari non potest, attamen ut superius ostendimus, ipsa Synodus inficiari ausa non est.

Denique, quod ipsa cum Synodo communione volunt, Martinum V. ejus decreta satis superque confirmasse,

masse, quod *confirmare*, ut ait Bossuetius, *Ecclesiastico stylo*, *consentire est*; is autem consentire creditur, qui non resistit: Nam *error cui non resistitur*, *adprobatur*; nullius omnino ponderis est. Nam tacita confirmatio vel adprobatio obtendi non potest, quum quidquam *indirecte* saltem, ut ajunt, seu mediate constat fuisse reprobatum. Nam qui generatim damnat ac reprobat quascumque a Romanis Pontificibus ad Oecumenicas Synodos appellationes, is utique censendus est & eorum reprobasse doctrinam, qui Concilium generale summum in terra Judicem esse constituunt, ejusque coactivae potestati ipsos quoque Romanos subjectos esse Pontifices. Sic porro res est. Martinus V. sub finem Synodi Constantiensis, Gersone teste, *Bullam* edidit, qua docebat: *Nulli fas esse*, *a supremo Judice*, *videlicet Apostolica Sede*, *seu Romano Pontifice*, *Jesu Christi Vicario in terris*, *appellare*, *aut ejus judicium in caussis fidei* (*quae tanquam majores ad ipsum & Sedem Apostolicam deferendae sunt*) *declinare*. Multa quidem adversus hanc Bullam Adversarii comminiscuntur; at negare non audent, eam laudatum Pontificem edere voluisse. Ajunt, Bullam ne Gersoni quidem lustratam, adeoque nec publici juris factam; eam in Consistorio quidem publico, hoc est in Coetu Cardinalium, non in sessione publica lectam, perinde ac lucem Synodi vereretur. Eam nulli Bullarum Collectioni insertam, nec Pio II. in Bulla, *Execrabilis*, nec Julio II. in Bulla, *Suspecti regiminis*, quibus appellationes a Papa ad Concilium tantis poenis prohibent, vel leviter memoratam. Eam denique non tam Bullam a Gersone, quam Bullae *Minutam* appellari, hoc est Apostolici Diplomatis delineationem, non

ipsum

ipſum Apoſtolicum Diploma, quod ſuis veſtitum formulis dimiſſum per Eccleſias ſit ubique ſervandum. Haec Boſſuetius (*a*), haec Arnaldus (*b*), haec Maimburgus (*c*), haec alii.

Utcunque tamen ſit, nihilominus neque negare poſſunt, neque reapſe negant, tum eam Bullam a Martino V. informatam delineatamque fuiſſe, tum in publico Conſiſtorio fuiſſe lectam, & quemadmodum Gerſoni, ita & ceteris Patribus innotuiſſe; tum denique eam Polonorum aulibus ad futuram Synodum appellare volentibus objectam fuiſſe, eiſque appellationem interponentibus indictum a Martino in publica ſeſſione, ſub excommunicationis poena, ex ejuſdem Bullae diſpoſitione, ſilentium. Nec Synodum reclamaſſe in Actis proditum eſt, neque ſi reclamaſſet, Gerſon, qui in eam Conſtitutionem calamum ſtrinxit, ſilentio praeteriiſſet. Porro, quod & ipſi Adverſarii jactant, *error cui non reſiſtitur, adprobatur*. Qua ex regula, Conſtantienſis Synodus adprobaſſe cenſenda eſt Martinum V., velut ſupremum Judicem ſummaque auctoritate vetantem damnantemque interpoſitas a Romanis Pontificibus ad Synodos Oecumenicas appellationes: nam illi eas prohibenti non reſtitit. Sic tandem in Conſtantienſi Synodo Apoſtolorum Principis Succeſſoris auctoritas vicit, & veritas triumphavit. Quo jam enim abibunt illa Adverſariis jactata pro quartae quintaeque ſeſſionis decretorum approbatione, ſeu tacita confirmatione? „ Martinum V. vidimus cum Otho Cardinalis eſſet, omnium „ quae-

(*a*) Lib. XV. Cap. XXVII.
(*b*) Eclairciſſem. Cap XXVI. § IV.
(*c*) Tract. Hiſtoric. Cap. XXIV.

„ quaeque Pisis, quaeque Constantiae gesta essent, jam „ inde ab initio fuisse participem, & Pontificem fa„ ctum, nihil eorum quae in Synodo gesserat retractas„ se, imo tota Synodo approbante, easdem sessiones „ Concilii Oecumenici nomine honestasse. Neque ne„ cesse erat, ut post semel assertam primis quoque ses„ sionibus Synodi generalis auctoritatem, Sessionis IV. „ & V. Decreta expresse probaret. Quo haec, inquam, abibunt? Annon in fumos evanescent post semel improbatam atque damnatam a Martino V. omnem a Romano Pontifice appellationem? An qui illa decreta ab imis fundamentis evertit, vel eorum, ut verbis utar Gersonis (*a*), *fundamentale penitus robur destruxit*, is ea confirmasse aut adprobasse censendus est? Ut vel hinc constet, quam inaniter ab Adversariis jactetur, etiam prioribus illis Sessionibus absolute spectatis tribuisse Martinum Synodi generalis auctoritatem. Et quod Synodi ab initio particeps fuerit, hoc est, ipsi ab initio praesens; post ea quae superius de Cardinalium in iis sessionibus ab eadem Synodo dissensione clare luculenterque probavimus; argumento non est, Odonem Columnam adversus Collegas pro Synodi decretis stetisse: sed contra quae jam Pontifex gessit, argumento sunt, eum ab initio aliis Cardinalibus conjunctum quartae & quintae sessionis Decretis repugnasse, nec quatuor Nationum conventum pro Synodo Oecumenica habuisse; adeoque nihil, jam Pontificem factum non egisse, quo illorum Decretorum infringeret auctoritatem. Unde etiam colligere est, Caput, *Frequens*, aliave disciplinae capita, non ex earum sessionum decretis, quorum vim ac robur inci-

(*a*) Dial. Apolog. pag. 390. Tom. II.

incidit, valitura, exsequenda putasse; sed quoniam judicio suo comprobata, tempori apta & opportuna, atque adeo digna esse censuit, ut eorum ipse exsecutionem urgeret.

CAPUT XXXI.

„ An illa formula: *Sacro approbante Concilio*:
„ Papam Concilio superiorem probet?

Magna, ut superius vidimus, post Sessionem VI. inter Theologos concertatio fuit, an Wiclefi errores sub hac forma damnandi essent: *SS. D. Noster, sacro approbante Concilio &c.* an potius sub illa: *Sacrosanctum Concilium damnat &c.* nulla Pontificis facta mentione. Cardinalis Cameracensis utramque probabat; posteriorem tamen magis congruam existimabat. At ex quadraginta Theologis viginti & octo priorem formulam praeferebant, quod a Pontifice velut a capite & fonte Conciliorum auctoritas derivetur. Antequam novus Pontifex crearetur, posteriorem formulam Synodus adscivit. At postquam Martinus V. ad Petri Cathedram evectus est, & Concilii Praesidem summumque Moderatorem agere coepit, prior usurpata formula est; quamquam inde plures in primaeva illa sententia, tunc quidem Cameracensi, Gersoni aliisque perquam exosa, sed quae ante schisma passim apud Theologos obtinuerat, confirmarentur; quod nempe ex Romano Pontifice velut ex capite omnis Conciliorum auctoritas pendeat. Adeo quum certus indubiusque Pontifex Concilio praeerat, omnia *ipso auctore*, quemadmodum olim in Chalcedonensi aliisque Synodis, agebantur, eoque con-

ſpirabant univerſa, ut Cathedrae Apoſtolicae, ac throno Petri primaevus ſplendor ac majeſtas reſtitueretur.

CAPUT XXXII. &c.

„ Emanuelis Schelſtrati objecta a Codicibus
„ Manuſcriptis petita ſolvuntur circa
„ Seſſionem quartam.

IN hoc & quinque ſequentibus hujuſce libri Capitibus primûm id conatur evincere Boſſuetius, ut editis a Schelſtrate ex Vaticanis Codicibus Synodi Conſtantienſis Actis omnem abroget fidem. Secundo, ut quamquam illis in quibuſdam Capitibus fides conſtaret, nihil inde elici poſſit, quo Decretorum quartae & quintae ſeſſionis auctoritas labefactetur. Duo ergo & nobis, antequam hanc de Synodo Conſtantienſi diſputationem abſolvamus, praeſtanda ſunt. Primo editis a Schelſtrate Actis fides adſerenda. Secundo luſtrandae ſunt ac ſedulo examinandae conſecutiones, quae ex aliquot eorumdem Actorum Capitibus, ſi vera ſunt, elici jure poſſunt. Quae duo tribus ſequentibus articulis abſolvemus, in quibus eadem opera qua Boſſuetii, Arnaldi quoque circa haec eadem Capita diſputationem expendemus.

AR-

ARTICULUS PRIMUS.

Editis a Schelstrate e Vaticanis Codicibus Constantiensis Synodi Actis fides adseritur, & a Meldensis Episcopi objectis Arnaldique censura & cavillis vindicatur.

QUeruntur primo loco Adversarii, quod quum Emmanuel Schelstrate nova Concilii Constantiensis Acta Catholico orbi communicaret, multa nos latere voluerit, quae nosse valde eruditos intererat, ut de illis ex probatis Critices regulis judicium ferrent. „ Unde sint eruti Manuscripti quos jactat Co- „ dices, inquit Bossuetius Cap. XXXII. ubi delituerint, „ quas temporum notas praeferant, quid sint denique, „ an simplex gestorum series, an historiae quibus acta „ inserantur; ac si historiae, ut ea quae inde protulit, „ verba prae se ferunt, quo auctore conscripta sint, no- „ tone an ignoto: horum nulla mentio, omnia prae- „ termissa, quae Auctoribus aut Codicibus fidem adse- „ rant vel detrahant. Haec Bossuetius, eademque Arnaldus Cap. II. in duobus prioribus Argumentis seu probationibus urget.

Mirum profecto, de his serio conqueri Adversarios, quum hasce omnes, quas Schelstrato movent quaestiones, ipse in priore etiam sui Operis editione praeoccuparit. Ex Manuscriptis enim Codicibus, ad quos primum Decretum Sessionis quartae, ut a Basileensibus editum fuerat, reformavit; *Tres* scripse-

rat (*a*) *continere acta Constantiensis Concilii a Notariis ipsius conscripta*. Deinde alios quatuor *continere gesta indubitata Constantiensis Synodi, quorum duo circa ipsius Constantiensis Concilii tempus conscripti sunt... duos demum continere Regestum Actorum Constantiensis Concilii, quorum unus circa tempus ipsius Concilii scriptus, spectavit ad Eminentissimum Cardinalem Sirletum, alius antiquo charactere Italico conscriptus est &c.* Quod si haec Adversariis non omnino satisfaciebant; quod pertinet ad tres priores Codices, quorum maximum pretium & auctoritas est, haec statim occurrebant initio Excerptorum, quae inde laudatus Auctor publica luce donavit: *In nomine Sanctae & Individuae Trinitatis. Hic liber continet Ordinationes, Statuta, Constitutiones, Decreta, & alia Acta & Gesta in generali Constantiensi Concilio, praesidente SS. in Christo Patre & D. N. D. Johanne divina Providentia Papa XXIII. recollecta, visa & ordinata per nos Protonotarios, Notarios, & Scribas infrascriptos, ad id per eumdem D. N. Papam, ipso approbante Concilio, deputatos sub annis Domini, Indictione, Pontificatu, mensibus & diebus inferius annotatis.* Eamdem omnino Inscriptionem praeferunt ejusdem Synodi Acta, a Protonotariis itidem litteris consignata, in Codicibus MSS. Brunsuicensibus, Lipsiensibus, & Gothanis, quemadmodum cernere est apud Hermannum Von der Hardt Tom. IV. Par. I. pag. 5. ubi & huic adfinem profert ex nobili, inquit, Epitome Johannis Dorre Presbyteri &c. in Constantiensi Concilio praesentis, in Augustissima Bibliotheca Caesarea Vindobonensi feliciter con-

(*a*) Differt. I. cap. I.

conservata. Quae profecto suadent, hosce omnes Codices ex eodem fonte profectos esse, nec Vaticanos, qui perinde ac Brunsuicenses, Lipsienses, & Gothani, Decretum primum quartae sessionis absque illa de Reformatione clausula exhibent, titulum mentiri, qui eam collectionem Protonotariis adscribat. Habet ergo Bossuetius, habet & Arnaldus, quas temporum notas praeferant Codices, ex quibus Excerpta sua Schelstratus vulgavit. Habent etiam, unde sint eruti MSS. quos jactat Codices, & ubi delituerint. Nimirum ex Vaticana Bibliotheca, in qua & adhuc servantur, propriis a nobis lustrati oculis & manibus contrectati. Habent denique, quod speciatim ad quartae sessionis Decreta pertinet, quo illa Auctore, seu potius quibus Auctoribus conscripta sint, scilicet a Protonotariis ad ea colligenda auctoritate publica destinatis.

„ Et ille quidem, subjungit Bossuetius, integros Co„ dices edere debuisset, ut Lector eruditus probare vera, „ convincere falsa, manca supplere, dubia elucidare „ posset. Tot profecto exstant Constantiensis Synodi „ nota Monumenta, tot de ejus rebus Virorum gravis„ simorum testimonia; ut nisi cum illis congruant, quae „ Schelestratus hactenus ignota fuisse confitetur, falsa „ ea, & partium studio conscripta esse oporteat.

Age ergo, quando ad haec nos Illustrissimus Adversarius provocat, non est profecto cur ei satisfacere vereamur. Quamquam jam illi abunde, saltem quod ad graviora pertinet capita, satisfactum est. Plura enim, quam Galli fortasse vellent, habemus hodie Monumenta, & Virorum gravissimorum de rebus ad Synodum pertinentibus testimonia, quae plane cum illis congruunt,

gruunt, quae a Schelstrato, edita sunt; ut si unum aut alterum demas, nihil sit ab illo litteris proditum, quod non coaevo testimonio firmetur, & de quo cum ipso recentioribus & accuratissimis Historicis non conveniat. Unde mirari subit quod a Jacobo Lenfantio in Praefatione ad Historiam Concilii Constantiensis in gratiam Arnaldi animadversum his verbis est (*a*): „ Post hanc Historiam & Praefationem litteris consignatam, transmissum est ad me ex Hollandia Opus Posthumum celebris Antonii Arnaldi Sorbonici Doctoris, quo priorem Schelstrati Dissertationem qua solebat vi & claritate confutat, quum aliquam justam & bonam caussam propugnaret. Pervolvi equidem summa animi voluptate tam insigne Opus, mihique ipsi vehementer sum gratulatus, quod cum tantae existimationis homine, quin opus antea legissem, in rebus fere omnibus convenissem. At ego contra neminem futurum existimo, qui in numerato habens, quibus a se invicem Schelstratus Arnaldusque dissentiant, ad Historiam Concilii a Lenfantio concinnatam praejudiciis vacuus accedat, & non statim videat, eum in rerum gestarum narratione fere in omnibus a Schelstrati partibus stare. *In rerum*, inquam, *gestarum narratione*; quoniam haud equidem diffiteor, ipsum in generalibus Thesibus Gallicani potius Cleri quam nostros de Constantiensi Concilio

(*a*) Depuis que j'ai écrit cette Histoire, & même cette Préface, on m'a envoyé de Hollande un Ouvrage posthume du célèbre Antoine Arnauld, Docteur de Sorbonne, ou il refute la premiere Dissertation de Schelstrate avec l'évidence & la force qui lui étoient ordinaires, quand il soûtenoit une bonne cause. J'ai lû cet Ouvrage avec avidité, & j'ai été ravi de m'être rencontré presqu'en tout, sans l'avoir consulté, avec un Auteur de cette distinction. *num.* XVI.

cilio sensus amplecti. Ut, Quod quartae sessionis Decreta integra ad nos & incorrupta ex Basileensium compilatione pervenerint: Quod primum V. Sessionis Decretum de Concilii supra Pontificem potestate, praemisso maturo ac sufficienti examine conditum fuerit: Quod quo tempore Decretum illud vulgatum est, Synodus Oecumenica fuerit, & universalem repraesentarit Ecclesiam: Denique quod in eorum Decretorum censum venire debeat, quae Martinus V. velut *conciliariter* facta, & ad fidem pertinentia, confirmarit. In his quidem thesibus Lenfantio cum Arnaldo convenit, jactatque se in Historia sua contrariarum Schelstrati propositionum futilitatem certissimis factis, & quorum contestata sit veritas demonstrasse. *J'ai montré dans cette Histoire la nullité de toutes ces prétensions par des faits incontestables*. Profecto quum haec scriberet, ejusmodi facta prae oculis non habebat, ac prorsus oblitus fuerat; & quid ex eis consequens esset, non satis considerabat. Sed de consecutionibus in sequenti Articulo. Interim facta ipsa nobis ob oculos reponamus, vel ad memoriam revocemus.

1. Post Imperatoris adventum eam vicisse sententiam, Gregorium XII. & Benedictum XIII. ad Synodum comiter esse invitandos, eorumque Cardinales & Legatos cum omnibus suarum dignitatum insignibus excipiendos, nec velut haereticos aut schismaticos esse habendos: Pisanae Synodo insistendum non esse, & Johannis XXIII. perinde ac praedictorum urgendam esse cessionem; quod quemadmodum ante Pisanam Synodum de duorum, ita post illam de trium electione insuperabiles essent *juris & facti* difficultates: hanc, inquam, in

Con-

Constantiensi Synodo obtinuisse sententiam, non modo ex Schelstratenis Actis compertum est, verum & ex aliis Monumentis, quae & in Gallia & in Germania vulgata sunt, suisque locis in posterioribus editionibus Concilii Actis inserta.

2. Cardinales quamquam a Caesare & a Nationibus invitatos, Gersonem de Concilii supra Pontificem potestate dicturum audire constanter recusasse, imo nec orationis ejus exemplar sibi a Caesare traditum legere voluisse: jactasse etiam, post Johannis XXIII. discessum Synodum esse solutam, nec retinere Synodi Oecumenicae auctoritatem: indeque ortas Nationes inter & eosdem Cardinales gravissimas simultates, ut ad communes deliberationes hi nequaquam adsciscerentur: quos & graviter tulisse ademtum sacro Collegio jus dicendae sententiae; ex Cerretano, Benedicto Gentiano, Gobelino Persona, aliisque Auctoribus, qui de his rebus cum Schelstrati actis consentiunt, Hermannus Von der Hardt, Jacobus Lenfant, Fleurii Continuator & alii narrant.

3. Ante quartam sessionem super Capitulis in ea promulgandis acerrime disceptatum fuisse Cardinales inter & Nationes: aegre illos, nec nisi adhibito ex earumdem consensu Nationum iisdem Capitulis aliquo temperamento, ad sessionem accessisse: Denique Cardinalem Florentinum primum ejusdem sessionis Decretum clausula ad reformationem in capite & in membris pertinente multasse, non modo ex Vaticanis, verum & ex Germanis Codicibus, ex Benedicto Gentiano, & Gobelino Persona, iidem recentiores Historici litteris tradiderunt.

4. Quamquam aperte constaret, circa illa de Concilio-

ciliorum potestate Capitula Cardinales plureſque alios Patres ac Theologos a Nationibus diſſentire: petiiſſentque etiam iidem Purpurati Patres, ut vel interim ejuſmodi controverſiae quieſcerent, aut veterum Conciliorum more commune de illis & Synodicum ſeu conciliare inſtitueretur examen: attamen Delecti a Nationibus congregati ſunt non ad diſputandum cum Cardinali Florentino ſuper omiſſis aut decurtatis capitulis, ſed ad ejus facinus objurgandum, & poſt levem ac tumultuariam diſputationem ſtatutum eſt, ut in proxima ſeſſione Capitula adhuc in quaeſtione poſita promulgarentur. De his laudati Scriptores Schelſtrato ejuſque Actis nullam intentant litem, ac vero conſona eſſe, ex Benedicto Gentiano confirmant.

4. Decreta V. Seſſionis non a Cardinali Florentino, ſed ab Epiſcopo Poſnanienſi fuiſſe promulgata, de induſtria a Gobelino Perſona adnotatum eſt. Promulgata ea fuiſſe, non ut decreta fidei, ſed *per modum Synodalium Conſtitutionum*, non modo in Schelſtratenis, verum & in Brunſuicenſi, Lipſienſi, & Gothano Codicibus obſervatum eſt. Cardinales ea nequaquam ſuffragio ſuo & calculo comprobaſſe, apertiſſime prodit ſchedula, ſeſſione ſexta adverſus illos Synodo oblata, cujus meminit Gobelinus Perſona, & quam ex Vindobonenſi Codice edidit Von der Hardt Tom. II. Par. XIII. cap. I. eamque Benedicto Gentiano haud inanibus conjecturis tribuendam exiſtimat Tom. IV. pag. 120.

5. Dubitatum a pluribus adhuc poſt ſextam ſeſſionem, an quatuor Nationum conventui, abſque Collegio Cardinalium, quod Romani Pontificis aut Eccleſiae Romanae nomine ſententiam diceret, Concilii Oecu-

menici nomen ac dignitas vindicanda esset; Cardinalis Cameracensis testatus est in schedula Collegarum nomine Synodo oblata, qua sacri Senatus jus defendit, easque theses constituit, ex quibus plane consequens est, praecedentibus sessionibus abrogandam esse Synodi Oecumenicae auctoritatem. Qua in sententia perstabat adhuc post Sessionem XXI. idem Cameracensis, quum in ipso Concilio librum ederet de Ecclesiastica Potestate.

6. Quum de damnatione Articulorum Wiclefi ad fidem reapse pertinentium ageretur, quaestio excitata est, Concilii ne an Papae nomine damnandi essent; Cardinali Cameracensi pro Concilii praerogativa decertanti ex quadraginta Theologis solum duodecim adhaeserunt, ceteris illi in faciem viriliter resistentibus, jusque Pontificis defendentibus, quod ab eo velut a Capite Conciliorum generalium potestas & auctoritas manet.

De his ergo ut Schelstrato ejusque Actis & Codicibus cum antiquis Scriptoribus aliisque Monumentis: ita Lenfantio aliisque recentibus Historicis cum Schelstrato convenit. An porro ex his, quae re vera certissima & extra omnem controversiam posita sunt (*faits incontestables*) quatuor ejusdem Schelstrati Propositionum inanitas demonstretur, judicent aequi Lectores, & qui se se praejudicatis opinionibus in transversum abripi non facile patiuntur. Nam quod ad me pertinet, constare mihi omnino ex dictis videtur; 1. Clausulam de reformatione in capite & in membris a primo quartae sessionis Decreto abesse debere, sive Basileensium dolo malo, sive Librariorum incuria vulgaribus editionibus inserta sit. 2. De primo & secundo Sessionis V. Decretis non fuisse institutum veterum Conciliorum more inter

Na-

Nationes & Cardinales ab eis diffidentes commune & Synodicum examen, quo res tanta pro sua dignitate discuteretur, ac si fieri posset, ut qui Ecclesiam Romanam absente Pontifice quodammodo repraesentabant, in unam & eamdem cum ceteris Nationibus sententiam convenirent. 3. Prioribus illis sessionibus tribuendam non esse Oecumenicam auctoritatem, quod quatuor Nationum conventus absque Romano Pontifice & Cardinalium Collegio, quod Ecclesiae Romanae nomine sententiam diceret, haud sufficienter universalem repraesentaret Ecclesiam. Denique Martinum V. & ex Synodi ipsius judicio, quae memorata Decreta *per modum Constitutionum Synodalium* lata, *a materiis fidei* caute ac de industria sejunxit; & ex Cardinalis Cameracensis, totiusque sacri Senatus, adeoque & sua olim sententia; ea de Conciliorum potestate quartae & quintae sessionis capita nequaquam inter ea computasse, quae tanquam ad fidem pertinentia, & *conciliariter* facta, auctoritate Apostolica confirmavit.

Ea igitur, de quibus jam ostendimus Schelstratenis Actis & Codicibus cum aliis Actis & monumentis optime convenire, satis superque sunt, ut de veritate constet quatuor harumce Propositionum, quas Capiti secundo Gallicanae Declarationis olim Schelstratus objecit. Alia enim, de quibus illi Bossuetius, Arnaldus, Maimburgius & alii litem intendunt, quamquam si vera rectaque sint, ad uberiorem earumdem propositionum demonstrationem facere possint, non inde tamen absolute earum veritas pendet. Demus enim, fabulam esse secretam illam Cardinalium adversus Decreta quintae sessionis protestationem. Demus, vero consonum ac si-

mile non videri, Francorum Regis Oratores se se in ea protestatione Cardinalibus socios adjunxisse. Demus ad arbitrium stylique exercendi gratia ab aliquo otioso Monacho esse confictam, longiorem illam adversus Caesarem & Nationem Germanicam Cardinalium & aliarum Nationum protestationem de novi Pontificis electione reformationis tractatibus praemittenda. Demus, omnem excedere fidem, quod quum de formula Decreti disceptaretur, quo Pontifex eligendus ad promovendam reformationem obstringeretur, dictum a Cardinalibus sit, quod *Papa electus ligari non poterit*. Demus tandem, nec illud facile admittendum, quod Capiti XIII. inter ea, quae pro Ecclesiae Romanae reformatione Natio Germanica obtulerat, quove petebatur, ut tandem declararetur: *Propter quae, & quomodo Papa possit corrigi vel deponi*; responsum nomine Pontificis sit: *non videtur, prout nec visum fuit in pluribus Nationibus, circa hoc aliquod novum statui vel decerni*. Haec, inquam, omnia, de quibus Adversarii tantopere digladiantur, fabularum instar habeantur: An propterea minus erit verum, Cardinali Cameracensi scripto proditum esse, adhuc post Pisanam Synodum in vero certoque Pontifice designando inextricabiles fuisse juris & facti difficultates? Cardinales nec lectione nec auditu Gersonis orationem de Conciliorum supra Pontificem potestate excipere passos esse? Cardinales per recessum Pontificis solutam Synodum habuisse; ideo neque ad communes deliberationes adscitos, & jure suffragii fuisse multatos? Cardinalem Florentinum ex Collegarum consensu decreta quartae sessionis, frementibus Nationibus mutilasse? De quintae sessionis Decretis institutum non fuis-

fuisse, veterum Conciliorum more, commune ac publicum examen, in quo dissidentibus, ac potissimum Cardinalibus, fas esset ea decreta accuratius expendere, & ad Evangelii traditionisque normam exigere? Ea de Conciliorum potestate decreta sejuncta fuisse *a materiis fidei*, lectaque fuisse *per modum Synodalium Constitutionum*? Post quintam sessionem conquestum publice fuisse Benedictum Gentianum, Cardinales nondum suos errores Synodi auctoritati infestos revocasse, nec sese ejusdem judicio Synodi subjecisse? Quamplures dubitasse, Cardinales autem etiam pro certo habuisse, quatuor Nationum conventum, absque Pontifice & Cardinalium Collegio, quod Romanam Ecclesiam repraesentaret, ejusque nomine sententiam diceret, Oecumenicae Synodi nec mereri nomen, nec auctoritate praeditum esse? Denique post eamdem sessionem, Johannem Antiochenum, & quamplures Theologos in ea fuisse sententia, quod Wiclefi errores, Pontificis non Concilii nomine damnandi essent, quod a Pontifice velut a capite Conciliorum auctoritas manet, & Cardinali Cameracensi contrariam tuenti sententiam, & Synodi auctoritatem supra Pontificiam extollenti, in faciem viriliter restitisse? Haec, inquam, de quibus Schelstratenis Actis cum aliis optime convenit, an propterea minus vera, aut dubia vel falsa erunt, si de aliis, dubiane an certa, vera vel falsa sint, haud aeque constabit?

Quamquam autem, ut jam diximus, aliis perinde non egeamus, haud tamen supervacaneum erit, rationes expendere, quibus ab Adversariis in dubium ea revocantur; solidaene illae & invictae, an merae conjecturae sint, quibus utique fas non est, omnem antiquissimis

Co-

Codicibus fidem abrogari. Nam quod oppoſitionibus & proteſtationibus Cardinalium, & Galliarum Regis Oratorum, adverſus quartae & quintae ſeſſionis decreta, tanto ſtrepitu & apparatu verborum Arnaldus objicit; abſonum omnino eſſe & a veri ſimilitudine quam longiſſime diſtans, Cardinales Florentinum, & Cameracenſem, qui ceteris praelucebant; & Johannem Gerſonem, qui inter Regios Oratores doctrina & pietate ceteris praecellebat, illarum ſeſſionum decretis interceſſiſſe; quod uterque Cardinalis, & Gerſon ſancitam iis decretis doctrinam etiam ſcriptis editis propugnarint; quanti, inquam, hoc Arnaldi & Boſſuetii argumentum ſit habendum, tum ex jam dictis facile colligi poteſt; tum ex his quae mox ſubjungam, haud omnino incredibile, nec ab omni veriſimilitudine alienum eſſe patebit. Nam quod ad Cardinalem Florentinum pertinet, quidquid ille ut privatus Doctor ſcripſerit, certum eſt, quod in Synodo ut Cardinalis, ex Collegarum ſententia, quartae & quintae ſeſſionis Decretis adverſatus eſt, neque id jam ullus in controverſiam adducit. Ac fieri ſane optime potuit, eum illam de ſuperiore Conciliorum poteſtate ſententiam velut utcumque probabilem in ſuis ſcriptis tradidiſſe; nec tamen tam certam & exploratam judicaſſe, ut debuerit etiam Synodi generalis Decretis & auctoritate firmari. Quod ne gratis & inaniter conjicere videamur, facit exemplum Ludovici Romani, qui quamquam opinionem de ſuperiore Conciliorum poteſtate acerrime propugnaret, nihilominus toto pectore obſtitit, ne a ſchiſmaticis Baſileenſibus tanquam fidei veritas ſanciretur. Quam ob rem quum ei aliquando Amedeus Lugdunenſis Archiepiſcopus inconſtantiae no-

notam inussisset, *illico*, inquit Aeneas Silvius (*a*), *Ludovicus assurgens*; *verum est*, *ait*, *illas me apportasse veritates*: *vos tamen eas fidei veritates nuncupatis*: *quae adjectio mihi subdubia est*. De Cameracensi autem haec certa & explorata habemus. 1. Ipsum aegre cum suis Collegis tulisse, quod sacrum Cardinalium Collegium neque ad communes deliberationes, neque ad ferendam in publicis sessionibus sententiam admitteretur. 2. Quatuor Nationum conventum, submoto Cardinalium Collegio, non habuisse pro Synodo Oecumenica, nec ejus Decretis ac Sessionibus tribuisse Oecumenicam auctoritatem. 3. Quamvis esset Constantiae, non tamen quartae & quintae sessioni interfuisse, quod scilicet eas pro Synodicis & Conciliaribus non agnosceret. Quod sane ex eo constare videtur, quod neque sequentibus sessionibus usque ad undecimam interfuit, in qua primum, ut in editione Basileensi, & collectione Barberiniana, & tribus Manuscriptis Germanicis adnotatum est, Cardinalis Ostiensis pro se & sacro Collegio peculiare ac distinctum a Nationibus suffragium tulit. Quod vero ad Galliarum Regis Oratores, nihil nos urget credere, quod Gersonis impetum, & quo ipse praeceps ferebatur, velut pecudes sequuti sint. Nam quae in his duabus & sequentibus sessionibus constituta sunt, eo omnia pertinebant, ut Johannes XXIII. vel invitus cedere compelleretur, aut Sede dejiceretur. Haec vero mens non erat Galliarum Regis & Principum, sed tantum ut ad voluntariam cessionem per Synodum induceretur. Qua de re tum certissime constitit, quum Johannis dejectio Regi & Principibus per duos ex Regiis, ac totidem ex Academiae Lega-

(*a*) Lib. I. Comment. de Gest. Conc. Basileens.

gatis nuntiata eſt. Nam, ut ex Monacho Sandionyſiano Laborarius in vita Caroli VI. Maimburgius de ſchiſmate Occidentali P. II. pag. 188. Lenfantius lib. II. n. XCIV. & alii referunt (*a*): Rex qui ſolam ceſſionem voluerat, non ſine indignatione accepit, quod Pontificem, quem pro legitimo habuerat, Synodus exauctoraſſet. Delphinus autem ſuam & Regis indignationem tunc magis prodidit, quum ea de cauſſa exaſperatus, ſed aliud tamen obtendens, Academiae Oratorem in carcerem dedit: eumque paullo poſt quum libertate donaret, ejuſdem Academiae Deputatos increpans ait (*b*): Jamdiu eſt, quod plura vobis & graviora, quam veſtra conditio ferat, arrogatis: quod ſane plurimarum in Regno perturbationum cauſſa exſtitit. Quis autem hanc vobis fiduciam & audaciam indidit, ut vel ipſum Pontificem invadere, coronam ejus capiti detrahere, ipſumque Cathedra exturbare minime vereremini? Quemadmodum nuper Conſtantiae vobis etiam agentibus, idque negotii temere urgentibus, factum eſt. Quum igitur a Johannis exauctoratione tam alieno Rex eſſet animo, nil ſane mirum, quod ejus Oratores, qui non aliud in mandatis habebant, quam ut ab eodem Johanne voluntariam abdicationem elicerent, earum ſeſſionum Decretis palam repu-

(*a*) Ils furent mal reçu, & dans l'audience qu'ils eurent du Roi en plein Conſeil, & preſence de toutes les Princes, ou ils rendirent compte du jugement que le Concile avoit rendu; le Roi, qui n'avoit prêtendu que la Ceſſion, leur fit repondre qu'il trouvoit fort étrange, qu'on eût entrepris de depoſer de cette ſorte un Pape reconnu pour legitime.

(*b*) Il y a long temps que vous vous en faites un peu trop accroire, en vous donnant la libertè d'entreprendre des choſes qui ſont au deſſus de votre condition, ce qui a causè bien de deſordre dans l'Etat. Mais qui vous a fait ſi hardi que d'avoir osè attaquer le Pape, & lui enlever la tiare, en le depouillant de ſa dignitè, comme vous avez fait à Conſtance?

pugnarint, quibus sibi viam Synodus muniebat ad eum vel invitum exauctorandum? Ut nihil sane quod absonum aut incredibile sit, Schelstrateni Codices referant, quum una cum Cardinalibus Galliarum quoque Regis Legatos, capitulis in quarta & quinta sessione edendis intercessisse commemorant. Quamquam autem de his capitulis generatim loquantur; *capitula praelibata*, *capitula infrascripta*, *ipsa capitula*; attamen ex iis quae Cardinalis Florentinus aut mutilavit, aut penitus omisit, perspicue colligere est, de quibus speciatim capitulis, Cardinalibus Francorumque Regis Legatis adversus Nationes disceptatio esset.

ARTICULUS SECUNDUS.

De eodem argumento differitur, ac speciatim longior illa in Schelstratenis Actis Cardinalium ac trium Nationum adversus Imperatorem & Nationem Germanicam & Anglicam, de praemittenda Reformationis tractatibus novi Pontificis electione, Protestatio, necnon & eorum quae postea sequuta sunt, narratio, ab Arnaldi Criticis adversus eas observationibus vindicantur.

JAcobus Lenfant, uti superius ostendimus, hoc sibi in Historiae suae Praefatione laudi vertit, quod secum Arnaldus, cujus Opus antea non viderat, fere in omnibus convenisset. Qumque laudatus Arnaldus haud integram Concilii Constantiensis Historiam litteris consignarit, sed ea tantum illius capita attigerit, quae

Schelstratus e Codicibus in Vaticana Bibliotheca delitescentibus in lucem eduxerat; ex illis Lenfantii verbis haud aliud colligi potest, quam sibi in hisce capitibus de quibus Arnaldum inter & Schelstratum acerrime disceptabatur, unam & eamdem fuisse cum illo sententiam. Quam falso id immeritoque de pluribus capitibus jactatum sit, ex jam dictis intelligere est. Jam de reliquis videamus.

Inter Monumenta, quae Schelstratus edidit, insigni loco habenda est prolixior illa Cardinalium ac trium Nationum adversus Caesarem & Nationem Germanicam Protestatio, quae incipit: *Audite haec omnes gentes &c.* & eorum quae postea sequuta sunt narratio: quae quindecim paginas implent, pluraque continent scitu dignissima, quae tamen quum ad Arnaldi salivam non saperent; consequens erat, ut is ea veluti supposititia & adulterina rejiceret, atque omnes eloquentiae suae vires intenderet, quo notas & argumenta suppositionis efferret, & hanc suam opinionem Lectoribus adprobaret. Protestationis autem illius scopus & argumentum erat, Caesarem & Germanicam Nationem inflectere ad novi Pontificis electionem, antequam reformationis negotio suprema manus admoveretur. Quamvis ergo, ut ipse praefatur (a), simpliciter Arnaldus negare nolit, fieri potuisse, ut de hac re aliqua in Synodo Constantiensi esset disceptatio; duo tamen sibi propugnanda proponit: *Je soutiens deux choses*. 1. De hoc saltem jure ac merito dubitari; quod nulla hujusce rei mentio habeatur neque in amplissimis Concilii Actis, quorum sine ulla comparatione major sit quam Schelstratenorum auctoritas; neque

(a) Cap. XXIII.

que in coaevis Historiis, cujusmodi sunt illae Theodorici Niemi & Monachi Sandionysiani. Sed nihil est opus, inquit, quod addamus his, quae de hoc argumento in capite secundo hujus Operis dicta sunt, ad quae Lectorem remittit.

Alterum est, quod quamquam haec historia, quod ad substantiam pertinet, vera esset, fieri tamen non potest, quin Lector judicet falsas esse plures ex ejus circumstantiis; ac potissimum protestationem Cardinalium ac trium Nationum veram non esse protestationem, sed ridiculam declarationem ab otioso Monacho styli exercendi gratia confictam, & ex earum genere, quae χρεία a Rhetoricis appellantur, in quibus veris fictisve personis ea praestantur verba, quae quisque ab illis prolata esse, aut proferri debuisse, sibi ad arbitrium confingit. En porro aliquot argumenta, quae me, inquit, in hanc cogitationem impellunt. Primum & alterum petitur ex styli diversitate, quae hanc inter & duas alias sinceras & legitimas protestationes, quae in authenticis Concilii Actis leguntur, cujusmodi sunt Card. Florentini in Sessione III. & Polonorum in sessione ultima, intercedit. Tertium petitur ex narratiunculis, quae Protestantibus suggeruntur, quas falsas esse, ex omnibus illorum temporum Historiis compertum est; videlicet *quod Clerus & populus nonnullorum Regnorum & Provinciarum nondum solide & clare sacro Concilio adhaeserant*. Quartum ex eo quod Germanicae Nationi tribuitur, eam XIV. Sessionis Decreto nixam impedire voluisse, ne prius in electionem Pontificis, quam in reformationis negotium incumberetur; quod ne veri quidem similitudinem praefert. Quinto, longe etiam absurdius est,

quod Nationi Hispanicae adversus ejusdem sessionis Decreta speciatim tribuitur: *Quibus Decretis*, inquiunt, *nos Hispanica Natio*, *etiamsi alias valida exsisterent*, *non ligamur*. Quae verba triplicem, Arnaldi opinione, absurditatem continent. Sextum argumentum desumitur ex indignis modis & contumelia plenis, quibus in hac protestatione a Cardinalibus ac tribus Nationibus excipitur Imperator, cui tantum a Synodo ob officia ipsi praestita debebatur.

Haec summa est argumentorum, quae adversus Protestationem laudatus Auctor intorquet. Sed adversus ea, quae postmodum accidisse referuntur; Quod nimirum Imperator aliquot Cardinales aut carceri mancipare, aut in exsilium extrudere cogitabat: Cardinales autem intrepidos stetisse, & in signum animi ad mortem oppetendam, si pro Ecclesiae unione foret opus, & ad *Martyrium* parati, pileis rubeis capite protecto per hos dies incessisse; adversus haec, inquam, Arnaldus excipit (*a*), quod si hinc observetur, nullam unquam fuisse Synodum, cui major fuerit libertas, & cujus res omnes melius compositae fuerint & ordinatae; hinc vero nullum unquam Imperatorem aut melius erga Synodum animatum fuisse quam Sigismundum, aut a vi aliqua inferenda magis alienum; ea quisquis facile judicabit velut male compactas fabulas esse habenda.

Denique, quod etiam in eisdem Actis narratur; quod Imperatori ac Germanis omni ope contendentibus, ut Synodi decreto Pontifex eligendus statim post suam electionem ad Ecclesiae reformationem curas omnes animumque conferret, compelleretur; responsum a Car-

(*a*) Cap. II.

a Cardinalibus sit: *quod Papa electus ligari non poterat*; id etiam eidem Arnaldo fabula est (*a*); quoniam hujusce rei, si vera esset, & Johannes Gerson, & Eugenius IV. utique meminissent.

En itaque plura, imo bona pars earum rerum, de quibus a Schelstrato Arnaldus dissentit. Quid vero Lenfantius? Schelstratine an Arnaldi partes tuetur? Lectorem ad ejus quintum librum remitto, ubi a num. LIII. harumce controversiarum narrationem aggreditur, planeque illi in omnibus cum Schelstrato convenit, & scrupulorum, quos Arnaldus injecerat, ne meminit quidem, ejusque adeo disputationem & argumenta indigna judicavit quae serio confutarentur. Post haec vero nos credere jubet, se in his controversiis Arnaldo adversus Schelstratum fere in omnibus adhaesisse.

Quam porro jure meritoque Lenfantius totam illam Arnaldi disputationem ejusque argumenta contemserit aut neglexerit, facile intelliget, quisquis in ea quae sequuntur, non dicam mentis, sed tantum oculorum aciem intendet. Protulit Hermannus Von der Hardt (*b*) ex *praeclaro*, ut ait, & *antiquo* MS. Codice Berolinensi Nationis Germanicae Protestationem contra electionem Papae reformationi Ecclesiae praemittendam, tum aliis aliarum Nationum & Cardinalium scriptis, tum maxime Protestationi oppositam, de qua nunc agimus, & quae sola ex ejus initio ac speciatim designatur. *Quamvis autem*, inquit in ea Protestatione Germanica Natio, *praemissa aliqualiter responsa videantur praetensis quibus-*

(*a*) Cap. XXII.
(*b*) Tom. IV. Par. XI. pag. 1419. & seqq.

busdam monitionibus requisitionibus atque Protestationibus in quadam schedula, quae incipit, Audite &c. *contentis, & nonnullis aliis per Reverendissimos Patres die Sabbati praeterita lectis & propositis*; qua die, illo anno XI. Septembris, ea Protestatio in Schelstratenis Actis lecta perhibetur: *Quae tamen non decuit, nec oportuit ita fieri &c.* Quo testimonio nullum locupletius desiderari potest. Arnaldique conjecturis & argumentis confutandis supersedere poteram, postquam semel constitit, Vaticanis Codicibus optime de hac re cum Berolinensibus convenire. Verum ut Arnaldinae disputationis & argumentorum ejus inanitas luculentius demonstretur, age ea singulatim expendamus.

Primúm itaque non negat, ut vidimus, *simpliciter* Arnaldus, quin fieri potuerit, aliquam de hac re intercessisse in Synodo disceptationem; *qu'il puisse y avoir eu quelque different sur cela*; propugnat tamen valde id esse dubium, quod neque in aliis actis, neque in coaevis Historicis nulla hujusce disceptationis occurrat mentio. Sic temere ejusmodi Auctores nulla esse pronuntiant quae ab illis nec lecta nec visa sunt. Et ad Acta quidem quod pertinet, toleranda utcunque ea temeritas esset; quod vero ad Historicos, ferri ea nulla ratione potest, quod cum temeritate conjuncta aut summa indiligentia sit, aut mala fides. Qua enim inscitia vel fronte dicitur, quod hujus controversiae nulli coaevi Historici meminerunt?

Annon coaevus Historicus Gobelinus Persona, Schelstrato in Compendio Chronologico laudatus? ex quo haec verba refert, quae profecto manifeste produnt haud leviculam eam fuisse disceptationem; *quel-*

que

que different; sed gravissimam controversiam (a): *Orta est* SEDITIO *inter Regem & Nationem Germaniae parte ex una, & ceteras Nationes parte ex altera; Rege cum suis volente, quod priusquam ad electionem Summi Pontificis procederetur, fieret reformatio Ecclesiae tam in capite quam in membris: ceteris contendentibus ex adverso, quod prius procederetur ad electionem Papae, per quem reformatio Ecclesiae esset deducenda ad effectum*. Vox, *seditio*, plus certe significat, quam levem & amicam litem, *quelque different*, quae nullo aut parvo negotio statim composita sit.

Annon coaevus Historicus Theodoricus Urie? ex cujus Historia inter Gersonis Opera olim edita, haec verba describit Hermannus Von der Hardt in Praefatione ad Par. XI. Tom. I. pag. 922. *Invidia devoravit caritatem, pacemque foedavit discordia..... Hic* (Satan) *verissime in Corgregatione Constantiensi cognoscitur guerras & rixas concitare, ne inter se concordare valeant, ad quos sanctae reformationis onus & opus spectare videtur. Sunt enim alterius contra alterum clamores, jurgia, contumeliae, & hujusmodi, quae sine Diaboli instinctu esse nequaquam possent. Per quae tantum reformationis negotium in capite & membris summopere tardatur.*

Annon coaevus Historicus Poggius? qui illius diei, qua Protestatio vulgata est, tumultus & fata graviter eleganterque describit in Oratione, qua Zabarellae ex morbo inde contracto defuncti laudes prosequutus est: *Quid ille*, inquit, *paullo ante vobis inspectantibus fecit? Mementote illius turbulentissimi diei P. C., & eum*

(a) In Cosmodrom. Act. VI. cap. XCVI.

eum ponite ante oculos vestros illius temporis ut vere dicam tumultum, quum frequentes omnium aetatum, Ordinum, Nationum, homines in illam concionem convenissent. Revocate animis vestris gravitatem rei (de suprema enim salute agebatur) dissensiones, & varias multorum sententias, ac nonnullorum trepidationem. Quis enim fuit vultus? Quanta significatio animi & constantia? Qualis illa oratio? quam plena dignitatis & prudentiae? Quum nunc moneret, nunc hortaretur, nunc acriter objurgaret eos, quorum opera hi discordiarum fluctus excitabantur. Stupebant omnes, admirabantur tantam vim dicendi fuisse in eo, quem propter adversam valetudinem vix loqui posse credebant. Cygnea vox illa fuit, & futurae mortis praesagium. Nam dixit luculentius, quam antea unquam. Et postremis verbis clamans inquit, eam orationem suum fuisse testamentum, quum sese ita comparasset, ut in unitate Ecclesiae vellet animam profundere.

Annon coaevus Historicus Dacherius? qui apud Hermannum Von der Hardt (*a*), eoque teste, ea in Historia Concilii MS. refert, quae superius adlatis ex Gobelino verbis consona sunt.

Annon coaevus Historicus Theodoricus Niemus? qui non omnino, ut Arnaldus putavit, de hac controversia siluit. Huc enim speciatim referenda esse judicavit haec ejus verba mox laudatus Actorum Concilii in Germania Editor (*b*): *Multi de Italia hîc existentes in Concilio, murmurabant inter se dicentes, quod ipse Rex Romanorum ficte ageret, necnon Papam ad ejus volunta-*

ta-

(a) Tom. IV. Par. XI. pag. 1397.
(b) Tom. I. Par. XX. pag. 927.

tatem eligi vellet, ad hoc ut sic ejus conditionem faceret meliorem. Et super hoc scriptis eorum ad diversa loca directis nequiter eum diffamarunt. Quod aliquando ipsum D. Regem Romanorum non latebat &c. Haec enim hoc speciatim tempore de Romanorum Rege jactata esse, non modo ex Schelstratenis Actis habemus: *Caussa autem odii Regis in eos* (Cardinales) *dicebatur, quod Rex volebat habere Papam ad voluntatem suam, & illis stantibus non poterat*: verum etiam ex disputatione, quae per eos dies adversum Nationem Germanicam vulgata est, in qua de Germanis sub finem dicitur: *Et forte intendunt sic expendere tempus & attaediare Concilium, ut sic tandem paucis remanentibus eligant Papam ad sua vota.*

Quod si haec Arnaldo non sufficiant; annon denique inter coaeva Monumenta numerari debent, imo & ad ipsa Synodi Acta non pertinent & Cardinalis Cameracensis Oratio habita Constantiae in Festo S. Ludovici Episcopi Tolosani; & ea quam mox citavimus disputatio adversus illos, qui Reformationem Curiae Romanae electioni Pontificis praemitti volebant; & illa, quam etiam supra laudavimus, Nationis Germanicae protestatio? quae omnia ex antiquis Codicibus MSS. inter Concilii Acta in Germania vulgata sunt, & ex quibus infra testimonia, quae huc egregie faciant, adferemus. Ut nihil sit in Concilii Actis & coaevis Scriptoribus exploratius, quam quod Romani Codices produnt, gravem hinc inter Cardinales ac tres Nationes, inde vero Caesarem & Nationem Germanicam intercessisse controversiam, ob reformationem Pontificis electioni praeferendam aut postponendam.

At plures, inquit Arnaldus, hujus negotii circumstantiae, quos ex Vaticanis Codicibus Schelstratus in lucem eduxit, ac potissimum prolixa illa Cardinalium ac trium Nationum Protestatio, oppido falsae sunt. Quod sane & stylus ridiculus & ineptus, & ab aliarum Protestationum formis abhorrens, & falsae narrationes aut incredibiles apertissime produnt.

Quamquam haec contemni a nobis jure ac merito possent, postquam locupletissimo testimonio probavimus hujusce Monumenti τὸ γνήσιον; haud abs re tamen erit singulatim demonstrare, quam cetera illius aevi monumenta cum hoc mirifice concinant in iis ipsis capitibus, quae Arnaldus velut inepta, aut certo falsa, aut incredibilia sugillat.

Nam primo quod ad stylum & formam attinet ab aliarum Protestationum stylo formaque diversum, & qui declamatorem sapiat, ut in ipso statim initio animadvertere est: *Audite haec omnes gentes, & attendat universa fidelium Ecclesia &c.* ac rursum: *Protestantur tres Nationes & Cardinales praedicti Deum Patrem Omnipotentem, Filium & Spiritum Sanctum, omnes Sanctos ac Virtutes caelorum, invocantes super vos caelum & terram &c.* Quod, inquam, ad has formulas attinet, eas reapse in sua Protestatione adhibuisse Cardinales ac tres Nationes, haud obscure colligitur ex contraria Protestatione Germanicae Nationis, quae paria reddere voluisse videtur; *Insuper quoque protestatur haec dicta Natio Germanica coram Deo, tota Curia caelesti, universali Ecclesia, & vobis &c.* Et rursum: *Intendit & singula praemissa omnibus Regibus, Praelatis, Principibus, & universis Christicolis*

lis demandare & scribere &c.

Deinde ex omnibus illorum temporum Historiis constare existimat Arnaldus horumce verborum in eadem Protestatione falsitatem: *Quod Clerus & populus nonnullorum Regnorum & Provinciarum nondum solide & clare huic sacro Concilio adhaeserint*. Nobis autem id vero per quam simile videtur, ob id quod statim subjungitur, ac de industria Arnaldus omisit: *Sed ut communiter fertur, exspectant fiendae electionis Summi Pontificis eventum, ut si electus fuerit canonice, illi obediant, alias non*. Quid enim magis credibile, quam qui ejectos Pontifices aegre deseruerant, exspectasse Synodi exitum ac novi Pontificis electionem, ut ei firmiter adhaererent? Comes Armeniacus, qui maxima in Galliis auctoritate pollebat, Regnique negotia summo Imperio ac potestate tractabat, Legatos ad Synodum non miserat. Unde conjicit Jacobus Lenfant (*a*), non defuisse etiam in Galliis, ubi, ut superius ostendimus, aegre & cum indignatione excepta fuerat Johannis XXIII. exauctoratio; non defuisse, inquam, qui aut ipsius aut Benedicti partes adhuc secreto foverent. Aretinus autem adhuc post Martini V. electionem *multos* fuisse refert, qui ob vim Johanni XXIII. per Concilium adhibitam dubitabant; qui proinde nondum solide & clare Constantiensi Synodo adhaerebant.

Quod etiam quarto loco Arnaldus objicit, nemo non omnino contemnendum intelliget, statim atque Protestationis locum, unde objectio conflata est, sibi ad animum revocabit. Queruntur enim Cardinales, ac tres Nationes de Germanica, quod una cum eis deliberare

(*a*) Lib. V. num. XL.

noluerit *super modo futurae electionis*; ac subjungunt: *Licet asseratis, sine vestro consensu, & ordinatione Concilii, super modo, forma, loco, tempore, & materia, ad dictam electionem non posse procedi, obstantibus quibusdam hujus Concilii Decretis &c.* quae sunt Decreta Sessionis XIV. Arnaldus, ut ex hoc loco occasionem haberet Protestationem vellicandi, ita rem exhibet: „ Germanicae Nationi tribuitur, quod reformationem Pontificis electioni praemitti volens, XIV. „ Sessionis Decreto nitebatur, quo nihil aliud statutum „ est, quam quod electio Pontificis non fieret extra „ Concilium, & ad eam formam, quam Synodus statuisset. Quare nullam omnino verisimilitudinem habet, id a Natione Germanica adferri potuisse, ut alios „ ab eligendi Pontificis cogitatione averterent, antequam reformationis negotio summa manus admota „ esset, quum nihil in eo Decreto ea de re statuatur. Conferat prudens Lector haec Arnaldi & paullo ante descripta Protestationis verba, tum vero de hujus Auctoris in his proponendis objectis vel fide, vel judicio statuat.

Ne quis porro suspicetur, Arnaldum ad alium locum respicere potuisse; praeter quam quod alius in tota illa Protestatione ejusmodi locus non occurrit; quod quinto loco objicit, omnem hac de re suspicionem amolitur. Statim enim post verba superius laudata in eadem Protestatione subjungitur: *Quibus* (Decretis) *nos Hispanica Natio, etiamsi alias valida exsisterent, non ligamur*. In quibus verbis Arnaldus triplex observat paradoxum. Primum est, quod de his Decretis sermo habetur, quae nihil ad Germanicae Nationis negotium pertinebant. Secundum est, quod Hispani in dubium revo-

revocant, an eadem Decreta, propter eorum absentiam a Sessione XIV. validane an invalida essent. Tertium, quod quamvis valida exsisterent, ad ea tamen nequaquam obstringerentur. Quae duo postrema mirum est Arnaldo tam absurda videri potuisse. Talia profecto Nat. Alex. visa non sunt, sed omnem ab eis absurdae opinionis suspicionem sequentibus verbis amolitur (*a*): „ Natio quidem Hispanica dixit, se his Decretis modum electionis Summi Pontificis proxime faciendae „ spectantibus *non ligari*, *etiamsi valida exsisterent*, „ quia in ea opinione erat, Decreta disciplinam spectantia non obligare absque acceptatione, cum exceptiones statuunt a jure communi, quale erat Decretum „ illud Synodi Constantiensis, *Omnia Jura positiva in* „ *Conciliis generalibus edita, & ipsorum statuta, Ordinationes, consuetudines & privilegia, quibuscunque concessa*, suspendens, in quantum ejusdem Decreti effectum possent impedire. Quam, Natali Alex. interprete, Hispanicae Nationis opinionem, mirum, inquam, est Arnaldo tam absurdam videri potuisse: quum non aliam fere etiamnum Galli Theologi tueantur. Sed de duobus prioribus paradoxis videnda sunt, & quae in superioribus articulis, & quae paullo ante disserebamus.

Sexto, durum & absonum Arnaldo videtur, quod Cardinales & tres Nationes officio erga Imperatorem desint; & abruptius de illo ac sine debita veneratione loquantur. Certum tamen est, atque ex aliis Monumentis apertissime liquet, Cardinales ac tres Nationes non modo in ea Protestatione, verum & in aliis Scriptis, quae

(*a*) Differt. IV. in Hist. Eccles. Saec. XIV. & XV. art. I. § VIII. n. 72.

quae hujus occasione disputationis edita sunt, asperius esse loquutas, ac Nationem Germanicam pene Hussiticae & Wiclefianae haereseos insimulasse. Quod non obiter dicitur in ea disputatione, quae Constantiae edita est contra illos, qui reformationem Curiae Romanae electioni Pontificis praemitti volebant; sed hoc illius disputationis argumentum est: dataque opera in ea probatur, quod Germanorum sententia & agendi ratio *sapiebat haeresim Johannis Hus*; *quod* inquiunt illius disputationis Auctores, *tam jure divino quam humano potest multipliciter stabiliri*. Quo propterea digitum intendisse videtur Cardinalis Cameracensis, quum in Sermone in Festo S. Ludovici Episcopi Tolosani, hoc idem argumentum versans ajebat: *Quidam egregii Doctores tam Divino quam humano jure* CORAM JUDICIBUS IN CAUSIS FIDEI *declarare proponunt*; prius in Pontificis electionem, quam in Ecclesiae reformationem esse incumbendum. Quod quum proponere vellent coram Judicibus in caussis fidei, id utique argumento est, eos hanc disceptationem ad fidei caussas revocasse. Denique, ipsamet Germanica Natio in sua Protestatione conqueritur, se se traductam fuisse velut *Ecclesiasticae unionis impeditricem*. *Imo, sicut quorumdam scripta videntur innuere, fautoria haeresis quondam Johannis Wiclef & Johannis Huss maculatam*. Quas tamen *injurias & contumelias* aequo animo pacis gratia a se tolerari subjungit. Post haec vero mirabitur Arnaldus si aliquid asperum ac minus officiosum de Imperatore & Natione Germanica Cardinales ac tres Nationes in ea Protestatione protulerunt? Videantur etiam quae supra ex Poggio, Gobelino Persona, & Theodorico Urie pro-

produximus testimonia.

His porro testimoniis ea etiam, quae postmodum sequuta esse in Schelstratenis Actis referuntur; & quibus Arnaldus perfectam Concilii libertatem, & Imperatoris animum a vi Synodo inferenda alienum opponit; egregie confirmantur. Nam *seditio, guerrae, rixae, clamores, jurgia, contumeliae, inter Regem & Nationem Germaniae, parte ex una, & ceteras Nationes parte ex altera*, vix intelligi possunt sine indignatione ac minis Nationis Germanicae, quae ob Imperatoris ac potentissimorum Principum praesentiam ceteris dominari videbatur; nec sine aliarum Nationum ac potissimum Cardinalium partim metu ac trepidatione, partim vero in proposito retinendo ac persequendo constantia. Hinc recentiores Historici Hermannus Von der Hardt & Jacobus Lenfant quae in Actis a Schelstrate vulgatis his de rebus narrantur, suis Historiis inseruerunt, & aliqua etiam Eberardi Dacherii, qui Synodo interfuit, testimonio confirmarunt. Nam & hic Auctor, perinde ac Vaticana Monumenta, refert, tum Legatos Regis Castellae harum occasione litium Constantia emigrasse, at retentos in itinere ab Imperatore fuisse & ad Synodum revocatos; tum Caesaris potentiam reveritos Cardinales abitum e Concilio molitos esse, sesque ad discessum comparasse; tum Caesaris jussu Cardinalibus fuisse interdictum, ne vel in templo Cathedrali, ut erant soliti, vel in Episcopali Palatio coirent, ut itidem consueverant, de rebus Concilii consultaturi; tum denique & eos alio in loco vicino coivisse, ac de rebus suis consultasse: unde ad Fridericum Electorem Brandeburgensem Senatumque Constantiensem

sem

ſem Amicos miſerunt, a quibus *ſalvum* peterent *conductum* eundi ac commeandi quocumque vellent, & in quacunque Urbe degere conſtituiſſent. Sed Friderici Electoris aliorumque Epiſcoporum prudentia atque opera factum, ut poſt multa colloquia cum Cardinalibus habita, ii in Concilio retinerentur. Haec ex Dacherio Hermannus Von der Hardt, ex hoc vero Jacobus Lenfant, qui ex laudato Germanico Scriptore & Vaticanis Actis harumce rerum narrationem contexunt. Quibus adjungi poteſt, ex diſputatione per hos dies in Concilio edita ſatis aperte conſtare, non defuiſſe, qui Imperatorem & ſaeculares Poteſtates in Cardinales incenderent, & ad vim adhibendam hortarentur, ut quod ſuaſionibus non poterant, minis tandem ac terroribus extorquerent. Quo enim alio illae quaeſtiones pertinere poſſunt? *Utrum inducere Potentiam ſaecularem ad probibendum ſeu de facto impediendum, ne ſuper dicta oblatione* (facta per Cardinales) *deliberarent, aut reſponderent aliae Nationes, ſit libertatis Concilii turbativum, aut impreſſivum metus, aut Eccleſiaſticae unionis impeditivum?* Et rurſum: *Utrum conſulere & inducere potentiam ſaecularem, quod exerceat viam facti, vel brachium ſaeculare adverſus Perſonas Eccleſiaſticas hujus ſacri Concilii..... ſub praetenſo colore, quod iſti vel illi ſint turbatores Concilii, reddat ſic conſulentes & inducentes reos poenarum Juris, ſtatutarum contra violatores Eccleſiaſticae libertatis?* Erant ergo qui haec violenta conſilia Imperatori ſuggerebant; ut mirum non ſit, hinc trepidaſſe Cardinales, hinc vero ne metu frangi viderentur, animum prae ſe tuliſſe ad quaelibet ſuſtinenda paratum.

AR-

ARTICULUS TERTIUS.

Ob quam potissimum rationem Cardinales ac tres Nationes tantopere vellent insisterentque, ut electio Pontificis Ecclesiae Reformationi praemitteretur. Quae inde adversus priorum Sessionum Decreta consecutiones eliciantur?

AD urgendam Romani Pontificis electionem, eamque reformationi Ecclesiae praemittendam, Cardinales ac tres Nationes in ea, de qua in Articulo superiori loquuti sumus, Protestatione hac potissimum ratione nitebantur (*a*), quod Synodus primum convocata esset ad Ecclesiae corpus redintegrandum ejusque unionem perficiendam, deinde vero ad eamdem Ecclesiam reformandam. Porro nec Ecclesiae corpus redintegrari posse, nec ejus unionem perfici, nisi ei unicus & indubitatus Pontifex praeficiatur. Hic enim Ecclesiae & Spon-

 sus

(*a*) Jam sublata capitum pluralitate monstruosa, membrisque corporis Ecclesiae jam in unum redactis, corpus ipsum Ecclesiae per unius capitis assumptionem, unici videlicet Pastoris & Vicarii Jesu Christi perfecte reintegrari speret &c.

Quae unio nec est nec dici potest perfecta; nisi Ecclesia unum caput ministeriale habeat, cui corpus Ecclesiae uniatur. Duplex enim secundum sacros Doctores est unio Ecclesiae: una membrorum invicem, quae jam creditur esse facta; altera membrorum ad caput, ut constituatur corpus integrum & perfectum, & illa non est facta; igitur primo loco fienda.

Praeterea, si reformatio fienda est de deformatis; quae major est, & esse potest in corpore deformitas quam carere capite & acephalum esse? Illa igitur prior tanquam magis necessaria debet esse reformatio, quae corpus ipsum ad caput reformet & informet: & contrarium asserere vel facere, non videtur esse securum.

sus & Caput est: Corpus autem acephalum integrum & perfectum non est: Quumque duplex in Ecclesia unio spectanda ac suspicienda sit, altera membrorum inter se, altera eorum cum capite; Ecclesiae unio integra & perfecta esse non potest, nisi membra invicem unita capiti copulentur. Addebant, quod si ab Ecclesiae corpore per reformationem tollendae deformitates erant; nulla major concipi deformitas poterat, quam Ecclesiam sine capite & acephalam esse. Inde ergo auspicandam esse reformationem; & eos qui contrariam sententiam teneant, haud tuto in loco pedem figere, nec schismaticae vel haereticae pravitatis opinione carere.

Haec quidem Arnaldo stomachum commovent, (*a*) summaque gravitate pronuntiat, tolerandum in Ecclesia non esse, quod quis de Christi sponsa tam abjecte sentiat, & ejusmodi in eam contumelias expuat. Ecclesia enim universalis a suo vero & *essentiali* Capite Christo nunquam sejungitur, ejusque Divino Spiritu semper dirigitur, cum eaque sese futurum usque ad saeculorum consummationem Christus promisit, nec adversus eam unquam inferi portas praevalituras. Numquid Ecclesia post Pontificis mortem, aut dum Romae Sedes vacat, aut, quum schismate prohibemur verum agnoscere Pontificem, amplius Ecclesia non est?

Ne tamen Arnaldus judicet, vel hinc se se in controversiam vocare posse saepius laudatae Protestationis

ve-

(*a*) On ne devroit pas souffrir que l'on parlât dans l'Église d'une maniere si injurieuse à l'Épouse de Jesus-Christ &c. *Eclairciss.* capite XXIV. §. IV. *Vid.* & *cap. XXIII.*

γνησιότητα, iisque invidiam conflare, qui Ecclesiae corpus sine Romano Pontifice mancum, & imperfectum & acephalum vocant; alia in medium adferam ex Constantiensis Concilii Actis Patrum ac Theologorum Monumenta, in quibus ad electionem Pontificis maturandam eaedem atque in laudata Protestatione rationes adhibentur. Huc enim imprimis fere tota revocatur aut revocari potest, quam superiore Articulo saepius laudavi, disputatio Constantiae in Concilio edita contra illos, qui reformationem Curiae Romanae electioni Pontificis praemitti volebant. Notanda vero potissimum isthaec quaestio, quae sub num. VIII. excitatur: „ Utrum Canonica provisio super futura electione sit prima & principalis reformatio Ecclesiae, prae ceteris necessaria, & debito ordine praeferenda, aut saltem non postponenda? Et an contrarium dicere sit erroneum, & debiti ordinis reformationis sit turbativum? An haec deformitas, scilicet quod Ecclesia, ut praemittitur, MANEAT ACEPHALA, sit periculosissima, & per consequens hujus deformitatis reformatio sit prae ceteris necessaria? Antequam his aliisque ejusmodi quaestionibus in eo scripto respondeatur, haec imprimis fundamenti loco statuuntur: *Quod ex institutione Christi, qui est principale Caput Ecclesiae, usque ad consummationem saeculi debet succedere aliquod Caput ministeriale Christo subordinatum, quale caput Papam vel Summum Pontificem appellamus. Et secundum Canonicas sanctiones valde periculosum est, quod Sede vacante diu differatur electio talis capitis sive Pontificis... Quoniam aliter Ecclesia exponitur discrimini ut remaneat acephala a tali capite: quae est maxima deformatio Ec-*

clesiae, *cujus deformitatis reformatio prae ceteris est necessaria*. Qui secus sentirent, errorum Wiclef & Johannis Hus invidia adsperguntur, ac velut Concilii turbatores & fautores schismatis traducuntur. Et statim subjungitur, quod *hoc fundamentum*; scilicet Ecclesiam sine capite vel acephalam diu consistere non debere, atque hanc primam esse deformitatem, quae ab Ecclesiae corpore tollenda sit; *tam jure divino quam humano potest multipliciter stabiliri*.

Non minus luculenter de eodem argumento disseruit Cardinalis Cameracensis Serm. in Festo S. Ludovici Episcopi Tolosani; ubi in eos, qui Ecclesiae reformationem prius urgeri volebant quam Pontifex eligeretur, his inter alia verbis invehitur: *O monstruosa deformitas, & deformis reformatio! Ecce jam, proh pudor! ab Ecclesia caput subtrahitur, jam* ACEPHALA *derelinquitur: ut membrorum reformatione postposita, capitis reformatio praeferatur. Quum tamen canonica provisio super futura electione sit prima & principalis reformatio Ecclesiae, prae ceteris necessaria, ac debito ordine nullatenus postponenda: Quia haec deformitas, scilicet quod Ecclesia maneat* ACEPHALA, *est periculosissima: Et per consequens hujus deformitatis reformatio est prae ceteris necessaria. Ut quidam egregii Doctores tam Divino quam humano jure coram Judicibus in causis fidei declarare proponunt.*

His adjungi potest & Stephanus de Praga, qui quamquam in Oratione ad Synodum habita magis Ecclesiae reformationem, quam Pontificis electionem urgeret; fatebatur tamen quod *Ecclesia quoties suo capite Vicario fuerit viduata*, incumbere debet ad novi Ponti-

tifi-

tificis electionem, *ne* ACEPHALA *& sine visibili capite maneat hîc in terris*. Subjungit, quod quamvis Ecclesiae unio cum Christo, qui est ejus caput principale, permanens & invariabile, sit maxime necessaria; non tamen sufficit, nisi & alteram procuremus unionem cum visibili capite, quod illius vices in terris gerat, & *in quo resideat*, inquit, *fontalis & capitalis ..... totalis & universalis plenitudo Ecclesiasticae potestatis*. Unde velut ex capite & fonte quaecumque alia particularis potestas proficiscatur: *Et illa*, inquit, *specifica & magna* (Romani Pontificis) *potestas est per se principium & per se finis omnium particularium potestatum*.

Quam male ista cohaereant cum priorum sessionum Decretis, aut quae inde adversus illa elici possint aut sponte manent consecutiones, nemo non facile intelligit. Nam si Ecclesia sine Romano Pontifice corpus imperfectum est & acephalum; ergo & Concilium, cui Romanus Pontifex desit, vel a quo ipse recesserit, mancum & imperfectum, & acephalum erit, nec dici poterit nisi absurde, quod *in sua permaneat integritate*; quemadmodum in secundo Decreto sessionis tertiae sancitum est. Quomodo etiam Synodus (quod & in eodem Decreto additum est) in sua permanebit auctoritate, si in Romano Pontifice residet *fontalis & capitalis*, *totalis & universalis plenitudo Ecclesiasticae potestatis*? Profecto Synodo, quae Catholicam repraesentet Ecclesiam, major vis inesse non potest, quam ipsi Ecclesiae, quae per ejusmodi Synodum repraesentetur. At Ecclesia Catholica, quum ab ea Romanus Pontifex abest, debita caret integritate & perfectione. Ergo integram & perfectam Ecclesiam repraesentare non potest. Nec proinde

inde necesse est, ut omnia promissa, quae a Christo Ecclesiae suae facta sunt, Ecclesiae, adeoque & Synodo acephalis, & a quibus absit Romanus Pontifex, qui eas ut caput perficiat & dirigat, facta esse intelligamus. Est enim Ecclesia Regnum, & Monarchicum regimen in ea Christus instituit tanquam omnium regiminum perfectissimum, quemadmodum laudatus Stephanus de Praga in eadem ad Synodum Oratione optime animadvertit (*a*). Quis porro promissa, quae Regno sint facta, nihil ad Regem pertinere existimet, aut Regno sine Rege facta esse intelligat? Quum potius ea primum ad Regem velut ad caput & fontem referenda esse nemo non sibi facile persuadeat. Nam si promissa sint Regno victoria, pax, tranquillitas, divitiae, rerum omnium ubertas & copia; quis non animum inducat, haec ipsi bona per Reges fortes, pacificos, providos, sapientes, industrios &c. esse procuranda? Ut quid ergo Arnaldus, ut quid ceteri Adversarii toties nobis objiciunt illos Evangelicos textus, in quibus Ecclesiae Christus promisit sese cum illa futurum usque ad saeculorum consummationem, eam per Spiritum Sanctum perductum iri in omnem veritatem, denique adversus eam nunquam inferi portas praevalituras; ut quid, inquam, hos nobis textus objiciunt, ut Ecclesiam supra Pontificem evehant, eique etiam sine Pontifice congregatae haec omnia promissa vindicent? perinde atque haec nihil ad caput,

(*a*) Cum Regnum & Principatum oporteat ab aliquo vel aliquibus regi: Et non est bona pluralitas Principum: unus ergo Princeps. Et quia Regnum Caelorum in terris, quod est praesens Ecclesia, est Regnum perfectissimum & regulatissimum; necesse est ut in eo unus principetur. Optima & decentissima Politiarum est, ubi unus Monarcha praesidet, etiam ratione naturali hoc dictante.

put, nihil ad Regem pertineant; quum potius & ratio ipſa ſeu conſtitutio Regni, & ipſe Evangelicus textus, ac denique tot ſaeculorum experimentum ſuadeant haec illi bona per ſapientiſſimos, fortiſſimos, ſanctiſſimoſque Pontifices fuiſſe atque eſſe adminiſtranda. Quum enim Chriſtus Eccleſiae promiſit, nunquam inferi portas adverſus eam praevalituras, hoc promiſit Eccleſiae, quae ſupra Petrum velut firmiſſimam petram, cui & claves Regni Caelorum promiſerat, erat aedificanda: Ipſeque Boſſuetius alibi nobis laudatus obſervat, quod quum Chriſtus ait: *Ecce ego vobiſcum ſum &c.* Et: *Spiritus Sanctus docebit vos omnem veritatem*; Petrus a ceteris Diſcipulis ſejunctus non erat, ſed erat in eorum conſortio tanquam ab ipſo Chriſto deſignatus eorum caput & Princeps, & Eccleſiae immobile fundamentum. Nulla ergo nos ratio cogit, ut quaecunque promiſſa Eccleſiae ſunt, quum ei Petrus adeſt, ſuumque in ea paſcendi, ſuſtinendi & confirmandi munus exercet, ea ad Eccleſiam transferamus, quum ab illa Petrus abeſt, aut Petro Succeſſor datus non eſt.

Multo autem minus exiſtimare debemus Synodum acephalam, aut quae Eccleſiam ſine certo capite repraeſentet, in certos legitimoſque Pontifices ſumma pollere auctoritate. Huic enim proprie & ſimpliciter haec una poteſtas convenit, ſe ſe in tradita ſemel fide conſervandi, morum ac diſciplinae praecepta ſarta tectaque tuendi, ſibique certum & indubium Caput ac Pontificem praeficiendi: ut recte Stephanus Pragenſis in eadem Oratione docuit (*a*). At nova fidei dogmata declarare, & di-

(*a*) Sicut Eccleſia duratura eſt in integritate membrorum uſque ad finem ſaeculi: ſic eidem Chriſtus contulit vivificam ſemetipſam unien-

disciplinae praecepta condere, quae in arcem auctoritatis evadant sine Romani Pontificis adprobatione, id vero juris Ecclesiae non est. Quae certe Cardinalibus sententia haerebat, quum adversus Decreta Sessionis XIV. circa novi Pontificis electionem protestati sunt (*): *Licet dicti Cardinales non reputarent illa Decreta valere propter opiniones Doctorum ita dicentium; noluerunt tamen illa publice impugnare &c.* Cur enim ea Decreta irrita vel invalida judicarent, magis perspicue declaravit Cardinalis S. Marci, quum adversus quosdam, qui Cardinalium Collegium a novi Pontificis electione repellendum existimabant, differens ait, id ad sacrum Collegium ex vetere jure pertinere: *Et multi*, inquit, *tenent, quod Concilium* SINE PAPA *non potest illa Jura mutare: multaeque Nationes non reputarent sic electum pro Papa*. Quae Cardinalis verba Synodus non negligenda putavit, adeo ut die XXV. Octobris *nihil factum sit nisi disputare; maxime utrum Concilium potuit* (sine Papa) *derogare juribus editis super electione Papae, vel illa tollere*. Ut ex Vaticanis Codicibus Schelstratus, ex hoc vero Hermannus Von der Hardt & Jacobus Lenfantius referunt.

Quae

---

niendi, seu in unione conservandi, facultatem & virtutem. Quam toties practicare tenetur, quoties ipsa Ecclesia suo capite Vicario fuerit viduata, ne acephala & sine visibili Capite maneat hic in terris.

(*) Bossuetius cap. 36. Schelstratum arguit, quod sua ipse Acta corruperit, falsoque adfirmarit, Cardinales protestatos esse, quod Decretum illud Sessionis XIV. haberent pro invalido. Id enim, inquit, nullo loco in ea, quam Schelstratus edidit, protestatione legitur. Duas Schelstratus edidit Cardinalium Protestationes. Quarum altera statim post ejectionem Petri de Luna a solis Cardinalibus per singulas Nationes facta est; altera vero nona & undecima Septembris ab iisdem Cardinalibus una cum tribus Nationibus adversus Imperatorem & Nationem Germanicam emissa est. Quod ergo in hac secunda Protestatione Bossuetius non legit, in priore statim offendisset.

Quae quum ita sint, ii profecto recte sentiebant, qui Ecclesiae reformationi Pontificis electionem praemittendam existimabant. Nam & diuturno experimento compertum & persuasum habebant, inter plurimorum varias discrepantesque sententias vix fieri posse, ut nisi unius auctoritate de aliquo reformationis articulo conveniretur. Atque illud eorum mentibus infixum erat, quod jam pridem Avito Viennensi fuerat animadversum (*a*), Gregis non esse Pastoris vitia corrigere ac reformare, sed summi Ecclesiae Pastoris in generalem totius Ovilis reformationem incumbere. Quae ne gratis & ad arbitrium de illorum mente statuere videamur; aliquot hîc nobis ex Synodi Actis testimonia proferenda sunt, quae hanc eorum sententiam Lectoribus ob oculos ponent. Nam quod ad primum attinet, qui prius in electionem Pontificis, quam in Ecclesiae reformationem incumbendum existimabant, ad id vehementer impellebantur *propter diffidentiam*, *quae*, ut inquiebant (*b*), *habetur de aliqua bona reformatione obtinenda in hoc Concilio*; *viso*, *quod per duos annos*, *licet major pax & dilectio & concordia tunc esset inter Nationes*, *non potuit plene & perfecte concordari unum solum capitulum de supradicta reformatione*, *de qua tractatur*, *videlicet de statu Papae & Collegii Dominorum Cardinalium*. Concinunt & Acta Vaticana, ex quibus Schelstratus prodit: *Semper agebatur per Deputatos Cardinalium & Nationum omnium de concordando articulos reformationis*: *sed pauci & vix poterant concordari*. *Una Natio volebat uno modo*, *alia*

Tt *alio*:

(*a*) Epist. ad Senatores Urbis, Tom. V. Concilior.
(*b*) Ap. Von der Hardt Tom. I, Par. XX. pag. 922.

alio : & diu fuit laboratum , & parum actum . Idemque haud obscure indicat Gobelinus , qui , statim atque dejectus est Petrus de Luna , scribit (*a*) , electos fuisse Viros litteratissimos ex omnibus Nationibus , *qui* , inquit , *nomine totius Ecclesiae reformationem status Ecclesiastici ordinarent ac conscriberent* . Ac subjungit : quod *illis moram in hoc facientibus , orta est seditio inter Nationem Germaniae parte ex una , & ceteras Nationes parte ex altera* . Nec mirum sane , nam fieri vix potest ut multorum opiniones ad unitatem revocentur nisi per unum , qui cum potestate & auctoritate multitudini praesit , & seditiones compescat , quae in multitudine sine certo capite facile excitantur .

Hujus ergo esse , tanquam Pastoris & Capitis , ipsius multitudinis veluti gregis & corporis sui vitia corrigere & reformare , non contra ; non modo ratio suadet , verum & eos intellexisse , qui Pontificis electionem urgebant , ex eisdem Actis facile demonstratur . Ita enim Cardinalis Cameracensis Serm. haud semel laudato in Festo S. Ludovici Episcopi Tolosani : *Manifestum* , inquit , *quod longo jam tempore Ecclesia fuit multipliciter deformata , indiguitque , & nunc maxime indiget , ut in fide* * *& moribus reformetur . Sed nunc membris Ecclesiae separatis a Capite , & Apostolico dispensatore & directore carentibus , haec reformatio nequaquam bene*

(*a*) Cosmodrom. Aet. VI. capite XVI.

* Quid sit apud *Synodum* , & hujus aevi Scriptores , in Ecclesia reformari fidem omnes facile intelligunt. Non hoc est restitui collapsam , quum nunquam Ecclesiae collabatur fides , sed ea firma & integra , damnari haereses , haereticos Ecclesia ejici , quo clariore luce fides elucescat ..... Atque hoc obiter dictum oportuit , ne quis in ambigua reformatae fidei voce fallere-tur . *Bossuetius sup. cap. XIII.*

bene fieri posse speratur. Ita & Gobelinus, qui post verba paullo ante adlata subjungit, voluisse Imperatorem cum suis, quod priusquam ad electionem Pontificis procederetur, fieret reformatio Ecclesiae tam in capite quam in membris; *ceteris*, inquit, *contendentibus ex adverso, quod prius procederetur ad electionem Papae, per quem reformatio Ecclesiae esset deducenda ad effectum. Tandem reformatione concepta, ipsa tamen nondum publicata; processum est ad electionem Summi Pontificis*.

Voluerat quidem Natio Germanica, atque omni ope contenderat, ut *per Decretum irritans*, qui eligeretur Pontifex, antequam Pontificiam Coronam & Ecclesiae administrationem susciperet, ad perficiendam reformationem obstringeretur. Sed quum variae hujusce Decreti formulae propositae ac discussae fuissent, nullaque arrideret, *tandem dictum fuit, quod Papa electus ligari non poterat*. Varias Adversarii horumce verborum expositiones comminiscuntur, ne quis *generatim* existimet, Pontificem Synodi generalis auctoritate, aut poenalibus legibus ab ea ligari non posse. Attamen ex his quae postmodum acciderunt, apertissime constitit Pontificem semel electum non esse in Synodi potestate; sed contra, Synodum ipsam ejus judicio dirigi, & ab illius auctoritate pendere. Nam primo, loco illius *Decreti irritantis*, quod Natio Germanica exigebat, factum est, & Sessione XL. publicatum Decretum, quo totum hoc reformationis negotium in unius fere proxime eligendi Pontificis voluntate & arbitrio positum est. Nam statutum est, ut *futurus Summus Pontifex cum Concilio, vel deputandis per singulas Nationes debeat reformare*

Ecclesiam in Capite & Curia Romana, *secundum aequitatem & bonum regimen Ecclesiae*, *antequam hoc sacrum Concilium dissolvatur*, super quibusdam articulis, quorum hîc tituli inferuntur. Additurque, *quod facta per Nationes deputatione praedicta*, *liceat aliis de licentia Papae libere ad propria remeare*. Non placuisse hoc Decretum Imperatori, & hac de caussa Sessioni interesse noluisse, Lenfantii conjectura est (*a*), qui plura ex Richerio in illud observat, eo, quod jam diximus, pertinentia; nempe, hoc Decreto totum reformationis negotium fere ad unius Pontificis arbitrium revocatum.

Inter XVIII. Articulos reformationi propositos, & de quibus erat a novo Pontifice statuendum, celeberrimus erat artic. XIII. quo petebatur, Per Pontificem & Synodum declarari: *Propter quae*, *& quomodo Papa possit corrigi & deponi*. Unde post Thomam de Corcellis, de quo quum de Basileensi Synodo disseremus, identidem mentio redibit, Arnaldus colligit (*b*), persuasum fuisse Nationibus & pro certo habitum, Pontificem per Synodum corrigi posse ac deponi. Non enim id in controversiam vocatur; sed quaeritur, *propter quae*, *& quomodo* Synodus generalis suam hanc in Pontificem exerere debeat potestatem? Et profecto, inquit Arnaldus, nemo in Regno quaereret aut in Regni Comitiis, Propter quae & quomodo Rex possit corrigi & deponi. Quî ergo id de Romano Pontifice Nationes quaesiissent, si Pontificiam potestatem Regiae similem existimassent?

Per Synodum Papam haereticum posse corrigi ac deponi, nemo utique dubitabat. Quaerebatur ergo, An etiam pro-

(*a*) Lib. V. num LXXVI.
(*b*) Cap. XIX. §. XI.

propter alia crimina, quam haeresis, legitimus Pontifex Synodi generalis correctioni & judicio subjaceret. Consulat Lector utrumque *Reformatorium*, seu Reformationis Decreta ex duplici Codice a Germanico Collectore vulgata (*a*); quemadmodum & Germanicae Nationis Articulos de eodem argumento ab eodem editos (*b*); clareque perspiciet, id unum pro certo Nationes habuisse, Pontificem propter haeresim corrigi a Synodo ac deponi posse; quaesiisse autem, an etiam ob simoniam, & quodlibet aliud grave ac notorium crimen, quod universae Ecclesiae scandalo sit, *per generale Concilium puniri valeat, ac deponi etiam de Papatu*. Unde infringitur argumentum, quod ex Thoma de Corcellis magno apparatu verborum Arnaldus urget: *Supponebatur*, inquiunt, & pro certo habebatur, Pontificem corrigi ac deponi posse. Ob haeresim, concedimus; ob alia crimina pernegamus. Id enim in quaestionem veniebat. Et Nationes quidem in suis privatis conventibus, longe antequam de Pontificis electione ageretur, Decretum hac de re condiderant sub hac forma: *Hoc Decreto perpetuo declaramus ac definimus: Quod summus Pontifex non solum de haeresi, sed & de simonia, & quocunque alio crimine Ecclesiam Dei notorie scandalizante, de quo solenniter monitus, saltem per annum post monitionem incorrigibilis appareat, possit per generale Concilium puniri, etiam per depositionem a Papatu*. Sed ejusmodi Decretum in publica sessione promulgare ausae non sunt. Res ergo futuro Pontifici integra servata est: qui jam electus ceteris Nationibus, praeter unam Germanicam,

(*a*) Tom. I. Par. X. cap. VI. & Par. XI. cap. VI.
(*b*) Ibid. Par. XXII. artic. XIII.

cam, auctor extitisse videtur, ut ab hujus negotii prosecutione discederent. Quum enim illud speciatim Natio Germanica urgeret, responsum a Pontifice est: *Non videtur, prout nec visum fuit in pluribus Nationibus, circa hoc aliquod novum statui vel decerni*. Qua modesta responsione uti voluit, ne praepotentem Nationem, & Imperatoris aliorumque Principum praesentia ferocientem, irritaret. Jure enim suo ut summus Ecclesiae Monarcha, non secus ac quilibet alius Rex, temerarias ejusmodi quaestiones damnare Pontifex potuisset. Quamquam, ut id etiam obiter Arnaldo dicamus, quod alibi data opera demonstrabimus, harumce quaestionum in Constantiensi Synodo Auctores haud longe aberant a similibus quaestionibus circa Reges excitandis.

Verum quod minus verbis, rebus tamen sub finem Synodi gestis Martinus V. satis ostendit ac declaravit, quis sibi de suae potestatis amplitudine sensus inesset. Qui enim interjectas a Romanorum Pontificum judiciis ad Synodos Oecumenicas appellationes damnavit, & Regni Poloniae Oratores appellàre volentes indicta excommunicationis poena repressit, idque spectante Synodo nec reclamante: Qui denique Constantiensis Concilii adversus haereses ac de fide decreta firmavit, ac defectus omnes, qui in eis intervenissent, Apostolica auctoritate supplevit, roburque illis ineluctabile contulit & irretractabilem firmitatem; is certe non se Concilio generali subjectum, ejusque judiciis obnoxium; sed illo superiorem, eique velut Caput corpori, & Pastorem gregi, & Patrem familiae praesidentem, apertissime demonstravit. Quare post varias & acerrimas, & in summo discrimine positas de hoc argumento disputationes, tan-

tandem Divina Providentia factum est, ut Petri Navicula ex tot fluctibus, quibus tamdiu agitata & conflictata fuerat, victrix evaderet; iisque interim compositis & compressis, diriores paullo post per Basileensem Synodum expertura procellas, ad breve tempus quiesceret.

